BIBLIOTECA COMUNALE DI TRENTO
UNIVERSAL SHORT-TITLE CATALOGUE
UNIVERSITÀ DEGLI STUDI DI TRENTO
Dipartimento di Lettere e Filosofia
FONDAZIONE CARITRO
CASSA DI RISPARMIO DI TRENTO E ROVERETO

OVIDIUS NASO PUBLIUS, *Fastorum lib. VI. Tristium lib. V. De Ponto lib. IV. Ad Fastorum explicationem adiectae sunt inerrantium stellarum singularum significationes ex Cl. Ptol. Opus hac nostra editione a multis vindicatum mendis, & pristino restitutum splendori*, Trento, Santo Zanetti, 1640.

Esemplare digitalizzato:
Trento, Biblioteca comunale, TT I k 76

LINK: https://bdt.bibcom.trento.it/152

BDT – BIBLIOTECA DIGITALE TRENTINA
progetto STABAT – *Stampe antiche Biblioteca comunale di Trento*

COMUNE DI TRENTO

STABAT – *Stampe antiche della Biblioteca comunale di Trento* è un progetto concluso, cofinanziato dalla Fondazione Caritro ("Bando Archivi 2014"), dalla Biblioteca comunale di Trento e dal Dipartimento di Lettere e Filosofia dell'Università di Trento; gli altri partner del progetto sono la Soprintendenza per i beni storico-artistici, librari e archivistici della Provincia Autonoma di Trento e l'University of St Andrews, School of History, USTC – Universal Short Title Catalogue. All'interno di Stabat sono state digitalizzate e descritte tutte le edizioni stampate in Trentino nei secoli XV-XVII che si conservano presso la Biblioteca e l'Archivio storico del Comune di Trento. Ogni digitalizzazione è accompagnata da una descrizione della stampa; tutto il materiale è liberamente consultabile sulla *Biblioteca Digitale Trentina* (http://bdt.bibcom.trento.it/).

In questo file le immagini hanno avuto in trattamento OCR e pertanto si possono fare ricerche testuali; le immagini presenti sul sito, dove si può trovare una descrizione completa dell'edizione, hanno invece una qualità maggiore.

Le immagini presenti nella *Biblioteca Digitale Trentina* sono rilasciate con licenza di Pubblico dominio, il presente PDF è distribuito con licenza Creative Commons Attribuzione – Non commerciale – Non opere derivate 3.0.

STABAT – *Stampe antiche della Biblioteca comunale di Trento* is a project that was successfully concluded thanks to the support of a group of partners, namely the Caritro Foundation ("Bando Archivi 2014"), Trent Civic Library, the Department of Humanities of the University of Trento, as well as the Superintendence for Architectural, Landscape, Historical, Artistic and Ethno-anthropological Heritage for the Province of Trento and the University of St Andrews, School of History, USTC – Universal Short Title Catalogue. All the editions belonging to the Library and the Civic Historical Archive that were printed in Trentino during the XV-XVII centuries have been digitised and described. As a result, each digital copy is accompanied by a record with specific data regarding the printed book, and is freely available to be consulted on *Biblioteca Digitale Trentina* (http://bdt.bibcom.trento.it/).

The images belonging to this file are OCR-converted, hence the text of this edition can be electronically searched. The images available on the website, on the contrary, have a higher resolution and are accompanied by a complete description of the edition.

The images available on the *Biblioteca Digitale Trentina* are public domain files; this PDF is available under the Creative Commons Attribution – Non-commercial – No Derivative Works 3.0 License.

T.T. 3. L. 41

BIBLIOTECA
COMUNALE
TRENTO

TT
k
77

TRENTO

BIBLIOTECA COMUNALE

K 259749
D 259731
5tcg
TT I k 76

LIOTECA
OMUNALE
RENTO
T
7
OMUNALE
259749
259731

T T

4225.

PVB. O
NAS
FASTOR
TRISTIV
DE PON
AD FASTORVM
adiecta sunt
rum
Opus hac nostra Edi
mendis, &
Habe

Tra
Typis Sanctii Za

PVB. OVIDII NASONIS

FASTORVM LIB. VI.
TRISTIVM LIB. V.
DE PONTO LIB. IV.

AD FASTORVM EXPLICATIONEM adiecta sunt inerrantium Stellarum singularum significationes, ex Cl. Ptol.

Opus hac nostra Editione à multis vindicatum mendis, & priſtino reſtitutum ſplendori.

HABEMVS OPE-

DVM TEMPVS RERVM BONVM.

TRIDENTI,

Typis Sancti Zanetti, Impreſs. Epiſc. 1640

PVB

NA

FAS

L

Ad Cæs

PVB. OVIDII NASONIS FASTORVM

LIBER I.

Ad Cæsarem Germanicum.

TEMPORA cum cauſſis Latium digeſta per annum,
Lapſaq; ſub terras, ortaq; ſigna canam:
Excipe pacato, Cæſar Germanice, vultu
Hoc opus, & timidæ dirige nauis iter.
Officioq; leuem non auerſatus honorem,
Huic tibi deuoto, numine dexter ades.
Sacra recognoſces annalibus eruta priſcis,
Et quo ſit merito quæq; notata die.
Inuenies illic & feſta domeſtica vobis:
Sæpe tibi pater eſt, ſæpe legendus auus.

Quaq; ferunt illi pictos signantia fastos,
Tu quoque cum Drusō præmia fratre feres,
Cæsaris arma canant alij, nos Cæsaris aras,
Et quoscunque sacris addidit ille dies.
Annue conanti per laudes ire tuorum,
Deq; meo pauidos excute corde metus,
Da mihi te placidum, dederis in carmina vires:
Ingenium vultu flatq; caditq; tuo.
Pagina iudicium docti subitura mouetur
Principis, vt Clario *missa legenda Deo.
*mu-la.
Quæ sit enim culti facundia sensimus oris,
Ciuica pro trepidis cum tulit arma reis.
Seimus & ad nostras cum se tulit impetus artes
Ingenij currant flumina quanta tui.
Si licet, & fas est vates rege vatis habenas,
Auspicio felix totus vt annus eat.

TEmpora digeretcū conditor vrbis, in ānō
Constituit menses quinque bis esse suo.
Scilicet arma magis, quā sidera, Romule, nōras,
Curàque finitimos vincere maior erat.
Est tamen & ratio, Cæsar, quæ mouerit illum,
Erroremq; suum quo tueatur habet.
Quod satis est vero matris dum prodeat infans,
Hoc anno statuit temporis esse satis.
Per totidem menses a funere coniugis vxor
Sustinet in vidua tristia signa domo.
Hoc igitur vidit trabeati cura Quirini,
Cum rudibus populis annua iura daret.
Martis erat primus mensis, Veneriſque secūdus,
Hæc generis princeps ipsius ille pater:
Tertius a senibus, iuuenum de nomine quartus:
Quæ sequitur, numero turba notata fuit.

At

At Numa nec Ianũ, nec auitas præterit umbras,
*Mensibus antiquis * addidit ille duos.* *præ posu
Nec tamen ignores variorum iura dierum,
Non habet officium Lucifer omnis idem. itq;
Ille nefastus erit, per quem tria verba silentur:
Fastus erit per quem lege licebit agi.
Nec toto præstare die sua iura potâris,
Qui iam fastus erit, mane nefastus erat.
Nam simul exta Deo data sunt, licet oĩa fari,
Verbaq; honoratus libera Prætor habet.
Est quoq:, quo populum ius est includere septis,
Est quoque qui nono semper ab orbe redit.
Vendicat Ausonias Iunonis cura Calendas:
Idibus alba Ioui grandior agna cadit.
Nonarum tutela Deo caret: omnibus
(Ne fallare caue) proximus, ater erit.
Omen ab euentu est: illis nam Roma diebus,
Marte sub auerso tristia damna tulit.
Hæc mihi dicta semel totis hærentia fastis,
Ne seriem rerum scindere cogar, erunt.
ECce tibi fastum Germanice nunciat annũ,
Inq; meo primus carmine Ianus adest.
Iane biceps, anni tacitè labentis origo,* * bifrõs.
Solus de superis qui tua terga vides.
Dexter ades ducibus, quorum secura labore
Ocia terra ferax, ocia ponius habet:
Dexter ades patribusq; tuis, populoq; Quirini,
Et resera nutu candida templa tuo.
Prosper lux oritur: linguisq; animisque fauete:
Nunc dicenda bono sunt bona verba die.
Lites vacent aures, insanaq; protinus absint
Turgia, differ opus liuida turba tuum.

Cernis odoratis vt luceat ignibus æther?
Et ſonet accenſis ſpica Cileſſa focis?
Flamma nitore ſuo templorum verberat aurum,
Et tremulum ſummâ ſpargit in æde iubar.
Veſtibus intactis Tarpeias itur in arces,
Et populus feſto concolor ipſe ſuo eſt.
Iamq; noui præeunt faſces, noua purpura fulget,
Et noua conſpicuum pondera ſentit ebur:
Colla rudes operum præbent ferienda iuuenci,
Quos aluit campis herba Faliſca ſuis.
Iuppiter, arce ſua totum cum ſpectet in orbem,
Nil niſi Romanum quod tueatur habet.
*Læta. Salue * feſta dies, meliorq; reuertere ſemper,
Apopulo rerum digna potente coli.
Quem tamen eſſe Deum te dicam Iane biformis?
Nam tibi par nullum Gracia numen habet.
Ede ſimul cauſam, cur de cæleſtibus vnus,
Idq; quod à tergo, idq; quod antè vides.
Hæc ego cum ſumptis agitarem mente tabellis
Lucidior viſa eſt, quàm fuit antè, domus.
Tum ſacer ancipiti mirandus imagine Ianus
Bina repentè oculis obtulit ora meis
Extimui, ſenſiq; metu riguiſſe capillos:
Et gelidum ſubitò frigore pectus erat.
Ille tenens baculum dextrâ, clauemq; ſiniſtrâ,
Edidit hos nobis ore priore ſonos:
Diſce metu poſito vates operoſe dierum,
Quod petis, & voces percipe mente meas.
Me chaos antiqui (nam ſum res priſca) vocabãt:
*Aſpice. * Accipe quàm longi temporis acta canam.
Lucidus hic aer, & quæ tria corpora reſtant,
Ignis, aqua, & tellus, vnus aceruus erant.

Vt

Vt semel hæc rerum secessit lite suarum.
Inq; nouas abijt massa soluta domes;
**Altum flamma petit: propior locus aera cepit,* *Cę-
Sederunt medio terra fretumq; loco. lum.
Tunc ego, qui fuerã glob⁹, & sine imagine moles,
In faciem redij, membraq; digna Deo.
Nunc quoq; cõfusæ quoniã nota parua figuræ est
Antè quod est in me, postq; videtur idem.
Accipe quæsitæ quæ causa sit altera formæ,
Hanc simul vt nôris, officiumq; meum.
Quicquid vbiq; vides, cœlũ, mare, nubila, terras
Omnia sunt nostra clausa, patentq; manu.
Me penes est vnum vasti custodia mundi,
Et ius vertendi cardinis omne meum est.
Cum libuit pacem placidis emittere tectis,
Libera per tutas ambulat illa vias.
Sanguine lethifero totus miscebitur orbis,
Ni teneant rigidæ condita bella seræ.
Præsideo foribus cæli, cum mitibus Horis,
Et redit officio Iupiter itq; meo.
Inde vocor Ianus: cui cum Cereale sacerdos
Imponit libum, farraq; misla sale;
Nomina ridebis, modò namq; Patulcius idem,
Et modò sacrifico Clusius ore vocor.
Scilicet alterno voluit rudis illa vetustas
Nomine diuersas significare vices.
Vis mea narrata est: causſam nunc disce figuræ,
Iam tamen hanc aliqua tu quoq; parte vides.
Omnis habet geminas hic atq; hic ianua frõtes,
E quibus hæc populum spectat; at illa larem.
Vtq; sedens vester primi prope limina tecti
Ianitor egressus, introitusq; videt:

Sic ego prospicio cælestis ianitor aulæ,
Eoas partes, Hesperiasque simul.
Ora vides Hecates in treis vergentia partes,
Seruet vt in ternas compita cella vias.
Et mihi, ne flexu ceruicis tempora perdam,
Cernere non moto corpore bina licet.
Dixerat: & vultu, si plura requirere vellem,
Difficilem mihi se non fore pactus erat.
Sumpsi animum, grateque Deo non territus egi:
Verbaque sum spectans pauca locutus humum.
Dic age, frigoribus quare nouus incipit annus
Qui melius per ver incipiendus erat;
Omnia tunc florent tunc est noua temporis ætas,
Et noua de grauido palmite gemma tumet
Et modò formatis operitur frondibus arbos,
Prodit, & in summum seminis herba solum.
Et tepidum volucres concentibus aera mulcent:
Ludit, & in pratis luxuriatque pecus.
Tunc blandi soles, ignotaque prodit hirundo,
Et luteum celsa sub trabe fingit opus.
Tunc patitur cultus ager, & renouatur aratro,
Hæc anni nouitas iure vocanda fuit.
Quæsieram multis: non multis ille moratus,
Contulit in versus sic sua verba duos.
Bruma noui prima est, veteris quæ nouissima Solis.
Principium capiunt Phœbus & annus idem.
Postea mirabar, cur non sine litibus esset
Prima dies. caussam percipe, Ianus ait.
Tempora commissi nascentia rebus agendis,
Totus ab auspicio ne foret annus iners.
Quisque suas artes ob idem delibat agendo:
Nec plus quàm solitum testificatur opus.

Nox

Mox ego: Cur quamuis aliorum numina placē,
Iane tibi primum thura, merumq; fero?
Vt possis aditum per me, qui limina seruo,
Ad quoscunque voles, inquit, habere Deos.
At cur læta tuis dicuntur verba calendis?
Et damus alternas, accipimusq; preces?
Tum Deus incūbens baculo, quē dextra*gerebat. *te-
Omnia principijs, inquit, ineſſe ſolent. ne-
Ad primam vocem timidas aduertimus aures, bat
Et primum viſam conſulit augur auem.
Tēpla patent, aureſq; Deum, nec lingua caduca
Concipit vlla preces, dictaq; pondus habent.
Deſierat Ianus: nec longa ſilentia feci;
Sed tetigi verbis vltima verba meis.
Quid vult palma ſibi, rugoſaq; carica, dixi,
Et data ſub niueo condita mella cado?
Omē, ait, cauſſa eſt, vt res ſapor ille ſequatur,
Et peragat captum dulcis vt annus iter.
Dulcia cui dentur, video: ſtipis adijce cauſſam,
Pars mihi de feſto ne labet vlla tuo.
Riſit, & ò quanto ſallunt tua ſecula, dixit:
Qui ſcire mel ſumpta dulcius eſſe putas.
Vix ego Saturno quemquam regnante videbā;
Cuius non animo dulcia lucra forent.
Tēpore creuit amor qui nunc eſt ſūmus habendi;
Vix vltra quò iam progrediatur habet.
Pluris opes nunc ſunt, quam priſci tēporis ānis,
Dum populus pauper, dum noua Roma fuit.
Dum caſa Martigenā capiebat parua Quiritē
Et dabat exiguum fluminis vlua torum:
Iuppiter anguſta vix totus ſtabat in ede,
Ingq; Ionis dextra fictile fulmen erat.

Frondibus ornabant, quæ nunc Capitolia gẽmis:
Pascebatque suas ipse Senator oues.
Nec pudor, in stipula placidam cepisse quietem,
Nec, fœnum capiti supposuisse, fuit.
Iura dabat populis posito modò Prætor aratro,
Et lewis argenti lamina crimen erat.
Loco. At postquã fortuna loci caput extulit* huius,
Et tetigit summo vertice Roma Deos.
*Alco. Creuerunt & opes, & opum furiosa cupido;
Et cùm possideant plurima, plura petunt.
Quærere vt absumant, absũpta reqrere certant:
Atque ipsa vitijs sunt alimenta vices.
Sic quibus intumuit suffusa venter ab vnda,
Quò plus sint potæ plus sitiuntur aquæ.
In pretio pretium nunc est: dat census honores,
Census amicitias: pauper vbique iacet.
Tu tamen auspicium cur sit stipis vtile, quæris,
Curque iuuent nostras æra vetusta manus.
Æra dabant olim: melius nunc omè in auro est,
Victaque concessit prisca moneta nouæ.
Nos quoq; tẽpla iuuãt, quãuis antiqua ꝓbemus
Aurea: maiestas conuenit ipsa Deo.
Laudamus veteres, sed nostris vtimur annis:
Mos tamen est aquè dignus vterque coli.
Finierat monitus: placidis ita rursus, vt antè,
Clauigerum verbis alloquor ipse Deum:
Multa quidem didici: sed cur naualis in ære
Altera signata est, altera forma biceps?
Noscere me duplici posses in imagine, dixit,
Ni vetus ipsa dies extenuasset opus.
Causſa ratis superest: Thuscum rate venit in (amnẽ
Antè pererrato falcifer orbe Deus.

Hac

Hac ego Saturnum memini tellure receptum.
Cælitibus regnis ab Ioue pulsus erat.
Inde diu genti mansit Saturnia nomen:
**Dicta fuit Latium terra, latente Deo.* *Dicta. quoq; est Lat.
At bona posteritas puppim formauit in ære,
Hospitis aduentum testificata Dei.
Ipse solum colui, cuius placidissima lauum
Radit arenosi Tibrydis vnda latus.
Hic vbi nunc Roma est, tũc ardua sylua virebat,
Tãtaq; res paucis pascua bobus erant.
Arx mea, collis erat, quam vulgus nomine nostro
Nũcupat; hæc ætas Ianiculũque vocat.
Tũc ego regnabam, patiens cum terra Deorum
Esset, & humanis numina mista locis.
Nondum iustitiam facinus mortale fugârat:
Vltima de superis, illa reliquit humum.
Proq; metu populũ sine vi pudor ipse regebat,
Nullus erat iustis reddere iura labor.
*Nil mihi cum bello: pacem, *portæq; tuebar* *Portas.
Et clauem ostendens, hæc ait, arma gero.
Pressérat ora Deus: tunc sic ego nostra resolui,
Voce mea voces eliciente Dei.
Cum tot sint Iani cur stas sacratus in vno,
Hic vbi templa foris iuncta duobus habes;
Ille manu mulcens propexã ad pectora barbã,
Protinus Oebalij rettulit arma Tati:
Vtq; leuis custos armillis capta, Sabinos:
Ad summa tacitos duxerit arcis iter.
Inde, velut nunc est per quẽ de scẽditis, inquit,
Arduus in valles per fora cliuus erat. *Inuidiosa.
Et iam contigerant portam, Saturnia cuius
*Dempserat oppositas *insidiosa seras.*

Cum tanto veritus committere nomine pugnam,
Ipse mea moui callidus artis opem.
Oraq; qua pollens ope sum, fontana recluſi,
Sumq; repentinas eiaculatus aquas.
Antè tamen madidis ſubiecì ſulfura venis
Clauderet vt Tatio feruidus humor iter.
Cuius vt vtilitas pulſis comperta Sabinis.
Quæ fuerat, tuto reddita forma loco eſt.
Ara mihi poſita eſt, paruo coniuncta lacello,
Hic adolet flammis cum ſtrue farra ſuis.
At cur pace lates, motisq; recluderis armis?
Nec mora quæſiti reddita cauſſa mihi eſt.
Vt populo pateant reditus ad bella profecto,
Tota patet demptâ ianua noſtra ſerâ.
Pace fores obdo, ne quà diſcedere poſſit,
Cæſareoq; diu numine clauſus ero.
Dixit, & attollens oculos diuerſa tuentes,
Aſpexit toto quidquid in orbe fuit.
Pax erat, & veſtri Germanice cauſſa triumphi,
domi *Tradiderat * famulas iam tibi Rhenus aquas.*
as. *Iane face æternos pacem pacisq; miniſtros:*
Ne ve ſuum, præſta, deſerat auctor opus.
Quod tamen ex ipſis licuit mihi diſcere faſtis,
Sacrauere patres hæc duo templa die.
Accepit Phœbo Nymphaq; Coronide natum
Inſula, diuiduâ quam premit amnis aquâ.
Iuppiter in parte eſt, cepit locus vnus vtrumque,
Iunctaq; ſunt magno templa nepotis auo.
Quis vetat, & ſtellas, vt quiq; oriturq; caditq;
Dicere? propoſiti pars fuit illa mei.
Felices animæ quibus hæc cognoſcere primum,
Inq; domos ſuperas ſcandere cura fuit.

Cre-

Credibile est illos pariter vitijsq; ioeisq;
Altius humanis exeruisse caput.
Non Venus, & vinum sublimia pectora fregit
Officiumq; fori, militiæq; labor:
Nec leuis ambitio perfusaq; gloria fuco,
Magnorumue fames sollicitauit opum.
Admouêre oculis distantia sidera nostris:
Ætheraq; ingenio supposuere suo.
Sic petitur cælum; non vt feratur Ossan Olympus,
Summaq; Peliacus sidera tangat apex.
Nos quoq; sub ducibus cælum metabimur illis:
Ponemusq; sues ad vaga signa dies.
Ergo vbi nox aderit venturis tertia Nonis,
Sparsaq; cælesti rore madebit humus.
Octipedis frustra quærentur brachia Cancri:
Præceps occiduas ille subibit aquas.
Obstiterint imbres missis nisi nubibus atris,
Nonæ signa dabunt exoriente Lyra.
Quattuor adde dies ductis ex ordine Nonis,
Ianus Agonali luce piandus erit.
Nominis esse potest succinctus caussa minister,
Hostia cælitibus quo feriente cadit.
Qui calido strictos tincturus sanguine cultros,
Semper agatne, rogat, nec nisi iussus agit.
Pars, quia nõ veniãt pecudes, sed agantur, ab actu
Nomen Agonalem credit habere diem.
Pars putat hoc festum priscis Agnalia dictum,
Vna fit vt proprio littera dempta loco.
Aut quia puisos in aqua timet hostia cultros,
Apecoris lux est ipsa notata metu.
Fas etiam fieri solitis ætate priorum
Nomina de ludis Græcq; tulisse diem.

Et prius antiquus dicebat Agonia sermo:
Veraq; iudicio est vltima causſa meo.
Vtq; ea non certa est, ita res placare sacrorum
Lumina lanigeræ, coniuge debet ouis.
Victima quæ dextra cecidit victrice, vocatur:
Hostibus à domitis hostia nomen habet.
Antè, Deos, homini quod conciliare valeret,
Fas erat, & puri lucida mica salis.
Nõdũ per tulerat lacrimatas cortice mirrhas
Acta per æquoreas hospita nauis aquas.
Thura nec Euphrates, nec miserat India costũ
Nec fuerant rubri cognita fila croci.
Cõ- Ara dabat fumos herbis contenta Sabinis,
recta Et non exiguo laurus aduſta sono.
Si quis erat factis prati de flore coronis,
Qui posset violas addere, diues erat
Hic qui nunc aperit percuſſi viscera tauri
In sacris, nullum culter habebat opus.
Prima Ceres auidæ gauisa est sanguine porcæ
Vlta suas merita cæde nocentis opes.
Nam sata vere nouo teneris lactentia succis,
Eruta setigeræ comperit ore suis.
Sus dederat pœnas: exemplo territus huius,
Palmite debueras abstimuisse caper.
Quẽ spectans aliquis dentes in vitẽ, premẽtem,
Ver Talia non tacito dicta dolore dedit:
ba Rode cap vitẽ: tamen hunc, cum stabis ad arã,
In tua quod spargi cornua possit, erit.
*No- Verba fides sequitur, *noxa tibi debitus hostis,
xę ti- Spargitur effuſo cornua, Bacche mero.
bi de Culpa sui nocuit quoq; culpa capellæ
dit*. Quid bos? quid placidæ commeruistis oues?

Ele-

Flebat Aristæus, quod apes cum stirpe necatas
Viderat incœptos destituisse fauos.
Cærula quem genitrix ægrè solata dolentem,
Addidit hæc dictis vltima verba suis:
Siste puer lacrymas, Proteus tua damna leuabit,
Quoq; modo repares quæ periere, dabit.
Decipiat te versis tamen ille figuris,
Impediant geminas vincula firma manus,
Peruenit ad vatem iuuenis, resolutaq; somno
Alligat æquorei brachia capta senis.
Ille suam faciem transformat & alterat arte,
Mox domitus vinclis in sua membra redit:
Oraq; cæruleâ tollens rorantia barbâ,
Qua, dixit, repares arte requiris apes?
Obrue mactati corpus tellure iuuenci,
Quod petis à nobis, obrutus ille dabit.
Iussa facit pastor: feruent examina putri
De boue, mille animas vna necata dedit.
Pauit ouis pratum, verbenas improba carpsit,
Quas pia Dis ruris ferre solebat anus.
Quid tuti superest? animam cum ponat in aris
Lanigerumq; pecus, ruricolaq; boues?
Placat equo Persis radijs Hyperiona cinctum,
Ne detur celeri victima tarda Deo.
Quod semel est triplici pro virgine cæsa Dia* *quę
Nũc quoq. pro nulla virgine cerua cadit. (na.
Exta canum Triuiæ vidi libare Sapeos,* * Sa-
Et quicunque tuas accolit Hæme niues. bęos
Cæditur & rigido custodi ruris asellus:
Causa pudenda quidem, sed tamẽ apta Deo:
Festa corymbiferi celebrabat Græcia Bacchi,
Tertia quæ solito tempore bruma refert.

Dì quoque cultores in idem venêre Lieæi.
Et quicunque loci non alienus erat.
Panes, & in Venerem Satyrorum prona iuuent
Quæq; colunt amnes, solaq; rura Deæ.
Venerat & senior pando Silenus asello;
*
Dulcia quid dignum nemus in conuiuia nacti
Gramine vestitis accubuère toris.
Vina dabat Liber, tulerat sibi quisque coronam,
Miscendas largè riuus agebat aquas.
Naiades effusis alia sine pectinis vsu,
*po- Pars aderat * comptis arte manuq; comis.
sitis. Illa super suras tunicam collecta ministrat,
Altera dissuto pectus aperta sinu.
Exerit hæc humerum, vestes trahit illa p herbas
Impediunt teneros vincula nulla pedes.
*
*
*
*
*
*
*
*
*
*
Nox erat, & vino somnum faciente, iacebant
Corpora diuersis victa sopore, locis.
Lotis in herbosa sub acernis vltima ramis,
*Lu- Sic, vt erat * lusu fessa, quieuit humo.
do. *
*

*
*
*
*
*
*

Ecce rudens rauco Sileni vector asellus,
Intempestiuos ediditore sonos.
Territa consurgit nympha,
*
*
*
Morte dedit pœnas auctor clamoris: & hæc est,
Helle spontaneo victima grata Deo:
Intacta fueratis aues solatia ruris,
Assuetum syluis, innocuumque genus;
Quæ facitis nidos, & plumis ouа fouetis,
Et facili dulces editis ore sonos.
Sed nihil ista iuuant, quia linguæ crimẽ habetis,
Dique putant mentes vos aperire suas.
Nec tumẽ hoc falsum est: nã Dis vt proxima q̃-
Nunc pœna veras, nunc datis ore notas. (que est,
Tuta diu volucrũ proles, tum, denique cæsa est,
Iuerintque Deos indicis exta sui.
Ergo sæpe suo coniux abducta marito,
Vritur in calidis alba columba focis.
Nec defensa iuuant Capitolia, quo minus anser
Det iecur in lances Inache laute tuas.*
Nocte, Deæ noctis cristatus caditur ales,
Quod tepidum vigili prouocet ore diem.
Interea Delphim clarum super æthera sidus
Tollitur, & patrijs exerit ora vndis.

Poste-

Postera lux hyemem medio discrimine signat,
Aequaque praterita, qua superabit, erit.
Proxima prospiciet Titane Aurora relicto,
Arcadia sacrum pontificale Dea.
Te quoq; lux eadem Turni soror ede recepit,
Hic vbi virginea campus obitur aqua.
Vnde petam causas horum, moremq; sacrorum?
Diriget in medio quis mea vela freto?
Ipsa mone, qua nomen habes a carmine ductũ,
Propositoq; fauens, ne tuus erret honor.
Orta prior luna (de se si creditur ipsi)
A magno tellus Arcade nomen habet.
Hinc fuit Euander, qui quãquã clarus vtroq;
Nobilior sacra sanguine matris erat.
Qua simul ethereos animo conceperat ignes,
Ore dabat pleno carmina vera Dei.
Dixerat hac, nato motus inflare: sibiq;,
Multaq; praterea, tempora nacta fidem.
Nam iuuenis, nimium vera cũ matre fugato
Deserit Arcadiam, Parrhasiumque larem.
Cui genitrix flenti, fortuna viriliter, inquit,
(Sifte puer lacrimas) ista ferenda tibi est.
Sic erat in fatis, nec te tua culpa fugauit,
Sed Deus: offenso pulsus es vrbe Deo.
Nec meriti pœnam pateris, sed numinis iram:
Est aliquid, magnis crimen abesse malis.
Conscia mẽs vt cuiq; sua est, ita concipit intra
Pectora pro facto spemq; metumq; suo.
Nec tamen vt primus mœres, mala talia passus,
Obruit ingentes ista procella viros.
Passus idem, Tirijs qui quondam pulsus ab oris,
Cadmus, in Aonia constitit exul humo.

Passus

Passus idem Tydeus, & idem Pagasæus Iäson,
Et quos præterea longa referre mora est.
Omne solum forti patria est, vt piscibus æquor,
Vt volucri vacuo quicquid in orbe patet.
Nec fera tempestas toto tamen errat in anno:
Et tibi (crede mihi) tempora veris erunt.
Vocibus Euander firmata mente parentis,
Naue secat fluctus, Hesperiamq; tenet.
Iamq; ratem doctæ monitu Carmentis in amnē
Egerat, & Tuscis obuius ibat aquis.
Fluminis illa latus, cui sunt vada iuncta Tarēti,
Aspicit & sparsa per loca sola casas.
Vtq; erat, immissis puppim stetit ante capillis,
Continuitq; manum torua regentis iter.
Et procul in dextrā tendens sua * brachia ripā, *Lu-
Pinea non sano ter pede texta ferit. mina
Ne vè daret saltum properans insistere ripæ,
Vix est Euandri vixq; retenta manu.
Dicq; petitorum (dixit) saluete locorum,
Tuq; nouos cælo terra datura Deos.
Eluminaq; & fontes, quib⁹ vtitur hospita tellus.
Et nemorum * nympha, Naiadumq; chori. *Di-
Este bonis auibus visi natoq;, mihiq;, uæ.
Ripaq; felici tacta sit ista pede.
Fallor? an hi fient ingentia mœnia colles?
Iuraq; ab hac terra cætera terra petet?
Montibus his olim totus promittitur orbis,
Quis tantum fati credat habere locum?
Et tam Dardaniæ tangent hæc littora pinus,
Hic quoque causſa noui fœmina Martis erit.
Chare nepos Palla funesta quid induis arma?
Indue: non humili vindice cæsus eris.

Victa

Victa tamen vinces, euersaq; Troia resurges:
Obruet hostiles ista ruina domos.
Vrite victrices Neptunia Pergama flammæ,
Non minor hic toto est altior orbe cinis.
Iam pius Aeneas sacras, & sacra altera patrem
Affert, Iliacos accipe Vesta Deos,
Tempus erit, cum vos orbemq; tuebitur, idem,
Et fient ipso sacra colente Deo.
Et penes Augusto patria tutela manebit,
Hanc fas imperij frena tenere domum.
Inde nepos, natusq; Dei (licet ipse recuset)
Pondera cælesti mente paterna feret.
Vtq; ego perpetuis olim sacrabor in aris,
Sic augusta nouum Liuia numen erit.
Talibus vt dictis nostros descendit in ægros,
Substitit in medio præscia lingua sono.
Puppibus egressus Latia stetit exul in herba:
Felix, exilium cui locus ille fuit.
Nec mora longa fuit: stabăt noua tecta, nec alter
Montibus Ausonijs Arcade maior erat.
Ecce boues illuc Erytheidas applicat heros
Emensus longi clauiger orbis iter.
Dũq; huic hospitium domus est Tegeæa, vagantur
Incustoditæ lata per arua boues.
Manè erat: excussus somno Tirynthius heros,
De numero tauros sensit abesse duos.
Nulla videt taciti quærens vestigia furis:
Traxerat auersos Cacus in antra boues.
Cacus Auentinæ timor atque infamia syluæ,
Non leue finitimis hospitibusq; malum,
Dira viro facies, vires, pro corpore, corpus
Grande, pater monstri Mulciber huius erat.

Pro-

Proq; pomo longis spelunca recessibus ingens
Abdita, vix ipsis inueniẽda feris.
Ora super postes, affixaque brachia pendent,
Squallidaque humanis ossibus albet humus,
Seruata malè parte boum Ioue natus abibat:
Mugitum rauco furta dedêre sono.
*Accipio * reuocamur, ait, vocemque secutus,* *Re-
Impia per syluas victor ad antra venit: uoca
Ille aditum fracti præstruxerat obice montis, men
Vix iuga meuissent quinque bis illud onus.
Nititur hic humeris, cœlum quoq; sederat illis:
Et vastum motu collabefactat onus.
Quod simul euersum est, fragor æthera concutit
Ictaq; subsedit põndere mollis humus. (ipsum,
Prima mouet Cacus collatâ prælia dextrâ,
Remque ferox saxis stipitibus que gerit.
Quis vbi nil agitur, patrias malè fortis ad artes
Confugit, & flammas ore sonante vomit.
Quis quoties præflat, spirare Typhoea credas
Et rapidum Ætneo fulgur ab igne iaci.
Occupat Alcides, adductaque claua trinodis
Ter quater aduersi cadit in ora viri.
Ille cadit mistaq; vomit cum sanguine flãmas;
Et lato moriens pectori plangit humum.
Immolat ex illis taurum tibi Iuppiter vnum
Victor, & Euandrum ruricolasque vocat.
Constituitque sibi quæ Maxima dicitur, aram,
Hic vbi pars vrbis de boue nomen habet.
Nec tacet Euandri mater, propè tempus adesse,
Hercule quo tellus sit satis vsa suo.
At felix vates vt dis gratissima vixit,
Possidet hunc Iani sic Dea mense diem.

Idibus

Idibus in magni castus Iouis ade sacerdos,
Seminaris flammis viscera libat ouis.
Redditaq; est omnis populo prouincia nostro,
Et tuus Augusto nomine dictus auus.
Perlege dispositas annosa per atria ceras,
Contigerant nulli nomina tanta viro.
Africa victorem de se vocat: alter* Isaurum.
Isauras. Aut Cretum domitas, testificatur opes.
Hunc Numidæ faciunt, illum Messana superbũ
Ille Numantina traxit ab vrbe notam.
Et mortem, & nomen Druso Germania fecit:
Me miserum, virtus quam breuis illa fuit.
Si petat, à victis, tot sumet nomina Cæsar,
Quot numero gentes maximus orbis habet.
Ex vno quidam celebres, aut torquis adempti?
Aut corui titulos auxiliaris habet.
Magne, tuum nomẽ rerum est mensura tuarum:
Sed qui te vicit, nomine maior erat.
Nec gradus est Fabios supra cognominis vllus:
Illa domus meritis Maxima dicta suis.
Sed tamen humanis celebrantur honoribꝰ omnes
Hic socium summo cum Ioue nomen habet:
Sacra vocant augusta patres: augusta vocantur
Templa sacerdotum ritè dicata manu.
Huius & augurium dependet origine verbi:
Et quodcunque sua Iupiter auget ope:
Augeat imperium nostri ducis, augeat annos,
Protegat & nostras quercna corona fores,
Auspicibusq; Deis tanti cognominis hæres,
Omine suscipiat, quo pater, vrbis onus
Respiciet Titan altas vbi tertius idus,
Fient Parrhasiæ sacra relata Deæ.

Nam

Nam prius Ausonias matres carpenta vehebant.
Hæc quoque ab Euandri dicta parente reor.
Mox honor eripitur, matronaq; destinat omnis
Ingratos nulla prole nouare viros.
Neue daret partus, ictu temeraria caco
Viscеribus crescens excutiebat onus.
Corripuisse patres ausas immitia nuptas,
Ius tamen ereptum restituisse ferunt.
Binaq; tunc pariter Tegeæa sacra parenti
Pro pueris fieri virginibusq; iubent.
Scortea non illi fas est inferre sacello,
Ne violent puros exanimata focos. *ex-
Si quis amas veteres ritus, assiste precanti: tacre
Nomina percipies non tibi nota prius. mata
*Porrima placatur, *Postuertaq; siue sorores,* *Po-
Siue fugæ comites Manali diua tuæ. stuer
Altera quod porro fuerat, cecinisse putatur, taq;
Altera venturum postmodo quicquid erat.
Candida te niueo posuit lux proxima templo,
Quà fert sublimeis alta Moneta gradus.
Nunc bene prospicies Latiam Concordia turbã,
Nunc te sacratæ constituêre manus.* *re-
Furius antiquus populi superator Hetrusci* stitu-
Vouerat, & voti soluerat ille fidem. ere.
Causса, quod à patrib. sumptis secesserat armis *anti
Vulgus, & ipsa suas Roma timebat opes. quã.
*Causса recens melior, * passos Germania crimes* Spar
Corrigit, auspicijs dux venerande tuis. sos.
Inde triumphatæ libasti munera gentis, *Por
Templaq; fecisti, quam colui ipse, Dea. tigit.
Hæc tua constituit genitrix, & rebus & ara.
Sola toro magni digna reperta Iouis.

Hæc

Hæc vbi transierint, Capricorno Phœbe relicto,
Per iuuenis currus signa regentis aquas.
Septimus hinc oriens cum se demiserit vndis,
Fulgebit toto iam Lyra nulla polo.
Sidere ab hoc ignis, venienti nocte, Leonis
Qui micat in medio pectore, mersus erit.
Ter quater euolui signantes tempora fastos,
Nec sementina est vlla reperta dies.
Cum mihi (sensit enim) lux hæc īdicitur, inquit,
Musa, quid à fastis non sata sacra petis?
Vtque dies incerta sacris, sic tempore certo
Seminibus iactis est vbi fœtus ager:
State coronati plenum ad præsepe iuuenci,
Cum tepido vestram vere redibit opus.
Rusticus emeritum palo suspendit aratrum,
Omne reformidat frigore vulnus humus.
Villice da requiem terræ semente peracta:
Da requiem, terram qui coluere viris.
Pagus agat festum: pagum lustrate coloni,
Et date paganis annua liba focis.
Placentur frugum matres Telluſq; Cereſq;
Farre suo grauida visceribusq; suis.
Officium commune Ceres & Terra tuentur,
Hæc præbet causſam frugibus, illa locum.
Consortes operum, per quas correcta vetustas,
Quernaq; glans victa est vtiliore cibo.
Frugibus immensis auidos satiate colonos,
Vt capiant cultus præmia digna sui.
Vos date perpetuos teneris sementibus auctus,
Nec noua per gelidas vsta sit herba niues.
Cum serimus, cœlum ventis aperite serenis:
Cùm latet, æthereæ spargite semen aquæ.

Neue

Neue grauer cultis cerealia dona, cauete,
Agmine laſuro depopulentur aues.
Vos quoq; ſubiectis formicæ parcite granis:
Poſt meſſem præda copia maior erit.
Interea creſcat ſcabræ rubiginis expers:
Nec vitio cæli palleat vlla ſeges.
Et neque deficiat macie: neque pinguior æquo
Diuitijs pereat luxurioſa ſuis.
Et careant lolijs oculos vitiantibus agri:
Nec ſterilis culto ſurgat auena ſolo.
Triticeos fetus, paſſuraq; farra bis ignem,
Hordeaq; ingenti fenore reddat ager.
Hæc ego pro vobis, hæc vos optate coloni.
Efficiatq; ratas vtraq; diua preces.
Bella diu tenuere viros: erat aptior enſis
Vomere, cedebat taurus arator equo.
Sarcula ceſſabant: verſi q; in pila ligones:
Factaq; de raſtri pondere caſſis erat.
Gratia dis, domuiq; tuæ religata catenis
Iam pridem veſtro ſub pede bella iacent.
Sub iuga bos veniat: ſub terras ſemen aratas:
Pax Cererem nutrit: pacis alumna Ceres.
AT quæ venturas præcedit ſexta Kalendas:
Hæc ſunt Ledæis templa dicata deis.
Fratribus illa deis fratres de gente deorum
Circa Iuturnæ compoſuere lacus.
IPſum nos carmen deduxit Pacis ad aram:
Hæc erit à menſis fine ſecunda dies.
Frondibus Actiacis comptos redimita capillos
Pax ades: & toto mitis in orbe mane.
Dum deſint hoſtes: deſit quoq; cauſa triumphi.
Tu ducibus bello gloria maior eris.

Sola gerat miles, quibus arma coerceat, arma:
Canteturq; ferâ, nil niſi pompa, tubâ.
Horreat Aeneadas & primus, & vltimus orbis:
Si qua parum Romam terra timebit, amet.
Thura, ſacerdotes, pacalibus addite flammis:
Albaq; perſusâ victima fronte cadat.
Vtq; domus, quæ præſtat eam, cum pace perennet,
Ad pia propenſos vota rogate deos.
Sed iam prima mei pars eſt exacta laboris.
Cumq; ſuo finem menſe libellus habet.

Finis Primi Libri.

FASTO-

FASTORVM
LIBER II.

IAnus habet finem, cum carmine crescat & annus.
Alter vt it mensis, sic liber alter eat.
Nunc primum velis, elegi, maioribus itis:
Exiguum memini nuper eratis opus.
Ipse ego vos habui faciles in amore ministros,
Cùm lusit numeris prima iuuenta suis.
Idem sacra cano signataq; tempora fastis.
Et quis ad hæc illinc crederet esse viam?
Hæc mea militia est: ferimus, quæ possumus, arma:
Dextraq; non omni munere nostra vacat.
Si mihi non valido torquentur pila lacerto,
Nec bellatoris terga premuntur equi,
Nec galea tegimur, nec acuto cingimur ense,
(His habilis telis quilibet esse potest.)
At tua prosequimur studioso pectore Cæsar
Nomina: per titulos ingredimurq; tuos.
Ergo ades: & placido paullum mea munera vultu
Respice, pacando si quid ab hoste vacas.
FEbrua Romani dixêre piamina patres:
Nunc quoq; dant verbo plurima signa fidem.
Pontifices à Rege petunt, & flamine lanas:
Quis veterum lingua Februa nomen erat.

Quaq; capit lictor domibus purgamina certis,
Turbida cum mica farra, vocantur idem.
Nomen idem ramo: qui casus ab arbore pura,
Casta sacerdotum tempora fronde tegit.
Ipse ego flaminiam poscentem februa vidi:
Februa poscenti pinea virga data est.
Deniq; quodcumq; est, quo corpora nostra piantur:
Hoc apud intonsos nomen habebat auos.
Mensis ab his dictus: secta quia pelle luperci
Omne solum lustrant: idq; piamen habent.
Aut quia placatis, sunt tempora pura, sepulcris:
Tunc cùm ferales præteriere dies.
Omne nefas, omnemq; mali purgamine caussam
Credebant nostri tollere posse senes.
Gracia principium moris dedit illa nocentes
Impia lustratos ponere facta putat.
Actoriden Peleus, ipsum quoq; Pelea Phoci
Cade per Hæmonias soluit Acastus aquas.
Vectam frenatis per inane draconibus Ægeus
Credulus immerita Phasida fouit ope.
Amphiaraides Naupactco Acheloo
Solue nefas dixit: soluit & ille nefas.
Ah nimium faciles: qui tristia crimina cædis
Flumineâ tolli posse putatis aqua.
Sed tamen (antiqui ne nescius ordinis erres)
Primus, vt est, Iani mensis & antè fuit.
Qui sequitur Ianum, veteris fuit vltimus anni.
Tu quoq; sacrorum, Termine, finis eras.
Primus erat Iani mensis, quia ianua prima est,
Qui sacer est imis manibus: imus erat.
Post modo creduntur spatio distantia longo
Tempora bis quini continuasse viri.

Prim-

PRrincipio menſis Phrygiæ contermina matri
Soſpita delubris dicitur aucta nouis.
Nunc vbi ſint quæris, illis ſacrata calendis
Templa Deæ longa procubuere die.
Cetera ne ſimili caderent labefacta ruina,
Cauit ſacrati prouida cura Ducis:
Sub quo delubris ſentitur nulla ſenectus.
Nec ſatis eſt homines: obligat ille deos.
Templorum poſitor, templorum ſancte repertor,
Sit ſuperis, opto, mutua cura tui.
Dent tibi cæleſtes, quos tu cæleſtibus, annos:
Proque tua maneant in ſtatione domo.
Tunc quoque vicini lucus celebratur Auerni:
Qua petit æquoreas aduena Tibris aquas.
Ad penetrale Numæ, Capitolinumque tonantem,
Inque Iouis ſummi cæditur arce bidens.
Sæpè graues pluuias adoperiens nubibus æther
Concitat aut poſita ſub niue terra latet.
PRoximus Heſperias Titan abiturus in vndas,
Gemmea purpureis cum iuga demet equis:
Illa nocte aliquis, tollens ad ſydera vultum
Dicet, vbi eſt hodie, quæ lyra fulſit heri?
Dumque lyram quærit: medij quoque terga Leonis,
In liquidas ſubitò merſa notabit aquas.
QVem modò cælatum ſtellis Delphina videbas,
Is fugiet viſus nocte ſequente tuos.
Seu fuit occultis felix in amoribus index:
Lesbida cum domino ſeu tulit ille lyram.
Quod mare non nouit: quæ neſcit Ariona tellus?
Carmine currentes ille tenebat aquas.
Sæpè ſequens agnam, lupus eſt à voce retentus:
Sæpè auidum fugiens reſtitit agna lupum:

Sæpè canes, leporesq; vna iacuêre sub vmbra:
Et stetit in saxo proxima cerua lea.
Et, sine lite, loquax, cum Palladis alite, cornix
Sedit: & accipitri iuncta columba fuit.
Cynthia sæpè tuis fertur vocalis Arion,
Tanquàm fraternis obstupuisse modis.
Nomen Arionium Siculas impleuerat vrbes.
Captaq; erat lyricis Ausonis ora sonis.
Inde domum repetens puppim conscendit Arion,
Atq; ita quæsitas arte ferebat opes.
Forsitan, infelix, ventos, vndasq; timebas
At tibi naue tua tutius æquor erat.
Namq; gubernator districto constitit ense,
Ceteraq; armatam conscia turba manu:
Quid tibi cum gladio? dubiam rege, nauita puppim.
Non hæc sunt digitis arma tenenda tuis.
Ille metu pauidus, Mortem non deprecor inquit:
Sed liceat sumptâ pauca referre lyrâ.
Dant veniam, ridentque moram capit ille coronam.
Quæ posset crines, Phœbe, decere tuos.
Induerat Tyrio distinctam murice pallam:
Redidit icta suos pollice chorda sonos.
Flebilibus numeris veluti, canentia dura
Traiectus penna tempora, cantat olor.
Protinus in medias ornatus desilit vndas.
Spargitur impulsâ cærula puppis aquâ.
Inde (fide maius) tergo delphina recuruo
Se memorant, oneri supposuisse nouo.
Ille sedet: citharamq; tenet: pretiumque vehendi
Cantat: & æquoreas carmine mulcet aquas
Di pia facta vident, astris delphina recepit
Iupiter: & stellas iussit habere nouem.

Nunc

NVnc mihi mille sonos, quoq; est memorat⁹ Achil-
Vellē, Maonide pectus inesse tuum. (les,
Dum canimus sacras alterno pectine Nonas:
Maximus his saltis accumulatur honos.
Deficit ingenium: maioraque viribus vrgent:
Hæc mihi præcipuo est ore canenda die.
Quid volui demens elegis imponere tantum
Ponderis? heroi res erat ista pedis.
Sancte Pater patriæ tibi plebs, tibi curia nomen
Hoc dedit: hoc dedimus nos tibi nomen eques.
Res tamen antè dedit: serò quoque vera tulisti
Nomina, iam pridem tu pater orbis eras.
Hoc tu per terras, quod in æthere Iupiter alto,
Nomen habes: hominum tu pater, ille deûm.
Romule concedes: facit hic tua magna tuendo
Mœnia: tu dederas transilienda Remo.
Te Tatius, paruique Cures, Caninaque sensit:
Hoc duce Romanum est solis vtrumque latus,
Tu breue nescio quid victæ telluris habebas:
Quodcunque est alto Ioue, Cæsar habet.
Tu rapis: hic castas duce se iubet esse maritas.
Tu recipis luco: repulit ille nefas.
Vis tibi grata fuit: florent sub Cæsare leges.
Tu Domini nomen: Principis ille tenet.
Te Remus incusat: veniam dedit hostibus ille.
Cælestem fecit te pater: ille patrem.
IAm puer Idæus media tenus eminet alno:
Et liquidas mixto nectare fundit aquas.
En etiam, si quis boream horrere solebat:
Gaudeat. à zephyris mitior aura venit.
QVintus ab æquoreis nitidum iubar extulit vndis
Lucifer: & primi tempora veris erunt.

Ne fallare tamen: reſtant tibi frigora, reſtant:
Magnaque diſcedens ſigna relinquet hiems.
TErtia nox veniet: cuſtodem protinus Vrſæ
Adſpicies geminos exſeruiſſe pedes.
Inter Hamadryadas, iaculatricemque Dianam
Calliſto ſacri pars fuit vna chori.
Illa deæ tangens arcus: Quos tangimus, arcus,
Eſſe meæ teſtes virginitatis, ait.
Cynthia laudauit: Promiſſaque fœdera ſerua:
Et comitum princeps tu mihi, dixit, eris.
Fœdera ſeruaſſet: ſi non formoſa fuiſſet.
Cauit mortales: de Ioue crimen habet.
Mille feras Phœbe ſiluis venata redibat:
Aut plus, aut medium ſole tenente diem.
Vt tetigit lucum (denſa niger ilice lucus,
In medio gelida fons erat altus aqua)
Hic, ait, in ſilua, virgo Tegeæa, lauemur.
Erubuit falſo virginis illa ſono.
Dixerat & nymphis. nymphæ velamina ponunt.
Hanc pudet: & tardæ dat mala ſigna moræ.

*

Cui Dea, Virgineos periura Lycaoni cœtus
Deſere, nec caſtas pollue, dixit, aquas.
Luna nouum decies implêrat cornibus orbem:
Quæ fuerat virgo credita, mater erat.

*

Vrſa per incultos errabat ſqualida montes:
Quæ fuerat ſummo nuper amata Ioui.
Iam tria luſtra puer furto conceptus agebat:
Cùm mater nato eſt obuia facta ſuo.
Illa quidem, tanquam cognoſceret, adſtitit amens:
Et gemuit: gemitus verba parentis erant.

Hanc

Hanc puer ignarus iaculo fixisset acuto:
Ni foret in superas raptus vterque domos.
Signa propinqua micant prior est, q̃ dicimus arcton.
Arctophylax formam terga sequentis habet.
Sauit adhuc, canamque adijt Saturnia Tethyn,
Manaliam tactis ne lauet Arcton aquis.

IDibus agrestis fumant altaria Fauni
Hic vbi discretas insula rumpit aquas.
Haec fuit illa dies, in qua Veientibus armis
Ter centum Fabij, ter cecidêre duo.
Vna domus vires, & onus susceperat vrbis:
Sumunt gentiles arma professa manus.
Egreditur castris miles generosus ab isdem,
Equis dux fieri quilibet aptus erat.
Carmentis portae dextra est via proxima Iano:
Ire per hanc noli, quisquis es: omen habet.
Illà fama refert Fabios exisse trecentos:
Porta vacat culpâ: sed tamen omen habet.
Vt celeri passu Cremeram tetigere rapacem:
(Turbidus hibernis ille fluebat aquis)
Castra loco ponunt: districtis ensibus ipsi
Tyrrenum valido Marte per agmen eunt
Non aliter, quàm cùm Lybica de gente leones
Inuadunt sparsos lata per arua greges.
Diffugiunt hostes: inhonestaque vulnera tergo
Accipiunt: Thusco sanguine terra rubet.
Sic iterum, sic sape cadunt, vbi vincere apertè
Non datur: insidias armaque tecta parant.
Campus erat: campi claudebant vltima colles:
Siluaque montanas occulere apta feras.
In medio paucos, armentaque rara relinquunt.
Cetera virgultis abdita turba latet.

Ecce velut torrens vndis pluuialibus auctus,
Aut niue, quæ zephyro victa tepente fluit,
Per sata, perque vias fertur, nec, vt antè solebat
Riparum clausas margine finit aquas:
Sic Fabij nullem latis discursibus implent:
Quodque vident sternunt: nec metus alter inest.
Quò ruitis generosa domus? malè creditur hosti:
Simplex nobilitas perfida tela cauet.
Fraude perit virtus: in apertos vndique campos
Prosiliunt hostes: & latus ōmne tenent.
Quid faciant tanti contra tot millia fortes?
Quidue, quod in misero tempore restet, adest?
Sicut aper longè siluis latratibus actus
Fulmineo celeres dissipat ore canes:
Mox tamen ipse perit: sic non moriuntur inulti:
Vulneraque alternâ dantque ferunt que manu.
Vna dies Fabios ad bellum miserat omnes:
Ad bellum missos perdidit vna dies.
Vt tamen Herculeæ supererent semina gentis:
Credibile est ipsos consuluisse deos.
Nam puer impubes, & adhuc non vtilis armis
Vnus de Fabia gente relictus erat.
Scilicet vt posses, olim, tu Maxime, nasci:
Cui res cunctando restituenda foret.

COntinuata loco tria sidera, Coruus, & Anguis,
Et medius Crater inter vtrumque latet.
Idibus illa latent: oriuntur nocte sequenti.
Quæ tibi cur tria sint tam sociata canam.
Fortè Ioui Phœbus festum sollenne parabat:
(Non faciet longas fabula nostra moras)
Imea, dixit, anis: ne quid pia sacra moretur:
Et tenuem viuis fontibus affer aquam.

Coruus

Corvus inauratum pedibus cratĕra recurvis
Tollit: & aereum pervolat altus iter.
Stabat adhuc duris ficus densissima pomis.
Tentat eam rostro non erat apta legi.
Immemor imperij sedisse sub arbore fertur:
Dum fierent tardâ dulcia poma morâ.
Iamq; satur, nigris longum rapit unguibus hydrum:
Ad dominumque redit: fictaque verba refert:
Hic mihi caussa moræ vivarum obsessor aquarum:
Hic tenuit fontes, officiumque meum.
Addis, ait, culpæ mendacia, Phœbus: & audes
Fatidicum verbis fallere velle deum?
At tibi dum lactens hærebit in arbore ficus:
De nullo gelidæ fonte bibentur aquæ.
Dixit: & antiqui monimenta perennia facti
Anguis, avis, crater, sidera iuncta micant.
TErtia post Idus nudos aurora Lupercos
Adspicit: & Fauni sacra bicornis erunt.
Dicite Pierides sacrorum quæ sit origo:
Attigerint Latias unde petita domos.
Pana Deum pecoris veteres coluisse feruntur
Arcades: Arcadijs plurimus ille ingis.
Testis erit Pholae: testes Stymphalides undæ.
Quique citis Ladon in mare currit aquis.
Cinctaque pinetis nemoris iuga Nonacrini,
Altaque Trœzene, Parrhasiæque nives,
Pan erat armenti, Pan illic numen aquarum:
Munus ob incolumes ille ferebat oues.
Transtulit Euander silvestria numina secum:
Hic, ubi nunc urbs est, tunc locus urbis erat.
Inde deum colimus, denectaque sacra Pelasgis.
Flamen ad hæc prisco more dialis erat.

Cur igitur currant, & cur, si currere mos est,
Nuda ferant posita corpora veste, rogas?
Ipse Deus velox discurrere gaudet in altis
Montibus: & subitas concitat ipse fugas.
Ipse Deus nudus nudos iubet ire ministros:
Nec satis ad cursus commoda vestis erat.
Ante Iouem genitum terras habuisse feruntur
Arcades: & luna gens prior illa fuit.
Vita feris similis nullos agitata per vsus:
Artis adhuc exspers, & rude vulgus erat.
Pro domibus frondes norant: pro frugibus herbas:
Nectar erat palmis hausta duabus aqua.
Nullus anhelabat sub adunco vomere taurus:
Nulla sub imperio terra colentis erat.
Nullus adhuc erat vsus equi: se quisq; ferebat:
Ibat cuis lana corpus amicta sua.
Sub Ioue durabant: & corpora nuda gerebant
Docta graues imbres & tolerare Notos.
Nunc quoq; detecti referunt monimenta vetusti
Moris. & antiquas testificantur opes.
Sed, cur præcipuè fugiat velamina Faunus,
Traditur antiqui fabula plena ioci.
Fortè comes dominæ iuuenis Tirynthius ibat,
Vidit ab excelso Faunus vtrumq; iugo.

*

*

Ibat odoratis humeros perfusa capillis
Mæonis, aurato conspicienda sinu.
Aureæ pellebant tepidos vmbracula soles:
Quæ tamen Herculeæ sustinuêre manus.
Iam Bacchi nemus, & Tmoli vineta tenebat:
Hesperus & fusco roscidus ibat equo.

Antra

Antra subit tofis laqueata, & pumice viuo.
Garrulus in primo limine riuus erat.
Dumque parant epulas, potandaque vina ministri:
Cultibus Alciden induit illa suis.
Dat tenues tunicas Getulo murice cinctas:
Dat teretem zonam: qua modò cincta fuit.
Ventre minor Zona est: tunicarum vincla relaxat,
Vt posset magnas exseruisse manus.
Fregerat armillas non illa ad brachia factas:
Scindebant magni vincula parua pedes.
Ipsa capit clauamq; grauem, spoliumq; leonis:
Conditaq; in pharetra tela minora sua.
Sic epulis functi, sic dant sua corpora somno:
Et positis iuxtà secubuêre toris.
Caussa, repertori vitis quia sacra parabant:
Qua facerent piurè, cùm foret orta dies.
*

*

Adde peregrinis causssas, mea Musa, Latinas:
Inq; suo noster puluere currat equus.
Cornipedi Fauno cæsa de more capella
Venit ad exiguas turba vocata dapes.
Dumq; sacerdotes verubus transfixa salignis
Exta parant, medias sole tenente vias,
Romulus, & frater, pastoralisq; iuuentus
Solibus, & campo corpora nuda dabant.
Castibus, & iaculis, & misso pondere saxi
Brachia per lusus experienda dabant.
Pastor ab excelso, Per deuia rura iuuencos,
Romule prædones, & Reme, dixit, agunt.
Longum erat armari. diuersis exit uterq;
Partibus occursu præda recepta Remi est.

Vt redijt, verubus ſtridentia detrahit exta:
Atque ait, Hæc certè non niſi victor edet.
Dicta facit, Fabijq; ſimul, venit irritus illuc
Romulus, & menſas, oſſaq; nuda videt.
Riſit, & indoluit Fabios potuiſſe Remumq;
Vincere, Quintilios non potuiſſe ſuos.
Fama manet facti; poſito velamine currunt.
Et memorem famam, qui bene geſſit, habet.
Forſitan & quæras, cur ſit locus ille Lupercal,
Quæve locum tali nomine cauſſa notet.
Syluia Veſtalis cæleſtia ſemina partu
Ediderat patruo regna tenente ſuo.
Is iubet auferri paruos, & in amne necari:
Quid facis? ex illis Romulus alter erit.
Iuſſa recuſantes peragunt lacrymoſa miniſtri:
Flent tamen, & geminos in loca iuſſa ferunt,
Albula, quæ Tyberim merſus Tyberinus in vndis
Reddidit, hibernis forte tumebat aquis.
Hic vbi nunc fora ſunt, lintres errare videres,
Quaq; iacent valles maxima Circe tua.
Huc vbi venerunt (nec enim procedere poſſunt,
Longius) ex illis vnus & alter ait;
Ah quam ſunt ſimiles, ah quã formoſus vterq;
Plus tamen ex iſtis iſte vigoris habet.
Si genus arguitur vultu, niſi fallit imago,
Neſcio quem è vobis ſuſpicor eſſe Deum.
At ſi quis veſtræ deus eſſet originis auctor:
In tam præcipiti tempore ferret opem.
Ferret opem certè ſi non ope, mater, egeret:
Quæ faſta eſt vno mater & orba die.
Nata ſimul, moritura ſimul ſimul ite ſub vndas
Corpora deſierat: depoſuitq; ſinu.

Vagie-

Vagierant ambo pariter: ſenſiſſe putares.
Hi redeunt vdis in ſua tecta genis.
Suſtinet impoſitos ſumma canus alueus vnd'.
Heu quantum fati parua tabella tulit!
Alueus in limo ſiluis appulſus opacis
Paulatim fluuio deficiente ſedet.
Arbor erat: remanent veſtigia: quæq; vocatur
Romula nunc ficus: Rumina ficus erat.
Venit ad expoſitos (mirum) lupa feta gemellos.
Quis credat pueris non nocuiſſe feram?
Non nocuiſſe parum eſt. prodeſt quoq; quos lupa nutrit:
Perdere cognatæ ſuſtinuere manus.
Conſtitit: & caudâ teneris blanditur alumnis:
Et fingit linguâ corpora bina ſuâ.
Marte ſatos ſcires: timor abſuit: vbera ducunt:
Nec ſibi promiſſa lactis alumtur ope.
Illa loco nomen fecit: locus ille Lupercis.
Magna dati nutrix præmia lactis habet.
Quid vetat Arcadio dictos à monte Lupercos?
Faunus in Arcadia templa Lycæus habet.
Nupta quid exſpectas non tu pollentibus herbis,
Nec prece, nec magico carmine mater eris.
Excipe fecundâ patienter verbera dextrâ:
Iam ſocer optatum nomen habebit aui.
Nam fuit illa dies, dura cùm ſorte maritæ
Reddebant veteri pignora rara ſui,
Quid mihi clamabat prodeſt rapuiſſe Sabinas,
Romulus (hoc illo ſceptra tenente fuit:)
Si mea non vires, ſed bellum iniuria fecit:
Vtilius fuerat non habuiſſe nurus.
Monte ſub Eſquilio multis inciduus amicis
Iunonis magnæ nomine lucus erat.

Huc

Hvc vbi venerunt, pariter nuptæque, virique
Supplices ante posito procubuere genu.
Cùm subitò motæ tremuere cacumina silvæ:
Et Dea per lucos mira locuta suos.

*

Obstupuit dubio territa turba sono.
Augur erat: nomen longis intercidit annis:
Nuper ab Etrusca venerat exsul humo.
Ille caprum mactat. iussæ sua terga puellæ
Pellibus exsectis percutienda dabant.
Luna resumebat decimo noua cornua mense:
Virque pater subitò, nuptaque mater erat.
Gratia Lucinæ: dedit hæc tibi nomina lucus:
Aut quia principium tu Dea lucis habes,
Parce precor grauidis, facilis Lucina, puellis:
Maturumque vtero molliter aufer onus.
ORta dies fuerat: tu desine credere ventis:
Perdidit illius temporis aura fidem.
Flamina non cessant: & sex reserata diebus
Carceris Aeolij ianua læta patet.
IAm lenis obliqua subsedit Aquarius vrna.
Proximus ætherios excipe, Pisce, equos.
Te memorant fratremque tuum (nam iuncta micatis
Signa) duos tergo sustinuisse deos.
Terribilem quondam fugiens Typhôna Dione
Tunc, cùm pro cælo Iupiter arma tulit:
Venit ad Euphratem comitata Cupidine paruo:
Inque Palæstinæ margine sedit aquæ.
Populus, & canæ riparum summa tenebant:
Spemque dabant salices hos quoque posse tegi.
Dum latet: insonuit vento nemus illa timore
Pallet: & hostiles credit adesse manus.

Vtque ſimu tenuit natum, Succurite nymphæ,
Et D.s auxilium ferte duobus, ait.
Nec mora, proſiluit: piſces ſubiere gemelli:
Pro quo nunc, cernis, ſydera numen habent.
Inde nefas ducunt genus hoc imponere menſis,
Ne violent timidi piſcibus ora, Syri.
PRoxima lux vacua eſt. At tertia dicta Quirino.
Qui tenet hoc nomen Romulus antè fuit.
Siue quòd haſta quiris priſcis eſt dicta Sabinis:
Bellicus à telo venit in aſtra deus.
Siue ſuo regi nomen poſuere Quirites:
Seu quia Romanis iunxerat ille Cures.
Nam pater armipotens poſtquam noua mœnia vidit:
Multaque Romulea bella peracta manu:
Iupiter, inquit, habet Romana potentia vires:
Sanguinis officio non eget illa mei.
Redde patri natum: quamuis intercidit alter:
Pro ſe, proque Remo, qui mihi reſtat, erit.
Vnus erit, quem tu tolles in cærula cæli:
Tu mihi dixiſti: ſint rata dicta Iouis:
Iupiter annuerat. nutu treme factus vterque
Eſt polus: & cæli pondera monit Atlas.
Eſt locus: antiqui Capre dixere paludem:
Forte tuis illic, Romule, iura dabas.
Sol fugit: & remouent ſubeuntia nubila cælum:
Et grauis effuſis decidit imber aquis.
Hinc tonat, hinc miſſis abrumpitur ignibus æther:
Fit fuga, Rex patrijs aſtra petebat equis.
Luctus erat: falſæque patres in crimine cædis
Hæſiſſetque animis forſitan illa fides.
Sed procul è Longa veniebat Iulius Alba:
Lunaq; fulgebat: nec facis vſus erat.

Cùm

Cùm subito motu sepes tremuere sinistra:
Retulit ille gradus: horruerantque coma.
Pulcher, & humano maior, trabeaque decorus
Romulus in media visus adesse via:
Et dixisse simul, Prohibe lugere Quirites:
Ne violent lacrimis numina nostra suis.
Tura ferant: placentque nouum pia turba Quirinum:
Et patrias artes militiamque colant.
Iussit: & in tenues oculis euanuit auras.
Conuocat hic populos: iussaque verba refert.
Templa Deo fiunt: collis quoque dictus ab illo est:
Et referunt certi sacra paterna dies.
Lux quoque cur eadem stultorum festa vocetur,
Accipe, parua quidem caussa, sed apta subest.
Non habuit doctos tellus antiqua colonos:
Lassabant agiles aspera bella viros.
Plus erat in gladio, quàm curuo laudis aratro:
Neglectus domino pauca ferebat ager.
Farra tamen veteres iaciebant: farra metebant:
Primitias Cereri farra resecta dabant.
Vsibus admoniti flammis torrenda dederunt:
Multâque peccato damna tulere suo.
Nam modò verrebant nigras pro farre fauillas:
Nunc ipsas ignes corripuere casas.
Facta dea est Fornax: lati Fornace coloni
Orant, vt fruges temperet illa suas.
Curio legitimis tunc Fornacalia verbis
Maximus indicit. nec stata sacra facit.
Inque foro multa circum pendente tabella
Signatur certâ curia quaque notâ.
Stultâque pars populi qua sit sua curia nescit:
Sed facit, extremâ sacra relicta die.

Est

ESt honor & tumulis animas placare paternas:
Paruáque inexstructas munera ferre pyras.
Parua petunt manes pietas pro diuite grata est
Munere, non auidos Styx habet ima deos.
Tegula porrectis satis est velata coronis:
Et sparsa fruges, paruaque mica salis:
Inque mero mollita Ceres: violaque soluta:
Hæc habeat media testa relicta viâ.
Nec maiora veto: sed & his placabilis vmbra est.
Adde preces, positis & sua verba fotis.
Hunc morem Aeneas pietatis idoneus auctor
Attulit in terras, iusse Latine, tuas,
Ille patris Genio sollennia dona ferebat:
Hinc populi ritus edidicere nouos.
At quondam, dum longa gerunt pugnacibus armis
Bella: parentales deseruere dies.
Non impune fuit: nam dicitur omine ab isto
Roma suburbanis incaluisse rogis.
Vix equidem credo bustos exisse feruntur,
Et tacitæ questi tempore noctis auæ.
Perque vias vrbis, latosque vlulasse per agros
Deformes animas vulgus inane ferum,
Post ea prateriti tumulis redduntur honores:
Prodigijsque venit, funeribusque modus.
Dum tamen hæc fient, vidua cessate puellæ:
Exspectet puros pinea teda dies.
Nec tibi, quæ cupidæ matura videbere matri.
Comat virgineas hasta recurua comas.
Conde tuas Hymenæe faces: & ab ignibus atris
Auser habent alias mæsta sepulcra faces.
Di quoque templorum foribus cælentur opertis:
Ture vacent aræ: flentque sine igne foci.

Nunc

Nunc animæ tenues, & corpora functa sepulcris
Errant: nunc posito pascitur vmbra cibo.
Nec tamen hoc vltrà, quàm quũ de mense super sunt
Luciferi, quot habent carmina nostra pedes.
Hanc, quia instа ferunt, dixere Feralia lucem:
Vltima placandis Manibus illa dies.
Ecce anus in medijs residens annosa puellis,
Sacra facit Tacitæ: nec tamen ipsa tacet.
Et digitis tria tura tribus sub limine ponit:
Qua breuis occultum mus sibi fecit iter.
Tunc cantata tenet cum fusco licia plumbo:
Et septem nigras versat in ore fabas.
Quodque pice adstrinxit: quod acu traiecit ahena:
Obsitum menta torret in igne caput:
Vina quoque instillat. vini quodcunque relictum est,
Aut ipsa, aut comites, plus tamen ipsa bibit.
Hostilies linguas, inimicaque vincimus ora,
Dicit discedens: ebriaque exit anus.
Protinus à nobis, quæ sit dea Muta requires.
Disce, per antiquos quæ mihi nota senes.

*

*

Fortè fuit Nais Lar nomine: prima sed illi
Dicta bis antiquum syllaba, nomen erat.
Ex vitio positum sæpe illi dixerat Almo,
Nata tene linguam: nec tamen illa tenet.
Quæ, simulac tetigit Iuturnæ stagna sororis:
Effuge, ait, ripas: dicta refertque Iouis.
Illa etiam Iunonem adijt: miseratque nuptas,
Naida Iuturnam vir tuus, inquit, amat.
Iupiter intumuit: quaque est non vsa modestè:
Eripit huic linguam, Mercuriumque vocat,

Duc

Duc hanc ad manes: locus ille ſilentibus aptus.
Nimpha, ſed infernæ nympha paludis, erit.

* *

PRoxima cognati dixere Charifiia cari:
Et venit ad ſocios turba propinqua deos.
Scilicet à tumulis, &, qui periere propinquis
Protinus ad viuos ora referre iuuat:
Poſtque tot amiſſos, quidquid de ſanguine reſtat,
Adſpicere: & generis dinumerare gradus.
Innocui veniant: procul hinc procul impius eſto
Frater, & in partus mater acerba ſuos.
Cui pater eſt viuax: qui matris digerit annos:
Quæ premit inuiſam ſocrus iniqua nurum.
Tantalidæ fratres abſint, & Iaſonis vxor,
Et quæ ruricolis ſemina toſta dedit:
Et ſoror, & Progne, Tereuſque duabus iniquus:
Et quicunque ſuas per ſcelus auget opes.
Dis generis date tura boni: concordia fertur
Illa præcipuè mitis adeſſe die.
Et libate dapes, vt grati pignus amoris:
Nutriat intinctos miſſa patella cibos.
Iamque vbi ſuadebit placidos nox humida ſomnos:
Larga precaturi ſumite vina manu.
Et, bene vos, bene tu patri pater optime Cæſar,
Dicite ſuffuſſo per ſacra verba mero.
NOx vbi tranſierit, ſolito celebretur honore.
Separat indicio qui deus arua ſuo.
Termine, ſiue lapis, ſiue es defoſſus in agro.
Stipes, ab antiquis tu quoq; nomen habes.
Te duo diuerſa domini de parte coronant:
Binaq; ſerta tibi binaq; dona ferunt.

Ara

Ara fit: hic ignem curto fert ruſtica teſtu
Sumptum de tepidis ipſa colona focis.
Ligna ſenex minuit: conciſaque conſtruit altè:
Et ſolida ramos figere pugnat humo.
Dum ſicco primas irritat cortice flammas:
Stat puer & manibus lata caniſtra tenet.
Inde, vbi ter fruges medios immiſit in ignes,
Porrigit inciſos filia Parua fauos.
Vina tenent alij: libantur ſingula flammis:
Spectant, & linguis candida turba fauent.
Spargitur & cæſo communis terminus agno:
Nec queritur, lactens cùm ſibi porca datur.
Conueniunt, celebrantque dapes vicinia ſimplex
Et cantant laudes, Termine ſancte, tuas.
Tu populos, vrbesque, & regna ingentia, finis:
Omnis erit ſine te litigioſus ager.
Nulla tibi ambitio eſt: nullo corrumperis auro:
Legitima ſeruas credita rura fide.
Si tu ſignaſſes olim Thyreatida terram,
Corpora non letho miſſa trecenta forent:
Nec foret Otryades congeſtis tectus in armis.
O quantum patriæ ſanguinis ille dedit!
Quid noua cùm fierent Capitolia? nempe deorum
Cuncta Ioui ceſſit turba, locumque dedit.
Terminus (vt memorant veteres) inuentus in æde
Reſtitit: & magno cum Ioue templa tenet.
Nunc quoque, ſe ſupra ne quid niſi ſidera cernat.
Exiguum templi tecta foramen habent.
Termine poſt illud leuitas tibi libera non eſt.
Qua poſitus fueris in ſtatione mane:
Nec tu vicino quicquam concede roganti:
Ne videare hominem præpoſuiſſe Ioui,

Et seu vomeribus, seu tu pulsabere rastris:
Clamato, tuus est hic ager, ille tuus,
Est via, qua populum Laurentes ducit in agros,
Quondam Dardanio regna petita duci.
Illic lanigeri pecoris tibi, Termine fibris
Sacra videt fieri sextus ab vrbe lapis.
Gentibus est aliis tellus data limite certo:
Romana spatium est vrbis & orbis idem.

NVnc mihi dicenda est regis fuga. traxit ab illa
Sextus ab extremo nomina mense dies,
Vltima Tarquinius Romanæ gentis habebat
Regna, vir iniustus, sortis ad arma tamen.
Ceperat hic alias, alias euerterat vrbes:
Et Gabios turpi fecerat arte suos.
Namq; trium minimus proles manifesta Superbi,
In medios hostes nocte silente venit.
Nudârant gladios, Occidite, dixit, inermem:
Hoc cupiunt fratres, Tarquiniusq; pater.
Qui mea crudeli lacerauit verbere terga.
Dicere vt hoc posset, verbera passus erat.
Luna fuit, spectant iuuenem, gladiosq; recondunt:
Tergaq; deducta veste notata vident,
Flent quoq;: & vt secum tueatur bella precantur:
Callidus ignaris annuit ille viris.
Iamq; potens, misso genitorem appellat amico:
Perdendi Gabios quod sibi monstret iter.
Hortus odoratis suberat cultissimus herbis
Sectus humum riuo lene sonantis aquæ.
Illic Tarquinius mandata latentia nati
Accipit: & virgâ lilia summa metit.
Nuntius vt rediit, decussaq; lilia dixit:
Filius agnosco iussa parentis, ait.

Nec

Nec mora: principibus cæsis ex vrbe Gabina,
Traduntur ducibus mœnia nuda suis.
Ecce (nefas visu) medijs altaribus anguis
Exit: & extinctis ignibus exta rapit.
Consulitur Phœbus. sors est ita reddita, Matri
Qui dederit primus oscula, victor erit.
Oscula quisque suæ matri properata dederunt,
Non intellecto credula turba deo.
Brutus erat stulti sapiens imitator, vt esset
Tutus ab insidijs, dire superbe, tuis.
Ille iacens pronus matri dedit oscula Terræ,
Creditus offenso procubuisse pede.
Cingitur interea Romanis Ardea signis:
Et patitur longas obsidione moras.
Dum vacat, & metuunt hostes committere pugnam:
Luditur in castris, otia miles agit.
Tarquinius iuuenis socios daps busque meroque
Accipit: ex illis rege creatus ait:
Dum nos sollicitos pigro tenet Ardea bello:
Nec sinit ad patrios arma referre deos:
Ecquid in officio torus est socialis? & ecquid
Coniugibus nostris mutua cura sumus?
Quisque suam laudat: studijs certamina crescunt:
Et feruet multo linguaque corque mero.
Surgit cui dederat clarum Collatia nomen,
Non opus est verbis, credite rebus ait.
Nox superest: tollamur equis: vrbemque petamus:
Dicta placent, frenis impediuntur equi.
Pertulerant dominos: regalia protinus illi
Tecta petunt: custos in fore nullus erat.
Ecce nurum regis fusis per colla coronis
Inueniunt posito perpigilare mero.

Inde

Inde cito passu petitur Lucretia: cuius
Ante torum calathi, lanaque mollis erat.
Lumen ad exiguum famulæ data pensa trahebant:
Inter quas tenuis sic ait illa sono:
Mittenda est domino (nunc nunc properate puellæ)
Quamprimum nostra facta lacerna manu.
Quid tamen auditis? nam plura audire potestis:
Quantum de bello dicitur esse super?
Postmodo victa cades: melioribus Ardea restat
Improba: quæ nostros cogis abesse viros.
Sint tantùm reduces: sed enim temerarius ille
Est meus: & stricto quolibet ense ruit.
Mens abit, & morior, quoties pugnantis imago
Me subit: & gelidum pectora frigus habet.
Desinit in lacrimis. inceptaque fila remisit:
In gremio vultum deposuitque suo.
Hoc ipsum decuit: lacrimæ decuere pudicam:
** Et facies animo dignaque parque fuit.*
Iam dederat cantus lucis prænuntius ales,
** Cùm referunt iuuenes in sua castra pedem.*
Vt solet à magno fluctus languescere flatu,
Sed tamen à vento, qui fuit, vnda tumet:
Sic, quamuis aberat placitæ præsentia formæ:
Quem dederat præsens forma, manebat amor.
Ardet: & iniusti stimulis agitatus amoris
Comparat indigno vimque, metumque toro.
Exitus in dubio est: audebimus vltima dixit.
Viderit: audentes Forsque, Deusque iuuat.
Cepimus audendo Gabios quoque, talia fatus
Ense latus cinxit: tergaque pressit equi.
Accipit aratâ iuuenem Collatia portâ,
Condere iam vultus sole parante suos.

Hostis vt hospes init penetralia Collatini.
Comiter excipitur: sanguine iunctius erat.
Quantum animis erroris inest, parat insciа rerum
Infelix epulas hostibus illa suis.
Finctius erat dapibus: poscunt sua tempora somnum:
Nox erat: & tota lumina nulla domo.
Surgit: & aurata vagina liberat ensem:
Et venit in thalamos, nupta pudica, tuos.
Vtque torum pressit: ferrum Lucretia mecum est,
Natus ait, regis, Tarquiniusque vocor.
Illa nihil: neque enim vocem vires que loquendi,
Aut aliquid toto pectore mentis habet:
Sed tremit, vt quondam flabulis deprensa relictis,
Parua sub in festo cùm iacet agna lupo.
Quid faciat, pugnet? vincetur femina pugnans.
Clamet? at in dextra, qui vetet, ensis erat.
Effugiat? positis vrgentur pectora palmis:
Tunc primum externa pectora tacta manu.
Instat amans hostis precibus, pretioque, minisque
Nec prece, nec pretio, nec mouet ille minis.
Nil agis, eripiam, dixit pro crimine vitam:
Falsus adulterij testis adulter ero.
Interimam famulum: cum quo deprensa fereris.
Succubuit famæ victa puella metu.
Quid victor gaudes? hæc te victoria perdet.
Heu quanto regnis nox stetit vna tuis?
Iamque erat orta dies: passis sedet illa capillis,
Vt solet ad nati mater iniura rogum.
Grandæumque patrem fido cum coniuge castris
Euocat: & posita venit vterque mora.
Vtque vident habitum: quæ luctus causa requirunt:
Cui paret exsequias: quoque sit ista malo.

Illa

Illa diu reticet: pudibundaque celat amictu
Ora: fluunt lacrimæ more perennis aquæ.
Hinc pater, hinc coniux lacrimas solantur: & orant,
Indicet. & caco flentque pauentque metu.
Ter conata loqui: ter destitit: ausaque quarto,
Non oculos ideo sustulit illa suos.
Hoc quoque Tarquinio debebimus: eloquar, inquit,
Eloquar infelix dedecus ipsa meum.
Quæque potest narrat: restabant vltima: fleuit:
Et matronales erubuere genæ.
Dant veniam genitor facto coniuxque coactæ.
Quam, dixit, veniam vos datis ipsa nego.
Nec mora, celato fixit sua pectora ferro:
Et cadit in patrios sanguinolenta pedes.
Tunc quoque iam moriens, ne non procumbat honestè:
Respicit. hæc etiam cura cadentis erat.
Ecce super corpus communia damna gementes
Obliti decoris virque paterque iacent.
Brutus adest. tandemque animo sua nomina fallit;
Fixaque semianimi corpore tela rapit.
Stillantemque tenens generoso sanguine cultrum,
Edidit impauidos ore minante sonos.
Per tibi ego hunc iuro casium fortemque cruorem:
Perque tuos manes: qui mihi numen erunt
Tarquinium profuga pœnas cum stirpe daturum:
Iam satis est virtus dissimulata diu.
Illa iacens ad verba oculos sine lumine mouit:
Visaque concussa dicta probare coma.
Fertur in exsequias animi matrona virilis:
Et secum lacrimas, inuidiamque trahit.
Vulnus inane patet. Brutus clamore Quirites
Concitat: & regis facta nefanda refert.

Tarquinius cum prole fugit: capit annua consul
Iura. dies regnis illa suprema fuit.
FAllimur? an veris prænuntia venit hirundo?
Et metuit, ne qua versa recurrat hiems?
Sæpe tamen, Progne, nimium properasse quereris:
Virq; tuo Tereus frigore lætus erit.
IAmq; duæ restant noctes de mense secundo:
Marsq; citos iunctis curribus urget equos:
Ex vero positum permansit Equiria nomen:
Qua deus in campo perspicit ipse suo.
Iure venis Gradiue: locum tua tempora poscunt:
Signatusq; tuo nomine mensis adest.
Venimus in portum libro cum mense peracto.
Nauigat hinc alia iam mihi linter aqua.

Finis secundi Libri.

FASTORVM
LIBER III.

PEllice depositis clypeo paulisper & hasta
Mars ades: & nitidas casside solue comas.
Forsitan ipse roges, quid sit cum Marte poëta:
A te, qui canitur, nomina mensis habet.
Ipse vides manibus peragi fera bella Minerua.
Non minus ingenuis artibus illa vacat.
Palladis exemplo ponenda tempora sume
Cuspidis: inuenies & quid inermis agas.
Tunc quoq; inermis eras: cùm te Romana sacerdos
Cepit, vt huic vrbi semina magna dares.
Siluia vestalis (quid enim vetat inde moueri?)
Sacra lauaturas mane petebat aquas.
Ventum erat ad mollem decliuo tramite ripam:
Ponitur è summa fictilis vrna coma.
Fessa resedit humo: ventosq; accepit aperto
Pectore: turbatas restituitq; comas.
Dum sedet: vmbrosæ salices, volucresq; canoræ
Fecerunt somnos, & leue murmur aquæ.
Blanda quies furtim victis obrepsit ocellis:
Et cadit à mento languida facta manus.

Somnus abit: iacet ipsa grauis: iam scilicet intra
Viscera Romana conditor vrbis erat.
Languida consurgit nescit cur languida surgat:
Et peragit tales arbore nixa sonos.
Vtile sit faustumque precor, quod imagine somni
Vidimus: an somno clarius illud erat?
Ignibus Iliacis aderam: cùm lapsa capillis
Decidit ante sacros lanea vitta focos.
Inde duæ pariter (visu mirabile) palmæ
Surgunt: ex illis altera maior erat:
Et grauibus ramis totum protexerat orbem:
Contigeratque sua sidera summa coma.
Ecce meus ferrum patruus molitur in illas.
Terreor admonitu: corque timore micat.
Martia Picus auis gemino pro stipite pugnat
Et lupa: tuta per hos vtraque palma fuit.
Dixerat: & plenam non firmis viribus vrnam
Sustulit: implerat, dum sua visa refert.
Interea crescente Remo, crescente Quirino,
Cælesti tumidus pondere venter erat.
Quo minus emeritis exiret cursibus annus,
Restabant nitido iam duo signa Deo.
Siluia fit mater: Vestæ simulachra feruntur
Virgineas oculis opposuisse manus.
Ara dea certè tremuit, pariente ministra:
Et subijt cineres territa flamma suos.
Hoc vbi cognouit contemptor Amulius æqui:
(Nam raptas fratri victor habebat opes)
Amne iubet mergi geminos. scelus vnda refugit.
In sicca pueri deflituuntur humo.
Lacte quis infantes nescit creuisse ferino?
Et picum exposi tis sæpe tulisse cibos?

Non:

Non ego te, tantæ nutrix Laurentia gentis,
Nec taceam vestras Fauslule pauper opes.
Vester honos veniet, cùm Laurentalia dicam:
Acceptus genijs illa December habet.
Martia ter senos proles adoleuerat annos:
Et fuberat flauæ iam noua barba comæ.
Omnibus agricolis, armentorumque magistris
Iliadæ fratres iura petita dabant.
Sæpe domum veniunt prædonum sanguine læti:
Et redigunt actos in sua iura boues.
Vt genus audierant, animos pater editus auget:
Et pudet in paruis nomen habere casis:
Romuleæque cadit traiectus Amulius ense:
Regnaque longæuo restituuntur auo.
Mœnia conduntur: quæ quamuis parua fuerunt,
Non tamen expedijt transiluisse Remo.
Iam, modò quæ fuerant siluæ, pecorumque recessus,
Vrbs erat: æternæ cùm pater vrbis ait,
Arbiter armorum, de cuius sanguine natus
Credor: & vt credar pignora multa dabo:
A te principium Romano dicimus anno:
Primus de patrio nomine mensis erit.
Vox rata fit: patrioque vocat de nomine mensem:
Dicitur hæc pietas grata fuisse Deo.
Et tamen ante omnes Martem coluêre priores.
Hoc dederat studijs bellica turba suis.
Palladæ Cecropidæ, Minoia Creta Dianam,
Vulcanum tellus Hypsipylea colit:
Iunonem Sparte, Pelopeiadesque Micenæ:
Pinigerum Fauni Mænalis ora caput.
Mars Latio venerandus erat, quia præsidet armis:
Arma feræ genti remque decusque dabant.

Quòd si fortè vacas, peregrinos inspice fastos.
Mensis in his etiam nomine Martis erit.
Tertius Albanis, quintus fuit ille Faliscis:
Sextus apud populos: Hernica terra, tuos:
Inter Aricinos, Albanaque tempora constat:
Factaque Telegoni mœnia celsa manu.
Quintum Laurentes, bis quintum Aequiculus acer,
Atribus hunc primum turba forensis habet.
Et tibi cum proauis miles Peligne Sabinis
Conuenit: huic genti quartus vtrique Deus.
Romulus hos omnes vt vinceret ordine saltem:
Sanguinis auctori tempora prima dedit.
Nec totidem veteres, quot nunc, habuêre Calendas:
Ille minor geminis mensibus annus erat.
Nondum tradiderat victas victoribus artes
Gracia facundum, sed malè forte genus.
Qui benè pugnabat: Romanam nouerat artem:
Mittere qui poterat pila, disertus erat.
Quis tunc aut Hyadas, aut Pleiadas Atlanteas
Senserat? aut geminos esse sub axe polos?
Esse duas arctos? quarum Cynosura petatur
Sidonijs? Elicen Graia carina notet?
Signaque qua longo frater percenseat anno:
Ire per hæc vno mense fororis equos?
Libera currebant, non obseruata per annum
Sidera: constabat sed tamen esse deos.
Non illi cælo labentia signa tenebant:
Sed sua: quæ magnum perdere crimen erat.
Illa quidem fœno: sed erat reuerentia fœno.
Quantam nunc aquilas cernis habere tuas.
Pertica suspensos portabat longa maniplos:
Vnde maniplaris nomina miles habet.

Ergo

Ergo animi indocilos, & adhuc ratione carentes
Mensibus egerunt lustra minora decem.
Annus erat, decimum cùm luna receperat orbem.
Hic numerus magno tunc in honore fuit.
Seu quia tot digiti, per quos numerare solemus:
Seu quia bis quino femina mense parit.
Seu quod adusque decem numero crescente venitur:
Principium spatijs sumitur inde nouis.
Inde patres centum denos secreuit in orbes
Romulus: hastatos instituitque decem.
Et totidem princeps totidem pilanus habebat
Corpora: legitimo quique merebat equo.
Quin etiam partes totidem Tatiensibus ille,
Quosque vocant Ramnes, Luceribusque dedit.
Assuetos igitur numeros seruauit in anno.
Hoc luget spatio femina mesta virum.
Neu dubites, prima fuerint quin antè Calendæ
Martis, ad hæc animum signa referre potes.
Laurea flaminibus, qua toto perstitit anno,
Tollitur: & frondes sunt in honore nouæ.
Ianua tunc regis posit3 viret arbore Phœbi:
Ante tuas itidem curia prisca fores.
Vesta quoque vt niteat folio velata recenti,
Cedit ab Iliacis laurea cana focis.
Adde quòd arcana fieri nouus ignis in ade
Dicitur: & vires flamma refecta capit.
Nec mihi parua fides annos hinc isse priores:
Anno quòd hoc cœpta est mense Perenna coli.
Hinc etiam veteres initi memorantur honores
Ad spacium belli, perfide Pœne, tui.
Denique quintus ab hoc fuerat quintilis: & inde
Incipit, à numero nomina quisquis habet.

Primus oliuiferis Romam deductus ab aruis
Pompilius menses sensit abesse duos,
Siue hoc à Samio doctus qui posse renasci
Nos putat: Egeria siue monente sua.
Sed tamen errabant etiam tunc tempora: donec
Cæsaris in multis hæc quoque cura fuit.
Non hæc ille deus, tantæque propaginis autor
Credidit officijs esse minora suis.
Promissumque sibi voluit prænoscere cælum:
Nec deus ignotas hospes inire domos.
Ille moras solis, quibus in sua signa rediret,
Traditur exactis disposuisse notis.
Is decies senos trecentum & quinque diebus.
Iunxit, & è pleno tempora quarta die.
Hic anni modus est: in lustrum accedere debet,
Quæ consumatur partibus, vna dies.
SI licet occultos monitus audire deorum
Vatibus, vt certè fama licere putat:
Cùm sis officijs, Gradiue, virilibus aptus:
Dic mihi matronæ cur tua festa colant.
Sic ego sic posita dixit mihi casside Mauors:
Sed tamen in dextrâ missilis hasta fuit.
Nunc primùm studijs pacis, deus vtilis armis,
Aduocor: & gressus in noua castra fero.
Nec piget incepti: iuuat hac quoque parte morari:
Hoc solam ne se posse Minerua putet.
Discite Latinorum vates operosæ dierum.
Quod petis: & memori pectore dicta notæ.
Parua fuit, si prima velis elementa referre,
Roma: sed in paruæ spes tamen huius erat.
Mœnia iam stabant populis angusta futuris
Credita, sed turbæ tunc nimis ampla suæ.

Qua

Quæ fuerit nostri si quæris regia nati,.
Aspice de canna, straminibusque domum.
In stipula placidi capiebat munera somni:
Et tamen ex illo venit in astra toro.
Iamque loco maius nomen Romanus habebat:
Nec coniux illi, nec socer vllus erat.
Spernebat generos inopes vicinia diues:
Et malè credebar sanguinis auctor ego.
In stabulis habitasse, & oues pauisse nocebat:
Iugeraque inculti pauca tenere soli.

*
*

Externis dantur connubia gentibus. at, quæ
Romano vellet nubere, nulla fuit.
Indolui: patriamque dedi tibi, Romule, mentem:
Tolle preces, dixi: quod petis, arma dabunt.
Festa para Conso: Consus tibi cetera dicet,
Illo festa die dum sua sacra canes.
Intumuêre Cures, & quos dolor attigit idem:
Tunc primùm generis intulit arma socer.
Iamque ferè raptæ matrum quoque nomen habebant:
Tractaque erant longa bella propinqua mora.
Conueniunt nuptæ dictam Iunonis in ædem:
Quas inter mea sic est nurus ausa loqui.
O pariter raptæ, quoniam hoc commune tenemus:
Non vltrà lentæ possumus esse piæ.
Stant acies: sed vtra Di sint pro parte rogandi,
Eligite hinc coniux, hinc pater arma tenet.
Quærendum est, vidua fieri malitis, an orba.
Consilium vobis forte piumque dabo.
Consilium dederat: parent: ermesque resoluunt:
Mœstaque funerea corpora veste tegunt.

Iam steterant acies ferro, mortique paratæ:
Iam lituus pugnæ signa daturus erat,
Cùm raptæ veniunt inter patresque, viroſque?
Inque ſinu natos pignora cara tenent.
Vt medium campi ſciſſis tetigere capillis,
In terram poſito procubuere genu.
Et, quaſi ſentirent, blando clamore nepotes
Tendebant ad auos brachia parua ſuos.
Qui poterat, clamabat auum tunc denique viſum.
Et qui vix poterat, poſſe coactus erat.
Tela viris, animique cadunt: gladiiſque remotis
Dant ſoceri generis, accipiuntque manus.
Laudataſque tenent natas, ſcutoque nepotem
Fert auus: hic ſcuti dulcior vſus erat.
Inde diem, primaſque meas celebrare Kalendas
Oebalia matres non leue munus habent.
Aut quia committi ſtrictis mucronibus auſæ
Finierant lacrimis Martia bella ſuis.
Vel quòd erat de me feliciter Ilia mater:
Ritè colunt matres ſacra, diemque meum.
Quid? quòd hiems adoperta gelu tunc denique cedit,
Et pereunt victæ ſole tepente niues.
Arboribus redeunt detonſæ frigore frondes:
Vuidaque in grauido palmite gemma tumet.
Quæque diu latuit, nunc qua ſe tollat in auras,
Fertilis occultas inuenit herba vias.
Nunc fecundus ager: pecoris nunc hora creandi:
Nunc auis in ramo tecta, laremque parat:
Tempora iure colunt Latiæ fecunda parentes
Quarum militiam votaque partus habet.
Adde, quòd excubias vbi rex Romanus agebat,
Qui nunc Eſquilias nomina collis habet,

Illic

Illic à nueribus Iunoni templa Latinis
Hæc sunt, si memini, publica facta die.
Quid moror? & varijs onero tua pectora caussis?
Eminet ante oculos, quod petis, ecce tuos.
Mater amat nuptas: matrum me turba frequentat:
Hæc vos præcipuè tam pia caussa decet.
Ferte deæ flores: gaudet florentibus herbis
Hæc dea: de tenero cingite flore caput.
Dicite, tu nobis lucem, Lucina dedisti:
Dicite, tu voto parturientis ades.
Si qua tamen grauida est, resoluto crine precetur,
Vt solnat partus molliter illa suos.

QVis mihi nunc dicet quare cælestia Martis
Arma ferant Salij? Mamuriumque canant?
Nympha mone nemori, stagnoque, operata Diana:
Nympha Numæ coniunx ad tua facta veni.
Vallis Aricinæ silua præcinctus opaca
Est lacus antiqua relligione sacer.
Hìc latet Hippolitus loris direptus equorum:
Vnde nemus nullis additur illud equis.
Licia dependent longas velantia sepes:
Et posita est meritæ multa tabella deæ.
Sæpè potens voti frontem redimita coronis
Femina lucentes portat ab vrbe faces.
Regna tenent manibus sortes, pedibusque fugaces:
Et perit exemplo postmodo quisque suo.
Defluit incerto lapidosus murmure riuus:
Sæpè, sed exiguis haustibus inde bibi.
Egeria est, quæ præbet aquas, dea grata Camenis:
Illa Numæ coniux, consiliumque fuit.
Principio nimium promptos ad bella Quirites
Molliri placuit iure, deûmque metu.

Inde

Inde datæ leges, ne fortior omnia posset:
Cœptaque sint purè tradita sacra coli.
Exuitur feritas: armisque potentius æquum est:
Et cum ciue pudet conseruisse manus.
Atque aliquis modò trux visa iam vertitur arâ:
Vinaque dat tepidis, farraque salsa focis.
Ecce deûm genitor rutilas per nubila flammas
Spargit: & effusis æthera siccat aquis.
Non aliàs missi cecidere frequentius ignes:
Rex pauet: & vulgi pectora terror habet.
Cui dea, ne nimium terrére: piabile fulmen
Est ait: & sæui flectitur ira Iouis.
Sed poterunt ritum Picus, Faunusque piandi
Tradere: Romani numen vterque soli.
Nec sine vi tradent: adhibe tu vincula captis:
Atque ita, qua possint, edidit, arte capi.
Lucus Auentino suberat niger ilicis vmbra:
Quo possis viso dicere, numen inest.
In medio gramen, muscoque adoperta virenti
Manabat saxo vena perennis aqua:
Inde ferè soli, Faunus, Picusque bibebant.
Huc venit, & Fonti rex Numa mactat ouem:
Plenaque odorati disponit pocula Bacchi:
Cumque suis antro conditus ipse latet.
Ad solitos veniunt siluestria numina fontes:
Et relauant multo pectora sicca mero.
Vina quies sequitur gelido Numa prodit ab antro:
Vinctaque sopitas addit in arcta manus.
Somnus vt abscessit, pugnando vincula tentant
Rumpere: pugnantes fortius illa tenent.
Tunc Numa: Di nemorum factis ignoscite nostris;
Si scelus ingenio scitis abesse meo:

Quod

Quoque modo possit fulmen, monstrate, piari.
Sic Numa: sic quatiens cornua Faunus ait.
Magna petis: nec quæ monitu tibi discere nostro
Fas sit. habent fines numina nostra suos.
Dij sumus agrestes, & qui dominemur in altis
Montibus arbitrium est in sua tecta Iouis.
Hunc tu non poteris per te deducere cælo:
At poteris nostra forsitan vsus ope.
Dixerat hæc Faunus: par est sententia Pici.
Deme tamen nobis vincula Picus ait.
Iupiter huc veniet valida perductus ab arte.
Nubila promissi Styx mihi testis erit.
Emissi laqueis quid agant, quæ carmina dicant,
Quaque trahant superis sedibus arte Iouem,
Scire nefas homini est nobis concessa canentur:
Quæque pio dici vatis ab ore licet.
Eliciunt cælo te Iupiter: vnde minores
Nunc quoque te celebrant, Eliciumque vocant.
Constat Auentinæ tremuisse cacumina siluæ:
Terraque subsedit pondere pressa Iouis.
Corda micant regis: totoque è corpore sanguis
Fugit: & hirsutæ diriguêre comæ
Vt redijt animus, Da certa piamina, dixit,
Fulminis, altorum rexque paterque deûm:
Si tua contigimus manibus donaria puris:
Hoc quoque, quod petitur, si pia lingua rogat.
Annuit oranti: sed verum ambage remota
Abdidit. & dubio terruit ore virum.
Cæde caput dixit: cui rex, parebimus, inquit:
Cædenda est hortis eruta cepa meis.
Addidit hic, hominis: sumes, ait ille, capillos.
Postulat hic animam: cui Numa, piscis, ait.

Risit

Risit: & his, inquit, facito mea tela procures
O vir colloquio non abigende deûm.
Sed tibi protulerit cùm totum crastinus orbem
Cynthius, imperij pignora certa dabo.
Dixit: & ingenti tonitru super æthera notum
Fertur: adorantem destituitque Numam.
Ille redit lætus: memoratque Quiritibus acta.
Tarda venit dictis, difficilisque fides.
At certè credetis, ait si verba sequetur
Exitus: en audi crastina quisquis ades.
Protulerit terris cùm totum Cynthius orbem:
Iupiter imperij pignora certa dabit.
Discedunt dubij promissaque tarda videntur
Dependetque fides adueniente die.
Mollis erat tellus moratâ manè pruinâ:
Ante sui populus limina regis adest.
Prodit: & in solio medius considit acerno.
Innumeri circa stantque, silentque viri.
Ortus erat summo tantummodò margine Phœbus:
Sollicitæ mentes spemque metumque pauent.
Constitit: atque caput niueo velatus amictu
Iam bene dis notas sustulit ille manus.
Atque ita, Tempus adest promissi muneris, inquit:
Pollicitam dictis Iupiter adde fidem.
Dum loquitur totum iam Sol emonerat orbem:
Et grauis æthereo venit ab axe fragor.
Ter tonuit sine nube deus: tria fulgura misit:
Credite dicenti: mira, sed acta loquor.
A media cælum regione dehiscere cœpit:
Summisêre oculos cum duce turba suo.
Ecce leui scutum versatum leniter aura
Decidit à populo clamor ad astra venit.

Tollit

Tollit humo munus cæsa prius ille iuuenca:
Quæ dederat nulli colla premenda iugo.
Atque ancile vocat, quòd ab omni parte recisum est:
Quemque notes oculis, angulus omnis abest.
Tunc, memor imperij sortem consistere in illo,
Consilium multa calliditatis init.
Plura iubet fieri simili cælata figura:
Error vt ante oculos insidiantis eat.
Mamurius, morum, fabrane exactior artis,
Difficile est vlli dicere, clausit opus.
Cui Numa magnificus, Facti pete premia, dixit:
Si mea nota fides, irrita nulla petes.
Iam dederat Salijs, (à saltu nomina ducta)
Armaque, & ad certos verba canenda modos.
Tum sic Mamurius: Merces mihi gloria detur,
Nominaque extremo carmine nostra sonent.
Inde sacerdotes operi promissa vetusto
Præmia persoluunt: Mamuriumque vocant.
Nubere si qua voles, quamuis properabitis ambo,
Differ: habent paruæ commoda magna moræ.
Arma mouent pugnam: pugna est aliena maritis:
Condita cùm fuerint: aptius omen erit.
His etiam coniux apicati sancta dialis
Lucibus, impexas debet habere comas.

TErtia nox demissa suos vbi mouerit ortus,
Conditus è geminis piscibus alter erit.
Nam duo sunt: austris hic est, aquilonibus ille
Proximus: à vento nomen vtrque tenet.
CVm croceis rorare genis Tithonia coniux
Cœperit: & quintæ tempora lucis aget,
Siue est Arctophylax, siue est piger ille Bootes,
Mergetur: visus effugietque nos.

At

At non effugiet Vindemitor. hoc quoque cauſſam
Vnde thrahat ſidus parua docere mora eſt.
Ampelon intonſum Satyro nymphaque creatum
Fertur in Iſmaris Bacchus amaſſe iugis.
Tradidit huic vitem pendentem frondibus vlmi:
Quæ nunc de pueri nomine nomen habet.
Dum legit in ramo pictas temerarius vuas,
Decidit: amiſſum Liber in aſtra tulit.
SExtus vbi è terra cliuoſum ſcandet olympum
Phœbus: & alatis æthera carpet equis,
Quiſquis ades, caſtæque colis penetralia Veſtæ,
Gratare: Iliacis turaque pone focis.
Cæſaris innumeris, quos maluit ille mereri,
Acceſſit titulis pontificalis honor.
Ignibus æternis æterni numina præſunt
Cæſaris: imperij pignora iuncta vides.
Di veteris Troiæ, digniſſima præda ferenti:
Qua grauis Aeneas tutus ab hoſte fuit.
Ortus ab Aenea tangit cognata ſacerdos
Numina: cognatum, Veſta, tuere caput.
Quos ſancta fouet ille manu, benè viuitis ignes,
Viuite inextincti, flammaque duxque, precor.
VNa nota eſt Martis nonis: ſacrata quod illis
Templa putant lucos Vaiouis ante duos.
Romulus vt ſaxo lucum circundebit alto,
Quilibet huc, dixit, confuge: tutus eris.
O quàm de tenui Romanus origine creuit?
Turba vetus quàm non inuidioſa fuit?
Ne tamen ignaro nouitas tibi nominis obſtet,
Diſce quis iſte deus, curùe vocetur ita.
Iupiter eſt Iuuenis: iuueniles adſpice vultus:
Adſpice deinde manu fulmina nulla tenet.

Fulmina

Fulmina post ausos cælum affectare Gigantes
Sumpta Ioui: primo tempore inermis erat.
Ignibus Ossa nouis, & Pelion altius Ossa
Arsit: & in solida fixus Olympus humo.
Stat quoque capra simul: Nymphæ pauisse feruntur
Cretides: infanti lac dedit illa Ioui.
Nunc vocor ad nomen: vegrandia farra coloni,
Quæ malè creuerunt, vescaque parua vocant.
Vis ea si verbi est: cur non ego Vaiouis eadem,
Aedem non magni suspicer esse Iouis?
Iamque vbi cæruleum variabunt sidera cælum:
Suspice; Gorgonei colla videbis equi.
Creditur hic cæsa grauida ceruice Medusæ
Sanguine respersis prosiluisse comis.
Huic supra nubes, & subter sidera lapso
Cælum pro terra, pro pede penna fuit.
Iamque indignanti noua frena receperat ore,
Cùm leuis Aonias ungula fodit aquas.
Nunc fruitur cælo, quod pennis antè petebat:
Et nitidus stellis quinque decemque micat.

PRotinus adspiciens venienti nocte Coronam
Gnosida: Thesæo crimine facta dea est.
Iam bene periuro mutarat coniuge Bacchum,
Quæ dedit ingrato fila regenda viro.
Sorte tori gaudens quid flebam rustica, dixit:
Vtiliter nobis perfidus ille fuit.
Interea Liber depexis crinibus Indos
Vincit: & Eoo diues ab orbe redit.

*

*

Flebat amans coniux: spatiataque litore curuo
Edidit incultis talia verba comis:

En

En iterum, fluctus similes audite querelas:
En iterum lacrimas accipe, arena, meas.
Dicebam (memini) perisse, & perfide Theseu.
Ille abijt. eadem crimina Bacchus habet.
Nunc quoque nulla viro, clamabo, femina credat:
Nomine mutato caussa relata mea est.
O vtinam mea sors, qua primùm cœperat, isset:
Iamque ego præsenti tempore pulla forem.
Quid me in desertis morituram, Liber, arenis
Seruabas? potui dedoluisse semel,
Bacche leuis, leuiorque tuis, qua tempora cingunt,
Frondibus, in lacrimas cognite Bacche meas.

*

Heu vbi pacta fides? vbi, qua iurare solebas?
Me miseram, quoties hec ego verba loquor.
Thesea culpabas: fallacemque ipse vocabas:
Iudicio peccas turpius ipse tuo.
Nesciat hoc quisquam: tacitisque doloribus vrar:
Ne toties falli digna fuisse puter.
Præcipuè cupiam celari Thesea: ne te
Consortem culpæ gaudeat esse suæ.

*

*

Bacche fidem præsta: nec præfer amoribus vllam;
Coniugis assueui semper amare virum.

*

Illa ego sum, cui tu solitus promittere cælum.
Hei mihi, pro cælo, qualia dona fero?
Dixerat, audierat iamdudum verba querentis
Liber: vt à tergo fortè secutus erat,

*

Et, pariter cæli summa petamus ait.

Tu mihi iuncta toro, mihi iuncta vocabula sumes:
Nam tibi mutata Libera nomen erit.
Sintque tua tecum faciam monimenta corona:
Vulcanus Veneri quam dedit: illa tibi.
Dicta facit: gemmasque nouem trasformat in ignes:
Aurea per stellas nunc micat illa nouem.
SEx vbi sustulerit, totidemque emiserit orbes,
Purpureum rapido qui vehit axe diem:
Altera gramineo spectabis Equiria campo:
Quem Tiberis curuis in latus vrget aquis.
Qui tamen ejecta si forte tenebitur vnda,
Calius accipiet puluerulentus equos.
IDibus est Annæ festum geniale Perennæ,
Haud procul à ripis, aduena Tibri, tuis.
Plebs venit: ac virides passim dejecta per herbas
Potat: & accumbit cum pare quisque sua.
Sub Ioue pars durat: pauci tentoria ponunt:
Sunt, quibus è ramis frondea facta casa est:
Pars sibi pro rigidis calamos statuere columnis:
Desuper extensas imposuere togas.
Sole tamen, vinoque calent: annosque precantur,
Quot sumunt cythaos: ad numerumque bibunt.
Inuenies illic, qui Nestoris ebibat annos:
Quæ sit per calices facta Sibylla suos.
Illic & cantant, quidquid didicere theatris:
Et iactant faciles ad sua verba manus:
Et ducunt posito duras cratere choreas:
Cultaq; diffusis saltat amica comis.
Cùm redeunt, titubant: & sunt spectacula vulgi.
Et fortunatos obiua turba vocat.
Occurrit: nuper visa est mihi digna relatu
Pompa: senem potum pota trahebat anus.

Qua

Quæ tamen hæc dea sit, quoniam rumoribus errat,
Fabula proposito nulla tegenda meo.
Arserat Aeneæ Dido miserabilis igne:
Arserat exstructis in sua fata rogis.
Compositusque ignis, tumulique in marmore carmen
Hoc breue, quod moriens ipsa reliquit, erat.
Præbuit Aeneas & causſam mortis, & ensem:
Ipsa sua Dido concidit vsa manu.
Protinus inuadunt Numidæ sine vindice regnum:
Et potitur capta Maurus Iarba domo:
Seque memor spretum, thalamis tamen, inquit, Elisæ,
En ego, quem toties repulit illa, fruor.
Diffugiunt Tyrij quò quemque agit error, vt olim
Amisso dubiæ rege vagantur apes.
Tertia mutatas acceperat arca messes:
Inque canos ierant tertia musta laeus.
Pellitur Anna domo: lacrimansque sororia linquit
Mœnia germanæ iusta dat antè suæ.
Mixta bibunt molles lacrimis vnguenta fauillæ:
Vertice libatas accipiuntque comas.
Terque vale dixit: cineres ter ad ora relatos
Pressit: & est illis visa subesse soror.
Nactaratem, comitesque fugæ pede labitur æquo,
Mœnia respiciens, dulce sororis opus.
Fertilis est Melite sterili vicina Cosyræ
Insula, quam Libyci verberat vnda freti.
Hanc petit hospitio regis confisa vetusto:
Hospes opum diues rexibi Battus erat.
Qui postquam didicit casus vtriusque sororis:
Hæc, inquit, tellus quantulacunque tua est.
Et tamen hospitij seruasset ad vltima munus:
Sed timuit magnas Pygmalionis opes.

Signa

Signa recenſebat bis ſol ſua: tertius ibat
Annus: & exſilio terra paranda noua eſt.
Frater adeſt: belloque petit: rex arma peroſus,
Nos ſumus imbelles, tu fuge ſoſpes, ait.
Iuſſa fugit: ventoque ratem committit, & vndis:
Aſperior quouis æquore frater erat.
Eſt prope piſcoſos lapidoſi Crathidis amnes
Paruus ager: Cameren incola turba vocat.
Illuc curſus erat. nec longiùs abſuit inde:
Quàm quantum nouies mittere funda poteſt.
Vela cadunt primò & dubia librantur ab aura.
Findite remigio nauita dixit, aquas.
Dumque parant torto ſubducere carbaſa lino:
Percutitur rapido puppis adunca noto:
Inque patens æquor fruſtrà pugnante magiſtro
Fertur: & ex oculis viſa refugit humus.
Aſſiliunt fluctus: imoque à gurgite pontus
Vertitur: & canas alueus haruit aquas.
Vincitur ars vento: nec iam moderator habenis
Vtitur: at votis is quoque poſcit opem.
Iactatur tumidas exſul Phœniſſa per vndas:
Humidaque oppoſita lumina veſte tegit.
Tunc primùm Dido felix eſt dicta ſorori:
Et quæcunque aliquam corpore preſſit humum.
Ducitur ad Laurens ingenti flamine litus
Puppis: & expoſitis omnibus, hauſta perit.
Iam pius Aeneas regno nataque Latini
Auctus erat: populos miſcueratque duos.
Litore dotali ſolo comitatus Achate,
Secretum nudo dum pede carpit iter:
Adſpicit errantem: nec credere ſuſtinet Annam
Eſſe: quid in Latios illa veniret agros?

Dum

Dum secum Aeneas: Anna est, exclamat Achates,
Ad nomen vultus sustulit illa suos.
Heu fugiat; quid agat: quos terra quærat hiatus?
Ante oculos miseræ fata sororis erant.
Sensit, & alloquitur trepidam Cythereius heros:
Flet tamen admonitu mortis, Elisa, tuæ.
Anna, per hanc iaro, quam quondam audire solebam
Tellurem fato prosperiore dari:
Perque deos comites, hac super sede locatos:
Sæpe meas illos increpuisse moras.
Nec timui de morte tamen: metus abfuit iste.
Hei mihi, credibili fortior illa fuit.
Ne refer. adspexi non illo corpore digna
Vulnera, tartareas ausus adire domos.
At tu, seu ratio te nostris appulit oris,
Siue deus, regni commoda carpe mei.
Multa tibi memores, nil non debemus Elisæ.
Nomine grata tuo, grata sororis eris.
Talia dicenti (neque enim spes altera restat)
Credidit: errores exposuitq; suos.
Vtque domum intrauit Tyrios induta paratus,
Incipit Aeneas: cetera turba silet.
Hanc tibi cur tradam, pia causſa, Lauinia coniux,
Est mihi: consumpsi naufragus huius opes.
Orta Tyro est: regnum Libyca possedit in ora:
Quam precor vt cara more sororis ames.
Omnia promittit, falsumq; Lauinia vultus
Mente premit tacita, dissimulatq; metus.
Donaq; cùm videas præter sua lumina micti,
Multa tamen mitti clàm quoq; multa putat.
Non habet exactum quid agat: furialiter odit
Et parat insidias: & cupit vlta mori.

Nox

Nox erat ante torum visa est adstare sororis
Squalenti Dido sanguinolenta coma.
Effuge, ne dubita, mastum soror, effuge tectum.
Sub verbum querulas impulit aura fores.
Exsilit: & velox humili super arua senestra
Se iacit: audacem fecerat ipse timor.
Cumque metu rapitur, tunica velata recincta
Currit: vt auditis territa dama lupis.
Corniger hanc tumidis rapuisse Numicius vndis
Creditur: & stagnis occuluisse suis.
Sidonis interea magno clamore per agros
Quaeritur. apparent signa, notaque pedum.
Ventum erat ad ripas. inerant vestigia ripis.
Sustinuit tacitas conscius amnis aquas.
Ipsa loqui visa est: Placidi sum nympha Numicì,
Amne perenne latens, Anna perenna vocor.
Protinus erratis laeti vescuntur in agris:
Et celebrat largo seque, diemque mero.
Sunt quib⁹ haec Luna est, quia mẽsibus impleat annũ:
Pars Themin, Inachiam pars putat esse bouem.
Inuenies, qui te nymphen At lantida dicant,
Teque Ioui primos, Anna, dedisse cibos.
Haec quoq́, quam referam, nostras peruenit ad aures
Fama: nec à veri dissidet illa fide.
Plebs vetus, & nullis etiam nunc tuta tribunis
Fugit: & in sacri vertice montis erat.
Iam quoque quem secum tulerant, defecerat illis
Victus, & humanis vsibus apta Ceres.
Orta suburbanis quaedam fuit Anna Douillis
Pauper, sed multa sedulitatis anus.
Illa leui mitra canos incincta capillos
Fingebat tremula rustica liba manu.

Atque ita per populum fumantia manè solebant
Dividere. hac populo copia grata fuit.
Pace domi facta signum posuere perenne:
Quòd sibi defectis illa ferebat opem.

* *

Prætexturus eram gladios in principe fixos:
Cùm sic à castis Vesta locuta focis.
No dubita meminisse: meus fuit ille sacerdos:
Sacrilegæ telis me petiere manus.
Ipsa virum rapui, simulacraque nuda reliqui.
Quæ cecidit ferro, Cæsaris vmbra fuit.
Ille quidem cælo positus Iouis atria vidit:
Et tenet in magno templa dicata foro:
At quicunque nefas ausi prohibente deorum
Numine, polluerant pontificale caput:
Morte iacent meritâ, testes estote Philippi:
Et quorum sparsis ossibus albet humus.
Hoc opus, hæc pietas, hæc prima elementa fuerunt
Cæsaris: vlcisci iusta per arma patrem.
POstera cùm teneras Aurora refecerit herbas:
Scorpius à prima parte videndus erit.
TErtia post Idus lux est celeberrima Baccho.
Bacche fave vati, dum tua festa cano.
Nec referam Semelen, ad quam nisi fulmina secum
Iupiter afferret, paruus inermis eras:
Nec, puer vt posses maturo tempore nasci,
Expletum patrio corpore matris opus.
Sit licet & Scythicos longum est narrare triumphos:
Et domitas gentes turifer Inde tuas.
Tu quoque Thebanæ mala prædatacebere matris:
Inque tuum furijs age Lycurge genu.

Ecce

Ecce libet ſubitos piſces, Tyrrhenaque monſtra
Dicere: ſed non eſt carminis huius opus.
Carminis huius opus cauſſas exponere quare
Vilis anus populos ad ſua liba vocet.
Ante tuos ortus ara ſine honore fuerunt,
Liber: & in gelidis herba reperta locis.
Te memorant Gange, totoque Oriente ſubacto,
Primitias magno ſe poſuiſſe Ioui.
Cinnama tu primus, captiuaque tura dediſti:
Deque triumphato viſcera toſta boue.
Nomine ab auctoris ducunt Libamina nomen,
Libaque: quòd ſanctis pars datur inde focis.
Liba deo fiunt: ſuccis quia dulcibus idem
Gaudet: & à Baccho mella reperta ferunt.
Ibat arenoſo Satyris comitatus ab Hebro,
Non habet ingratos fabula noſtra iocos.
Iamq; erat ad Rhodopen, Pangæaque flumina ventũ,
Aeriſera comitum cùm crepuêre manus.
Ecce noua coeunt volucres tinnitibus acta:
Quoſque mouent ſonitus æra, ſequuntur apes.
Colligit errantes: & in arbore claudit inani
Liber: & inuenti præmia mellis habet.
Vt Satyri, leuiſque ſenex tetigere ſaporem:
Quærebant ſtanos per nemus omne fauos.
Audit in exeſa ſtridorem examinis vlmo:
Adſpicit & ceras, diſſimulatque ſenex.
Vtque piger pandi terga reſidebat aſelli:
Applicat hunc vlmo, corticibuſque cauis.
Conſtitit ipſe ſuper, ramoſo ſtipite nixus:
Atque auidè trunco condita mella petit.
Millia crabronum coeunt. & vertice nudo
Spicula defigunt: oraque prima notant.

Ille cadit preceps: & calce feritur aſelli:
Inclamatque ſuos, auxiliumque rogat.
Concurrunt Satyri: turgentiaque ora parentis
Rident: percuſſo claudicat ille genu.
Ridet & ipſe deus: limumque inducere monſtrat.
Hic paret monitis: & linit ora luto.
Melle pater fruitur, liboque infuſa calenti
Iure repertori ſplendida mella damus.
Femina cur præſit, non eſt rationis operta:
Femineos thyrſo concitat ille choros.
Cur annus hoc faciat quæris? vinoſior ætas
Hæc erat: & grauidæ munera vitis amat.
Cur hedera cincta eſt? hedera eſt gratiſſima Bacchi.
Hoc quoque cur ita ſit, dicere nulla mora eſt.
Nyſiadas Nymphas, puerum quærente nouerca,
Hanc frondem cunis oppoſuiſſe ferunt.
Reſtat, vt inueniam, quare toga libera detur
Luce feris pueris, candide Bacche, tua.
Siue, quòd ipſe puer ſemper, iuuenisque videris:
Et media eſt ætas inter vtrumque tibi.
Seu quia tu pater es, patres ſua pignora natos
Commendant curæ, numinibuſque tuis.
Siue, quòd es Liber, veſtis quoque libera per te
Sumitur, & vitæ liberioris iter.
An quia, cùm colerent priſci ſtudioſius agros:
Et faceret patrio rure ſenator opus.
Et caperet faſces à curuo conſul aratro,
Nec crimen duras eſſet habere manus:
Ruſticus ad ludos populus veniebat in vrbem:
Sed dis, non ſtudijs ille dabatur honos.
Luce ſua ludos vitæ commentor habebat:
Quos cum tediſera nunc habet ille dea.

Ergo

Ergo vt tironum celebrare frequentia possit:
Visa dies dandæ non aliena togæ.
Mitte caput pater huc, placataque cornua vertas:
Et des ingenio vela secunda meo.
Itur ad Argeos, (qui sint, sua pagina dicet)
Hac, si commemini, præteritaque die.
Stella Lycaoniam vergit decliuis ad Arcton
Miluius. hæc illa nocte videnda venit.
Quid dederit volucri, si vis cognoscere, cælum:
Saturnus regnis à Ioue pulsus erat.
Concitat iratus valido Titanas in arma:
Quæque fuit fatis debita, tentat opem.
Matre satus Terrâ, monstrum mirabile, taurus
Parte sui serpens posteriore fuit.
Nunc triplici muro lucis incluserat atris
Parcarum monitu Styx violenta trium.
Viscera qui tauri flammis adolenda dedisset:
Sors erat, eternos vincere posse deos.
Immolat hunc Briareus facta ex adamnate securi:
Et iam iam flammis exta daturus erat:
Iupiter alitibus rapere imperat, attulit illi
Miluius: & meritis venit in ostra suis.

VNa dies media est: & fiunt sacra Minervæ:
Nominaque à iunctis quinque diebus habent.
Sanguine prima vacat: nec fas concurrere ferro:
Caussa, quòd est illa nata Minerua die.
Altera, tresque super rasâ celebrantur arenâ.
Ensibus exsertis bellica læta dea est.
Pallada nunc pueri, teneræque orate puellæ.
Qui bene placarit Pallada: doctus erit.
Pallade placata, lanam mollire puellæ
Discant: & plenas exonerare colos.

Illa etiam ſtantes radio percurrere telas
Erudit: & rarum pectine denſat opus.
Hanc colo, qui maculas læſis de veſtibus aufers:
Hanc cole, velleribus quiſquis aena paras.
Nec quiſquam inuita faciet bene vincula planta
Pallade: ſit Tychio doctior ille licet.
Et licet antiquo manibus collatus Epeo
Sit prior: irata Pallade, mancus erit.
Vos quoque Phœbea morbos qui pellitis arte:
Munera de veſtris pauca referte deæ.
Nec vos turba ferì ſenſu fraudata magiſtri
Sperniteſ: diſcipulos attrahit illa nouos.
Quique moues cælum, tabulamque coloribus vrit:
Quique facis doctâ mollia ſaxa manu.
Mille deæ eſt operum: certè dea carminis illa eſt.
Si mereor, ſtudijs adſit amica meis.
Cælius ex alto qua mons deſcendit in æquum:
Hæc vbi non plana eſt, ſed prope plana via.
Parua licet videas capta delubra Mineruæ:
Quæ dea natali cœpit habere ſuo.
Nominis in dubio cauſa eſt. capitale vocamus
Ingenium ſollers ingenioſa dea eſt.
An, quia de capitis fertur ſine matre paterni
Vertice cum clypeo proſiliſſe ſuo?
An, quia perdomitis ad nos captiua Faliſcis
Venit: & hoc ſigno littera prima docet?
An, quòd habet legem, capitis quæ pendere pœnas
Ex illo iubeat furta recepta loco:
A quacunque trahis ratione vocabula Pallas:
Pro ducibus noſtis Aegida ſemper habe.
Summa dies è quinque tubas luſtrare canoras
Ad monet, & ſorti ſacrificare deæ.

Nunc

Nunc potes ad ſolem ſublato dicere vultu,
Hîc hera Phrixeæ vellera preſſit ouis.
Seminibus toſtis ſcelerate fraude nouercæ
Suſtulerat nullas, vt ſolt, herba comas.
Mittitur ad Tripodas, certa qui ſorte reportet
Quam ſterili terræ Delphicus edat opem.
Hîc quoque corruptus cum ſemine nuntiat Helles
Et iuuenis Phrixi funera ſorte peti.
Vſque recuſantem ciues, & tempus, & Ino
Compulerant regem iuſſa nefanda pati.
Et ſoror, & Phrixus velati tempora vittis
Stant ſimul ante aras: iunctaque fata gemunt.
Adſpicit hos vt ſortè pependerat æthere mater.
Et ferit attonitâ pectora nuda manu.
Inque dra conigenam nimbis comitantibus vrbem
Deſilit: & natos eripit inde ſuos:
Vtque fugam capiant, aries nitidiſſimus auro
Traditur. ille vehit per freta longa duos.
Dicitur infirmâ cornu tenuiſſe ſiniſtrâ
Femina: cum de ſe nomina fecit aquæ.
Panè ſimul perijt, dum vult ſuccurrere lapſæ
Frater: & extentas porrigit vſque manus.
Flebat, vt amiſſa gemini conſorte pericli,
Cæruleo iunctam neſcius eſſe deo.
Litoribus tactis aries fit ſydus: at huius
Peruenit in Colchas aurea lana domos.

TRes vbiluciferos veniens premiſerit Eos:
Tempora nocturnis æqua diurna feret.
INde quater paſtor ſaturos vbi clauſerit hædos:
Canuerint herbæ rore recente quater:
Ianus adorandus, cumque hoc Concordia mitis
Et Romana ſalus, araque Pacis erit.

LVna regit menses huius quoque tempora mensis
Finit Auentino Luna colenda iugo.

Finis Terti Libri.

FASTORVM
LIBER IV.

Alma faue, dixi, geminorũ mater Amorũ:
Ad vatem vultus retulit illa ſuos.
Quid tibi, ait mecũ? certè maiora canebas.
Nũ vetus in molli pectore vulnus habes?
Scis dea: reſpondi, de vulnere riſit. & aer
Protinus ex illa parte ſerenus erat.
Saucius, aut ſanus, numquam tua ſigna reliqui:
Tu mihi propoſitum, tu mihi ſemper opus.
Qua decuit primis ſine crimine luſimus annis:
Nunc teritur noſtris area maior equis.
Tempora cum cauſſis annalibus eruta priſcis,
Lapſaque ſub terras, ortaque ſigna cano.
Venimus ad quartum, quo tu celeberrima, menſem:
Et vatem, & menſem ſcis Venus eſſe tuos.
Mota Cytherea leuiter mea tempora myrto
Contigit: & cœptum, perfice, dixit, opus.
Senſimus: & cauſſa ſubitò patuêre dierum.
Dum licet: & ſpirant flamina: nauis eat.
Si qua tamen pars te de faſtis tangere debet,
Cæſar: in Aprili, quod tuearis, habes.
Hic ad te magnâ deſcendit origine menſis:
Et ſit adoptiua nobilitate tuus.

Hoc pater Iliades, cùm longum ſcriberet annum:
Vidit: & auctores rettulit ipſe ſuos.
Vtque fero Marti primam dedit ordine ſortem:
Quòd ſibi naſcendi proxima cauſſa fuit:
Sic Venerem gradibus multis in gente receptam
Alterius voluit menſis habere locum.
Principiumque ſui generis, reuolutaque quærens
Sæcula, cognatos venit aduſque deos.
Dardanon Electrâ quis neſcit Atlantide natum?

*

Huius Erichthonius: Tros eſt generatus ab illo:
Aſſaracum creat hic: Aſſaracusque Capyn.
Proximus Anchiſes: cum quo commune parentis
Non dedignata eſt nomen habere Venus.
Nunc ſatus Aeneas: pietas ſpectata per ignes:
Sacra, patremque humeris, altera ſacra, tulit.
Venimus ad felix aliquando nomen Iuli:
Vnde domus Teucros Iulia tangit auos.
Poſthumus hinc: qui, quòd ſiluis eſt natus in altis,
Siluius in Latia gente vocatus erat.
Iſque Latine, tibi pater eſt: ſubit Alba Latinum:
Proximus eſt titulis Epyrus, Alba tuis.
Ille dedit capta repetita vocabula Troia:
Et tuus eſt idem, Calpete ſactus auus.
Cumque patris regnum poſt hunc Tiberinus haberet:
Dicitur in Tuſca gurgite merſus aqua:
Iam tamen Agrippam natum, Remulumq; nepotem
Viderat, in Remulum fulmina miſſa ferunt.
Venit Auentinus poſt hos: locus vnde vocatur,
Mons quoque: poſt illum tradita regna Procæ:
Quem ſequitur duri Numitor germanus Amulii.
Ilia cum Lauſo de Numitore ſati.

Enſe

Enſe cadit patrui Lauſus: placet Ilia Marti:
Teque parit gemino iuncte Quirine Remo.
Ille ſuos ſemper Venerem, Mauortemque parentes
Dixit: & emeruit vocis habere fidem:
Neue ſecuture poſſent neſcire nepotes:
Tempora diis generis continuata dedit.
Sed Veneris menſem Graio ſermone notatum
Auguror: à ſpumis eſt dea dicta maris.
Nec tibi ſit mirum Graco rem nomine dici:
Itala nam tellus Gracia maior erat.
Venerat Euander plena cum claſſe ſuorum:
Venerat Alcides: Graius vterque genus.
Hoſpes Auentinis armentum pauet in herbis
Clauiger: & tanto eſt Albela pota deo.
Dux quoque Naritius: teſtes Laſtrigones exſtant:
Et quod adhuc Circes nomina litus habet.
Et iam Telegoni, iam mœnia Tiburos vdi
Stabant: Argolicæque poſuêre manus.
Venerat Atridæ fatis agitatus Haleſus:
Aquo ſe dictam terra Faliſca putat.
Adiice Troianæ ſuaſorem Antenora pacis:
Et generum Aeneiden, Apule Daune, tuum.
Serus ab Iliacis, & poſt Antenora flammis
Attulit Aeneas in loca noſtra deos.
Huius erit Solemus Phrygiâ comes vnus ab Ida:
Aquo Sulmonis mœnia nomen habent.
Sulmonis gelidi patria, Germanice, noſtra:
Me miſerum, Scythico quàm procul illa ſolo eſt?
Euge age. tam longas ſed ſupprime, Muſa, querelas:
Non tibi ſunt maſtâ ſacra canenda lyrâ.
Quò non liuor adit? ſunt qui tibi menſis honorem
Eruipuiſſe velint, inuideantque Venus.

Nam, quia Ver aperit tunc omnia, denſaque cedit
Frigoris aſperitas. fetaque terra patet.
Aprilem memorant ab aperto tempore dictum.
Quem Venus iniectâ vindicat alma manu.
Illa quidem totum digniſſima temperat annum:
Illa tenet nullo regna minora deo:
Iuraque dat cælo, terræ natalibus vndis:
Perque ſuos fetus continet omne genus.
Illa deos omnes (longum eſt numerare) creauit:
Illa ſatis cauſſas, arboribuſque dedit:
Illa rudes animos hominem contraxit in vnum
Et docuit iungi cum pare quemque ſua.
*
*
Vis eadem, lato quodcunque ſub æquore viuit,
Seruat & innumeris piſcibus implet aquas.
Prima feros habitus homini detraxit: ab illa
Venerunt cultus multaque cura ſolo
*
*
Mille per hanc artes natæ: ſtudioque placendi,
Quæ latuêre prius, multa reperta ferunt.
Hauc quiſquam titulo menſis ſpoliare ſecundi
Audeat? à nobis ſit furor iſte procul.
Quid, quod vbiq; potens, tẽpliſq; frequentibus aucta,
Vrbe tamen noſtra ius dea maius habet?
Pro Troia, Romane, tua Venus arma ferebat:
Cùm gemuit teneram cuſpide læſa manum:
Cæleſteſque duas Troiano iudice vicit:
(Ah nolim victas hoc meminiſſe deas)
Aſſaracique nurus dicta eſt, vt ſcilicet olim
Magnus Iuleos Cæſar haberet auos.

Nec

Nec Veneri tempus, quàm ver, erat aptius vllum:
Vere nitent terræ: vere remissus ager.
Nunc herbæ ruptâ tellure cacumina tollunt:
Nunc tumido gemmas cortice palmes agit.
Et formosa Venus formoso tempore digna est:
Vtq; solet, Marti continuata suo est.
Vere monet curuas materna per æquora puppes
Ire: nec hibernas iam timuisse minas.
Ritè deam colitis Latiæ matresque nurusque,
Et vos, quìs vittæ, longaque vestis abest.
Aureæ marmoreo redimicula demite collo:
Nunc alij flores, nunc noua dandа rosa est.
Vos quoque sub viridi myrto iubet ipsa lauari:
Cauſſaque cur iubeat, discite, certa subest.
Litore siccabat sudantes rore capillos.
Viderunt Satyri turba proterua deam.
Sensit. & oppositâ texit sua tempora myrto.
Tuta fuit facto: voſque referre iubet.
Discite nunc quare Fortunæ tura virili
Detis eo, gelidâ qui locus humet aquâ.
Accipit ille totus posito velamine cunctas:
Et vitium nudi corporis omne videt.
Vt tegat hoc, caletque viros, Fortuna virili,
Præstat: & hoc paruo ture rogata facit.
Nec pigeat tritum niueo cum lacte papauer
Sumere: & expressis mella liquata fauis.
Cùm primùm cupido Venus est deducta marito,
Hoc bibit: ex illo tempore nupta fuit.
Illam supplicibus verbis placate: sub illa
Et forma & mores & bona fama manet.
Roma pudicitiâ proauorum tempore lapſa est.
Cumæam, veteres, conſuluiſtis anum.

Tẽpla

Templa iubet fieri Veneri: quibus ordine factis,
Inde Venus verso nomina corde tenet.
Semper ad Aeneadas placido pulcherrima vultu
Respice: totque tuas diua tuere nurus.
Dum loquor, elata metuendus acumine cauda
Scorpius in virides praecipitatur aquas.
NOx vbi transierit, calumque rubescere primò
Cœperit, & tacta rore querentur aues:
Semustamque facem vigilata nocte viator
Ponet, & ad solitum rusticus ibit opus,
Pleiades incipient humeros releuare paternos:
Qua septem dici, sex tamen esse solent.

* * *

Mortali Merope tibi, Sisyphe, nupsit:
Pœnitet: & facti sola pudore latet.
Siue quòd Electra Troia spectare ruinas
Non tulit: ante oculos opposuitque manum.
TEr sine perpetuo celum versetur in axe:
Ter iungat Titan, terque resoluat equos:
Protinus in flexo Berecynthia tibia cornu
Flabit: & Idaea festa parentis erunt.
Ibunt semimares: & inania tympana tundent:
Aeraque tinnitus ære repulsa dabunt.
Ipsa sedens molli comitum ceruice feretur
Vrbis per medias exululata vias.
Scena sonat: ludique vocant: spectate Quirites:
Et fora Marte suo litigiosa vacent.
Quaerere multa libet: sed me sonus aeris acuti
Terret: & horrendo lotos adunca sono.
Da dea quam sciter. doctas Cybeleia neptes
Vidit: & has curas iussit adesse meas.

Pandite

Pandite mandati memores, Heliconis alumnæ,
Gaudeat assiduo cur Dea magna sono.
Sic ego: sic Erato, (mensis Cythereius illi
Cessit, quòd teneri nomen amoris habet)
Reddita Saturno sors hæc erat: Optime regum
A nato sceptris excutiere tuis.
Ille suam metuens, vt quæq; erat edita prolem
Deuorat immersam visceribusq; tenet.
Sæpè Rhea questa est toties fecunda, nec vnquàm
Mater: & indoluit fertilitate sua.
Iupiter ortus erat pro magno teste vetustas
Creditur acceptam parce mouere fidem.
Vesta latens saxum cælesti gutture sedit:
Sic genitor fatis decipiendus erat.
Ardua iamdudum resonat tinnitibus Ida,
Tutus vt infanti vagiat ore puer.
Pars manibus clypeos, galeas pars tundit inanes:
Hoc Curetes habent, hoc Corybantes opus.
Res latuit patrem: prisciq; imitamina facti
Aera deæ comites, raucaq; terga mouent.
Cymbala pro galeis, pro scutis tympana pulsant:
Tibia dat Phrygios, vt dedit antè, modos.
Desierat. cœpi: Cur huic genus acre leonum
Præbent insolitas ad iuga curua iubas?
Desierat. cœpit Feritas mollita per illam
Creditur: id curru testificata suo est.
At cur turrifera caput est onerata corona?
An primus turres vrbibus illa dedit?
Annuit: Vnde venit, dixi, sua membra secandi
Impetus? vt tacui, Pieris orsa loqui.
Phryx puer in siluis facie spectabilis altis
Turrigeram casto inuxit amore deam.

Hanc

Hunc sibi seruari voluit: sua templa tueri:
Et dixit: Semper hoc puer esse velis.
Ille fidem iussis dedit: *

*

*

* *hinc pœnas exigit ira dea.*
Naiada vulneribus succidit in arbore factis:
Illa perit: fatum Naidos arbor erat.
Hic furit: & credens thalami procumbere tectum
Effugit: & cursu Dyndima summa petit.
Et modò tolle faces, remoue modò verbera, clamat:
Sæpè Palestinas iurat adesse deas.
Ille etiam saxo corpus laniauit acuto:
Longaque in immundo puluere tracta coma est.
Voxque fuit, Merui, meritas do sanguine pœnas:
*

Venit in exemplum furor hic molleſque ministri
Cadunt iactatis vilia membra comis.
Talibus Aonia facunda voce Camena
Reddita quæsiti causſa furoris erat.
Hoc quoque dux operis moneas precor: vnde petita
Venerit: an nostra semper in vrbe fuit?
Dindymon, & Cybelen, & amœnam fontibus Idam
Semper, & Iliacas Mater amauit opes.
Cùm Troiam Aeneas Italos portaret in agros,
Est dea sacriferas pænè secuta rates.
Sed nondum satis Latio sua numina posci
Senserat: assuetis substiteratque locis.
Pòst, vt Roma potens opibus iam sæcula quinque
Vidit, & edomito sustulit orbe caput,
Carminis Euboici fatalia verba sacerdos
Inspicit: inspectum tale fuisse ferunt.

Mater

Mater abest matrem iubeo Romane requiras:
Cùm veniet casta est accipienda manu.
Obscura sortis patres ambagibus errant:
Quaue parens absit, quoue petenda loco.
Consulitur: Paan: Diuûmque accersite matrem,
Inquit. in Idæo est inueniendа iugo.
Mittuntur proceres. Phrygia tunc sceptra tenebat
Attalus: Ausonijs rem negat ille viris.
Mira canam longo tremuit cum murmure tellus:
Et sic est adytis diua locuta suis:
Ipsa peti volui: nec sit mora: mitte volentem:
Dignus Roma locus, quò Deus omnis eat.
Ille soli terrore pauens, Proficiscere, dixit:
Nostra eris: in Phrygios Roma refertur auos
Protinus innumera cadunt pineta secures
Illa, quibus fugiens Phryx pius vsus erat.
Mille manus coeunt: & picta coloribus vstis
Cælestum matrem concaua puppis habet.
Illa sui per aquas fertur tutissima nati:
Longaq; Phrixa stagna sororis adit.
Rhœteumque capax. Sigeaque litora transit:
Et Tenedum, & veteres Eetionis opes.
Cyclades excipiunt Lesbo post terga relictæ:
Quaq; Carysteis frangitur vnda vadis.
Transit & Icarium. lapsas vbi perdidit alas
Icarus, & vastæ nomina fecit aquæ.
Tunc leuâ Creten dextrâ Pelopeidas vndas
Deserit: & Veneris sacra Cythera petit.
Hinc mare Trinacrium, candens vbi tingere ferrum
Brontes, & Steropes Aemonidesque solent:
Aequoraque Afra legit: Sardoaque regna siniſtris
Respicit à remis; Ausoniamque tenet.

Ostia

Ostia contigerat: qua se Tiberinus in altum
Diuidit: & campo liberiore natat.
Omnis eques, mistaque grauis cum plebe senatus
Obius ad Tusci fluminis ora venit.
Procedunt pariter matres, natique virique:
Quæque colunt sanctos virginitate focos.
Sedula fune viri contento brachia lassant:
Vix subit aduersas hospita nauis aquas.
Sicca diu fuerat tellus: sitis vsserat herbas:
Sedit limoso pressa carina vado:
Quisquis adest operi, plus quàm pro parte laborat:
Adiuuat & fortes voce sonante manus.
Illa velut medio stabilis sedet insula ponto.
Attoniti monstro stantque, pauentque viri.
Claudia Quincta genus Clauso referebat ab alto:
Nec facies impar nobilitate fuit.
Casta quidem sed non est credita, rumor iniquus
Laserat: & falsi criminis acta rea est.
Cultus & ornatos variè prodisse capillos,
Obfuit: ad rigidos promptaque lingua sonos.
Conscia mens recti fama mendacia ridet:
Sed nos in vitium credula turba sumus.
Hæc vbi castarum processit ab agmine matrum,
Et manibus puram fluminis hausit aquam,
Ter caput irrorat: ter tollit ad athera palmas.
Quicumque adspiciunt mente carere putant.
Summissoque genu, vultus in imagine diuæ
Figit: & hos edit crine iacente sonos:
Supplicis alma tuæ genitrix fecunda deorum
Accipe sub certa conditione preces.
Casta negor, si tu damnas: meruisse fatebor,
Morte luam pœnas iudice victa dea.

Sed

Sed si crimen abest: tu nostræ pignora vitæ
Rede dabis: & castas casta sequêre manus.
Dixit: & exiguo funem conamine traxit:
(Mira, sed in scena testificata loquor)
Mota dea est: sequiturque ducem: laudatq; sequendo.
Index lætitiæ fertur ad astra sonus.
Eluminis ad flexum veniunt: Tiberina priores
Atria dixerunt, vnde sinister abit.
Nox aderat: querno religant in stipite funem:
Dantque leui somno corpora functa cibo.
Lux aderat: querno soluunt à stipite funem:
Antè tamen posito tura dedere foco.
Antè coronârunt puppem: sine labe iuuencam
Mactârunt, operum, coniugijque rudem.
Est locus, in Tiberim quâ lubricus influit Almo,
Et nomen magno perdit in amne minor.
Illic purpurea canus cum veste sacerdos
Almonis, dominam, sacraque lauit aquis.
Exululant comites: furtoſaque tibia flatur:
Et feriunt molles taurea terga manus.
Claudia præcedit læto celeberrima vultu,
Credita vix tandem teste pudica dea.
Ipsa sedens plaustro porta est innecta Capena:
Sparguntur iunctæ flore recente boues.
Nasica accepit: templi non perstitit auctor
Augustus nunc est: antè Metellus erat.
Substitit hic Erato: mora sit. sic cætera quæro:
Dic, inquam, parua cur stipe quærat opes:
Contudit as populus, de quo delubra Metellus
Fecit, ait: dandæ mos stipis inde manet.
Cur vicibus factis ineunt conuiuia, quæro,
Tunc magis indictas concelebrantque dapes?

Quòd

Quòd benè mutârit ſedem Berecynthia, dixit,
Captant mutatis ſedibus omen idem.
Inſtiteram, quare primi Megaleſia ludi
Vrbe forent noſtra: cùm dea (ſenſit enim)
Illa deos, inquit, peperit: ceſſere parenti:
Principiumque dati mater honoris habet.
Cur igitur Gallos, qui ſe excidêre, vocamus?
Cùm tantùm à Phrygia Gallica diſtet humus?
Inter, ait, viridem Cybelen, altaſq; Celenas
Amnis it inſanâ, nomine Gallus, aquâ.
Qui bibit inde furit: procul hinc diſcedite, quis eſt
Cura bonæ mentis qui bibit inde, furit.
Non pudet herboſum, dixi, poſuiſſe moretum
In domina menſis: an ſua cauſſa ſubeſt?
Lacte mero veteres vſi narrantur, & herbis,
Sponte ſua ſi quas terra ferebat ait.
Candidus elixæ miſcetur caſeus herbæ,
Cognoſcat priſcos vt dea priſca cibos.
Poſtera cùm celo motis Pallantias aſtris
Fulſerit, & nueos Luna leuarit equos,
Qui dicet, Quondam ſacrata eſt colle Quirini
Hac fortuna die Publica, verus erit.
Tertia lux (memini) ludis erit: hæc mihi quidã
Spectanti ſenior, contiguuſq; loco,
Hæc, ait, illa dies, Libycis qua Cæſar in oris
Perfida magnanimi contudit arma Iubæ.
Dux mihi Cæſar erat ſub quo meruiſſe tribunus
Glorior: officio præfuit ille meo.
Hanc ego militiæ ſedem, tu pace paraſti
Inter bis quinos vſus honore viros.
Plura locuturi ſubito ſubducimur imbre:
Pendula cæleſtes Libra mouebat aquas:

Ante

Ante tamen, quàm ſumma dies ſpectacula ſiſtat?
Enſifer Orion æquore merſus erit.
PRoxima victricem cùm Romam inſpexerit Eos,
Et dederit Phœboſtella fugata locum,
Circus erit pompa celeber, numeroque deorum:
Primaque ventoſis palma petetur equis.
Hinc Cereris ludi: non eſt opus indice cauſſæ.
Sponte dea munus, promeritumq; patet.
Panis erant primis virides mortalibus herbæ:
Quas tellus nullo ſollicitante dabat.
Et modò carpebant viuax è ceſpite gramen:
Nunc epulæ tenera fronde cacumen erant.
Poſtmodò glans nata eſt benè erat, iam glande reper-
Duraq; magnificas quercus habebat opes. (tæ
Prima Ceres homine ad meliora alimenta vocato
Mutauit glandes vtiliore cibo.
Illa iugo tauros collum præbere coegit:
Tunc primùm ſoles eruta vidit humus.
Aes erat in pretio, chalybis iam maſſa placebat:
Heu heu perpetuò debuit illa tegi.
Pace Ceres læta eſt: & vos orate coloni
Perpetuam pacem, pacificumq; ducem.
Farra dea, micaque licet ſalientis honorem
Detis, & in veteres turea grana focos.
Et ſi tura aberunt, vnctas accendite tedas:
Parua bonæ Cereri ſint modò caſta, placent.
A boue ſuccincti cultros remouete miniſtri:
Bos aret: ignauam ſacrificate ſuem.
Apta iugo ceruix non eſt feriendæ ſecuri.
Viuat: & in dura ſæpè laboret humo.
Exigit ipſe locus, raptus vt virginis edam:
Plura recognoſces: pauca docendus eris.

Terra

Terra tribus ſcopulis vaſtum proccurit in æquor
Trinacris, à poſitu nomen adepta loci:
Grata domus Cereri multas ea poſſidet vrbes:
In quibus eſt culto fertilis Enna ſolo.
Frigida cæleſtum matres Arethuſa vocarat:
Venerat ad ſacras & dea flaua dapes.
Filia, conſuetis vt erat comitata puellis,
Errabat nudo per ſua prata pede.
Valle ſub vmbroſa locus eſt adſpergine multa
Vuidus ex alto deſilientis aquæ.
Tot fuerant illic, quot habet natura, colores:
Pictaque diſſimili flore nitebat humus.
Quam ſimul adſpexit, comites accedite, dixit:
Et mecum plenos flore referte ſinus.
Præda puellares animos oblectat inanis:
Et non ſentitur ſedulitate labor.
Hæc implet lento calathos à vimine nexos:
Hæc gremium, laxos degrauat illa ſinus.
Illa legit calthas huic ſunt violaria curæ:
Illa papauereas ſubſecat vngue comas.
Has Hyacinthe tenes, illas Amarante moraris:
Pars thyma, pars rorem, pars meliloton amant.
Plurima lecta roſa eſt: ſunt & ſine nomine flores:
Ipſa crocos tenues, liliaque alba legit.
Carpendi ſtudio paulatim longius itur:
Et dominam caſu nulla ſecuta comes.
Hanc videt: & viſam patruus velociter aufert:
Regnaque cæruleis in ſua portat equis.
Illa quidem clamat, Io Io cariſſima mater
Auferor: ipſa ſuos abſcideratque ſinus.
Panditur interea Diti via: namque diurnum
Lumen inaſſueti vix patiuntur equi.

An

At chorus æqualis cumulatæ flore ministræ,
Persephone clamant, ad tua dona veni.
Vt clamata silet, montes vlulatibus implent:
Et feriunt mæsta pectora nuda manu.
Attonita est plangore Ceres: modò venerat Ennam,
Nec mora, me miseram, filia, clamat, vbi es?
Mentis inops rapitur, vt quas audire solemus
Threicias fusis Mænadas ire comis.
Vt vitulo mugit sua mater ab vbere rapto:
Et quærit fetus per nemus omne suos,
Sic dea nec retinet gemitus: & concita cursu
Fertur: & è campis incipit Enna tuis.
Inde puellaris nacta est vestigia plantæ:
Et pressam noto pondere vidit humum.
Forsitan illæ dies erroris summa fuisset:
Si non turbassent signa reperta suæ.
Iamq; Leontinos, Amsenaq; flumina cursu
Præterit, & ripas herbifer Aci tuas.
Præterit & Cyanen, & fontes lenis Anapi:
Et te vorticibus non adeunde Cela.
Liquerat Ortygiam, Megareaq; Pantagiemq;:
Quaq; Simethias accippit æquor aquas.
Antraq; Cyclopum positis exusta caminis:
Quiq; locus curuæ nomina falcis habet.
Himeraq;, & Tidymen, Agrigenteaque Tauromenõq;
Sacrarumque Melam pascua læta boum.
Hinc Camerinan adit, Thapsonq; & Heloria tempe:
Quaq; iacet Zephyro semper apertus Eryx.
Iamq; Peloriaden, Lilybeaque iamq; Pachynon
Lustrarat, terræ cornua prima suæ.
Quacumq; ingreditur, miseris loca cuncta querelis
Implet: vt amissum cùm gemit ales Ityn.

Perq;

Perq; vices modò Perſephone, modò filia clamat,
Clamat: & alternis nomen vtrumque ciet.
Sed neque Perſephone Cererem, nec filia matrem
Audit: & alternis nomen vtrumq; perit.
Vnaque, paſtorem vidiſſet, an arua colentem,
Vox erat: Hac greſſus ecqua puella tulit?
Iam color vnus ineſt rebus: tenebriſq; teguntur
Omnia iam vigiles conticuêre canes:
Alta iacet vaſti ſuper ora Typhoëos Aetna:
Cuius anhelatis ignibus ardet humus:
Illic accendit geminas pro lampade pinus:
Hinc Cereris ſacris nunc quoque teda datur:
Eſt ſpecus exeſi ſtructurâ pumicis aſper,
Non homini facilis, non adeunda ferâ:
Quò ſimulac venit frenatos curribus angues
Iunxit: & equoreas ſicca perrerat aquas.
Effugit ad Syrteis: & te Zanclea Charybdis:
Et vos Niſæi naufraga monſtra canes:
Hadriacumq; patens latè, bimaremq; Corinthum:
Sic venit ad portus, Attica terra, tuos.
Hìc primùm gelido ſedit maſtiſſima ſaxo:
Illud Cecropidæ nunc quoq; triſte vocant.
Sub Ioue durauit multis immota diebus,
Et lunæ patiens, & pluuialis aquæ.
Fors ſua cuiq; loco eſt. qui nunc Cerealis Eleuſis
Dicitur, hic Celeis rura fuêre ſenis.
Ille domum glandes, excuſſaque mora rubetis
Portat, & arſuris arida ligna focis.
Filia parua duas redigebat monte capellas.
Et tener in cunis filius ager erat.
Mater, ait virgo, (mota eſt dea nomine matris)
Quid facis in ſolis incomitata locis?

Perſti-

Perſtitit & ſenior, quamuis onus vrget: & orat
Tecta ſua ſubeat quantulacunque caſa.
Illa negat: ſimularat anum: mitraque capillos
Preſſerat inſtanti talia dicta refert:
Soſpes eas, ſemperq; parens: mihi filia rapta eſt.
Heu melior quanto ſors tua ſorte mea eſt:
Dixit: & vt lacrimæ (neq; enim lacrimare decorũ eſt)
Decidit in tepidos lucida gutta ſinus.
Flent pariter molles animis virgoque, ſenexque:
E quibus hæc iuſti verba fuere ſenis:
Sic tibi, quam raptam quæris, ſit filia ſoſpes:
Surge: nec exiguæ deſpice tecta caſæ.
Cui dea ſic inquit, Sciſti, qua cogere poſſes:
Seque leuat ſaxo: ſubſequiturq; ſenem.
Dux comiti narrat quàm ſit ſibi filius æger:
Nec capiat ſomnos: inuigiletque malis.
Illa ſopori ferum paruos initura penates,
Colligit agreſti lene papauer humo.
Dum legit, oblito fertur guſtaſſe palato:
Longamque imprudens exſoluiſſe famem.
Quæ quia principio poſuit ieiunia noctis:
Tempus habent menſæ ſidera viſa ſibi.
Limen vt intrauit, luctus videt omnia plena:
Iam ſpes in puero nulla ſalutis erat.
Matre ſalutata (mater Menalina vocatur)
Iungere dignata eſt os puerile ſuo.
Pallor abit: ſubitaſque vident in corpore vires:
Tantus cæleſti venit ab ore vigor.
Tota domus læta eſt, hoc eſt, materque paterque,
Nataque: tres illi tota fuêre domus.
Mox epulas ponunt, liquefacta coagula lacte,
Pomaq;, & in ceris aurea mella ſuis.

Abſtinet alma Ceres: ſomnique papauera cauſſis
Dat tibi cum tepido lacte bibenda, puer.
Noctis erat medium, placidiq; ſilentia ſomni:
Triptolemum gremio ſuſtulit illa ſuo:
Terque manu permulſit eum tria carmina dixit,
Carmina mortali non referenda ſono.
Inque foco corpus pueri viuente fauilla
Obruit, humanum purget vt ignis onus.
Excuſitur ſomno ſtultè pia mater: & amens,
Quid facis? exclamat, membraque ab igne rapit.
Cui dea, Dum non es dixit, ſcelerata, fuiſti:
Irrita materno ſunt mea dona metu.
Ille quidem mortalis erit: ſed primus arabit:
Et ſeret, & culta præmia tollet humo.
Dixit: & egrediens nubem trahit: inque draconas
Tranſit: & alifero tollitur axe Ceres.
Sunion expoſitum, Pireaq; tuta receſſu
Linquit, & in dextrum qua iacet ora latus.
Hinc init Aegæum, quo Cycladas adſpicit omnes:
Ioniumque capax, Icariumq; legit:
Perque vrbes Aſiæ longum petit Helleſpontum,
Diuerſumque locis alta pererrat iter.
Nam modò turilegos Arabas, modò deſpicit Indos:
Hinc Libs, hinc Meroë, ſiccaq; terra ſubeſt.
Nunc adit Heſperios, Rhenum, Rhodanumque, Pa-
Teq; future parens Tibri potentis aqua. (dunq;
Quò feror? immenſum eſt erratas dicere terras:
Prateritus Cereri nullus in orbe locus.
Errat & in cælo: liquidique immunia ponti
Alloquitur gelido proxima ſigna polo.
Parrhaſides ſtellæ (namque omnia noſſe poteſtis:
Aequoreas nunquam cùm ſubeatis aquas)

Perſe-

Perſephonen natam miſeræ moſtrate parenti.
Dixerat. huic Helice talia verba refert:
Crimine nox vacua eſt. Solem de virgine rapta
Conſule: qui latè facta diurna videt.
Sol aditus, Quam quæris, ait, ne vana labores,
Nupta Iouis fratri tertia regna petet.
Queſta diu ſecum, ſic eſt affata Tonantem:
Maximaque in vultu ſigna dolentis erant.
Si memor es, de quo mihi ſit Proſerpina nata:
Dimidium curæ debet habere tuæ.
Orbe pererrato, ſola eſt iniuria facti
Cognita: commiſſi præmia raptor habet.
At neq; Perſephone digna eſt prædone marito:
Nec gener hoc nobis more parandus erat.
Quid grauius victore Gyge captiua tuliſſem:
Quàm nunc te cæli ſceptra tenente tuli?
Verùm impune ferat: nos hæc patiemur inulta:
Reddat: & emendet facta priora nouis.
Iupiter hanc lenit: factumque excuſat amore:
Nec gener eſt nobis ille pudendus, ait.
Non ego nobilior: poſita eſt mihi regia cælo:
Poſſidet alter aquas: alter inane Chaos.
Sed ſi fortè tibi non eſt mutabile pectus:
Statq; ſemel iuncti rumpere vincla tori:
Hoc quoq; tentemus, ſi quidem ieiuna remanſit:
Sin minus: Inferni coniugis vxor erit.
Tartara iuſſus adit ſumptis Caduciſer alis:
Speq; redit citius, viſaque certa refert.
Rapta tribus, dixit, ſoluit ieiunia granis:
Punica quæ in lento cortice poma tegunt.
Non ſecus indoluit, quàm ſi modò rapta fuiſſet.
Mœſta parens longa vixque refecta mora eſt.

Atque, Ita nec nobis cælum eſt habitabile, dixit:
Tartarea recipi me quoque valle iube.
Et factura fuit: pactus niſi Iupiter eſſet,
Bis tribus vt cælo menſibus illa foret.
Tunc demum vultumque Ceres, animumque recepit:
Impoſuitq; ſuæ ſpicea ſerta comæ:
Largaque prouenit ceſſatis meſſis in aruis:
Et vix congeſtas area cepit opes.
Alba decent Cererem: veſtes Cerealibus albæ
Sumite: nunc pulli velleris vſus abeſt.

OCcupat Aprilis Idus cognomine Victor
Iupiter: hæc illi ſunt data templa die.
Hac quoque, ni fallor, populo digniſſima noſtro
Atria Libertas cœpit habere ſua.

LVce ſecutura tutos pete, nauita, portus:
Ventus ab occaſu grandine mixtus erit.
Sit licet, & fuerit: tamen hac Mutinenſia Cæſar
Grandine militia contudit arma ſua.

TErtia poſt Veneris cùm lux ſurrexerit Idus:
Pontifices forda ſacra litate boue.
Forda ferens bos eſt fecundaq;, dicta ferendo:
Hinc etiam fetus nomen habere putant.
Nunc grauidum pecus eſt grauidæ quoq; ſemine terræ:
Telluri plena victima plena datur.
Pars cadit arce Iouis: terdenas curia vaccas
Accipit: & largo ſparſa cruore madet.
Aſt vbi viſceribus vitulos rapuere miniſtri:
Sectaque fumoſis exta dedere focis:
Igne cremat vitulos, quæ natu maxima virgo eſt.
Luce palis populos purget vt ille cinis.
Rege Numa, fructu non reſpondente labori,
Irrita decepti vota colentis erant.

Nam

Nam modò ſiccus erat gelidis aquilonibus annus:
Nunc ager aſſiduâ luxuriabat aquâ.
Sæpe Ceres primis dominum fallebat in herbis:
Et leuis obſeſſo ſtabat auena ſolo:
Et pecus ante diem partus edebat acerbos:
Agnaque naſcendo ſæpe necabat ouem.
Silua vetus nullaq; diu violata ſecuri
Stabat, Manalio ſacra relicta deo.
Ille dabat tacitis animo reſponſa quieto
Noctibus hic geminas rex Numa mactat oues.
Prima cadit Fauno: leni cadit altera Somno.
Sternitur in duro vellus vtrumque ſolo.
Bis caput intenſum fontanâ ſpargitur vndâ:
Bis ſua fagineâ tempora fronde tegit.
Vſus abeſt Veneris: nec fas animalia menſis
Ponere: nec digitis anulus vllus ineſt.
Veſper vbi eſt: tectum ſupra noua vellera corpus
Ponit, adorato per ſua verba deo.
Interea placidam redimita papauere frontem
Nox venit: & ſecum ſomnia nigra trahit.
Faunus adeſt. ouiumque premens pede vellera duro,
Edidit à dextro talia verba toro:
Morte boum tibi, rex, tellus plauanda duarum:
Dat ſacris animas vna necata duas.
Excutitur terrore quies: Numa viſa reſoluit:
Et ſecum ambages, caecaque viſa refert.
Expedit errantem nemori gratiſſima coniux:
Et dixit: Grauidæ poſcetis exta bouis.
Exta bouis grauidæ dantur: fecundior annus
Prouenit: & fœtum terra pecuſque ferunt.
Hanc quondam Cytherea diem properantius ire
Iuſſit, & admiſſos præcipitauit equos.

Vt titulum imperij quamprimùm luce sequenti
Augusto iuueni prospera bella darent.
SEd iam praeteritas vbi quartus lucifer Idus
Respicit: has Hyades Dorida nocte tenent.
TErtia post Hyadas cùm lux erit orta remotas:
Carcere partitos circus habebit equos.
Cur igitur missa iunctis ardentia tedis
Terga ferant vulpes caussa docenda mihi est.
Frigida Carseolis nec oliuis apta ferendis
Terra, sed ad segetes ingeniosus ager.
Hac ego Pelignos natalia rura petebam
Parua, sed assiduis humida semper aquis.
Hospitis antiqui solitas intrauimus aedes:
Dempserat emeritis iam iuga Phœbus equis.
Is mihi multa quidem, sed & haec narrare solebat:
Vnde meum praesens instrueretur opus.
Hoc, ait, in campo (campumq; ostendit) habebat
Rus breue cum duro parca colona viro.
Ille suam peragebat humum, siue vsus aratri,
Seu curua falcis, siue bidentis erat.
Haec modò verrebat stantem tibicine villam:
Nutr. matris plumis oua fouenda dabat.
Aut virides maluas, aut fungos colligit albo.
Aut humilem grato calfacit igne focum.
Et tamen assiduis exercet brachia telis:
Aduersusque minas frigoris arma parat.
Filius huius erat primo lasciuus in anno:
Addideratque annos ad duo lustra duos.
Is capit extremi vulpem conualle salicti:
Abstulerat multas illa cohortis aues.
Captiuam stipula, fœnoq; inuolit: & ignes
Admouet: ardentes effugit illa manus.

Qua

Qua fugit, incendit veſtitos meſſibus agros:
Damnoſis vires ignibus aura dabat.
Factum abijt: monimenta manent: nam dicere certã
Nunc quoque lex vulpem Carſeolana vetat.
Vtq; luat pœnas genus hoc, Cerealibus ardet:
Quoque modo ſegetes perdidit, ipſa perit.
PRoxima cùm veniet terras viſura patentes
Memonis in roſeis lutea mater equis:
Te duce lanigeri pecoris qui perdidit Hellen
Sol abit: egreſſo victima maior adeſt.
Vacca ſit an taurus, non eſt cognoſcere promptum:
Pars prior apparet: poſteriora latent.
Seu tamen eſt taurus, ſiue hoc eſt femina ſignum:
Iunone inuita munus amoris habet.
NOx abijt: orituſque aurora: Palilia poſcor.
Non poſcor fruſtrà, ſi fauet alma Pales.
Alma Pales faueas paſtoria ſacra canenti:
Proſequor officio ſi tua facta meo.
Certè ego de vitulo cinerem, ſtipulamq; fabalem
Sæpe tuli plena, februa tofta, manu.
Certè ego tranſilij poſitas ter in ordine flammas:
Vdaque rorales laurea miſit aquas.
Mota dea eſt: operiq; fauet: naualibus exit
Puppis: habent ventos iam mea vela ſuos.
I, pete virginea populus ſuffimen ab ara:
Veſta dabit: Veſtæ munere purus eris.
Sanguis equi ſuffimen erit, vituliq; fauilla:
Tertia res dura culmen inane faba.
Paſtor oues ſaturas ad prima crepuſcula luſtret:
Vnda prius ſpargat, virgaque verrat humum.
Frondibus, & fixis decorentur ouilia ramis:
Et tegat ornatas longa corona fores:

Cærulei fiant puro de sulfure fumi:
Tactaque fumanti sulfure balet ouis.
Vre mares oleas, tedamque herbasque Sabinas:
Et crepet in medijs laurus adusta focis.
Libaque de milio milij fiscella sequatur:
Rustica precipuas est hoc dea lata cibo.
Adde dapes in vtrumq; suas: dapibusque refectis
Siluicolam tepido lacte precare Palem.
Consule, dic, pariter pecori, pecorisque magistris:
Effugiat stabulis noxa repulsa meis.
Siue sacro pauit: sediue sub arbore sacra:
Pabulaque è bustis inscia carpsit ouis:
Si nemus intrauit vetitum: nostrisue fugata
Sunt oculis nymphæ, semicaperque deus:
Si mea falx ramo lucum spoliauit opaco:
Vnde data est agræ fiscina frondis ouì:
Da veniam culpæ: nec, dum degrandinat, obsit
Agresti fano supposuisse pecus.
Nec noceat turbasse lacus: ignoscite nymphæ:
Mota quòd obscuras vngula fecit aquas.
Tu dea pro nobis fontes, fontanaque placa
Numina: tu sparsos per nemus omne deos.
Nec Dryadas, nec nos videamus labra Dianæ:
Nec Faunum, medio cùm premit arua die.
Pelle procul morbos: valeantq; hominesque gregesque,
Et valeant vigiles, prouida turba, canes.
Néue minus multas redigam, quàm manè fuerunt:
Néue gemam referens vellera rapta lupo.
Absit iniqua fames. herbæ, frondesque superstint:
Quæque lauent artus, quæque bibantur, aquæ.
Vbera plena premam: referat mihi caseus æra:
Dentq; viam liquido vimina rara sero.

Lanaq;

*
*

Lanaq; proueniat nullas lasura puellas
Mollis, & ad teneras quamlibet apta manus.
Quæ precor eueniant: & nos faciamus ad annum
Pastorum domina grandia liba Pali.
His deus placanda est, hæc tu conuersus ad ortus
Dic quater: & viuo perlue rore manus.
Dum licet, apposita veluti cratere camella
Lac niueum potes purpureamq; sapam.
Moxque per ardentes stipulæ crepitantis aceruos
Traïcias celeri strenua membra pede.
Expositus mos est. moris mihi restat origo.
Turba facit dubium: cœptaque nostra tenet.
Omnia purgat edax ignis vitiumque metalli
Excoquit: idcirco cum duce purgat oues.
An, quia cunctarum contraria semina rerum
Sunt duo, discordes ignis & vnda dei:
Iunxerunt elementa patres: aptumque putarunt
Ignibus, & sparsa tangere corpus aqua.
An, quòd in his vitæ caussa est: hæc perdidit exsul:
His noua fit coniux: hæc duo magna putant.
(Vix equidem credo) sunt qui Phaëthontea referri
Credant, & nimias Deucalionis aquas.
Pars quoque, cùm saxis pastores saxa ferebant:
Scint illam subitò prosiluisse ferunt.
Prima quidem perijt: stipulis excepta secunda est:
Hoc argumentum flamma Palilis habet.
An magis hinc morem pietas Aeneia fecit.
Innocuum victo cui dedit ignis iter?
Hoc tamen est vero propius: cùm condita Roma est:
Transferri iussos in noua tecta lares:

Mutantesq; domum tectis agrestibus ignem,
Et cessatura supposuisse casa:
Per flammas saliysse pecus: saliysse colonos:
Quod sit natali nunc quoq;, Roma, tuo.
Ipse locum vati casus facit. vrbis origo
Venit: ades factis magne Quirine tuis.
Iam luerat pœnas frater Numitoris, & omne
Pastorum gemino sub duce vulgus erat.
Contrahere agrestes, & mœnia ponere vtriq;
Conuenit. ambigitur mœnia ponat vter
Nil opus est dixit certamine, Romulus, vllo:
Magna fides auium est experiamur aues.
Res placet: alter init nemorosi saxa Palati:
Alter Auentinum mane cacumen init.
Sex Remus, hic volucres bis sex videt ordine: pacto
Statur: & arbitrium Romulus vrbis habet.
Apta dies legitur, qua mœnia signet aratro.
Sacra Palis suberant: inde moue.ur opus.
Fossa fit ad solidum: fruges iaciuntur in ima:
Et de vicino terra petita solo.
Fossa repletur humo: plenæq; imponitur ara
Et nouus accenso fungitur igne focus.
Inde premens stiuam designat mœnia sulco:
Alba tugum niueo cum boue vacca tulit.
Vox fuit hæc regis, Condenti Iupiter vrbem,
Et genitor Mauors, Vestaque mater ades:
Quosq; pium est adhibere deos, aduertite cuncti:
Auspicibus vobis hoc mihi surgat opus.
Longa sit huic ætas, dominæq; potentia terræ:
Stetque sub hac oriens, occiduusque dies.
Ille precabatur tonitru dedit omnia læuo
Iupiter: & læuo fulmina missa polo.

Augu-

Augurio læti iaciunt fundamina ciues:
Et nouus exiguo tempore murus erat.
Hoc Celer vrget opus, quem Romulus ipse vocarat:
Sintq; Celer cura dixerat ista tua.
Neue quis aut muros, aut factam vomere fossam
Transeat audentem talia dede neci.
Quod Remus ignorans, humiles contemnere mures
Cœpit: & His populus, dicere, tutus erit?
Nec mora trāsilijt: retrò Celer occupat ausum:
Ille premit duram sanguinolentus humum.
Hæc vbi rex didicit: lacrimas introrsus obortas
Deuorat: & clausum pectore vulnus habet.
Flere palàm non vult: exemplaque fortia seruat:
Sicq; meos muros transeat hostis, ait.
Dat tamen exequias: nec iam suspendere fletum
Sustinet: & pietas dissimulata patet.
Osculaque applicuit posito suprema feretro:
Atq; ait, Inuito frater adempte vale,
Arsuoroque artus vnxit, fecere quod ille
Faustulus, & mœstas Acca soluta comas.
Tunc iuuenes nondum facti fleuêre Quirites:
Vltima plorato subdita flamma rogo est.
Vrbs oritur (quis tunc hoc illi credere posset?)
Victorem terris impositura pedem.
Cuncta regas: & sis sub magno Cæsare semper:
Sæpe etiam plures nominis huius habe.
Et quoties fueris domito sublimis in orbe,
Omnia sint humeris inferiora tuis.

Dicta Pales nobis: idem vinalia dicam:
Vna tamen media est inter vtramq; dies.

Poscite ture dato formam, populique fauorem:
Poscite blanditias, dignaq; verba loco.
Cumque sua domina date grata sisymbria myrto:
Textaque composita iuncea vincla rosa.
Templa frequentari Collina proxima parta
Nunc decet: à Siculo nomina colle tenet,
Vtq; Syracusas Arethusidas abstulit armis
Claudius, & bello te quoque cepit, Eryx:
Carmine viuacis Venus est translata Sibyllæ:
Inque sua stirpis maluit vrbe coli.
Cur igitur festum Veneris Vinalia dicant,
Quæritis: & quare sit Iouis ista dies.
Turnus, an Aeneas Latia gener esset Amatæ
Bellum erat: Etruscas Turnus adorat opes.
Clarus erat, sumptisque ferox Mezentius armis:
Et vel equo magnus, vel pede maior erat.
Quem Rutuli Turnusque suis adscisere tentant
Partibus. hæc contra dux ita Tuscus ait:
Stat mihi non parua virtus mea: vulnera testor,
Armaque: qua sparsi sanguine sæpe meo.
Qui petis auxilium, non grandia diuide mecum
Præmia, de lacubus proxima musta tuis.
Nulla mora est operæ: vestrum dare: vincere nostrũ.
Quàm velit Aeneas ista negata mihi?
Annuerant Rutuli. Mezentius induit arma.
Induit Aeneas: alloquiturque Iouem:
Hostica Tyrrheno vota est vindemia regi:
Iupiter à Latio palmite musta feres.
Vota valent meliora. cadit Mezentius ingens:
Atque indignanti pectore plangit humum.
Venerat Autumnus calcatis sordibus vuis:
Redduntur mento debita vina Ioui.

Dicta

Dicta dies hinc eſt Vinalia. Iupiter illa
Vendicat: & feſtis gaudet meſſe ſuis.
SEx vbi quæ reſtent, luces Aprilis habebit:
In medio curſu tempora veris erunt.
Et fruſtrà pecudem quæres Athamantidos Helles:
Signaque dant imbres: exoriturque canis.
Hæc mihi Nomento Romam cùm luce redirem:
Obſtitit in mediâ candida turba viâ.
Flamen in antiquæ lucem Rubiginis ibat,
Exta canis flammis, exta daturus ouis.
Protinus acceſſi: ritus ne neſcius eſſem
Edidit hæc flamen verba, Quirino, tuus:
Aſpera rubigo parcas cerealibus herbis:
Et tremat in ſummâ lene cacumen humo.
Tu ſata ſideribus cæli nutrita ſecundis
Creſcere, dum fiant falcibus apta, ſinas.
Vis tua non leuis eſt. quæ tu frumenta notaſti:
Maſtus in amiſſis illa colonus habet.
Nec venti tantùm Cereri nocuere, nec imbres:
Nec ſic marmoreo pallet aduſta gelu:
Quantum, ſi culmos Titan incalfacit vdos:
Tunc locus eſt iræ diua timenda tuæ.
Parce precor: ſcabraſque manus à meſſibus auſer:
Nec̃ue noce cultis: poſſe nocere ſat eſt.
Nec teneras ſegetes, ſed durum amplectere ferrum:
Quodque poteſt alios perdere: perde prior.
Vtilius gladios & tela nocentia carpes:
Nil opus eſt illis: otia mundus agat.
Sarcula nunc, duruſque bidens, & vomer aduncus
Ruris opes niteant: inquinet arma ſitus.
Conatuſq; aliquis vagina ducere ferrum,
Adſtrictum longa ſentiat eſſe mora.

At

At tu ne violæ Cererem: semperque colonus
Absenti possit soluere vota tibi.
Dixerat. à dextra villis mantile solutis
Cumque meri patera turis acerra fuit.
Tura focis, vinumque dedit, fibrasque bidentis:
Turpiaque obscenæ vidimus exta canis.
Tum mihi, cur detur sacris noua victima quaris:
(Quæsieram) causſam percipe flamen ait:
Est canis (Icarium dicunt) quo sidere moto
Tosta sitit tellus: præcipiturq; seges.
Pro cane sidereo canis hic imponitur aræ:
Et, quare fiat, nilnisi nomen habet.
CVm Phrygis Assaraci Zithonia fratre relicto
Sustulit immenso ter iubar orbe suum:
Mille venit varijs florum dea nexa coronis:
Scena ioci morem liberioris habet.
Exit & in Maias festum florale calendas:
Tunc repetam: nunc me grandius vrget opus.
Aufert Vesta diem: cognati Vesta recepta est
Limine: sic iusti constituere patres.
Phœbus habet partem: Vestæ pars altera cessit:
Quod superest illis, tertius ipse tenet.
State Palatinæ laurus prætextaq; quercu
Stet domus: æternos treis habet vna deos.

Finis Quarti Libri.

FASTORVM LIBER V.

QVaritis vnde putẽ Maio data nomina mẽsi:
Nõ satis est liquidò cognita cauſſa mihi.
Vt ſtat, & incertus qua ſi. ſibi neſcit eundũ:
Cùm videt ex omni parte viator iter:
Sic, quia poſſe datur diuerſas reddere cauſſas:
Quò ferar ignoro copiaq; ipſa nocet.
Dicite quæ fontes Aganippidos Hippocrenes
Grata Meduſæi ſigna tenetis equi.
Diſſenſere deæ: quarum Polyhymnia cœpit
Prima: ſilent aliæ: dictaq; mente notant.
Poſt chaos, vt primùm data ſunt tria corpora mundo,
Inque nouas ſpecies omne receſſit opus:
Pondere terra ſuo ſubſedit, & æquora traxit:
At cælum leuitas in loca ſumma tulit.
Sol quoq; cum ſtellis nulla grauitate retentus,
Et vos lunares exſiluiſtis equi.
Sed neque terra diu cælo, neque cetera Phœbo
Sidera cedebant. par erat omnis honor.
Sæpe aliquis ſolio, quod tu Saturne tenebas,
Auſus de media plebe ſedere deus.
Et latus Oceano quiſquam deus aduena iunxit:
Tethys & extremo ſæpe recepta loco eſt.

Dum c

Donec Honor, placidoque decens Reuerentia vultu
Corpora legitimis imposuere toris.
Hinc sata Maiestas quæ mundum temperat omnem:
Quæque die partu est edita, magna fuit.
Nec mora: consedit medio sublimis olympo
Aureæ purpureo conspicienda sinu.
Consedere simul Pudor & Metus, omne videres
Numen ad hanc vultus composuisse suos.
Protinus intrauit mentes suspectus honorum.
Fit pretium dignis: nec sibi quisque placet.
Hic status in cælo multos permansit in annos:
Dum senior fatis excidit arce deus.
Terra feros partus immania monstra Gigantes
Edidit ausuros in Iouis ire domum.
Mille manus illi dedit, & pro cruribus angues
Atque ait: In magnos arma mouete deos.
Exstruere hi montes ad sidera summa parabant:
Et magnum bello sollicitare Iouem.
Fulmina de cæli iaculatus Iupiter arce
Vertit in auctores pondera vasta suos.
His bene Maiestas armis defensa deorum
Restat: & ex illo tempore culta manet.
Assidet inde Ioui: Iouis est fidissima custos:
Et præstat sine vi sceptra tenenda Ioui.
Venit & in terras, coluerunt Romulus illam
Et Numa: mox alij, tempore quisq; suo.
Illa patres in honore suo, matresque tuetur:
Illa comes pueris, virginibusque venit.
Illa datos fasces commendat, eburque curule:
Illa coronatis alta triumphat equis.
Finierat voces Polyhymnia. dicta probarunt.
Clioque, & cursa scita Thaleia lyra.

Excipit

Excipit Vranie: fecere silentia cuncta?
Et vox audiri nulla, nisi illa, potest,
Magna fuit quondam capitis reuerentia cani:
Inque suo pretio ruga senilis erat.
Martis opus iuuenes, animosaque bella gerebant:
Et pro dis aderant in statione suis.
Viribus illa minor, nec habendis vtilis armis
Consilio patriæ sæpe ferebat opem.
Nec nisi post annos patuit tunc curia seros:
Nomen & ætatis mite senatus habet.
Iura dabat populo senior: finitaque certis
Legibus est ætas, vnde petatur honos.
Et medius iuuenum non indignantibus ipsis
Ibat: & interior, si comes vnus erat.
Verba quis auderet coram sene digna rubore
Dicere? censuram longa senectus dabat.
Romulus hoc vidit: selectaque corpora patres
Dixit: ad hos vrbis summa relata nouæ est.
Hinc sua maiores tribuisse vocabula Maio
Tangor: & ætati consuluisse suæ.
Et Numitor dixisse potest: Da Romule mensem
Hunc senibus: nec auum sustinuisse nepos.
Nec leue propositi pignus successit honoris:
Iunius à iuuenum nomine dictus adest.
Tunc sic neglectos hederâ redimita capilles,
Prima sui cœpit Calliopea chori.
Duxerat Oceanus quondam Titanida Tethyn:
Qui terram liquidis, quà patet, ambit aquis.
Hinc sata Pleione cum cælifero Atlante
Iungitur, vt fama est: Pleiadasque parit.
Quarum Maia suas forma superasse sorores
Traditur: & summo conciliata Ioui.

Hæc

Hæc enixa iugo cupressifera Cyllenes
Aetherium volucri qui pede carpit iter.
Arcades hunc, Ladonq; rapax, & Manalus ingens
Ritè colunt, luna credita terra prior.
Exsul ab Arcadia Latios Euander in agros
Venerat: impositos attuleratq; deos.
Hic, vbi nunc Roma est, orbis caput: arbor, & herba,
Et pauca pecudes, & casa rara fuit.
Quò postquam ventum est: Consistite præscia mater,
Nam locus imperij rus erit istud, ait.
Et matri, & vati paret Nonacrius heros:
Inq; peregrina constitit hospes humo.
Sacraque multa quidem, sed Fauni prima bicornis
Has docuit gentes, alipediſque dei.
Semicaper coleris cinctutis Faune Lupercis:
Cùm lustrant celebres vellera secta vias.
At tu materno donasti nomine mensem
Inuentor curuæ, furibus apte, fidis.
Nec pietas hæc prima tua est: septena puerîs
Pleiadum numero fila dedisse lyræ.
Hæc quoq; desierat laudata est voce sororum.
Quid faciam? turbæ pars habet omnis idem.
Gratia Pieridum nobis æqualiter adsit:
Nullaque laudetur plusue, minusue mihi.
AB Ioue surgat opus: prima mihi nocte videnda
Stella est in cunis officiosa Iouis.
Nascitur Oleniæ sidus pluuiale Capellæ:
Illa dati cælum præmia lactis habet.
Nais Amalthæa Cretea nobis Idæ
Dicitur in siluis occuluisse Iouem.
Huic fuit hædorum mater formosa duorum
Inter Dictæos conspicienda greges:

Cerni-

Cornibus æreis, atq; in sua terga recurtis:
Vbere quod nutrix posset habere Iouis.
Lac dabat illa deo, sed fregit in arbore cornu:
Truncaque dimidia parte decoris erat.
Sustulit hoc nymphe: cinxitq; decentibus herbis:
Et plenum pomis ad Iouis ora tulit.
Ille vbi res cæli tenuit, solioque paterno
Sedit, & inuicto nil Ioue maius erat,
Sidera nutricem, nutricis fertile cornu
Fecit: quæ domina nunc quoq; nomen habent.
Præstitibus Maiæ laribus videre Calendæ
Aram constitui, paruaque signa deum.
Vouerat illa quidem Curius: sed longa vetustas
Destruit: & saxo longa senecta nocet.
Caussa tamen positi fuerat cognominis illis:
Quòd præstant oculis omnia tuta suis.
Stant quoq; pro nobis: & præsunt mœnibus vrbis:
Et sunt præsentes: auxiliumque ferunt.
Et canis ante pedes saxo fabricatus eodem
Stabat: quæ standi cum Lare caussa fuit?
Seruat vterque domum: domino quoque fidus vterq;:
Compita grata deo: compita grata cani:
Exagitant & Lar, & turba Diania fures:
Peruigilantque Lares: peruigilantq; canes:
Bina gemellorum quærebam signa deorum
Viribus annosa facta caduca mora:
Mille lares geniumq; ducis, qui tradidit illos,
Vrbs habet: & vici numina trina colunt.
Quò feror? Augustus mensis mihi carminis huius
Ius habet: interea diua canenda Bona est.
Est moles natiua loco: res nomina fecit:
Appellant saxum: pars bona mentis ea est.

Huic

Huic Remus insliterat frustrà: quo tempore fratri
Prima Palatinæ regna dedistis aues.
Templa patres illic oculos exosa viriles
Leniter accliui constituêre iugo.
Dedicat hæc veteris Clausorum nominis hæres
Virgineo nullum corpore passa virum.
Liuia restituit, ne non imitata maritum
Esset, & ex omni parte secuta virum.
POstera cùm roseam pulsis Hyperionis astris
In matutinis lampada tollet equis.
Frigidus Argestes summas mulcebit aristas:
Candidaq; à Calabris vela dabuntur aquis.
At simul inducent obscura crepuscula noctem,
Pars Hyadum toto de grege nulla latet.
Ora micant tauri septem radiantia flammis:
Nauita quas Hyadas Graius ab imbre vocat.
Pars Bacchum nutrisse putat, pars credidit esse
Tethyos has neptes, Oceanique senis.
Non dum stabat Atlas humeros oneratus olympo:
Cùm satus est formâ conspiciendus Hyas.
Hunc stirps Oceani maturis nixibus Aethra
Edidit & nymphas: sed prior ortus Hyas.
Dum noua lanugo est, pauidos formidine ceruos
Terret: & est illi præda benigna lepus.
At postquàm virtus annis adolenit, in apros
Audet, & hirsutas cominus ire leas.
Dumque petit latebras fetæ catulosque leænæ,
Ipse fuit Libycæ præda cruenta leæ,
Mater Hyan, & Hyan mœstæ fleuere sorores,
Cernicemque polo supposituras Atlas.
Victus vterque parens tamen est pietate sororum:
Illa dedit cælum: nomina fecit Hyas.

Mater

Mater ades florum ludis celebranda iocosis:
Distuleram partes mense priore tuas.
Incipis Aprili: transis in tempora Maij:
Alter te fugiens, cùm venit, alter habet.
Cùm tua sint, cedantq; tibi consinia mensùm,
Conuenit in Laudes ille vel ille tuas.
Circus in hunc exit, clamataque palma theatris:
Hoc quoque cum circi munere carmen eat.
Ipsa doce qua scis hominum sententia fallax.
Optima tu proprij nominis auctor eris.
Sic ego sic nostris respondet diua rogatis:
Dum loquitur, vernas afflat ab ore rosas.
Chloris eram, qua Flora vocor: corrupta Latino
Nominis est nostri littera Graca sono.
Chloris eram Nymphe campi felicis, vbi audis
Rem fortunatis antè fuisse viris.
Qua fuerit mihi forma graue est narrare modeste:
Sed generum matri repperit illa deum.
Ver erat: errabam: Zephyrus conspexit: abibam:
Insequitur: fugio: fortior ille fuit.
Et dederat fratei Boreas ius omne rapina,
Ausus Erichthea pramia ferre domo.
Vim tamen emendat dando mihi nomina nupta:
Inque meo non est vlla querela toro.
Vere fruor semper: semper nitidissimus annus:
Arbor habet frondes, pabula semper humus.
Est mihi secundus dotalibus hortus in agris:
Aura fouet: liquida fonte rigatur aqua.
Hunc meus impleuit generoso flore maritus:
Atq; ait, Arbitrium tu dea floris habe.
apè ego digestos volui numerare colores:
Nec potui, numero copia maior erat.

Roscida

Roſcida cùm primùm ſolÿs exuſſa pruina eſt,
Et varia radÿs intepuêre coma,
Conueniunt pictis incincta veſtibus Horæ:
Inque leues calathos munera noſtra legunt.
Protinus accedunt Charites: nectuntque coronas,
Sertaque cæleſtes implicitura comas.
Prima per immenſas ſparſi noua ſemina gentes.
Vnius tellus antè coloris erat.
Prima Therapnæo feci de ſanguine florem
Et manet in folio ſcripta querela ſuo.
Tu quoque nomen habes cultos Narciſſe per hortos:
Infelix, quòd non alter, & alter eras.
Quid Crocon, aut Acin referam, Cinyraq; creatum?
De quorum per me ſanguine ſurgit honor.
Mars quoq; ſi neſcis per noſtras editus artes.
Iupiter hoc vt adhuc neſciat vſq; precor.
Sancta Iouem Iuno, natâ ſine matre Mineruâ,
Officio doluit non eguiſſe ſuo.
Ibat vt Oceano quereretur facta mariti:
Reſtitit ad noſtras feſſa labore fores.
Quam ſimul adſpexi: Quid te Saturnia, dixi,
Attulit? exponit quem petat illa locum.
Addidit & cauſſam: verbis ſolabar amicis.
Non, inquit, verbis cura leuanda mea eſt.
Si pater eſt factus neglecto coniugis vſu
Iupiter: & ſolus nomen vtrumque tenet,
Cur ego deſperem fieri ſine coniuge mater?
Et parere intacto, dummodò caſta, viro?
Omnia tentabo latis medicamina terris:
Et freta, Tartareos excutiamque ſinus.
Vox erat in curſu: vultum dubitantis habebam.
Neſcio quid nymphe poſſe videris, ait.

Te

Ter volui promittere opem, ter lingua retenta est:
Ira Iouis magni causſa timoris erat.
Fer precor auxilium dixit: celabitur auctor:
Et Stygia nomen testificabor aqua.
Quod petis Oleniis, inquam, mihi missus ab aruis
Flos dabit: est hortis vnicus ille meis.
Qui dabat hoc, dixit, sterilem quoque tange iuuencã:
Mater erit. tetigit: nec mora, mater erat.
Protinus hærentem decerpsi pollice florem.
Tangitur: & tacto concipit illa sinu.
Iamq; grauis Thracen, & læua Propontidos intrat:
Fitq; potens voti: Marsque creatus erat.
Qui memor accepti per me natalis, Habeto
Tu quoq; Romulea, dixit, in vrbe locum.
Forsitan in teneris tantùm mea regna coronis
Esse putes, tangit numen & arua meum.
Si benè floruerint segetes, erit area diues:
Si bene floruerit vinea, Bacchus erit.
Si benè florverint oleæ, nitidissimus annus:
Poma quoque euentutum temporis huius habent.
Flore semel læso pereunt vicia q;, fabaque:
Et pereunt lentes, aduena Nile, tuæ.
Vina quoque in magnis operosè condita cellis
Florent: & nebulæ dolia summa tegunt.
Mella meum munus: volucres ego mella daturas
Ad violam, & cythisos, & thyma cana voco.
Nos quoq; idem facimus, tunc cùm iuuenilibus annis
Luxuriant animi: corporaque ipsa vigent.
Talia dicentem tacitus mirabar, at illa
Ius tibi dicendi est, si qua requiris, ait.
Dic dea, respondi, Ludorum quæ sit origo.
Vix benè desieram: rettulit illa mihi,

Cetera

Cætera luxuriæ non dum instrumenta vigebant:
Aut pecus, aut latam diues habebat humum.
Hinc etiam locuples, hinc ipsa pecunia dicta est.
Sed iam de vetito quisque parabat opes.
Venerat in morem populi depascere saltus:
Idque diu licuit: pœnaque nulla fuit.
Vindice seruabat nullo sua publica vulgus:
Iamque in priuato pascere inertis erat.
Plebis ad ædiles perducta licentia talis
Publicios: animus defuit antè viris.
Rem populus recipit: multam subiere nocentes:
Vindicibus laudi publica cura fuit.
Multa data est ex parte mihi: magnoq; fauore
Victores ludos instituere nouos.
Parte locant clini, qui tunc erat ardua rupes:
Vtile nunc iter est, Publiciumq; vocant.
Annua crediderant spectacula facta negauit:
Addidit & dictis altera verba suis:
Nos quoq; tangit honor: festis gaudemus, & aris:
Turbaque cælestes ambitiosa sumus.
Sæpè deos aliquis peccando fecit iniquos:
Et pro delictis hostia blanda fuit.
Sæpè Iouem vidi, cùm iam sua mittere vellet
Fulmina, ture dato sustinuisse manum.
At si negligimur, magnis iniuria pœnis
Soluitur: & iustum præterit ira modum.
Respice Thestiaden: flammis absentibus arsit:
Caussa est quod Phœbes ara sine igne fuit.
Respice Tantaliden: eadem dea tela tenebat:
Virgo est: & spretos bis tamen vlta focos.
Hippolyte infelix velles coluisse Dionen:
Cùm consternatis diripueris equis.

Lon-

Longa referre mora est collecta obliuia damnis.
Me quoq; Romani præteriere patres.
Quid facerem? per quod fierem manifesta doloris?
Exigerent nostræ qualia damna notæ?
Excidit officium tristi mihi, nulla tuebar
Rura: nec in pretio fertilis hortus erat.
Lilia deciderant: violas arere videres:
Fila q; punicei languida facta croci.
Sæpè mihi Zephyrus, Dotes corrumpere noli
Ipsa tuas, dixit: dos mihi vilis erat.
Florebant oleæ: venti nocuère protervi:
Florebant segetes: grandine læsa seges:
In spe vitis erat: cælum nigrescit ab austris:
Et subita frondes decutiuntur aqua.
Nec volui fieri, nec sum crudelis in ira:
Cura repellendi sed mihi nulla fuit.
Conuenêre patres: &, si benè floreat annus,
Numinibus nostris annua festa vouent.
Annuimus votis. Consul cum Consule ludos
Posthumio Lenas persoluere mihi.
Quærere conabar quare lasciuia maior
His foret in ludis, liberiorq; iocus:
Sed mihi succurrit numen non esse seuerum,
Aptaq; delicijs munera ferre Deam.
Tempora sutilibus cinguntur tota coronis:
Et latet iniectâ splendida mensa rosâ.
Ebrius incinctis philyra conuiua capillis
Saltat: & imprudens vtitur arte meri.
*
*
Nulla coronatâ peraguntur seria fronte:
Nec liquidæ vinctis flore bibuntur aquæ.

Donec eras mistus nullis Acheloe racemis,
Gratia sumendæ non erat vlla rosæ.
Bacchus amat flores: Baccho placuisse coronam
Ex Ariadnæo sidere nosse potes.
Scena leuis decet hanc: non est, mihi credite, non est
Illa cothurnatas inter habenda deas.
Turba quidem cur hos celebret meretricia ludos,
Non ex difficili cognita caussa fuit.
Non ecl de tetricis, non est de magna professis:
Vult sua plebeio sacra patere choro.
Et monet ætatis specie, dum floreat, vti:
Contemnunt spinam cùm cecidêre rosæ.
Cur tamen, vt dantur vestes Cerealibus albæ,
Sic est hæc cultu versicolore decens?
An quia maturis albescit messis aristis?
Et color & species floribus omnis inest?
Annuit: & motis flores cecidere capillis,
Decidere in mensas vt rosa missa solet.
Lumina restabant: quorum mc caussa latebat:
Cùm sic errores abstulit illa meos.
Vel quia purpureis collucent floribus agri,
Lumina sunt nostros visa decere dies:
Vel quia nec flos est hebeti, nec flamma colore:
Atque oculos in se splendor vterq; trahit:
Vel quia delicijs nocturna licentia nostris
Conuenit à vero tertia caussa venit.
Est breue prætereà, de quo mihi quærere restat,
Si liceat, dixi: dixit & illa, Licet.
Cur tibi pro Libycis clauduntur rete leænis
Imbelles capreæ, sollicitusque lepus?
Non sibi, respondit, siluas cessisse, sed hortos,
Arnaque pugnaci non adeunda feræ.

Omnia

Omnia finierat: tenues ſeceſſit in auras:
Manſit odor. poſſes ſcire fuiſſe deam.
Floreat vt toto carmen Naſonis in æuo,
Sparge precor donis pectora noſtra tuis.
NOcte minus quarta promet ſua ſidera Chiron
Semiuir, & flaui copore miſſus equi.
Pelion Hæmoniæ mons eſt obuerſus in auſtros:
Summa virent pinu: cetera quercus habet.
Phillyrides tenuit: ſaxo ſtant antra vetuſto:
Quæ iuſtum memorant incoluiſſe ſenem.
Ille manus olim miſſuras Hectora letho
Creditur in lyricis detinuiſſe modis.
Venerat Alcides exhauſta parte laborum:
Iuſſaq́, reſtabant vltima pænè viro.
Stare ſimul caſu Troiæ duo fata videres:
Hinc puer Aeacides, hinc Ioue natus erat.
Excipit hoſpitio iuuenem Philyreius heros:
Et cauſſam aduentus hic rogat, ille docet.
Reſpicit interea clauam, ſpoliumque leonis:
Virque ait his armis, armaque digna viro.
Nec ſe, quin horrens auderent tangere ſetis
Vellus, Achilleæ continuêre manus.
Dumque ſenex tractat ſquallentia tela venenis,
Excidit, & læuo fixa ſagitta pede eſt.
Ingemuit Chiron: traxitque è vulnere ferrum:
Et gemit Alcides, Hæmoniuſque puer.
Ipſe tamen lectus Pegaſæis collibus herbas
Temperat: & vana vulnera mulcet ope.
Virus edax ſuperabat opem: penituſque recepta
Oſſibus, & toto corpore peſtis erat.
Sanguine Centauri Lernæa ſanguis Echidnæ
Miſtus, ad auxilium tempora nulla dabat.

Stabat vt ante patrem lacrimis perfusus Achilles
Sic flendus Peleus, si moreretur, erat.
Sæpè manus ægras manibus fingebat amicis:
Morum, quos fecit, præmia doctor habet.
Oscula sæpè dedit: dixit quoq; sæpè iacenti,
Viue precor: nec me care relinque pater.
Nona dies aderat, cùm tu iustissime Chiron
Bis septem stellis corpora cinctus eras.
HVnc lyra curua sequi cuperet: sed idonea nondum
Est via: nox aptum tertia tempus erit.
SCorpius in cælo, cùm cras lucescere nonas
Dicimus: à media parte videndus erit.
HInc vbi protulerit formosa ter Hesperus ora,
Ter dederint Phœbo sidera victa locum,
Ritus erit veteris nocturna Lemuria sacri:
Inferias tacitis Manibus illa dabunt.
Annus erat breuior: nec adhuc pia februa norant:
Nec tu dux mensûm Iane biformis eras,
Iam tamen exstincto cineri sua dona ferebant:
Compositiq; nepos busta piabat aui.
Mensis erat Maius maiorum nomine dictus:
Qui partem prisci nunc quoq; moris habet.
Nox vbi iam media est, somnosq; silentia præbent,
Et canis, & varijs conticuistis aues,
Ille memor veteris ritus, timiduscq; deorum
Surgit: habent gemini vincula nulla pedes:
Signaq; dat digitis medio cum pollice iunctis,
Occurrat tacito ne leuis vmbra sibi.
Cumq; manus purè fontana perluit vnda,
Vertitur: & nigras accipit ore fabas.
Auersusq; iacit: sed dum iacit, Hæc ego mitto:
His, inquit, redimo meq; meosq; fabis.

Hæc

Hæc nouies dicit nec respicit: vmbra putatur
Colligere: & nullo terga vidente sequi.
Rursus aquam tangit: Temesæaque concrepat æra:
Et rogat. vt tectis exeat vmbra suis.
Cùm dixit nouies, Manes exite paterni:
Respicit, & purè sacra peracta putat.
Dicta sit vnde dies, quæ nominis exsilet origo:
Me fugit: ex aliquo est inuenienda deo.
Pleiade nate mone virga venerande potenti.
Sæpè tibi est Stygij regia visa Iouis.
Venit adoratus Caduciser: accipe causſam
Nominis: ex ipso est cognita causſa deo.
Romulus vt cumulo fraternas condidit vmbras,
Et malè veloci iusta soluta Remo,
Faustulus infelix, & passis Acca capillis
Spargebant lacrimis ossa perusta suis.
Inde domum redeunt sub prima crepuscula mæsti:
Vtque erat in duro procubuêre toro.
Vmbra cruenta Remi visa est assistere lecto:
Atque hæc exiguo murmure verba loqui:
En ego dimidium vestri parsque altera votî
Cernite sim qualis: qui modò talis eram.
Qui modò, si volucres habuissem regna iubentes,
In populo potui maximus esse meo:
Nunc sum elapsa rogi flammis, & inanis imago:
Hæc est ex illo forma relicta Remo.
Heu vbi Mars pater est? si vos modò vera locuti,
Vberaque expositis ille ferina dedit.
Quem lupa seruauit, manus hunc temeraria ciuis
Perdidit: ô quanto mitior illa fuit.
Saue Celer crudelem animam per vulnera reddas:
Vtque ego, sub terras sanguinolentus eas.

Noluit hoc frater: pietas æqualis in illo est:
Quod potuit, lacrimas manibus ille dedit.
Hunc vos per lacrimas, per vestra alimenta rogate:
Vt celebrem nostro signet honore diem.
Mandantem amplecti cupiunt: & brachia tendunt.
Lubrica prensantes effugit vmbra manus.
Vt secum fugiens somnos abduxit imago,
Ad regem voces fratris vterque ferunt.
Romulus obsequitur: lucemque Remuria dixit
Illam: qua pusitis iusta feruntur auis.
Aspera mutata est in lenem tempore longo
Littera: qua toto nomine prima fuit.
Mox etiam lemures animas dixere silentum:
Hic sensus verbi: vis ea vocis erat.
Fana tamen veteres illis clausere diebus,
Vt nunc ferali tempore operta vides.
Nec vidua tedis eadem, nec virginis apta
Tempora. quæ nupsit, non diuturna fuit.
Hæc quoque de caussa, si te prouerbia tangunt,
Mense malum Maio nubere, vulgus ait.
Sed tamen hæc tria sunt sub eodem tempore festa,
Inter se nulla continuata die.
QVorum si medijs Bœoton Orionaque quæres,
Falsus eris. signi caussa canenda mihi est.
Iupiter, & lato qui regnat in æquore frater
Carpebant socias, Mercuriusq; vias.
Tempus erat, quo versa iugo referuntur aratra:
Et pronus satura lac bibit agnus ouis.
Fortè senex Hyreus angusti cultor agelli
Hos videt, exiguam stabat vt ante casam.
Atq; ita, Longa via est: nec tempora longa supersunt:
Dixit: & hospitibus ianua nostra patet.

Addi-

Addidit & vultum verbis: iterumque rogauit.
Parent promiſſis diſſimulantque deos.
Tecta ſenis ſubeunt nigro de formia fumo:
Ignis in heſterno ſtipite paruus erat.
Ipſe genu nixus ſtammas excuſſit ab aura:
Et promit quaſſas, comminuitq; faces.
Stant calices, minor inde fabas, olus alter habebat:
Et ſpumat teſtu preſſus vterque ſuo.
Dumque mora eſt tremula dat vina rubentia dextra.
Accipit æquoreus pocula prima deus.
Quæ ſimul exhauſit, Da nunc bibat ordine dixit
Iupiter: audito palluit ille Ioue.
Vt rediit animus, culterem pauperis agri
Immolat, & multo torret in igne bouem:
Quæque puer quondam primis diffuderat annis
Promit fumoſo condita vina cado.
Nec mora: flumineam lino calantibus vluam
Sic quoque non altis incubuere toris.
Nunc dape, nunc poſito menſæ nituere lyæo:
Terra rubens crater, pocula fagus erant.
Verba fuere Ionis, Si quid fert impetus opta
Omne feres placidi verba fuere ſenis.
Cura fuit coniux prima mihi cara iuuenta
Cognita: nunc vbi ſit quæritis? vrna tegit.
Huic ego iuratus vobis in verba vocatis
Coniugio dixi ſola fruere meo.
Et dixi: & ſeruo: ſed enim diuerſa voluntas
Eſt mihi: nec coniux, ſed pater eſſe volo.
Annuerant omnes:
*
*

Iamque decem menſes: & puer ortus erat.

Hunc Hyreus, quia sic genitus, vocat Vriona:
Perdidit antiquum littera prima sonum.
Creuerat immensum: comitem sibi Delia sumpsit:
Ille deæ custos, ille satelles erat.
Verba mouent iras non circumspecta deorum:
Quam nequeam, dixit, vincere, nulla fera est.
Scorpion immisit tellus: fuit impetus illi
Curua gemellipareæ spicula ferre deæ.
Obstitit Orion: Latona nitentibus astris
Addidit: & Meriti præmia, dixit, habe.
Sed quid & Orion, & cetera sidera mundo
Cedere festinant? noxque coarctat iter
Quid solito citius liquido iubar æquore tollit
Candida Lucifero præueniente dies?
Fallor? an arma sonant? non fallimur: arma sonabãt:
Mars venit. & veniens bellica signa dedit.
Vltor ad ipse suos cælo descendit honores,
Templaq́, in augusto conspicienda foro.
Et deus est ingens, & opus debebat in vrbe
Non aliter nati Mars habitare sui.
Digna giganteis hæc sunt delubra trophæis:
Hinc fera Gradiuum bella mouere decet:
Seu quis ab Eoo nos impius orbe lacesset:
Seu quis ab occiduo Sole domandus erit.
Perspicit armipotens operis fastigia summi:
Et probat inuictos illa tenere deos.
Perspicit in foribus diuersa tela figura:
Armaque terrarum milite victa suo.
Hinc videt Aenean oneratum pondere caro:
Et tot Iuleæ nobilitatis auos.
Hinc videt Iliadem humeris ducis arma ferentem:
Claraque dispositis acta subesse viris.

Spectat

Spectat & Augusto pretextum nomine templum:
Et visum lecto Cæsare maius opus
Vouerat hoc iuuenis tunc, cùm pia sustulit arma:
A tantis priceps incipiendus erat.
Ille manus tendens insanti militie iusto,
In coniuratos talia dicta dedit:
Si mihi bellandi pater est, Vestæque sacerdos
Auctor, & vlsci nomen virumque paro:
Mars ades: & satia scelerato sanguine ferrum:
Stetque suor caussa pro meliore tuus.
Templa feres: & me victore vocaberis vltor.
Vouerat. & fuso lætus ab hoste redit.
Nec satis est meruisse semel cognomina Martis:
Persequitur Parthi signa retenta manu.
Gens fuit & campis, & equis, & tuta sagittis:
Et circumfusis inuia fluminibus.
Additerant animos Crassorum funera genti:
Cùm perijt miles, signaque, duxque simul.
Signa decus belli Parthus Romana tenebat:
Romanæque aquilæ signifer hostis erat.
Isque pudor mansisset adhuc: nisi fortibus armis
Cæsaris Ausoniæ protegerentur opes.
Ille notas veteres, & longi dedecus æui
Sustulit: agnôrunt signa recepta suos.
Quid tibi nunc solitæ miti post terga sagittæ?
Quid loca? quid rapidi profuit vsus equi?
Parthe refers aquilas victos quoque porrigis arcus:
Pignora iam nostri nulla pudoris habes.
Ritè deo templumque datum, nomenque Bisultor:
Emeritus voti debita soluit honor.
Sollennes ludos circi celebrate Quirites:
Non visa est fortem scena decere deum.

Pleiadas aſpicies omnes, totumque ſororum
Agmen: vbi ante Idus nox erit vna ſuper.
Tunc mihi non dubijs auctoribus incipit æſtas:
Et tepidi finem tempora veris habent.
Idibus ora prior ſtillantia tollere taurum
Indicat: huic ſigno fabula nota ſubeſt:
Præbuit, vt taurus, Tyriæ ſua terga puellæ
Iupiter, & falſa cornua fronte tulit.
Illa iubam dextra, læua retinebat amictus:
Et timor ipſe noui cauſſa decoris erat.
Aura ſinus implet: flauos mouet aura capillos:
Sidoni ſic fueras adſpicienda Ioui.

*
*

Hoc alij ſignum Phariam dixere iuuencam:
Quæ bos ex homine eſt, ex boue facta dea.
Tunc quoq; priſcorum virgo ſimulacra virorum
Mittere roboreo ſcirpea ponte ſolet.
Corpora poſt decies ſenos qui credidit annos.
Miſſa neci, ſceleris crimine damnat auos.
Fama vetus, tunc cùm Saturnia terra vocata eſt,
Talia fatidici dicta fuiſſe ſenis:
Falciſero libata ſeni duo corpora gentes
Mittite: quæ Tuſcis excipiantur aquis:
Donec in hæc venit Tyrinthius arua, quotannis
Triſtia Leucadio ſacra peracta modo:
Illum ſtramineos in aquam miſiſſe Quirites:
Herculis exemplo corpora falſa iaci.
Pars putat, vt ferrent iuuenes ſuffragia ſoli,
Pontibus infirmos præcipitaſſe ſenes.
Tibri doce verum: tua ripa vetuſtior vrbe eſt:
Principium ritus tu bene noſſe potes,

Tibris

Tibris arundiferum medio caput extulit alueo:
Raucaque dimouit talibus ora sonis.
Hæc loca desertas vidi sine mœnibus herbas:
Pascebat sparsas vtraque ripa boues.
Et, quem nunc gentes Tiberim noruntque timentque,
Tunc etiam pecori despiciendus eram.
Arcadis Euandri numen tibi sæpe refertur:
Ille meas remis aduena torsit aquas.
Venit & Alcides turba comitatus Achiua:
Albula, si memini, tunc mihi nomen erat.
Excipit hospitio iuuenem Pallantius heros:
Et tandem Caco debita pœna fuit.
Victor abit: secumque boues Erytheida prædam
Abstrahit: at comites longius ire negant:
Magnaq; pars horum desertis mansit in agris:
Montibus his ponunt spemque laremque suum.
Sæpe tamen patriæ dulci tanguntur amore:
Atque aliquis moriens hoc breue mandat opus.
Mittite me in Tiberim, Tiberinis vectus vt vndis
Litus ad Inachium puluis inanis eam.
Displicet heredi mandati cura sepulcri:
Mortuus Ausonia conditur hospes humo.
Scirpea pro domino Tiberi iactatur imago:
Vt repetat Graias per freta longa domos.
Hactenus: & viuo subijt rorantia saxo
Antra: leues cursum sustinuistis aquæ.

CLare nepos Atlantis ades: quem montibus olim
Edidit Arcadij Pleias vna Ioui:
Pacis & armorum superis imisque deorum
Arbiter: alato qui pede carpis iter:
Late lyræ pulsu, nitida quoque late palæstra:
Quo dicidit cultè lingua docente loqui.

Templa tibi posuêre patres spectantia circum
Idibus: ex illo est hæc tibi festa dies.
Te, quicunque suas profitentur vendêre merces:
Ture dato tribuas vt sibi lucra, rogant.
Est aqua Mercurij porta vicina Capenæ:
Si iuuat expertis credere: numen habet.
Huc venit incinctus tunica mercator: & vrna
Purus suffusa, quam ferat, haurit aquam.
Vda fit hinc laurus: lauro spargúntur ab vda
Omnia: quæ dominos sunt habitura nouos.
Spargit & ipse suos lauro rorante capillos:
Incipit & solita dicere voce preces.
Ablue prætériti periuria temporis, inquit:
Ablue prætérita perfida verba fide.
Siue ego te feci testem, falsóue citaui
Non audituri numina vana Iouis:
Siue deum prudens alium, diuamue fefelli:
Abstulerint celeres improba verba Noti.
Et pereant veniente die periuria nobis:
Nec curent superi, si qua locutus ero.
Da modò lucra mihi: da facto gaudia lucro:
Et face vt emptori verba dedisse iuuet.
Talia Mercurius posc entes, videt ab alto
Se memor Ortygias surripuisse boues.
AT mihi pande precor multo meliora petenti
In geminos ex quo tempore Phœbus eat.
Cùm totidem de mense dies supereſſe videbis,
Quot sunt Herculei facta laboris, ait.
Dic ego respondi causſam mihi si deris huius,
Causſam facundo reddidit ore deus:
Abstulerant raptas Phœben, Phœbesque sororem
Tyndaridæ fratres, hic eques, ille pugil.

Bella

Bellæparant, repetuntque suas & frater & Idas
Leucippo fieri pactus uterque gener:
His amor, ut repetant: illis ut reddere nolint,
Suadet. & ex caussa pugnat uterque pari.
Effugere Oebalide cursu potuere sequentes:
Sed visum est celeri vincere turpe fuga.
Liber ab arboribus locus est atque area pugnæ.
Constiterant illo nomina fida loco.
Pectora transiectus Lynceo Castor ab ense
Non exspectato vulnere pressit humum.
Vltor adest Pollux: & Lyncea perforat hasta:
Qua cervix humeros continuata tegit.
Ibat in hunc Idas: vixq; est Iouis igne repulsus:
Tela tamen dextra fulmine rapta negant.
Iamque tibi Pollux cælum sublime patebat:
Cùm mea dixisti percipe verba pater:
Quod mihi das uni cælum, partire duobus:
Dimidium toto munere maius erit.
Dixit: & alterna fratrem statione recepit:
Vtile sollicita sidus utrumque rati.
Ad Ianum redeat, qui quærit Agonia quid sint:
Qua tamen in fastis hoc quoque tempus habent.
Nocte sequente diem canis Erigoneius exit:
Est alio signi reddita caussa loco.

PRoxima Vulcani lux est: quam lustria dicunt:
Lustrantur puræ, quas facit ille, tubæ.

QVattuor inde notis locus est: quibus ordine lectis
Vel mos sacrorum, vel fuga regis inest.

NEc te prætereo populi Fortuna potentis
Publica, cui templum luce sequente datum est.

Hanc ubi dives aquis acceperit Amphitrite:
Grata Iouis fulua rostra videbis auis.

Auferet

AVsere ex oculis veniens aurora Booten:
Continuaque dies sidus Hyantis erit.

Finis Quinti Libri.

FASTO-

FASTORVM
LIBER VI.

Hic quoq; mẽsis habet dubias in nomine causas
Qua placeat positis omnibus ipse leges.
Facta canã: sed erũt, qui me fixisse loquẽtur:
Nullaq; mortali numina visa putẽt.
Est deus in nobis: agitante calescimus illo:
Impetus hic sacra semina mentis habet.
Fas mihi præcipuè vultus vidisse deorum:
Vel quia sum vates: vel quia sacra cano.
Est nemus arboribus densum, secretus ab omni
Voce locus, si non obstreperetur aquis.
Hìc ego quærebam cœpti qua mensis origo
Esset. & in cura nominis huius eram.
Ecce deas vidi: non quas præceptor arandi
Viderat, Ascræas cùm sequeretur oues.
Nec quas Priamides in aquosa vallibus Idæ
Contulit: ex illis sed tamen vna fuit.
Ex illis fuit vna, sui germana mariti:
Hæc erat (agnoui) quæ stat in arce Iouis.
Horrueram: tacitoque animum pallore fatebar:
Tunc dea quos fecit, sustulit ipsa metus:
Namq; ait ô vates Romani conditor anni
Ausi per exiguos magna referre modos,

Ius tibi fecisti numen cæleste videndi:
Cum placuit numeris condere festa tuis.
Ne tamen ignores: vulgique errore traharis:
Iunius à nostro nomine nomen habet.
Est aliquid nupsisse Ioui, Iouis esse sororem:
Fratre magis dubito glorier, anne viro.
Si genus adspicitur, Saturnum prima parentem
Feci: Saturni sors ego prima fui.
A patre dicta meo quondam Saturnia Roma est:
Hæc illi à cælo proxima terra fuit.
Si torus in pretio est, dicor matrona Tonantis:
Iunctaque Tarpeio sunt mea templa Ioui.
An potuit Maio pellex dare nomina mensi?
Hic honor in nobis inuidiosus erit?
Cur igitur regina vocor, princepsque dearum?
Aurea cur dextræ sceptra dedere meæ?
An facient mensem Luces: Lucinaque ab illis
Dicar: & à nullo nomina mense traham?
Tum me pœniteat posuisse fideliter iras
In genus Electræ, Dardaniamque domum.
Caussa duplex iræ: rapto Ganymede dolebam:
Forma quoque Idæo iudice victa mea est.
Pœniteat quòd non foui Carthaginis arces:
Cùm mea sint illo currus & arma loco.
Pœniteat Sparten, Argosque, measque Mycenas,
Et veterem Latio supposuisse Samon.
Adde senem Tatium, Ixnomcolasque Faliscos:
Quos ego Romanis succubuisse tuli.
Sed neque pœniteat: nec gens mihi carior vlla est:
Hic color: hic teneo cum Ioue templa meo.
Ipse mihi Mauors: Commendo mœnia dixit
Hæc tibi, tu pollens vrbe nepotis eris.

Dicta

Dicta fides sequitur: centum celebrantur in aris:
Nec leuior quouis est mihi mensis honor.
Nec tamen hunc nobis tantummodo praestat honorem
Roma: suburbani dant mihi munus idem.
Inspice quos habeat nemoralis Aricia fastos,
Et populus Laurens, Lauiniumque meum:
Est illic mensis Iunonius. adspice Tibur:
Et Praenestinae moenia sacra deae:
Iunonale leget tempus: nec Romulus illas
Condidit: at nostri Roma nepotis erat.
Finierat Iuno: respeximus: Herculis uxor
Stabat: & in uultu signa dolentis erant.
Non ego, si toto mater me cederet caelo
Iusserit, inuita matre morabor, ait.
Nunc quoque non luctor de nomine temporis huius:
Blandior. & partes paene rogantis ago.
Remq; met iuris malim tenuisse precando:
Et faueas causse forsitan ipse meae.
Aurea possedit socio capitolia templo
Mater: & ut debet, cum Ioue summa tenet.
At decus omne mihi contingit origine mensis:
Vnicus est, de quo sollicitamur, honor.
Quid graue, si titulum mensis Romane dedisti
Herculis uxori, posteritasque memor?
Hac quoq; terra aliquid debet mihi nomine magni
Coniugis: huc captas appulit ille boues.
Hic male defensus flammis & dote paterna
Cacus Auentinam sanguine tinxit humum.
Ad propiora vocor: populum digessit ab annis
Romulus: in partes distribuitque duas.
Hae dare consilium, pugnare paratior illa est:
Hae aetas bellum suadeat: illa gerat.

Sic

Sic ſtatuit: menſeſque nota ſecreuit eadem:
Iunius eſt iuuenum: qui fuit antè, ſenum.
Dixit: & in litem ſtudio certaminis iſſent:
Atque ira pietas diſſimulata foret:
Venit Apollinea longas Concordia lauro
Nexa comas placidi numen, opuſque ducis.
Hæc vbi narrauit Tatium, fortemque Quirinum:
Binaq; cum populis regna coiſſe ſuis:
Et lare communi, ſoceros, generoſque receptos:
His nomen iunctis Iunius, inquit, habet.
Dicta triplex cauſſa eſt: at vos ignoſcite diuæ:
Res eſt arbitrio non dirimenda meo.
Ite pares à me. perierunt iudice formæ
Pergama: plus læſum, quã iuuat vna, dua.
PRima dies tibi Carna datur: dea cardinis hæc eſt.
Numine clauſa aperit, claudit aperta ſuo.
Vnde datas habeat vires obſcurior æuo
Fama: ſed è noſtro carmine certus eris.
Adiacet antiquus Tiberino lucus Helerni:
Pontifices illuc nunc quoque ſacra ferunt.
Inde ſata eſt Nymphe (Cranen dixere priores)
Nequiquam multis ſæpe petita procis.
Rura ſequi, iaculiſque feras agitare ſolebat:
Nodoſaſque caua tendere valle plagas.
Non habuit pharetram: Phœbi tamen eſſe ſororem
Credebant: nec erat Phœbe pudenda tibi.
Huic aliquis iuuenum dixiſſet amantia verba:
Reddebat tales protinus illa ſonos:
Hæc loca lucis habent nimis: & cum luce pudoris:
Si ſecreta magis ducis in antra, ſequar.
Credulus anteijt, frutices hæc nacta reſiſtit:
Et latet: & nullo eſt inuenienda modo.

Vide-

Viderat hanc Ianus: viſaque cupidine captus
Ad duram verbis mollibus vſus erat.
Nympha iubet quæri de more remotius antrum:
Vtque comes ſequitur: deſtituitque ducem:
Stulta (videt Ianus quæ poſt ſua terga gerantur)
Nil agis: & latebras reſpicit ille tuas.

*

*

Sic fatus ſpinam, qua triſtes pellere poſſet
A ſoribus noxas: hæc erat alba: dedit.
Sunt auidæ volucres: non quæ Phineia menſis
Guttura fraudabant: ſed genus inde trahunt.
Grande caput, ſtantes oculi, roſtra apta rapinæ,
Canities pennis, vnguibus hamus ineſt.
Nocte volant: pueroſque petunt nutricis egentes.
Et vitiant cunis corpora rapta ſuis.
Carpere dicuntur lactentia viſcera roſtris:
Et plenum poto ſanguine guttur habent.
Eſt illis Strigibus nomen: ſed nominis huius
Cauſſa: quòd horrenda ſtridere nocte ſolent:
Siue igitur naſcuntur aues: ſeu carmine fiunt.
Neniaq; in volucres falſa figurat anus:
Inthalamos venêre Procæ: Procæ natus in illis
Præda recens auium quinque diebus erat:
Pectoraque exorbent auidis infantia linguis:
At puer infelix vagit: opemque petit.
Territa voce ſui nutrix accurrit alumni:
Et rigido ſectas inuenit vngue genas.
Quid faceret? color oris erat, qui fraudibus olim
Eſſe ſolet ſeris: quas noua læſit hiems.
Peruenit ad Granen: & rem docet: illa, Timorem
Pone: tuus ſoſpes, dixit, alumnus erit.

Ve-

Venerat ad cunas: flebant materque, paterque:
Sistite vos lacrimas: ipsa medebor, ait.
Protinus arbutea postes ter in ordine tangit
Fronde: ter arbutea limina fronde notat.
Spargit aquis aditus: & aquæ medicamen habebant:
Extaque de porca cruda bimestre tenet.
Atque ita, Noctis aues extis puerilibus, inquit,
Parcite. pro paruo victima parua cadit.
Cor pro corde precor, pro fibris sumite fibras:
Hanc animam vobis pro meliore damus.
Sic vbi libauit, profecta sub æthera ponit:
Quiq; adsint sacris respicere illa vetat.
Virgaque Ianalis de spina sumitur alba:
Quæ lumen thalamis parua fenestra dabat.
Post illud neque aues cunas violasse ferantur:
Et redijt puero, qui fuit antè, color.
Pinguia cur illis gustentur larda Calendis,
Mistaque cum calido sit faba farre, rogas?
Prisca dea est: aliturque cibis, quibus ante solebat:
Nec petit adscitas luxuriosa dapes.
Piscis adhuc illi populo sine fraude natabat:
Ostreaque in conchis tuta fuere suis:
Nec Latium nôrat, quam præbet Ionia diues:
Nec quæ Pygmæo sanguine gauset auis:
Et præter pennas nihil in pauone placebat:
Nec tellus captas miserat ante feras.
Suserat in pretio: casa sue festa colebant:
Terra fabas tantùm, duraq; farra dabat.
Quæ duo mista simul sextis quicumque Calendis
Ederit: huic lædi viscera posse negant.
Arce quoque in summa Iunoni templa Moneta
Ex voto memorant facta Camille tuo.

Ante

Ante domus Manli fuerat: qui Gallica quondam
A Capitolino reppulit arma Ioue.
Quàm bene, dì magni, pugnâ cecidisset in illâ
Defensor solij Iupiter alte tui.
Vixit, vt occideret damnatus crimine regni:
Hunc illi titulum longa senecta dabat.
Lux eadem Marti festa est: quem prospicit extrà
Appositum dextrà porta Capena viâ.
Te quoque, Tempestas, meritam delubra fatemur,
Cùm penè est Corsis obruta classis aquis.
Hæc hominum monimenta patent. si quærimus astra,
Tunc oritur magni præpes adunca Iouis.

POstera lux Hyadas Taurinæ cornua frontis
Euocat: & multa terra madescit aqua.
MAnè vbi bis fuerit, Phœbusque iterauerit ortus,
Factaque erit posito rore bis vda seges:
Hæc sacrata die Tusco Bellona duello
Dicitur: & Latio prospera semper adest.
Appius est auctor: Pyrrho qui pace negatâ
Multum animo vidit: lumine captus erat.
Prospicit à tergo summum breuis area circum:
Est vbi non paruæ parua columna notæ.
Hinc solet hastæ manu belli prænuntia mitti:
In regem & gentes cùm placet arma capi.
ALtera pars circi custode sub Hercule tuta est:
Quod deus Euboico carmine munus habet.
Muneris est tempus, qui nonas Lucifer ante est.
Si titulos quæris: Sylla probauit opus.
QVærebam nonas Sancto, Fidiòne referrem,
An tibi Semo pater: tunc mihi Sanctus ait:
Cuicunque ex istis dederis. ego munus habebo:
Nomina terna fero: sic voluere Cures.

Hunc

Hunc igitur veteres donarunt ædè Sabini:
Inque Quirinali constituere iugo.
ESt mihi: sitque precor nostris diuturnior annis
Filia: qua felix sospite semper ero.
Hanc ego cùm vellem genero dare, tempora tedis
Aptaq; quirebam: quæque cauenda forent.
Tunc mihi post sacras monstratur Iunius Idus
Vtilis & nuptis, vtilis esse viris.
Primaque pars huius thalamis aliena reperta est:
Nam mihi sic coniux sancta dialis ait:
Donec ab Iliaca placidus purgamina Vesta
Detulerit flauis in mare Tibris aquis:
Non mihi dentoso crinem depectere buxo:
Non vngues ferro subsecuisse licet:
Non tetigisse virum quamuis Iouis ille sacerdos
Quamuis perpetua sit mihi lege datus.
Tu quoque ne propera: melius tua filia nubet,
Ignea cùm pura veste nitebit humus.
TErtia post Nonas remouere Lycaona Pœbe
Fertur: & à tergo non habet vrsa metum.
Tunc ego me memini ludos in gramine campi
Adspicere: & dici lubrice Tibri tuos.
Festa dies illi qui lini madentia ducunt;
Quique tegunt paruis ære recurua cibis.
MEns quoq; numẽ habet. Menti delubra videm⁹
Vota metu belli, perfide Pœne, tui.
Pœne rebellabas: & letho consulis omnes
Attoniti Mauras pertimuere manus:
Spem metus expulerat, cùm menti vota Senatus
Suscipit. & melior protinus illa venit.
Adspicit instantes mediis sex lucibus Idus
Illa dies: qua sunt vota soluta dea.

Vesta

VEsta saue: tibi nunc operata resoluimus ora:
Ad tua si nobis sacra venire licet.
In prece totus eram: cælestia numina sensi:
Lætaque purpurea luce refulsit humus.
Non equidem vidi (valeant mendacia vatum)
Te dea: nec fueras adspicienda viro.
Sed quæ nescieram: quorumq; errore tenebar:
Cognita sunt nullo præcipiente mihi.
Dena quater memorant habuisse Palilia Romam.
Cùm flammæ custos æde recepta dea est.
Regis opus placidi: quo non metuentius vllum
Numinis ingenium terra Sabina tulit.
Quæ nunc ære nitent, stipula tunc tecta virebant:
Et paries lento vimine textus erat.
Hic locus exiguus, qui sustinet atria Vestæ:
Tunc erat intonsi regia magna Numæ.
Forma tamen templi, quæ nunc manet, antè fuisse
Dicitur: & formæ caussa probanda subest.
Vesta eadem est, & terra subest vigil ignis vtriq;
Significant sedem terra focusque suam.
Terra pilæ similis nullo fulcimine nexa
Aere subiecto tam graue pendet onus.
Ipsa volubilitas libratum sustinet orbem:
Quiq; premat partes angulus omnis abest.
Cumque sit in media rerum regione locata:
Et tangat nullum plusue, minusue latus:
Ni conuexa foret: parti vicinior esset.
Nec medium terræ mundus haberet onus.
Arte Syracusia suspensus in aere clauso
Stat globus immensi parua figura poli.
Et quantum à summis, tantum secessit ab imis
Terra: quod vt fiat, forma rotunda facit.

Par

Par facies templi: nullus procurrit in illo
Angulus: à pluuio vendicat imbre tholus.
Cur sit virginibus, quæris dea culta ministris?
Inueniam causſas hac quoq; parte suas.
Ex ope Iunonem memorant, Cereremq; creatas
Semine Saturni: tertia Vesta fuit.
Vtraque nupserunt: ambæ peperisſe feruntur:
De tribus impatiens restitit vna viri.
Quid mirum, virgo si virgine læta ministra
Admittit castas in sua sacra manus?
Nec tu aliud vestam quàm viuam intellige flammã:
Nataque de flamma corpora nulla vides.
Iure igitur virgo est quæ semina nulla remittit:
Nec capit: & comites virginitatis amat.
Esſe diu stultus Vestæ simulacra putaui:
Mox didici curuo nulla subesſe tholo.
Ignis inextinctus templo cælatur in illo:
Effigiem nullam Vesta, nec ignis habent.
Stat vi terra sua: vi stando Vesta vocatur.
Causſaque par Graij nominis esſe potest.
At focus à flammis, & quòd fouet omnia dictus:
Qui tamen in primis ædibus antè fuit.
Hinc quoque Vestibulum dici reor: inde precando
Dicimus, ô Vesta, quæ loca prima tenes.
Ante focos olim scamnis consi dere longis
Mos erat: & mensæ credere adesſe deos.
Nunc quoque, cùm fiunt antiquæ sacra Vacunæ:
Ante Vacunales stantque sedentque focos.
Venit in hos annos aliquid de more vetusto:
Fert missos Vestæ pura patella cibos.
Ecce coronatis panis dependet a sellis:
Et vlant scabras florida serta molas.

Scla

Sola prius furnis torrebant farra coloni:
Et fornacali sunt sua sacra dea.
Suppositum cineri panem focus ipse parabat:
Strataque erat tepido tegula quassa solo.
Inde focum seruat pistor, dominamque focorum:
Et quæ pumiceas versat asella molas.

*

*

Lapsacus hoc animal solita est mactare Priapo:
Hinc asini flammis indicis exta damus:
Quem tu diua meror de pane mouilibus ornas:
Cessat opus: vacuæ contieuere molæ.
Nomine, quàm pretio celebratior, Tarce onantis.
Discant Pistoris quid velit ara Iouis.
Cincta premebantur trucibus Capitolia Gallis:
Fecerat obsidio tam diuturna famem.
Iupiter ad solium superis regale vocatis,
Incipe, ait, Marti, protinus ille refert:
Scilicet ignotum est, quæ sit fortuna meorum?
Et dolor hic animi voce querentis eget?
Si tamen, vt referam breuiter mala iuncta pudori
Exigis: Alpino Roma sub hoste iacet.
Hæc est, cui fuerat promissa potentia rerum:
Iupiter hanc terris impositurus eras.
Iamque suburbanos, Etruscaque contudit arma:
Spes erat in cursu: nunc Lare pulsa suo est.
Vidimus ornatos erata per atria picta
Veste triumphales occubuisse senes.
Vidimus Iliacæ transferi pignora Vestæ
Sede: putant aliquos scilicet esse deos?
At si respicerent, qua vos habitatis in arce,
Totque domos vestras obsidione premi:

Nil opis in cura ſcirent ſupereſſe deorum,
Et data ſollicita tura perire manu.
Atque vtinam pugnæ pateat locus, arma capeſſent:
Et ſi non potuerunt exſuperare, cadent.
Nunc inopes victus, ignauaque fata timentes
Monte ſuo clauſos barbara turba premit.
Tunc Venus, & lituo pulcher, trabeaque Quirinus
Veſtaque pro Latio multa locuta ſuo eſt.
Publica, reſpondit, cura eſt pro mœnibus iſtis,
Iupiter: & pœnas Gallia victa dabit.
Tu modò, quæ deſunt fruges, ſupereſſe putentur,
Effice: nec ſedes deſere Veſta tuas
Quodcumque eſt ſolidæ Cereris caua machina frãgat:
Mollitamque manu duret in igne focus.
Iuſſerat: & fratris virgo Saturnia iuſſis
Annuit: & mediæ tempora noctis erant.
Iam ducibus ſomnum dederat labor: increpat illos
Iupiter: & ſacro, quid velit, ore docet:
Surgite: & in medios de ſummis arcibus hoſtes
Mittite quàm minimè tradere vltis opem.
Somnus abit: quæruntque nouis ambagibus actí,
Tradere quam nolint, & iubeantur opem.
Eſſe Ceres viſa eſt: iaciunt Cerealia dona:
Iacta ſuper galeas, ſcutaq́; longa ſonant.
Poſſe fame vinci ſpes excidit. hoſte repulſo
Candida Piſtori ponitur ara Ioui.
Fortè reuertebar feſtis Veſtalibus illac,
Qua Noua Romano nunc via iuncta foro eſt.
Hic pede matronam nudo deſcendere vidi:
Obſtupui tacitus ſuſtinuiq́; gradum.
Senſit anus vicina loco: iuſſumque ſedere
Alloquitur quatiens voce tremente caput.

Hic

Hic vbi nunc fora sunt vda tenuere paludes:
Amne redundatis fossa madebat aquis.
Curtius ille lacus, siccas qui sustinet aras:
Nunc solida est tellus: sed lacus antè fuit.
Qua velabra solent in circum ducere pompas:
Nil prater salices, crassaque canna fuit.
Sæpè suburbanas rediens conuiua per vndas
Cantat: & ad nautas ebria verba iacit.
Non dum conueniens diuersis iste figuris
Nomen ab auerso ceperat amne deus.
Hic quoque lucus erat iuncis & arundine densus
Et pede velato non adeunda palus.
Stagna recesserunt. & aquas sua ripa coërcet:
Siccaque nunc tellus: mos tamen ille manet.
Reddiderat causſam: Valeas annus optima, dixi:
Quod superest cui molle sit omne tui.
Cetera iam pridem didici puerilibus annis:
Non tamen id circo pratereunda mihi.
Mœnia Dardanides nuper noua fecerat Ilus:
Ilus adhuc Asiæ diues habebat opes.
Creditur armiferæ signum cæleste Minerua
Vrbis in Iliacæ desiluisse iugo.
Cura videre fuit. vidi templumq; locumque.
Hoc superest illic: Pallada Roma tenet.
Consulitur Smintheus: lucoque obscurus opaco
Hos non mentito reddidit ore sonos:
Aetheream seruate deam: seruabitis vrbem:
Imperium secum transferet illa loci.
Seruat, & incluſam summa tenet Ilus in arce:
Curaque ad hæredem Laomedonta venit.
Sub Priamo seruata parum. sic ipſa volebas:
Ex quo iudicio forma reuicta tua est.

Seu genus Adrasti, seu furtis aptus Vlysses,
Seu pius Aeneas, eripuisse ferunt.
Auctor in incerto est: res est Romana: tuetur
Vesta: quòd assiduo lumine cuncta videt.
Heu quantum timuere patres? quo tempore Vesta
Arsit: & est tectis obruta penè suis?
Flagrabant sancti sceleratis ignibus ignes:
Mistaque erat flammæ flamma profana piæ.
Attonitæ flebant demisso crine ministræ:
Abstulerat vires corporis ipse timor.
Prouolat in medium: & magna, Succurite, voce:
Non est auxilium flere, Metellus ait.
Pignora virgineis fatalia tollite palmis:
Non ea sunt voto, sed rapienda manu.
Me miserum dubitatis ait: dubitare videbar,
Et pauidas posito procubuisse genu.
Hauritaquas: tollensque manus, Ignoscite, dixit,
Sacra: vir intrabo non adeunda viro.
Si scelus est in me commissi pœna redundet:
Sit capitis damno Roma soluta mei.
Dixit & irrupit: factum dea rapta probauit:
Pontificisque sui munere tuta fuit.
Nunc benè lucetis sacro sub Cæsare flammæ:
Ignis in Iliacis nunc erit, estq; focis.
Nullaque dicetur vittas temerare sacerdos
Hoc duce nec viua desodietur humo.
Sic incesta perit: quia quam violauit, in illa
Conditur: & tellus, Vestaq; numen idem est.
Tum sibi Callaico Brutus cognomen ab hoste
Fecit: & Hispanam sanguine tinxit humum.
Scilicet interdum miscentur tristia lætis:
Nec populum toto pectore festa iuuant.

Crassus

Crassus ad Euphraten aquilas, natumque suosque
Perdidit: & leto est vltimus ipse datus.
Parthe quid exultas? dixit dea signa remittes:
Quique necem Crassi vindicet, vltos erit.
AT simul auritis violæ dementur asellis,
Et Cereris fruges aspera saxa terent,
Natiua puppe sedens Delphina videbimus, inquit,
Humida cùm pulso nox erit orta die.
IAm Phryx à nupta quereris Tithone relinqui.
Et vigil Eois Lucifer exit aquis.
Ite bonæ matres: vestrum Matralia festum:
Flauaque Thebanæ reddite liba deæ.
Pontibus & magno iuncta est celeberrima circo
Area: quæ posito de boue nomen habet:
Hac ibi luce ferunt Matutæ sacra parenti
Sceptriferas Serui templa dedisse manus.
Quæ dea sit, quare famulas à limine templi
Arceat (arcet enim libaque tosta petit:)
Bacche racemiferos hedera redimite capillos,
Si domus illa tua est, dirige vatis opus.
Arserat obsequio Semele Iouis: accipit Ino
Te puer: & summa sedula nutrit ope.
Intumuit Iuno: raptæ quòd pellice natum
Educet: at sanguis ille sororis erat.
Hinc agitur furijs Athamas sed imagine falsa
Tuque cadis patriæ parue Learche manu.
Mæsta Learcheas mater tumulauerat vmbras:
Et dederat miseris omnia iusta rogis.
Hæc quoque funestos vt erat laniata capillos,
Prosilit: & cunis te Melicerta rapit.
Est spatio contracta breui: freta bina repellit:
Vnaque pulsatur terra duabus aquis.

Huc venit insanis natum complexa lacertis:
Et secum excelso mittit in alta iugo.
Excipit illæsos Panope, centumque sorores:
Et placido lapsu per sua regna ferunt.
Non dum Leucothee, non dum puer ille Palæmon,
Vorticibus desis Tibridis ora tenent.
Lucus erat: dubium Semele, Stimelene vocetur:
Manadas Ausonias incoluisse ferunt.
Quærit ab his Ino quæ gens foret: Arcadas esse
Audit, & Euandrum sceptra tenere loci.
Dissimulata deam Latias Saturnia Bacchas
Instimulat fictis insidiosa sonis:
O nimium faciles, ô toto pectore captæ,
Non venit hæc vestris hospes amica choris.
Fraude petit: sacrique parat cognoscere ritum:
Quo possit pœnas pendere, pignus habet.
Vix benè desierat. complent vlulatibus auras
Thyades effusis per sua colla comis:
Injiciuntque manus: puerumque auellere pugnant:
Quos ignorat adhuc, inuocat illa deos:
Dique, virique loci miseræ succurite matri
Clamor Auentini saxa propinqua ferit.
Appulerat ripæ vaccas Oetæus Iberas:
Audit: & ad vocem concitus vrget iter.
Herculis aduentu, quæ vim modò ferre parabant:
Turpia feminææ terga dedere fugæ.
Quid petis hinc (cognorat enim) matertera Bacchi?
An numen quod me, te quoque vexat, ait:
Illa docet partim: partim præsentia nati
Continet: & furijs in scelus isse pudet.
Rumor, vt est velox, agitatis peruolat alis:
Estque frequens Ino nomen in ore tuum.

Hospita

Hoſpita Carmentis fidos intraſſe penates
Diceris: & longam depoſuiſſe famem.
Liba ſua properata manu Tegeæa ſacerdos
Traditur, & ſubito cocta dediſſe foco.
Nunc quoque liba iuuant feſtis matralibus: illæ
Ruſtica ſedulitas gratior arte fuit.
Nunc, ait, ô vates venientia fata reſignâ,
Qua licet: hoſpitijs hoc precor adde meis.
Parua mora eſt: cælum vates ac numina ſumit:
Fitq; ſui toto pectore plena dei.
Vix illam ſubitò poſſes cognoſcere: tanto
Sanctior, & tanto, quàm modò, maior erat.
Lata canam: gaude defuncta laboribus Ino,
Dixit: & huic populo proſpera ſemper ades.
Numen eris Pelagi: natum quoque pontus habebit:
In noſtris aliud ſumite nomen aquis.
Leucothee Graijs, Matuta vocabare noſtris:
In portus nato ius erit omne tuo:
Quem nos Portunum, ſua lingua Palæmona dicet.
Ite precor noſtris æquus vterque locis.
Annuerat: promiſſa fides: poſuere labores:
Nomina mutarunt: hic Dens, illa Dea eſt,
Cur vetet ancillas accedere quæritis? odit:
Principiumque odij, ſi ſinat illa, canam.

*

*

Ipſa quidem feciſſe negat: ſed fama recepit:
Hoc eſt cur odio ſit tibi ſerua manus.
Non tamen hanc pro ſtirpe ſua pia mater adoret:
Ipſa parum felix viſa fuiſſe parens.
Alterius prolem melius mandabitis illi:
Vtilior Baccho quàm fuit ipſa ſuis.

Hanc tibi, Quò properas, memorant, dixisse, Rutuli?
Luce mea Marsò consul ab hoste cades.
Exitus accessit verbis: flumenque Theloni
Purpureum mistis sanguine fluxit aquis.
Proximus annus erat: Pallantide casus eadem
Didius hostiles ingeminauit opes.
Lux eadem, Furtuna, tua est, auctorque, locusque:
Sed super iectis quis latet iste togis?
Seruius est (hoc constat enim) sed caussa latendi
Discrepat: & dubium me quoque mentis habet.

* *

Nocte domum parua solita est intrare fenestra:
Vnde Fenestellæ nomina porta tenet.
Nunc pudet: & vultus velamine celat amatos.
Oraque sunt multa regia tecta toga.
An magis est verum, post Tulli funera plebem
Confusam placidi morte fuisse ducis?
Nec modus vllus erat: crescebat imagine luctus:
Donec eum positis occuluere togis.
Tertia causssa mihi spatio maiore canenda est:
Nos tamen adductos intus agemus equos.
Tullia coniugio sceleris mercede parato,
His solita est dictis exstimulare virum:
Quid iuuat esse pares, te nostra cade sororis,
Meq; tui fratris, si pia vita placet?
Viuere debuerant & vir meus, & tua coniux:
Si nullum ausuri maius eramus opus.
Et caput & regnum factum est dotale parentis:
Si vir es, indictas exige dotis opes.
Regia res scelus est, socero cape regna necato:
Et nostras patrio sanguine tinge manus.

Talibus

Talibus inſtinctus ſolio priuatus in alto
Sederat: attonitum vulgus ad arma ruit.
Hinc cruor, & cædes: infirmaque vincitur ætas:
Sceptra gener ſocero rapta ſuperbus habet.
Ipſe ſub eſquilijs, vbi erat ſua regia, caſus
Concidit in duræ ſanguinolentus humo.
Filia carpento patrios initura penates
Ibat per mœdias alta, feroxque vias.
Corpus vt adſpexit, lacrimis auriga profuſis.
Reſtitit: hunc tali corripit illa ſono.
Vadis: an exſpectas pretium pietatis amarum?
Duc, inquam, intuitas ipſa per ora rotas.
(Certa fides facti) dictus ſceleratus ab illa
Vicus: & æterna res ea preſſa nota.
Poſt tamen hæc auſa eſt templum monimenta parentis
Tangere: mira quidem ſed tamen acta loquor.
Signum erat in ſolio reſidens ſua imagine Tulli:
Dicitur hoc oculis oppoſuiſſe manum.
Et vox audita eſt, Vultus abſcondite noſtros:
Ne nata videant ora nefanda mea.
Veſte data tegitur: vetat hanc fortuna moueri:
Et ſic è templo eſt ipſa locuta ſuo.
Ore reuelato qua primum luce patebit
Seruius: hæc poſiti prima pudoris erat.
Parcite matronæ vetitas attingere veſtes:
Sollemnes ſatis eſt voce mouere preces.
Sitque caput ſemper Romano tectus amictu:
Qui rex in noſtra ſeptimus vrbe fuit.
Arſerat hoc templum: ſigno tamen ille pepercit
Ignis: opem nato Mulciber ipſe tulit.
Namq; pater Tulli Vulcanus: Ocriſia mater
Præſignis facie Corniculana, fuit.

Hanc secum Tanaquil sacris de more peractis
Iussit in hornatum fundere vina focum.
*
*
Iussa foco captiua sedet: conceptus ab illa
Seruius à cælo semina gentis habet.
Signa dedit genitor tunc cùm caput igne coruſco
Contigit: inque comis flammeus arſit apex:
Te quoque magnifica Concordia dedicat æde
Liuia: quam caro præſtitit illa viro.
Diſce tamen veniens ætas: vbi Liuia nunc eſt
Porticus, immenſæ tecta fuere domus.
Vrbis opus domus vna fuit: ſpatiumque tenebat:
Quo breuius muris oppida multa tenent.
Hæc æquata ſolo eſt nullo ſub crimine regni:
Sed quia luxuria viſa nocere ſua eſt.
Suſtinuit tantas operum ſubuertere moles:
Totque ſuas heres perdere Cæſar opes.
Sic agitur cenſura: & ſic exempla parantur.
Cùm iudex, alios quod monet, ipſe facit.
Nulla nota eſt veniente die, quam dicere poſſis.
Idibus in victo ſunt data templa Ioui.
Et iam quinquatrijs iubeor narrare minores.
Nunc ades ô cœptis flaua Minerua meis.
Cur vagus incedit tota tibicen in vrbe?
Quid ſibi perſona, quid toga longa, volunt?
Sic ego: ſic poſita Tritonia cuſpide dixit:
Poſſem vetinam docta verba referre dea.
Temporibus vterum tibicinis vſus auorum
Magnus, & in magno ſemper honore fuit.
Cantabat fanis, cantabat tibia ludis:
Cantabat mœſtis tibia funeribus.

Dulcis

Dulcis erat mercede labor: tempusque secutum est,
Quod subito grata frangeret artis opes.
Adde quod ædilis, pompa qui funeris irent,
Artifices solos iusserat esse decem.
Exsilio mutant vrbem: Tiburque recedunt:
(Exsilium quodam tempore Tibur erat)
Quæritur in scena caua tibia: quæritur aris:
Ducit supremos nenia nulla toros.
Seruierat quidam quantolibet ordine dignus
Tibure: sed longo tempore liber erat.
Rure suo parat ille dapes: turbamque canorum
Conuocat: ad festas conuenit illa dapes.
Nox erat: & vinis oculique animique natabant:
Cùm præcomposito nuntius ore venit.
Atque ita, Quid cessas conuiuas soluere? dixit.
Auctor vindictæ nam venit ille suæ.
Nec mora: conuiua valido titubantia vino
Membra mouent: dubij stantque labantque pedes.
At dominus, Discedite, ait: plaustroque morantes
Sustulit: in plaustro scirpea lata fuit.
Alliciunt somnos tempus, motusque, merumque:
Potaque se Tibur turba redire putat.
Iamque per Esquilias Romanam intrauerat vrbem:
Et manè in medio plaustra fuere foro.
Callidus vt posset specie numero que Senatum
Fallere, personis imperat ora tegi:
Admiscetque alios: & vt hunc tibicina cœtum
Augeat, in longis vestibus esse iubet.
Sic reduces benè posse tegi ne fortè notentur
Contra collegæ iussa redire sui.
Res placuit: cultuque nouo licet Idibus vti:
Et canere ad veteres verba iocosa modos.

Hæc vbi perdocuit: superest mihi discere, dixi:
Cur sit quinquatrus illa vocata dies.
Martius, inquit, habet tali meo nomine festa:
Estque suo inuentis hæc quoque turba meis.
Prima terebrato per rara foramina buxo,
Vt daret effecti tibia longa sonos.
Vox placuit: faciem liquidis referentibus vndis,
Vidi, & virgineas intumuisse genas.
Ars mihi non tanti est valeas mea tibia dixi.
Excipit abiectam cespite ripa suo.
Inuentam Satyrus primùm miratur: & vsum
Nescit: & afflatam sentit habere sonum.
Et modò dimittit digitos: modò concipit auras:
Iamque inter nymphas arte superbus erat.
Prouocat & Phœbum: Phœbo superante pependit:
Cæsa recesserunt à cute membra sua.
Sum tamen inuentrix, auctorque ego carminis huius:
Hoc est cur nostros ars colit ista dies.
TErtia nox venit qua tu Dodona Thyene
Stabis Agenoreæ fronte videnda bouis.
Hæc est illa dies: qua tu purgamina Vestæ
Tibri per Etruscas in mare mittis aquas.
SI qua fides ventis, zephyro date carbasa nautæ:
Cras veniet vestris ille secundus aquis.
ATpater Heliadum, radios vbi tinxerit vndis
Et cinget geminos stella serena polos,
Tollet humo validos proles Hyrcæa lacertos.
Continua delphin nocte videndus erit.
Scilicet hic olim Volscos, Aequosque fugatos
Viderat in campis Algida terra tuis.
Vnde suburbano clarus Tyburte triumpho,
Vectus es in niueis Posthume victor equis,

Iam

IAm ſex, & totidem luces de menſe ſuperſunt:
Huic vnum numero tu tamen adde diem.
Sol abit è Geminis: & Cancri ſigna rubeſcunt:
Cœpit Auentina Pallas in arce coli.
IAm tua Laomedon oritur nurus: ortaque noctem
Pellit: & è pratis cana pruina fugit.
Reddita, quiſquis is eſt, Summano templa feruntur:
Tunc, cùm Romanis Pyrrhe timendus eras.
HVnc quoq; cum patrijs Galeata receperit vndis
Plenaque ſecura terra quietis erit,
Surgit humo iuuenis telis afflatus amitis:
Et gemino nexas porrigit angue manus.
Notus amor Phædræ, nota eſt iniuria Theſei:
Deuouit natum credulus ille ſuum.
Solliciti terrentur equi: fruſtraque retenti
Per ſcopulos dominum duraque ſaxa trahunt.
Excideràt curru: loriſque morantibus artus
Hippolytus lacero corpore raptus erat:
Reddideratq; animam, multum indignante Diana:
Nulla Coronides cauſſa doloris ait.
Namque pio iuueni vitam ſine vulnere reddam:
Et cedent arti triſtia fata meæ.
Gramina continuò loculis depromit eburnis:
Profuerant Glauci manibus illa prius:
Tunc, cùm obſeruatas augur deſcendit in herbas:
Vſus, & auxilio eſt anguis ab angue dato.
Pectora ter tetigit: ter verba ſalubria dixit:
Depoſitum terra ſuſtulit ille caput.
Lucus eum, nemoriſque ſui Dictinna receſſu
Celat: Aricino Virbius ille lacu eſt.
At Lacheſis Clothoque dolent ſua fila teneri:
Et fieri regni iura minora ſui.

Iupiter

Iupiter exemplum veritus direxit in illum
Fulmina: qui nimia nouerat artis opem.
Phœbe querebaris: deus est placare parenti:
Propter te, fieri quod velat, ipse facit.
NOn ego te, quamuis properabis vincere Cæsar,
Si vetat auspicium: signa mouere velim.
Sunt tibi Flaminius, Trasimenaque litora testes,
Per volucres æquos multa monere deos.
Tempora si veteris quæris temeraria damni:
Quartus ab extremam mense bis ille dies.
POstera lux melior. superat Masanissa Syphacen:
Et cecidit telis Hasdrubal ipse suis.
TEmpora labuntur: tacitisque senescimus annis,
Et fugiunt freno non remorante dies.
Quam citò venerunt Fortunæ sortis honores:
Post septem luces Iunius actus erit.
Ite, deam læti fortem celebrate Quirites:
In Tiberis ripa munera regis habet.
Pars pede, pars etiam celeri decurrite cymba:
Nec pudeat potos inde redire domum.
Ferte coronatæ iuuenum conuiuia lintres:
Multaque per medias vina bibantur aquas.
Plebs colit hanc: quia qui posuit, de plebe fuisse
Fertur: & ex humili sceptra tulisse loco.
Conuenit & seruis: serua quia Tullius ortus
Constituit dubiæ templa propinqua deæ.
ECce suburbana rediens malè sobrius ede,
Ad stellas aliquis talia verba iacit:
Zona latet tua nunc: & cras fortasse latebit:
Dehinc erit, Orion, adspicienda mihi.
At si non esset potus: dixisset eadem
Venturum tempus solstitiale die.

Lucifero

Lucifero subeunte, lares delubra tulerunt:
Hic vbi sit docta multa corona manu.
Tempus idem Statoris erit: quod Romulus olim
Ante Palatini condidit ora iugi.
TOt restant de mense dies, quot nomina Parcis
Cùm data sunt trabea templa Quirine tua.
TEmpus Iuleis eras est natale calendis:
Pierides cœptis addite summa meis.
Dicite Pierides, quis vos addixerit isti,
Cui dedit inuitas victa nouerca manus.
Sic ego: sic Clio, clari monimenta Philippi
Adspicis: vnde trahit Martia casta genus.
Martia sacrifico deductum nomen ab Anco:
In qua par facies nobilitate fuit.
Per animo quoque forma suo respondit in illo:
Et genus, & facies, ingeniumque simul.
Nec quòd laudamus formam, tu turpe putaris:
Laudamus magnas hac quoq; parte deas.
Nupta fuit quondam matertera Cæsaris illi.
O decus, ô sacra femina digna domo.
Sic cecinit Clio: doctæ assensere sorores:
Annuit Alcides: increpuitque lyra.

Finis Sexti Libri.

LECTO-

LECTORI

Salutem.

NON *abs re, Lector, Ptolomæi libellum de ſtellis inerãtibus ad hunc Ouidij tomum adiunxi: nimirum is ſi Ouidius eſt, qui in temporum deſcriptione creber, & in perpetuo varione ſtellarum ortu, curſu, occurſuque ſuis velut ſignis notando atque exponendo multus ſit, ac vniuerſam rei cœleſtis rationem certis ſæpè locis perſtringat, ecquem hic, quæſo, extra Ptolemæum adhibeã, qui Ouidij lectioni in eo genere & conſentanea & cõmoda, aut elegantius faciliuſue enarret, aut certius compendioſiuſue ſcribat: Singulis quibuſque menſibus ſydera quæ oriãtur, quà cælo vagentur & inerrent, quibus occurrant, quibus inſurgant atque committantur, quid adferant, quid vi ſua ingenerent, quo denique tempore inclinent & occidant, quibus cedant, quibus ſuccedentibus impellantur, rite atque ordine perſequitur. Ne longus ſim, id niſi abſurdè*

ſurdè neges, (quod iure negare minimè quidem poſſis) aſtrologiæ cognitionem ab arte poetica abhorrere, parumque poetarum lectoribus & interpretibus neceſſariam, conconſilium noſtrum non aſpernabere, rationēq; noſtrā sūmoperè laudabis: qui quod ad Ouidij lectionem maximè facere exiſtimaui, hic tibi poſt cuncta ſubieci, & eo nomine gratificari volui. Quem meum in rem literariam animum cùm hactenus multis induſtriæ diligentiæque exemplis perſpici mihi in votis fuit, tum operam in poſterum diligenter dabo, totum vt in eam rationem incumbeere me intelligas. Vale, & laborem noſtrum ę qui bonique facito. XVI. Calendas Septembris.

CLAV. PTOLOMÆI

Inerrantium ſtellarum ſignificationes, per Nicolaum Leonicum è Græco tranſlatæ.

IANVARIVS.

K SOl eleuari incipit: longiuſculi fiunt dies. Aquila & Corona occidunt, tempeſtatemq; efficiunt.

4 Sol magis aſcendit: Cancri medium occidit ventique ponunt.

3 Reliquum Cancri occidit, & varius aëris fit flatus.

PR. Hyemis dimidiata: Aquilones continui. Delphinus cum Cane oriuntur matutino.

Non. Fidicula exoritur: Aquila occidit: Delphinus totus emergit, ventorumque fit concurſus.

8 Aquila veſperi occidit: flat Auſter.

7 Septentriones & Aquilo vehementer flantes occurrunt.

6 Martis domicilium: Auſter & Fauonius ſimul flant. Capricornus emergere incipit: pluuiæ ſimul & caligo veſpertino.

5 Auſter flat cum pluuia.

4 Pluuius flat Auſter violentior.

3 Septentrio multo imbre & aſpera tempeſtate flat.

ID.

PR. Auſter ſpirat.
ID. Auſtrum obſcurum prima mali pars occidit: noctu etiam pluit.
19 Aſtrum obſcurum: varia Aquilonis & Septentrionis inconſtantia. Leo occultari incipit, pluuiæ fiunt,
18 Septentrio & Aquilo vehementes flant.
17 Sol in Aquario: vulturnus cum pluuia.
16 Fidicula occidere incipit matutino: ventorum concurſus fiunt.
16 Leo & Delphinus matutino occidunt. Aquilo, Septentrio & Auſter concurrunt, pluuiæque fiunt.
14 Conuerſio & hyemis medium.
13 Aquilo flat & Auſter, medium Cancri occidit: Aquarius emergere incipit.
12 Aquarius totus emergit: Africus ſpirat, & pluit.
11 Fidicula cum Cancro occidit, & veſpere pluit.
10 Aquilo flat cum pluuia.
9 Hyemat dies, vehementiùs flant Aquilo & & Vulturnus.
8 Tempeſtas turbidior, ijdem flant venti.
7 Hyemat dies, ijdem flant venti. Fidicula occidere incipit.
6 Aſtrum clarum in pectore Leonis occidere incipit: Fidicula veſperi occidit, flat Aquilo, & interdum pluit.
5 Ventorum concurſus cum niuibus.
4 Delphinus occidere incipit.
3 Fidicula circa primam facem parte ſui occidere

cidere incipit, vehemens flat Aquilo cum imbre.

PR. Imbres cum niuibus permisti cadunt.

XXXI.

FEBRVARIVS.

k OBscurum astrum apparet: Auster & Vulturn⁹ flãt: Fidicula occidere incipit.

4 Aër crassus est, & Fauonius flare incipit.

3 Medium Leonis cum fidicula occidit: Septentriones & Aquilo flant.

PR. Delphinus occidit, Auster vesperi violentior fit, & pluit.

NON. Zona Orionis emergit, turbidus est aër Fauonij flatu.

8 Fidicula occidit, & Fauonius ab occasu flat.

7 Veris initium: Fauonius spirat.

6 Fauonius & Aquilo spirant.

5 Obscurum astrum, emergit aquarius.

4 Septentrio cum Fauonio flat, interdum etiam pluit.

3 Subsolanus spirat, & Arcturus exoritur.

PR. Ventorum concursus & pugna.

ID. Sagittarius vesperi occidit, tẽpestas aspera.

16 Crater vesperi oritur, & commutatis ventis superat Auster.

15 Sol in Piscibus, hyemat aër.

14 Septentrio flat cum Austro, Sol nouus.

13 Virgo occidit iuxta Geminos, Auster flat cum Fauonio & Aquilone.

12 Malus vesperi occidit: Fauonius spirat & Virgo occidere incipit.

11 Septentrio & Auster flant: Malus occultatur.

10 Aqui-

10 Aquilo pluuioſus ſpirat : Leo occidit. Aquilones Chelidonij apellati incipiunt & per quatriduum flant : Hirundines apparent.
9 Arćturus circa primam vigiliam occidere incipit, Fauonius ſpirat, noxque nubila exiſtit.
8 Halcyonei appellati dies.
7 Corus & Aquilo ſimul flant.
6 Aquarius oriri incipit, hyemat matutino.
5 Arćturus emergit, & pluit.
4 Arćturus oritur matutino.
3 Malus veſperi occidit.
PR. Fauonius latè ſpirat, Vernus eſt dies.

XXVIII.

MARTIVS.

k. Auſter & Africus ſimul ſpirant.
6 Vindemitor apparêre incipit : Aquilo gelidus flat, Arćturus occidit matutino.
5 Aër nimboſus, & pluit, Arćturus emergit · eleuato Sole, & flat Aquilo.
4 Arćturus ſimiliter emergit.
3 Arćturus interdiu emergit.
PR. Aquilo flat nubiloſum cœlum.
NON. Equus occidit matutino, & flat Aquilo, Corona matutino occultatur : Aquarum de cælo illuuies.
8 Marinæ aues apparere incipiunt : Aquilo & Septentriones flant, principium Veneris eſt: Sol Piſcium dimidium obtinet: Equ⁹ occidit.
7 Miluus apparere incipit : flat Auſter Piſciſq; in tergore matutino occultari incipit.

Equus

6 Equus occidit matutino. Miluus á ſublimi deorſum vergit: Vindemitor occidit: Arcturus autem emergit, & gelidus flat Aquilo.

5 Hyemis abſceſſio, & Aquilonis ad Septentriones commutatio.

4 Deſinit Piſcis à tergore eleuari: Septentrio, vel Auſter flat.

3 Argonauis emergit veſperi: Fauonius, & Auſter flant, & in Leonis cauda hyemat dies.

PR. Aquilo per totum flat diem.

ID. Equus ab Aquilo flat gelidus.

17 Sol in Ariete, Fauonius latè ſpirat: Ciconia apparet, & mare tranſmittit.

16 Inconſtantes venti: Aquilo ſpirat.

15 Auſter flat, Miluus diluculo apparet.

14 Aquilo ſerenus ſpirat.

13 Equus occidit matutino, vel Septentrio flat.

12 Aries in latus emergit, pluit aut ningit.

11 Cancer tergore oritur: Auſter flat.

10 Aequinoctium, pluit, interdum tonat.

9 Septentriones & Aquilo flant: Equus occidit matuino.

8 piſces tergore emergunt, nix imbre miſta cadit. Aries matutino emergit cum mari, turbatio aëris.

7 Aequinoctium vernum: pluit, interdum & tonat.

6 Nox & dies æquales exiſtunt.

5 Scorpius occidit, vehemens flat ventus, pluuiaſque cum tonitruis commiſcent.

4 Scor

4 Scorpius occidit: Septentrio flat fluuius.
3 Auſter flat & pluit.
PR. Ventorum procellæ, & ſæpè pluit.

XXXI.

APRILIS.

k Scorpius occidit: Sol diei partem vnam addit: Aquilonis flatu nebuloſum eſt cœlũ: Vergiliæ oriri & præſignificare incipiunt,
4 Nebuloſus aër per omnes terras.
3 Vergiliæ occidunt veſpertino.
PR. Flat Africus.
NON. Fauonius ſpirat.
8 Succule emergunt, pluuiæque ab Auſtro deuoluuntur.
7 Auſter flat, & Vergiliarum reliquum occidit.
6 Fauonius flare incipit matutino, Vergiliæ occidunt.
5 Auſtrales procellæ,
4 Aquilo vehemens flat, veſper eſt pluuioſus
3 Frigidi flant venti, & pluit.
PR. Succulæ occultantur.
ID. Aquilo flat: paruum præſepe exoritur.
18 Obſcurum auſtrum, & venti, & imbres.
17 Succulæ occidunt: frigidi ſpirant venti. Perſeus oritur.
16 Succulæ occidunt: ſpirat Fauonius.
15 Sol in Tauro Succulæ occultantur.

Africus

14 Africus flat.
13 Succulæ penitùs occidunt, Africus flat vesperi.
12 Fauonius spirat.
11 Tauri caput occidit, & pluit.
10 Vergiliæ exoriuntur: Fauonius spirat.
9 Fidicula circa primam facem apparet.
8 Fidicula cernitur, & pluit.
7 Præsepe emergit, desinit Ver.
6 Succulæ penitùs occidunt, & Veris conuersio.
5 Auster flat.
4 Austrina dies, & pluuia.
3 Hœdi oriuntur: Auster flat matutino.
PR. Canis occultatur vesperi, aër conturbatur ab Austro, & Aquilo simul permiscet.

XXX.

MAIVS.

k Canis occultatur, rores descendunt.
6 Succulæ cum Sole oriuntur.
5 Centaurus apparet totus, Fauonius spirat.
4 Scorpius sursum emergit. Aquilo flat & rores cadunt.
3 Fidicula oritur matutino.
PR. Dimidium Scorpionis occidit.
NON. Vergiliæ oriuntur matutino, & spirat Faonius.
8 Principium æstatis, Fauonius præualet.
7 Eodem flat modo Fauonius.
6 Fidicula oritur, Succulæ occidunt, Tauri caput

caput apparet.
5 Vergiliæ apparent.
4 Vergiliæ oriuntur, Auſter flat.
3 Succulæ occidunt, Auſtrini ſunt flatus.
PR. Scorpius occidit, & Fidicula oritur matutino.
ID. Cancer exoritur, & flat Auſter.
17 Initium æſtatis.
17 Procyon, quam quidam Canicula vocant, occidit.
15 Sol in geminis.
14 Auſter flat velperi.
13 Succulæ oriuntur, & flat Aquilo.
12 Arcturus occidit, aërque conturbatur.
11 Sagittarius occidit, & flat Auſter.
10 Gemini exoriuntur, & aquila.
9 Succulæ oriri incipiunt, & pluit.
8 Capella oritur matutino, & flat.
7 Taurus occidit: Auſter & Aquilo flant.
6 Auſter ſpirat.
5 Fidicula oritur matutino, & Auſter flat.
4 Auſter vehemens flat.
3 Vergiliæ exoriuntur, imbres cum tonitrib⁹ fiunt.
PR. Tempeſtas aſpera, hiemat aër: ingentia veſperi tonitrua commouentur.

XXXI.

IVNIVS.

k SVcculæ emergunt. Auſter flat.
4 Aquila exoritur, aëris tempeſtas, & flat

Fauonius.

3 Auſtrales procellæ cum tonitruis.
PR. Auſter flat & pluit.
NON. Aquilo exoritur, flat Auſter & pluit.
8 Aquilo flat, & pluit.
7 Arcturus occidit in matutino: Fauonius ſpirat.
6 Delphinus emergere incipit. Arcturus occidit.
5 Aquilo flat, & modicè pluit.
4 Pluuiolus aër cum tonitruis, & Auſtralis dies.
3 Turbulentum cœlum cum tonitruis.
PR. Fauonius, vel Chorus flat, & tonat.
ID. Delphinus emergit, Auſter flat.
20 Orionis humeri eleuantur, & principia æſtatis.
17 Obſcurũ aſtrum. Fauonius & Auſter flant.
16 Aeris tempeſtas, & Aquilonij flatus.
15 Fauonius cum Auſtro ſpirat, Orionis humeri apparent.
14 Sol in Cancro: Oorion exoritur matutino.
13 Auſter & Fauonius flant, pluit & tonat.
12 Serpentarius occidit matutino.
11 Auſter cum Aquilone ſpirat.
10 Exortus Orionis.
9 Obſcuri aſtri exortus & calorum intenſio.
8 Aeſtiuus cardo, & momentanea aëris perturbatio,
7 Africus & Fauonius ſimul ſpirant.
6 Breuiſſima nox, Orion exoritur.
5 Pluit veſperi, Canis apparere incipit.

4 Ventorum conflictus.
3 Canis exoritur matutino, zona Orionis apparet.
PR. Arcturus occidit matutino, & aëris intemperies.

XXX.

IVLIVS.

k. Aër ab Aquilone conturbatur.
6 Obscurum astrum, Auster flat, vel Fauonius.
5 Austrina dies, & conturbatio aëris.
4 Orion exoritur: Ciconia occidit, & Fauonius spirat.
3 Medium Cancri exoritur.
PR. Etesiæ flant, & cum Austro Aquilones.
NON. Corona occidit matutino, flat Auster.
8 Cepheus exoritur, & Austrina aëris perturbatio.
7 Orion totus emergit, Auster flat.
9 Etesiarum prodromi flatus spirant.
5 Imbres cum tonitruis, flat Aquilo.
4 Orion totus oritur matutino, & prodromi inualescunt flatus.
3 Africus flat turbulentus.
PR. Aquilo flat.
ID. Canicula exoritur: Etesiæ inualescunt.
17 Orion exoritur, & violentus flat Aquilo.
16 Aestatis dimidium, & dies Aquilonis flatu algentior.
16 Fauonius & interdum Auster spirat, Canis oritur matutino, & Etesiæ amplius inualescunt.

14 Orion exoritur, Corus flat, totuſque appa-
ret Orion.
13 Sol in Leone, Corus ſpirat, & Canis exori-
tur.
12 Eteſiæ cum alijs ventis per vnum, & viginti
flant dies.
11 Prodromi flatus latè ſpirant.
10 Cancer totus cum Leone exoritur, & ♋ A-
quila occidit.
9 Leo cum Sole exoritur & Cane, Cancer
deſcendit.
8 Gemini occidere incipiunt, Canis emergit,
& Auſtrini ſunt flatus.
7 Caligo arenoſa, Aquila occidit, Leo exori-
tur, flat Auſter.
6 Canicularis æſtus.
5 Vehementes calores, Eteſiæ valenter ſpi-
rant.
4 Lucida ſtella in Leonis pectore exoritur, A-
quilo egelidus propter æſtum.
3 Autumnales fructus apparere incipiunt, A-
quila occidit matutino, aëreque tur bidus
fit.
PR. Auſter cum Africo ſimul ſpirat.

XXXI.

AVGVSTVS.

k AQuila occidit matutino, flat Africus,
arentes ſunt æſtus.
4 Aquila occidit, Aër auſtrinus.
3 Auſtrina dies.

PR.

PR. Leonis medium exoritur, Arbor in hoc biduo apparet, Auſter nymboſus vehemẽter flat.

NON. Corona occidit. Leonis medium exoritur, vehemens flat Auſter, & Grues apparent.

8 Fidicula contrahitur, auſtrina dies æſtuoſa.

7 Orionis medium occultatur, & dies ab Auſtro caliginoſus, & æſtuoſus.

6 Leo exoritur, æſtus intollerabilis, nebuloſus aër. Orionis exoritur medium.

5 Obſcurum. Septentrio lenis ſpirat æſtus mediocris.

4 Lunaris defectus in hanc diem incurrere ſolet, Auſter & Aquilo ſpirant, & calores ſunt ingentes.

3 Fidicula occidit matutino, Autumnus inchoat. ventorum concurſus fit.

PR. Ventorum & conflictus & pugna.

ID. Delphinus cum Lepore occidit.

19 Aeſtuoſi & ſqualentes calores.

18 Obſcurũ aſtrũ, & Fauonius cũ Auſtro ſpirat.

17 Delphinus occidit matutino.

16 Autumni initium.

15 Fidicula occidit, & flat Aquilo.

14 Delphinus occultatur, mediocris æſtus.

13 Fidicula occidit matutino. Sol in Virgine, Auſter flat, pluit, & tonat.

13 Sol in tota Virgine.

11 Virgo exoritur.

10 Septentrio lenis ſpirat, tota exoritur Virgo, aëris eſt ſerenitas.

9 Virgo exoritur, Aquilo flat.

8 Eteſiæ ponunt, Aquilo frigidior flare incipit
7 Delphinus exoritur, & Auſter flat.
6 Vindemitor emergit, Auſter & Fauonius ſimul flant.
5 Virgo apparere incipit.
4 Fauonius lenius ſpirat.
3 Virgo exoritur, Fauonius molliter flat.
PR. Andromeda exoritur.

XXXI.

SEPTEMBER.

k Andromeda exoritur, imbres cũ tonitruis fiunt, flat Vulturnus, inconſtantes ſunt venti.
6 Auſtralis piſcis non amplius occultatur.
5 Tonat & flat.
4 Arćturus cum Vindemitore exoritur. Malus occultatur.
3 Mercurij domicilium, Fauonius ſpirat, & ex ventorum inconſtantia imbres cadunt
PR. Equus exoritur.
NON. Capella emergit. Africus flat veſperi, & pluit.
8 Arćturus apparet, flat Aquilo, & interdum tonat.
7 Virginis medium exoritur, Fauonius ſpirat cum Africo.
6 Idem aëris flatus.
5 Idem aëris ſtatus.
4 Arćturus exoritur.
3 Arćturo exoriente imbres cadunt.

PR.

PR. Vergiliæ cum Equo exoriuntur.
ID. Hirundines non videntur, Capella exoritur, & pluit.
16 Duodecatemerion, id eſt, 12. portio Autumni incipit.
15 Fauonius latè ſpirat cum Africo.
14 Piſcis exoritur, & Septentrio ponit.
13 Sol in Libra, Crater apparet, Arcturi medium cernitur matutino.
12 Arcturo exoriente imbres copioſi cadunt.
11 Aequinoctium autumnale, & Piſces occidunt.
10 Argo deſcendit, pluuioſi aëris conturbatio.
9 Piſces occidunt, Auſtrinæ fiunt pluuiæ, aëris ventorumque conturbationes, & maris tempeſtates.
8 Lunaris defectus in hanc incurrit diem Cētaurus exorites.
7 Nebuloſus aër, & turbulentus exiſtit.
6 Hœdi exoriuntur, & Auſter vehemens flat.
5 Virgo deſiſtit emergere, Vergiliæ matutino & veſperi apparent: Hœdi cum Sole exoriuntur, ventorum & maris procellæ validæ fiunt.
4 Auſter vehemens flat, tempeſtates horridæ.
3 Vergiliæ matutino cernuntur, & pluuius flat Auſter.
PR. Capella emergit vſque ad veſperum Vergilianum occaſum.

XXX.

K VErgiliæ in Oriente apparere incipiunt, Auſter flat matutino.
5 Iidem Auſtrini flatus, & Vergiliani exortus.
5 Hemiochus, id eſt, Auriga occidit, & ab Aquilone tonat.
PR. Hœdi exoriuntur & pluit.
NON. Corona emergit, & conuerſio eſt æſtatis.
8 Arietis medium occidit cum Scorpione.
7 Eadem, quæ prior, ſignificatio.
6 Corona cum Hœdis exoritur, aër conturbatur.
5 Hœdi cum Vergilijs emergunt, & flat Africus.
4 Libra oriri incipit, & Fauonius ſpirat.
3 Corona exoritur matutino, venti commutantur, aſperaque in mari fit hyems.
PR. Vergiliæ exoriuntur, & flat Auſter.
ID. Corona emergit, aëris commutatio, & tumultus fit.
19 Aquilo immenſus flat.
18 Autumni medium, & Auſter flat.
17 Orion emergit, & rorulentus eſt aër.
16 Eadem, quæ prior, ſignificatio.
15 Triſtis & nubilus dies.
14 Sol in Scorpione, & Fauonius ſpirat.
13 Vergiliæ occidunt: aëriſque eſt conturbatio
12 Eadem, quæ prior, ſignificatio, ſed etiam pluit.
11 Tauri cauda occidit, & Auſter flat pluuius.
10 Scorpius occidit, aquilo flat, & in mari tempe-

tempestas horrida.
9 Vergiliæ occidunt.
8 Centaurus occidit matutino.
7 Scorpij dimidia cauda occidit.
6 Succulæ occidunt, gelidus flat aquilo, & aspera in mari hyems
5 Vergiliæ & Orion penitus occidunt.
4 Arcturus occultatur, & vehementes flant venti.
3 Cassiopeia incipit occultari.
PR. Orion, & Aquila genitùs occidunt vesperi, & Fidicula exoritur.

XXXI.

NOVEMBER.

K Vergiliæ occcidunt, pruina decidit matutino, Arcturus occultatur, aëriſque ad frigora fit conuersio.
4 Venti spirant frigidi, & pluit.
3 Fidicula exoritur matutino, & Aquilo flat
PR. Auster & Fauonius flant, fiuntque imbres.
NON. Fidicula Sole exoriente apparet, Aquilo flat.
6 Arstutus occidit matutino, & nebulosus est aër.
7 Vergiliæ & Orion occultantur, Aquilo flat.
6 Turbidus & molestus est aër.
5 Clarum Scorpionis astrum, & hyemalis cardo.
4 Hyemis initium.
3 Vergiliæ occultantur.

PR

PR Media Scorpionis ſtella emergit.
ID. Vergiliæ & Orion occidunt matutino.
18 Scorpius matutino occidit.
17 Fidicula oritur matutino, Vulturnus, Auſter, & Boreas ſimul flant.
16 Eadem, quæ prior, ſignificatio.
15 Tempeſtuoſa dies, Auſterque ſuperuenit.
14 Sol in Sagittario, Orion cum Fidicula exoritur, aëriſque tempeſtas exiſtit.
13 Tauri cornu cum Sole occidit, & flat Aquilo.
12 Horrida tempeſtas,
11 Succulæ cum lepore occidunt matutino.
10 Gelida cadit pluuia.
9 Tauri cornua occidunt.
8 Initium hyemis, frigora incipiunt, gelidique cadunt rores.
7 Sol in prima Sagittarij portione.
6 Eadem, quæ prior, ſignificatio.
5 Canis occidit, Auſtrina dies, & pluit.
4 Canis occultari incipit, & nebuloſus eſt aër.
3 Canis occidit matutino, & Africo flante pluit.
PR. Orion occidit, Fauonius ſpirat, & Auſtro flante pluit.

XXX.

DECEMBER.

k Perturbatio aëris, flat Septentrio, & totus Orion occidit matutino.
4 Canis occidit, veſperi Septentrio flat.

3 Tem-

3 Tempestuosa cum nubibus dies.
PR. Sagittarius occidit, & aquilo flat.
NON. Per totam diem pluit, & flat Aquilo.
8 Medium Scorpij emergit.
7 Aquila exoritur, & Africus flat.
6 Scorpius totus emergit.
5 Canis exoritur matutino, & Auster flat.
4 Vehemens Aquilo flat, caliginosum tempestatibus cœlum existit.
3 Obscurum astrum, Septentrio & Cæcias perflant.
PR. Aquilo flat prior, grauis & pluuius subsequitur Auster.
ID. Totus Scorpius exoritur, Auster & Aquilo flant, & pluit.
19 Capella occidit.
18 Auster & Aquilo perflant, & aëris perturbatio existit.
17 Eadem, quæ prior, significario.
16 Sol in Capricorno.
15 Obscurum astrum, & ventorum concursus, & pugna.
14 Capella exoritur.
13 Aquila cum Capricorno exoritur.
12 Incipit flare Aquilo, superueniens Auster, totum obtinet diem.
11 Aquila exoritur vesperi.
10 Capella matutino emergit.

Reliquum deficit.

FINIS.

PVP. OVIDII NASONIS TRISTIVM.

Liber Primus.

ELEGIA I.

Alloquitur librum, vt Romam vadat, & quid ei faciendum sit, admonet.

PARVE (nec inuideo) sine me liber ibis in vrbẽ
Hei mihi, quod domino non licet ire tuo.
Vade sed incultus: qualem decet exulis esse:
Infelix habitum temporis huius habe.
Nec te purpureo velent vaccinia succo:
Non est conueniens luctibus ille color.
Nec titulus minio nec cedro charta notetur:
Candida nec nigra cornua fronte geras.
Nec fragili gemmæ poliantur pumice frontes,
Hirsutus sparsis vt videare comis.
Felices ornent hæc instrumenta libellos:
Fortunæ memorem te decet esse meæ.
Neue lituratum pudeat qui viderit illas,
De lacrymis factas sentiat esse meis.

Vade liber: verbisque meis loca grata saluta:
Contingam certè quo licet illa pede.
Si quis, vt in populo nostri non immemor illo,
Si quis, qui, quid agam, fortè requiret, erit.
Viuere me dices, saluum tamen esse negabis:
Id quoq; quod viuam, munus habere Dei.
Atq; ita tu tacitus, quærenti plura legendum,
Ne, qua non opus est, fortè loquare, caue.
Protinus admonitus repetet mea crimina lector:
Et peregar populi publicus ore reus,
Tu caue defendas, quamuis mordebere dictis:
Causa patrocinio non bona maior erit.
Inuenies aliquem, qui me suspiret ademptum,
Carmina nec siccis perlegat ista genis.
Et tacitus secum, ne quis malus audiat, optet,
Sit mea lenito Cæsare pœna leuis
Nos quoq; quisquis erit, ne sit miser ipse, precamur,
Placatos miseris qui volet esse Deos.
Quæq; volet rata sint: ablataq; principis ira,
Sedibus in patrijs det mihi posse mori.
Vt peragas mandata liber, culpabere forsan:
Ingenijq; minor laude ferere mei.
Iudicis officium est, vt res, ita tempora rerum
Quærere: quæsito tempore tutus eris.
Carmina proueniunt animo deducta sereno:
Nubila sunt subitis tempora nostra malis.
Carmina secessum scribentis & ocia quærunt:
Me mare, me venti, me fera iactat hyems.
Carminibus metus omnis abest: ergo perditus ensem
Hæsurum iugulo iam puto, iamque meo.
Hæc quoque, quæ facio, iudex mirabitur æquus:
Scriptaq; cum venia qualiacunq; leget.

Da mihi Mæoniden, & tot circumſpice caſus:
Ingenium tantis excidet omne malis.
Denique ſecurus fama liber ire memento:
Nec tibi ſis lecto diſplicuiſſe pudor.
Non ita ſe nobis præbet fortuna ſecundam:
Vt tibi ſit ratio laudis habenda tuæ.
Donec eram ſoſpes, tituli tangebar amore:
Quærendique mihi nominis ardor erat.
Carmina nunc ſi non ſtudiumque quod obfuit, odi,
Sit ſatis: ingenio ſic fuga parta meo.
I tamen: & pro metu: cui licet, aſpice Romam:
Dij facerent, poſſem nunc meus eſſe liber.
Nec te, quòd venias magnam peregrinus in vrbem,
Ignotum populo poſſe venire puta.
Vt titulo careas, ipſo noſcêre colore:
Diſſimulare velis, te liquet eſſe meum.
Clàm tamen intrato: ne te mea carmina lædant:
Non ſunt, vt quondam plena fauoris erant.
Si quis erit, qui te, quòd ſis meus, eſſe legendum
Non putet: è gremio reiĉiatque ſuo:
Inſpice, dic, titulum: non ſum præceptor amoris:
Quas meruit pœnas, iam dedit illud opus.
Forſitan expectes, an in alta palatia miſſum,
Scandere te iubeam, Cæſareamque domum.
Ignoſcant auguſta mihi loca, dijque locorum:
Venit in hoc illa fulmen ab arce caput.
Sunt equidem memini mitiſſima ſedibus illis
Numina: ſed timeo, qui nocuêre, deos.
Terretur minimo penna ſtridore columba
Vnguibus accipiter ſaucia facta tuis.
Nec procùl à ſtabulis audet diſcedere, ſi qua
Excuſſa eſt auidi dentibus agna lupi.

Vitaret cœlum Phaethon, si viueret: & quos
Optarat stultè, tangere nollet equos.
Me quoque, quæ sensi, fateor Iouis arma timere:
Me reror infesto, cùm tonat, igne peti.
Quicunque Argolica de classe Capharea fugit:
Semper ab Euboicis vela retorquet aquis.
Et mea cymba semel vasta percussa procella,
Illum, quo læsa est, horret adire locum.
Ergo caue liber, & timida circumspice mente,
Et satis à media sit tibi plebe legi.
Dum petit infirmis nimium sublimia pennis
Icarus, Icarias nomine fecit aquas.
Difficile est tamen, hic remis vt aris an aura,
Dicere: consilium resque locusque dabunt.
Si poteris vacuo tradi: si cuncta videbis
Mitia: si vires fregerit ira suas:
Si quis erit, qui te dubitantem, & adire timentem
Tradat, & antè tamen pauca locutus, adi.
Luce bona, dominoque tuo felicior ipso,
Peruenias illuc, & mala nostra leues.
Namque ea, vel nemo, vel qui mihi vulnera fecit,
Solus Achilleo tolere more potest.
Tantum ne noceas, dum vis prodesse, videto:
Nam spes est animi nostra timore minor.
Quæque quiescebat, ne mota resæuiat ira:
Et pœna tu sis altera causa, caue.
Cùm tamen in nostrum fueris penetrale receptus.
Contigerisque tuam scrinia parua, domum:
Aspicies illic positos ex ordine fratres,
Quos studium cunctos euigilauit idem.
Cetera turba palam titulos ostendit apertos,
Et sua detecta nomina fronte gerit.

Tres

Tres procul obscura latitantes parte videbis,
Hi quoque, quod nemo nescit, amare docent.
Hos tu vel fugias: vel, si satis oris habebis,
O Edipodas facito Telegonasque voces.
Deque tribus moneo, si qua est tibi cura parentis,
Ne quenquam, quamuis ipse docebit, ames.
Sunt quoque mutatæ ter quinque volumina formæ,
Nuper ab exequijs carmina rapta meis:
His mando dicas, inter mutata referri
Fortunæ vultum corpora posse meæ.
Namque ea dissimilis subitò est effecta priori:
Flendaque nunc, aliquo tempore læta fuit.
Plura quidem mandare tibi, si quæris, habebam,
Sed vereor tardæ causa fuisse moræ.
Et si, quæ subeunt, tecum liber omnia ferres,
Sarcina laturo magna futurus eras.
Longa via est: propera: nobis habitabitur orbis
Vltimus, à terra remota mea.

ELEGIA II.

Supplicatio ad Deos, vt ab imminenti naufragio eum incolumem seruent.

Dii maris & cœli, (quid enim nisi vota supsunt?)
Soluere quassatæ parcite membra ratis.
Neue, precor, magni subscribite Cæsaris iræ:
Sæpe premente Deo fert Deus alter opem.
Mulciber in Troiam, pro Troia stabat Apollo:
Æqua Venus Teucris, Pallas iniqua fuit.
Oderat Æneam propior Saturnia Turno:
Ille tamen Veneris numine tutus erat.

Sæpe ferox cautum petijt Neptunus Vlyssem:
Eripuit patruo sæpe Minerua suo.
Et nobis aliquid (quamuis distamus ab illis)
Quis vetet irato numen adesse Deo?
Verba miser frustra non proficientia perdo:
Ipsa graues spargunt ora loquentis aquæ.
Terribilisque Notus iactat mea dicta: precesque
Ad quos mittuntur non sinit ire deos.
Ergo ijdem venti, ne causa ladar in vna,
Velaque nescio quò votaque nostra ferunt.
Me miserum, quanti montes voluuntur aquarum!
Iam iam tacturos sidera summa putes.
Quanta diducto subsidunt æquore valles!
Iam iam tacturas Tartara nigra putes.
Quocunque aspicio, nihil est nisi pontus & æther:
Fluctibus hic tumidus, nubibus ille minax.
Inter vtrumque fremunt immani murmure venti:
Nescit cui domino pareat vnda maris.
Nam modò purpureo vires capit Eurus ab ortu:
Nunc Zephyrus sero vespere missus adest:
Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab Arcto:
Nunc Notus aduersa prælia fronte gerit.
Rector in incerto est, nec quid fugiatue petatue,
Inuenit: ambiguis ars stupet ipsa malis.
Scilicet occidimus: nec spes est vlla salutis:
Dumque loquor, vultus obruit vnda meos.
Opprimet hanc animam fluctus: frustraque precanti
Ore necaturas accipiemus aquas.
At pia nil aliud quàm me dolet exule coniux:
Hoc vnum nostri scitque gemitque mali.
Nescit in immenso iactari corpora ponto:
Nescit agi ventis: nescit adesse necem.

Obene,

O bene, quod non ſum mecum conſcedere paſſus:
Ne mihi mors miſero bis patienda foret.
At nunc vt peream, quoniam caret illa periclo,
Dimidia certè parte ſupereſtes ero.
Hei mihi, quàm celeri micuerunt nubila flamma!
Quantus ab ætherio perſonat axe fragor!
Nec leuius laterum tabulæ friuntur ab vndis,
Quàm graue baliſtæ mœnia pulſat onus.
Qui venit, hic fluctus ſuper eminet omnes:
Poſterior nono eſt, vndecimoque prior.
Non letum timeo, genus eſt miſerabile leti:
Demite naufragium, mors mihi munus erit,
Eſt aliquid, fatoque ſuo ferroque cadentem
In ſolita moriens ponere corpus humo:
Et mandare ſuis aliqua, & ſperare ſepulchrum:
Et non æquoreis piſcibus eſſe cibum.
Fingite me dignum tali nece: non ego ſolus
Hîc vehor: immeritos cur mea pœna trahit?
Prô ſuperi, viridesque Dei, quibus æquora cura:
Vtraque iam veſtras ſiſtite turba minas:
Quamque dedit vitam mitiſſima Cæſaris ira,
Hanc ſimite infelix in loca miſſa feram.
Si, quoniam merui pœnam, me perdere vultis:
Culpa mea eſt ipſo iudice morte minor.
Mittere me Stygias ſi iam voluiſſet ad vndas
Cæſar, in hoc veſtra non eguiſſet ope.
Eſt illi noſtri non inuidioſa cruoris
Copia: quodque dedit, cùm volet, ipſe feret.
Vos modò: quos certè nullo, puto, crimine læſi,
Contenti noſtris iam, precor, eſte malis.
Nec tamen, vt cuncti miſerum ſeruare velitis,
Quod periit, ſalnum iam caput eſſe poteſt.

Vt mare ſubſidat, ventiſque ferentibus vtar:
Vt mihi parcatis: non minus exul ero.
Non ego diuitias auidus ſine fine parandi
Latum mutandis mercibus æquor aro:
Nec peto, quas quondam petij ſtudioſus, Athenas:
Oppida non Aſiæ, non mihi viſa prius:
Non vt Alexandri claram delatus in vrbem,
Delicias videam Nile iocoſe tuas:
Quod facile eſt, opto ventos, (quis credere poſſet?)
Sarmatis eſt tellus, quam mea vela petunt.
Obligor, vt tangam ſæui fera littora Ponti:
Quodq; ſit à patria tam fuga tarda queror.
Neſcio quo videam poſitos vt in orbe Tomitas,
Exilij facio per mea vota viam.
Si me diligitis, tantos compeſcite fluctus:
Pronaque ſint noſtræ numina veſtra rati.
Seu magis odiſtis, iuſſæ me aduertite terræ:
Supplicij pars eſt in regione mori.
Ferte (quid hic facio?) rapidi mea corpora venti:
Auſonios fines cur mea vela vident?
Noluit hoc Cæſar: quid, quem fugat ille, tenetis?
Aſpiciat vultus Pontica terra meos,
Et iubet, & merui: nec quæ damnauerit ille
Crimina, defendi faſue piumue puto.
Si tamen acta deos nunquam mortalia fallunt:
A culpa facinus ſcitis abeſſe mea.
Imò ita ſi ſcitis: ſi me meus abſtulit error:
Stultaque mens nobis, non ſcelerata fuit:
Quod licet ex minimis, domui ſi fatimus illi:
Sint ſatis Auguſti publica iuſſa mihi:
Hoc duce ſi duxi felicia ſecula: proque
Cæſare tura, pijs Cæſaribuſque dedi:

Si fuit hic animus nobis, ita parcite diui:
Sin minus: alta cadens obruat vnda caput.
Fallor? an incipiunt grauidæ euanescere nubes?
Victaque mutati frangitur ira maris?
Non casu vos, sed sub conditione vocati,
Fallere quos nonest, hanc mihi ferte opem.

ELEGIA III.

Vt ex vrbe Roma discesserit, nec non coniugis & suorum lachrimas memorat.

CVm subit illius tristissima noctis imago,
Qua mihi supremum tempus in vrbe fuit,
Cùm repeto noctem, qua tot mihi cara reliqui:
Labitur ex oculis nunc quoque gutta meis.
Iam prope lux aderat, qua me discedere Cæsar
Finibus extremæ iusserat Ausoniæ.
Nec mens, nec spacium fuerat satis apta parandis:
Torpuerant longa pectora nostra mora.
Non mihi seruorum, comites non cura legendi:
Non aptæ profugo vestis, opisue fuit.
Non aliter stupui, quàm qui Iouis ignibus ictus
Vixit, & est vitæ nescius ipse suæ.
Vt tamen hanc animi nubem dolor ipse remouit,
Et tandem sensus conualuere mei:
Alloquor extremùm mœstos abiturus amicos:
Quos modò de multis vnus & alter erant.
Vxor amans flentem flens acrius ipsa tenebat,
Imbre per indignas vsque cadente genas.
Nata procul Libycis aberat diuisa sub oris,
Nec poterat fati certior esse mei.

Quocunque aſpiceres, luctus gemituſque ſonabant:
Formaque non taciti funeris intus erat.
Femina, virque meo pueri quoque funere mœrent:
Inque domo lachrimas angulus omnis habet.
Si licet exemplis in paruo grandibus vti:
Hæc facies Troiæ, cùm caperetur, erat.
Iamque quiescebant voces hominumque canumque,
Lunaque nocturnos alta regebat equos.
Hanc ego ſuſpiciens, & ab hac Capitolia cernens,
Quæ noſtro fruſtra iuncta fuere lari.
Numina victrix habitantia ſedibus, inquam,
Iamque oculis nunquam templa videnda meis.
Dijque relinquendi, quos vrbs habet alta Quirini:
Eſte ſalutati tempus in omne mihi.
Et quanquam ſerò clypeum poſt vulnera ſumo:
Attamen hanc odijs exonerate fugam.
Cœleſtique viro, quis me deceperit error,
Dicite, pro culpa ne ſcelus eſſe putet.
Vt quæ ſentitis, pœna quoque ſentiat auctor:
Placato poſſim non miſer eſſe deo.
Hac prece adoraui ſuperos ego: pluribus vxor,
Singultu medios impediente ſonos.
Illa etiam ante lares paſſis proſtrata capillis,
Contigit extinctos ore tremente focos:
Multaque in aduerſos effudit verba penates,
Pro deplorato non valitura viro.
Iamque moræ ſpacium nox præcipitata negabat:
Verſaque ab axe poli Parrhaſis Arctos erat:
Quid facerem? blando patriæ retinebar amore.
Vltima ſed iuſſa nox erat illa fugæ.
Ah quoties aliquo dixi properante, quid vrges?
Vel, quò feſtinas ire vel vnde, vide.

Ah quoties certam me ſum mentitus habere
Horam, propoſita quæ foret apta via.
Ter limen tetigi: ter ſum reuocatus: & ipſe
Indulgens animo pes mihi tardus erat.
Sæpe vale dicto, rurſus ſum multa locutus,
Et quaſi diſcedens oſcula ſumma dedi.
Sæpe eadem mandata dedi, meque ipſe fefelli,
Reſpiciens oculis pignora cara meis.
Deniq; quid ꝑpero? Scythia eſt quò mittimur, inquã
Roma relinquenda eſt: vtraque iuſta mora eſt.
Vxor in æternum viuo mihi viua negatur:
Et domus, & fidæ dulcia membra domus:
Quoſq; ego dilexi fraterno more ſodales:
O mihi Theſea pectora iuncta fide!
Dum licet amplectar: numquam fortaſſe licebit
Amplius in lucro eſt, quæ datur hora, mihi.
Nec mora, ſermonis verba imperfecta relinquo,
Amplectens animo proxima quæque meo.
Dum loquor, & flemus: cælo nitidiſſimus alto
Stella grauis nobis Lucifer ortus erat,
Diuidior haud aliter, quã ſi mea membra relinquã:
Et pars abrumpi corpore viſa ſuo eſt.
Sic doluit Priamus tunc, cùm in contraria verſus
Vltores habuit proditionis equus.
Tunc verò exoritur clamor, gemituſque meorum:
Et feriunt mœſta pectora nuda manus.
Tunc verò coniux humeris abeuntis inhærens,
Miſcuit hæc lachrimis triſtia dicta meis:
Non potes auelli: ſimul hinc ſimul ibimus ambo:
Te ſequar, & coniunx exulis exul ero.
Et mihi facta via eſt: & me capit vltima tellus:
Accedam profugæ ſarcina parua ratiꝰ:

Tei..et à patria discedere Cæsaris ira:
Me pietas: pietas hæc mihi Cæsar erit.
Talia tentabat, sic & tentauerat antè:
Vixque dedit victas vtilitate manus.
Egredior, siue illud erat sine funere ferri,
Squallidus immissis hirta per ora comis.
Illa dolore amens tenebris narratur obortis
Semianimis media procubuisse domo.
Vtque resurrexit, fœdatis puluere turpi
Crinibus, & gelida membra leuauit humo:
Se modò, desertos modò deplorasse penates,
Nomen & erepti sæpe vocasse viri:
Nec gemuisse minus, quàm si natæue, meumue
Vidisset structos corpus habere rogos:
Et voluisse mori, moriendoque ponere sensus:
Respectuque tamen non perijsse mei.
Viuat: & absentem (quoniam sic fata tulerunt)
Viuat, & auxilio subluet vsque suo.
Tingitur Oceano cultos Erymanthidos Vrsa.
Æquoreasq; suo sidere turbat aquas:
Nos tamen Ionium non nostra lindimus æquor
Sponte, sed audaces cogimur esse metu.
Me miserum: quantis nigrescunt æquora ventis,
Erutaque eximis feruet arena vadis!
Monte nec inferior prora puppisque recurua
Insilit: & pictos verberat vnda deos.
Pinea texta sonant: pulsi stridore rudentes:
Aggemit & nostris ipsa carina malis.
Nauita confessus gelidum pallore timorem,
Iam sequitur victus, non regit arte ratem.
Vtq; parum validus non proficientia rector
Cernicis rigidæ frena remittit equo:

Sic

Sic non quò voluit, sed quò rapit impetus vnda,
Aurigam video vela dedisse rati.
Quòd nisi mutatas emiserit Aeolus auras,
In loca iam nobis non adeunda ferar.
Non procul Illyricis laua de parte relictis
Interdicta mihi cernitur Italia.
Desinat in vetitas, quaeso, contendere terras:
Et mecum magno pareat illa Deo.
Dum loquor, & cupio pariter, timeoque repelli,
Increpuit quantis viribus vnda latus!
Parcite cœrulei vos saltem numina ponti,
Infestumque mihi sit satis esse Iouem.
Vos animam saua fessam sebducite morti,
Si modò, qui periit, non perijsse potest.

ELEGIA IV.

Ad amicum, qui etiam in aduersis fidus permanserat.

O Mihi post vllos nunquam memorande sodales
O cui praecipuè sors mea visa sua est·
Attonitum qui me (memini) carissime primus
Ausus es alloquio sustinuisse tuo.
Qui mihi consilium viuendi mite dedisti:
Cùm foret in misero pectore mortis amor:
Scis bene cui dicam, positis pro nomine signis:
Officium nec te fallit, amice, tuum.
Haec mihi semper erunt imis infixa medullis:
Perpetuusque animi debitor huius ero.
Spiritus & vacuas prius hic tenuandus in auras
Ibit, & in tepido deseret ossa rogo:

Quàm

Quàm ſubeant animo meritorum obliuia noſtro,
Et longa pietas excidat iſta die.
Dij tibi ſint faciles: & opis nullius egentem
Fortunam præſtent, diſſimilemque meæ.
Si tamen hæc nauis vento ferretur amico,
Ignoretur forſitan iſta fides.
Theſea Pyrithous non tam ſenſiſſet amicum,
Si non infernas viuus adiſſet aquas.
Vt foret exemplum veri Phocæus amoris,
Fecerunt furiæ triſtis Oreſta tuæ.
Si non Eurialus Rutulos cecidiſſet in hoſtes,
Hyrtacidæ Niſi gloria nulla foret.
Scilicet vt fuluum ſpectatur in ignibus aurum,
Tempore ſic duro eſt inſpicienda fides.
Dum iuuat & vultu ridet fortuna ſereno,
Indelibatas cuncta ſequuntur opes.
At ſimul intonuit, fugiunt: nec noſcitur vlli,
Agminibus comitum qui modò cinctus erat.
Atque hæc exemplis quondam collecta priorum,
Nunc mihi ſunt propriis cognita vera malis.
Vix duo treſue mihi de tot ſupereſtis amici:
Cætera fortunæ, non mea, turba fuit.
Quò magis ô pauci rebus ſuccurite lapſis,
Et date naufragio littora tuta meo.
Neue metu falſo nimium trepidate timentes,
Hac offendatur ne pietate Deus.
Sæpe fidem aduerſis etiam laudauit in armis,
Inque ſuis amat hanc Cæſar: in hoſte probat.
Cauſa mea eſt melior: qui non contraria foui
Arma, ſed hanc merui ſimplicitate fugam.
Inuigiles igitur noſtris pro caſibus oro:
Deminui ſi quâ numinis ira poteſt.

Scire

Scire meos casus si quis desiderat omnes,
Plus, quàm quod fieri res sinit ipsa, petit.
Tot mala sum passus, quot in æthere sidera lucent,
Paruaque quot siccus corpora puluis habet.
Multaque credibili tulimus maiora: ratamque,
Quamuis acciderint, non habitura fidem.
Pars etiam mecum quædam moriatur, oportet:
Meque velim possit dissimulante tegi,
Si vox infragilis, pectus mihi firmius ære,
Pluraque cum linguis pluribus ora forent:
Non tamen iccircò complecterer omnia verbis,
Materia vires exuperante meas.
Pro duce Neritio docti mala nostra poetæ
Scribite: Neritio nam mala plura tuli.
Ille breui spatio multis errauit in annis
Inter Dulichias Iliacasq; domos.
Nos freta sideribus totis distantia mensos
Detulit in Geticos Cæsaris ira sinus.
Ille habuit fidamque manum, socioſque fideles;
Me profugum comites deseruere mei.
Ille suam lætus patriam, victorque petebat:
Apatria fugi victus & exul ego.
Nec mihi Dulichium domus est, Ithaceue, Sameue,
Pœna quibus non est grandis abesse locis:
Sed quæ de septem totum circumspicit orbem
Montibus, imperij Roma deûmque locus.
Illi corpus erat durum patiensque laborum:
Inualidæ vires, ingenuæque mihi.
Ille erat assiduè sæuis agitatus in armis:
Assuetus studijs mollibus ipse fui.
Me Deus oppressit nullo mala nostra leuante:
Bellatrix illi diua ferebat opem.

Cumque minor Ioue sit tumidis qui regnat in vndis:
Illum Neptuni, me Iouis ira premit.
Adde, quòd illius pars maxima ficta laborum:
Pontur in nostris fabula nulla malis.
Denique quæsitos tetigit tamen ille penates:
Quæque diu petijt, contigit arua tamen.
At mihi perpetuò patria tellure carendum est,
Ni fuerit læsi mollior ira Dei.

ELEGIA V.

Ad vxorem, cuius fidem & amorem prædicat.

NEc tantum Clario Lyde dilecta poetæ:
Nec tantum Coo Battis amata suo est:
Pectoribus quantum tu nostris vxor inhæres,
Digna minus misero, non meliore viro.
Te mea suppositæ velut trabe fulta ruina est:
Si quid adhuc ego sum, muneris omne tui est.
Tu facis, vt spolium non sim: nec nuder ab illis,
Naufragij tabulas qui petiêre mei.
Vtque rapax, stimulante fame cupiduſque cruoris
Incuſtoditum captat ouile lupus:
Aut vt edax vultur corpus circumspicit, ecquod
Sub nulla positum cernere possit humo:
Sic mea nescio quis malè fidus rebus acerbis
In bona venturus, si paterêre, fuit.
Hunc tua per fortes virtus summouit amicos:
Nulla quibus reddi gratia digna potest.
Ergò quàm misero tam vero teste probaris,
Hic aliquod pondus si modò testis habet.

Nec

Nec probitate tua prior est, aut Hectoris uxor,
Aut comes extincto Laodamia viro.
Tu si Maonium vatem sortita fuisses:
Penelopes esset fama secunda tuæ.
Siue tibi hoc debes: nullo pia facta magistro:
Cumque noua mores sunt tibi luce dati:
Femina seu princeps omnes tibi culta per annos
Te docet exemplum coniugis esse bonæ:
Assimilemque sui longa assuetudine fecit:
Grandia si paruis assimilare licet.
Hei mihi non magnas quod habent mea carmina vires:
Nostraque sunt meritis ora minora tuis.
Si quid & in nobis viui fuit antè vigoris:
Extinctum longis excidit omne malis.
Prima locum sanctas Heroidas inter haberes:
Prima bonis animi conspicerêre tui.
Quantumcumque tamen præconia nostra valebunt,
Carminibus viues tempus in omne meis.

ELEGIA VI.

Ad amicos, qui eius imaginem auro insculptam habebant.

Si quis habes nostris similes in imagine vultus,
Deme meis hederas, Bacchica serta, comis.
Ista decent lætos felicia signa poetas:
Temporibus non est apta corona meis.
Hæc tibi dissimula, sentis tamen omnia dici,
In digito qui me sæpe referque tuo.
Effigiemque meam fulvo complexus in auro,
Cara relegati, qui potes, ora vides.

Qua

Quæ quoties ſpectans, ſubeat tibi dicere ſaltem,
Quàm procul à nobis Naſo ſodalis abeſt!
Grata tua eſt pietas: ſed carmina maior imago
Sunt mea quæ mando qualiacunqae legas:
Carmina mutatas hominum dicentia formas,
Infelix domini quod fuga rupit opus.
Hæc ego diſcedens, ſicut bona multa meorum,
Ipſe mea poſui mœſtus in igne manu.
Vtque cremaſſe ſuum fertur ſub ſtipite natum
Theſtias, & melior matre fuiſſe ſoror:
Sic ego non meritos mecum peritura libellos
Impoſui rapidis viſcera noſtra rogis.
Vel quòd eram Muſas, vt crimina noſtra, peroſus:
Vel quòd adhuc creſcens & rude carmen erat.
Quæ quoniam non ſunt penitus ſublata, ſed extant,
Pluribus exemplis ſcripta fuiſſe reror.
Nunc precor vt viuant, & non ignaua legentem
Ocia delectent, admoneantque mei.
Non tamen illa legi poterunt patienter ab vllo,
Neſciat his ſummam ſi quis abeſſe manum.
Ablatum mediis opus eſt incudibus illud,
Deſuit & ſcriptis vltima lima meis.
Et veniam pro laude peto: laudatus abundè,
Non ſaſtiditus ſi tibi lector ero.
Hos quoque ſex verſus in prima fronte libelli.
Si præponendos eſſe putabis, habe:
Orba parente ſuo quicunque volumina cernis,
His, ſaltem veſtra detor in vrbe locus.
Quoque magis faueas, non hæc ſunt edita ab illo:
Sed quaſi de domini funere rapta ſui.
Quicquid in his igitur vitij rude carmen habebit,
Emendaturus, ſi licuiſſet, eram.

ELE-

ELEGIA VII.

In amicum, qui illi pollicitam fidem fregerat.

IN caput alta suum labentur ab æquore retrò
Flumina, conuersis solque recurret equis.
Terra feret stellas: cœlum findetur aratro:
Vnda dabit flammas, & dabit ignis aquas:
Omnia naturæ præpostera legibus ibunt:
Parsque suum mundi nulla tenebit iter.
Omnia iam fient, fieri quæ posse negabam:
Et nihil est, de quo non sit habenda fides.
Hæc ego vaticinor: quia sum deceptus ab illo,
Laturum misero quem mihi rebar opem.
Tantane te fallax cepêre obliuia nostri?
Afflictumque fuit tantus adire timor?
Vt neque respiceres, nec solarêre iacentem
Dure, nec exequias prosequerêre meas?
Illud amicitiæ sanctum ac venerabile nomen
Re tibi pro vili, sub pedibusque iacet.
Quid fuit, ingenti prostratum mole sodalem
Viscere? & alloquuij parte leuare tui?
Inque meos si non lachrymas dimittere casus,
Pauca tamen ficto verba dolore loqui?
Idque quod ignoti faciunt, valedicere saltem:
Et vocem populi publicaque ora sequi?
Denique lugubres vultus, nunquamque videndos
Cernere supremo, dum licuitque, die?
Dicendumque semel toto non amplius æuo
Accipere, & parili reddere voce, vale?

At

At fecere alij nullo mihi fœdere iuncti:
Et lachrymas animi ſigna dedere ſui.
Quid, niſi connictu cauſiſq; valentibus eſſes,
Temporis & longi iunctius amore mihi?
Quid, niſi tot luſus, & tot mea ſeria noſſes?
Tot noſſem luſus, ſeriaq; ipſe tua?
Quid, ſi duntaxat Romæ mihi cognitus eſſes?
Aſcitus toties in genus omne ioci?
Cunctane in æquoreos abierunt irrita ventos?
Cunctane Lethæis merſa feruntur aquis?
Non ego te genitum placida reor vrbe Quirini,
Vrbe, meo quæiam non adeunda pede eſt:
Sed ſcopulis Ponti, quos hæc habet ora, ſiniſtri:
Inq; feris Scythiæ Sarmaticisq; iugis.
Et tua ſunt ſilicis circum præcordia venæ:
Et rigidum ferri ſemina pectus habet.
Quæq; tibi tenero quondam ducenda palato
Plena dedit nutrix vbera, tigris erat.
Aut mala noſtra minus, quàm non aliena putares,
Duritiæq; mihi non agerere reus.
Sed quoniam accedit fatalibus hoc quoq; damnis:
Vt careant numeris tempora prima ſuis:
Effice peccati ne ſim memor huius, & illo
Officium vt laudem, quo queror, ore tuum.

ELEGIA VIII.

Ad amicum, quòd vulgus fortunam ſequatur.

DEtur inoffenſæ vitæ tibi tangere metam,
Qui legis hoc nobis non inimicus opus.

Atq;

Atque vtinam pro te possent mea vota valere,
Quæ pro me duros non tetigêre Deos.
Donec eris felix, multos numerabis amicos:
Tempora si fuerint nubila, solus eris.
Aspicis vt veniant ad candida tecta columbæ?
Accipiat nullas sordida turris aues?
Horrea formicæ tendunt ad inania nunquam:
Nullus ad amissas ibit amicus opes.
Vtque comes radios per Solis euntibus vmbra est:
Cùm latet hic pressus nubibus, illa fugit:
Mobile sic sequitur fortunæ lumina vulgus:
Quæ simul inducta nube teguntur, abit.
Hæc, precor, vt possint semper tibi falsa videri:
Sunt tamen euentu vera fatenda meo.
Dum stetimus, turbæ quantum satis esset, habebat
Nota quidem, sed non ambitiosa domus.
At simul impulsa est, omnes timuêre ruinam,
Cautaque communi terga dedere fugæ.
Sæua nec admiror metuunt si fulmina, quorum
Ignibus affari proxima quæq; solent.
Sed tamen in duris remanentem rebus amicum
Quam libet inuiso Cæsar in hoste probat.
Nec solet irasci (neque enim moderatior alter)
Cùm quis in aduersis, si quid amauit, amat.
De comite Argolico postquam cognouit Orestem,
Narratur Pyladen ipse probasse Thoas
Quæ fuit Actoridæ cum magno semper Achille,
Laudari solita est Hectoris ore fides.
Quòd pius ad manes Theseus comes iret amico,
Tartareum dicunt indoluisse deum.
Euryali Nisique fide tibi Turne relata,
Credibile est lachrimis immaduisse genas.

Est

Est etiam miseris pietas: & in hoste probatur:
Hei mihi, quàm paucos hæc mea dicta mouent:
Hic status, hæc rerum nunc est fortuna mearum,
Debeat vt lachrimis nullus adesse modus.

ELEGIA IX.

Amico gratulatur, quòd studio & doctrina magnam sit laudem consecutus: rogatque, vt sibi patrocinetur.

AT mea sint proprio quamuis mœstissima casu
Pectora, profectu facta serena tuo.
Hoc tibi venturum iam tum carissime vidi,
Ferret adhuc istam cum minus aura ratem.
Siue aliquod morum, seu vitæ labe carentis
Est precium, nemo pluris emendus erat.
Siue per ingenuas aliquis caput extulit artes:
Qualibet eloquio sit bona causa tuo.
His ego commotus dixi tibi protinus ipsi,
Scena manet dotes grandis, amice, tuas.
Hoc mihi non ouium fibræ, tonitrusue sinistri,
Linguaue seruatæ pennaue dixit auis.
Augurium ratio est, & coniectura futuri,
Hæc diuinaui, notitiamque tuli.
Quæ quoniam vera est: tota mihi mente, tibique
Gratulor, ingenium non latuisse tuum.
At nostrum tenebris vtinam latuisset in imis:
Expedijt studijs lumen abesse meis.
Vtque tibi prosint artes facunde seueræ,
Dissimiles illis sic nocuêre mihi.

Vita

Vita tamen tibi nota mea est: scis artibus illis
Auctoris mores abstinuisse sui.
Scis vetus hoc iuuenis lusum mihi carmen: & istos
Vt non laudandos, sic tamen esse iocos.
Ergo vt defendi nullo mea posse colore,
Sic excusari crimina posse puto.
Quâ potes, excusa, nec amici desere causam:
Quo pede cœpisti, sic bene semper eat.

ELEGIA X.

Nauim laudat, quam in Corinthiaco sinu habuit.

EST mihi, sitque precor, flaua tutela Minerua
Nauis, & à picta casside nomen habet.
Siue opus est uelis: minimam bene currit ad auram:
Siue opus est remo: remige carpit iter.
Nec comites volucri contenta est vincere cursu:
Occupat egressas quamlibet ante rates.
Et patitur fluctus: fertque assilentia longè
Æquora: nec sauis victa madescit aquis.
Illa Corinthiacis primùm mihi cognita Cenchreis,
Fida manet trepidæ duxque comesque fugæ.
Perque tot euentus, & iniquis concita ventis
Æquora, Palladio numine tuta fuit.
Nunc quoque tuta, precor, vasti secet ostia ponti:
Quasq; petit, Getici littoris intret aquas.
Quæ simul Æoliæ mare me deduxit in Helles:
Et longum tenui limite fecit iter:
Fleximus in lauum cursus, & ab Hectoris vrbe
Venimus in portus, Imbria terra, tuos.

Inde

Saltus ab hac terra breuis Epirea petenti:
Hac dominum tenus est illa secuta suum.
Nam mihi Bistonios placuit pede carpere campos:
Helle spontiacas illa reliquit aquas.
Dardaniamque petit auctoris nomen habentem,
Et teruricola Lampsace tuta Deo.
Quaque per angustas malè vectæ virginis undas
Sestion Abydena separat vrbe fretum.
Inde Propontiacis hærentem Cyzicon oris,
Cyzicon Æmoniæ nobile gentis opus.
Quæque tenent ponti Byzantia littora fauces,
Hic locus est gemini ianua vasta maris.
Hæc, precor, euincat, propulsaque fortibus Austris
Transeat in stabiles strenua Cyaneas.
Thynniacosque sinus, & ab his per Apollinis vrbem
Acta sub Anchiali mœnia findat iter.
Inde Mesembriacos portus, & Odessum, & arces
Prætereat dictas nomine, Bacche, tuo.
Et quos Alcathoi memorant à mœnibus ortos
Sedibus his profugos constituisse lares.
A quibus aduenias Miletida sospes ad vrbem,
Offensi quò me contulit ira Dei.
Hæc si contigerit, meritæ cadet agna Minervæ:
Non facit ad nostras hostia maior opes.
Vos quoque Tyndaridæ, quos hæc colit insula, fratres
Mite, precor, duplici numen adeste via.
Altera namque parat Symplegadas ire per altas:
Scindere Bicionias altera puppis aquas.
Vos facite vt ventos, loca cum auersa petamus,
Illa suos habeat, nec minus ista suos.

ELE-

ELEGIA XI.

Ad lectorem, quòd in itinere hunc primum librum confecerit.

Littera quacunque est toto tibi lecta libello,
Est mihi sollicita tempore facta via.
Aut hanc me, gelido tremerem cum mense Decembri,
Scribentem medijs Adria vidit aquis:
Aut postquam bimarem cursu superauimus Isthmon,
Alteraque est nostra sumta carina fuga.
Quòd facerem versus inter fera murmura Ponti,
Cycladas Ægeas obstupuisse puto.
Ipse ego nunc miror tantis animique marisque
Fluctibus ingenium non cecidisse meum.
Seu stupor huic studio, siue est insania nomen:
Omnis ab hac cura mens releuata mea est.
Sæpe ego nimbosis dubius iactabar ab Hœdis.
Sæpe minax Steropes sidere Pontus erat:
Fuscabatque diem custos Erymanthidos vrsæ:
Aut Hyadas sæuis auxerat Auster aquis:
Sæpe maris pars intus erat: tamen ipse trementi
Carmina ducebam qualiacunque manu.
Nunc quoque contenti stridunt Aquilone rudentes,
Inque modum tumuli concaua surgit aqua:
Ipse gubernator tollens ad sidera palmas,
Exposcit votis, immemor artis, opem.
Quocunque aspexi, nihil est nisi mortis imago:
Quam dubia timeo mente, timensque precor.
Attigero portum, portu terrebor ab ipso:
Plus habet infesta terra timoris aqua.

Nam ſimul inſidijs hominum pelagique laboro:
Et faciunt geminos enſis & vnda metus.
Ille meo vereor ne ſperet ſanguine prædam:
Hæc titulum noſtræ mortis habere velit.
Barbara pars læua eſt auidæ ſubmiſſa rapinæ,
Quam cruor & cædes, bellaque ſemper habent.
Cumque ſit hybernis agitatum fluctibus æquor:
Pectora ſunt ipſo turbidiora mari.
Quò magis his debes ignoſcere candide lector,
Si ſpe ſint, vt ſunt, inferiora tua.
Non hæc in noſtris, vt quondam, ſcribimus hortis:
Nec conſuete meum lectule corpus habes.
Iactor in indomito brumali luce profundo:
Ipſaque cæruleis charta feritur aquis.
Improba pugnat hyems: indignaturque, quòd auſim
Scribere, ſe rigidas incutiente minas.
Vincat hyems hominem: ſed eodem tempore, quæſo,
Ipſe modum ſtatuam carminis, illa ſui.

Primi Libri finis.

PVP. OVIDII NASONIS TRISTIVM.

Liber Secundus.

Ad Auguſtum Cœſarem.

QVID mihi vobiſcum eſt, infelix cura, libelli,
Ingenio perij qui miſer ipſe meo? (Muſæ!
Cur modò damnatas repeto mea crimina
An ſemel eſt pœnam commeruiſſe parum?
Carmina fecerunt, vt me cognoſcere vellent
Omine non fauſto femina virque meo.
Carmina fecerunt, vt me, moreſque notaret
Iampridem inuiſa Cæſar ab arte meos.
Deme mihi ſtudium: vitæ quoque crimina demes:
Acceptum refero verſibus eſſe nocens.
Hoc precium curæ, vigilatorumque laborum
Cepimus: ingenio eſt pœna reperta meo.
Si ſaperem, doctas odiſſem iure ſorores,
Numina cultori perniciоſa ſuo.
At nunc (tanta meo comes eſt inſania morbo)
Saxa meum refero rurſus ad icta pedem.
Scilicet vt victus repetit gladiator arenam:
Et redit in tumidas naufraga puppis aquas.

Forsitan, vt quondam Teuthrantia regna tenenti,
Sic mihi res eadem vulnus opemque ferat.
Musaque quæ mouit, motam quoque leniet iram:
Exorant magnos carmina sæpe deos.
Ipse quoque Ausonias Cæsar matresque nurusque,
Carmina turrigeræ dicere iussit Opi.
Iusserat & Phœbo dici, quo tempore ludos
Fecit, quos ætas aspicit vna semel.
His precor exemplis tua nunc mitissime Cæsar
Fiat ab ingenio mollior ira meo.
Illa quidem iusta est: nec me meruisse negabo:
Non adeò nostro fugit ab ore pudor.
Sed, nisi peccassem, quid tu concedere posses?
Materiam veniæ sors tibi nostra dedit.
Si, quoties peccant homines, sua fulmina mittat
Iuppiter, exiguo tempore inermis erit.
Nunc vbi detonuit, strepituque exterruit orbem:
Purum discussis aera reddit aquis.
Iure igitur genitorque deûm rectorque vocatur:
Iure capax mundus nil Ioue maius habet.
Tu quoque cùm patriæ rector dicare, paterque,
Vtere more Dei nomen habentis idem.
Idque facis: nec te quisquam moderatius alter
Imperij potuit frena tenere sui.
Tu veniam Partho superato sæpe dedisti,
Non concessurus quam tibi victor erat.
Diuitijs etiam multos & honoribus auctos
Vidi, qui tulerant in caput arma tuum.
Quaque dies bellum, belli tibi sustulit iram:
Parsque simul templis vtraque dona tulit.
Vtque tuus gaudet miles, quòd viceris hostem,
Sic, cur se victum gaudeat, hostis habet.

Causa

Causa mea est melior: qui nec contraria dicor
Arma, nec hostiles esse secutus opes.
Per mare, per terras, per tertia numina iuro:
Per te præsentem conspicuumque Deum.
Hunc animum fauisse tibi, vir maxime: meque,
Qua sola potui, mente fuisse tuum.
Optaui peteres cœlestia sidera tardè:
Parsque fui turbæ paruæ precantis idem.
Et pia tura dedi pro te: cumque omnibus vnus
Ipse quoque adiunxi publica vota meis.
Quid referam libros illos, quos crimina dicis,
Mille locis plenos nominis esse tui?
Inspice maius opus, quod adhuc sine fine reliqui,
In non credendos corpora versa modos.
Inuenies vestri præconia nominis illic:
Inuenies animi pignora multa mei.
Non tua carminibus maior fit gloria: nec quo
Vt maior fiat, crescere possit, habet.
Fama Iouis superest: tamen hunc sua facta referri,
Et se materiam carminis esse, iuuat.
Cumque Gigantei memorantur prœlia belli:
Credibile est latum laudibus esse suis.
Te celebrant alij, quanto decet ore tuasq;
Ingenio laudes vberiore canunt.
Sed tamen, vt fuso taurorum sanguine centum,
Sic capitur minimo thuris honore Deus.
Ah ferus, & nobis nimium crudeliter hostis,
Delicias legit qui tibi cumque meas:
Carmina ne nostris & te venerantia libris
Iudicio possint candidiore legi.
Esse sed irato quis te mihi posset amicus?
Vix tunc ipse mihi non inimicus eram.

Cùm cœpit quaſſata domus ſubſidere, partes
In proclinatas omne recumbit onus.
Cunctaque fortuna rimam faciente dehiſcunt:
Ipſa ſuo quædam pondere tracta ruunt.
Ergo hominum quæſitum odium mihi carmine: quæq;
Debuit, eſt vultus turba ſecuta tuos.
At (memini) vitamque meam moreſque probabas,
Illo, quem dederas, prætereuntis equo.
Quod ſi non prodeſt, & honeſti gloria nulla
Redditur: at nullum crimen adeptus eram.
Nec malè commiſſa eſt nobis fortuna reorum,
Vſque decem decies inſpiciendа viris.
Res quoque priuatas ſtatui ſine crimine iudex:
Deque mea faſſa eſt pars quoque victa fide.
Te miſerum: potui, ſi non extrema nocerent,
Iudicio tutus non ſemel eſſe tuo.
Vltima me perdunt: imoque ſub æquore mergit
Incolumem toties vna procella ratem.
Nec mihi pars nocuit de gurgite parua: ſed omnes
Preſſere hoc fluctus Oceanuſque caput,
Cur aliquid vidi? cur noxia lumina feci?
Cur imprudenti cognita culpa mihi eſt?
Inſcius Actæon vidit ſine veſte Dianam:
Præda fuit canibus non minus ille ſuis.
Scilicet in ſuperis etiam fortuna luenda eſt:
Nec venium, læſo numine, caſus habet.
Illa noſtra die, qua me malus abſtulit error,
Parua quidem perijt, ſed ſine labe, domus.
Sic quoque parua tamen, patrio dicatur vt auo
Clara, nec vllius nobilitate minor.
Et neque diuitijs, nec paupertate notanda eſt:
Vnde ſit in neutrum conſpiciendus eques.

Sit

Sit quoque nostra domus vel censu parua, vel ortu,
Ingenio certè non latet illa meo.
Quo videar quamuis nimium iuueniliter vsus:
Grande tamen toto nomen ab orbe fero.
Turbaque doctorum Nasonem nouit: & audet
Non fastiditis annumerare viris.
Corruit hæc igitur Musis accepta sub vno,
Sed non exiguo crimine lapsa domus.
Atque ea sic lapsa est, vt surgere, si modò lasi
Ematuruerit Cæsaris ira, queat.
Cuius in euentu pœnæ clementia tanta est,
Vt fuerit nostro lenior ira metu.
Vita data est: citraque necem tua constitit ira:
O princeps parcè viribus vse tuis.
Insuper accedunt, te non admente, paternæ,
Tanquam vita parum muneris esset, opes.
Nec mea decreto damnasti facta Senatus,
Nec mea selecto iudice iussa fuga est.
Triſtibus inuectus verbis (ita principe dignum)
Vltus es offensas, vt decet, ipse tuas.
Adde, quod edictum quamuis immite minaxque,
Attamen in pœnæ nomine lene fuit.
Quippe relegatus, non exul dicor in illo,
Parcaque fortunæ sunt tibi verba meæ.
Nulla quidem sano grauior mentisque potenti
Pœna est, quàm tanto displicuisse viro.
Sed solet interdum fieri placabile numen:
Nube solet pulsa candidus ire dies.
Vidi ego pampineis oneratam vitibus vlmum,
Quæ fuerat sæuo fulmine tacta Iouis.
Ipse licet sperare vetes, sperabimus: atque
Hoc vnum fieri te prohibente potest.

Spes mihi magna subit, cùm te, mitissime Cæsar:
Spes mihi, respicio cum mea facta, cadit.
Ac veluti ventis agitantibus æquora, non est
Æqualis rabies, continuusque furor:
Sed modò subsidunt intermissique silescunt,
Vimque putes illos deposuisse suam:
Sic abeunt, redeuntque mei, variantque timores,
Et spem placandi dantque negantque tui.
Per superos igitur, qui dant tibi longa, dabuntque
Tempora, Romanum si modò nomen amant:
Per patriam, quæ tuta & secura parente est:
Cuius & in populo pars ego nuper eram:
Sic tibi, quem semper factis animeque mereris,
Reddatur grata debitus urbis amor:
Liuia sic tecum sociales impleat annos:
Qua, nisi te, nullo coniuge digna fuit:
Qua si non esset, cœlebs te vita deceret,
Nullaque, cui posses esse maritus, erat.
Sospite sic te sit natus quoque sospes: & olim
Imperium regat hoc cum seniore senex:
Vt faciuntque tui sidus iuuenile nepotes,
Per tua, perque tui facta parentis eant:
Sic assueta tuis semper victoria castris,
Nunc quoque se præstet, notaque signa petat:
Ausoniumq; ducem solitis circumuolet alis,
Ponat & in nitida laurea serta coma.
Per quem bella geris: cuius nunt corpore pugnas:
Auspicium cui das grande, Deosque tuos:
Dimidioque tui præsens, & respicis urbem:
Dimidio procul es, suaque bella geris.
Hic tibi sic redeat superato victor ab hoste:
Inque coronatis fulgeat altus equis:

Parce

Parce precor: ſubmiſſæque tuum fera tela reconde:
Hen nimium miſero cognita tela mihi!
Parce pater patriæ: nec nominis immemor huius,
Olim placandi ſpem mihi tolle tui:
Non precor vt redeam, quamuis maiora petitis
Credibile eſt magnos ſæpe dediſſe deos.
Mitius exilium ſi das propiuſque roganti:
Pars erit è pœna magna leuata mea.
Vltima perpetior, medios proiectus in hoſtes:
Nec quiſquam patria longius exul abeſt.
Solus ad egreſſus miſſus ſeptemplicis Iſtri,
Parrhaſi & gelido virginis axe premor.
Iazyges, & Colchi, Metereaque turba, Getæque
Danubij mediis vix prohibentur aquis.
Cumque alij cauſa tibi ſint grauiore fugati:
Vlterior nulli quàm mihi, terra data eſt.
Longius hac nihil eſt, niſi tantum frigus & hoſtis,
Et maris aſtricto qua coit vnda gelu.
Hactenus Euxini pars eſt Romana ſiniſtri:
Proxima Baſterna, Sauromataque tenent.
Hæc eſt Auſonio ſub iure nouiſſima: vixque
Hæſit in imperij margine terra tui.
Vnde precor ſuplex, vt nos in tuta releges:
Ne ſit cum patria pax quoque ademta mihi.
Ne timeam gentes, quas non bene ſummouet Iſter:
Neue tuus poſſim ciuis ab hoſte capi.
Fas prohibet Latio quenquam de ſanguine natum,
Cæſaribus ſaluis barbara vincla pati.
Perdiderint cùm me duo crimina, carmen, & error:
Alterius facti cul ſilenda mihi eſt.
Nam tanti non ſum, renouem vt tua vulnera Cæſar,
Quem nimio plus eſt indoluiſſe ſemel.

Altera pars superest: qua turpi rimine lectus,
Arguor obscœni doctor adulterij.
Fas ergo est aliquà cœlestia pectora falli:
Et sunt notitia multa minora tua.
Vtque deos cœlumque simul sublime tuenti,
Non vacat exiguis rebus adesse Ioui:
Ex te pendentem sic dum circumspicis orbem:
Effugiunt curas inferiora tuas.
Scilicet imperij princeps statione relicta,
Imparibus legeres carmina facta modis.
Non ea te moles Romani nominis vrget:
Inque tuis humeris tam leue fertur onus:
Lusibus vt possis aduertere numen ineptis:
Excutiasq; oculis otia vestra tuis.
Nunc tibi Pannonia est, nunc Illyris ora domanda:
Rhætica nunc præbent, Thraciaque arma metum,
Nunc petit Armenius pacem: nunc porrigit arcus
Parthus eques, timida captaque signa manu.
Nunc te prole tua iuuenem Germania sentit:
Bellaque pro magno Cæsare Cæsar agit.
Denique vt in tanto, quantum non extitit vnquam,
Corpore pars nulla est, quæ labet imperij:
Vrbs quoque te, & legum lassat tutela tuarum,
Et morum, similes quos cupis esse tuis.
Nec tibi contingunt, quæ gentibus otia præstas,
Bellaque cum multis irrequieta geris.
Miror in hoc igitur tantarum pondere rerum,
Vnquam te nostros euoluisse iocos.
At si (quod mallem) vacuus fortasse fuisses,
Nullum legisses crimen in arte mea.
Illa quidem fateor frontis non esse seuera
Scripta, nec à tanto principe digna legi:

Non

Non tamen iccirco legum contraria iussis
Sunt ea, Romanas eruditque nurus.
Neue quibus scribam possis dubitare: libellus
Quattuor hos versus è tribus vnus habet.
Este procul vitta tenues, insigne pudoris,
Quaque tegis medios instita longa pedes.
Nil, nisi legitimum, concessaque furta, canemus:
Inque meo nullum carmine crimen erit.
Ecquid ab hac omnes rigidas summouimus arte,
Quas stola contingi vittaque sumta vetat?
At matrona potest alienis artibus vti:
Quodque trahat, quamuis non deceatur, habet.
Nil igitur matrona legat, quia carmine ab omni
Ad delinquendum doctior esse potest.
Quodcunque attigerit (si qua est studiosa sinistri)
Ad vitium mores instruet inde suos.
Sumpserit annales (nihil est hirsutius illis)
Facta sit vnde parens Ilia, nempe leget.
Sumpserit Æneidem genitrix vbi prima: requiret,
Æneadum genitrix vnde sit alma Venus.
Persequar inferius (modò si licet ordine ferri)
Posse nocere animis carminis omne genus.
Non tamen iccirco crimen liber omnis habebit:
Nil prodest, quod non ladere possit idem.
Igne quid vtilius? si quis tamen vrere tecta
Caperit, audaces instruit igne manus.
Eripit interdum, modò dat medicina salutem:
Quaque iuuet, monstrat, quaque sit herba nocens.
Et latro, & cautus præcingitur ense viator,
Ille sed insidias, hic sibi portat opem.
Discitur, innocuas vt agat facundia causas:
Protegit hæc sontes, immeritosque premit.

Sic igitur carmen, recta si mente legatur,
Constabit nulli posse nocere meum.
Et, quiddam vitij quicunque hinc concipit, errat,
Et nimium scriptis arrogat ille meis.
Vt tamen hoc fatear, ludi quoque semina præbent
Nequitiæ: tolli tota theatra iube.
Peccandi causam quàm multi sæpe dederunt,
Martia cùm durum sternit arena solum?
Tollatur Circus: non tuta licentia Circi est:
Hic sedet ignoto iuncta puella viro.
Cùm quædam spatientur in hac, vt amator eôdem
Conueniat, quare porticus vlla patet,
Quis locus est templis augustior? hæc quoque vitet,
In culpam si qua est ingeniosa suam.
Cùm steterit Iouis ædes: Iouis succuret in æde,
Quàm multas matres fecerit ille Deus.
Proxima adoranti Iunonis templa subibit
Pellicibus multis indoluisse Deam.
Pallade conspecta, natum de crimine virgo
Sustulerit quare quærit Erichthonium.
Venerit in magni templum tua numina Martis.
Stat Venus vltori iuncta viro ante fores.
Isidis æde sedens, cur hanc Saturnia, quæret,
Egerit Ionio Bosporioque mari.
In Venerem Anchises, in Lunam Latmius heros.
In Cererem Iasius, qui referatur, erit.
Omnia peruersas possunt corrumpere mentes.
Stant tamen illa suis omnia tuta locis.
Et procul à scripta solis meretricibus arte,
Summouet ingenuas pagina prima manus.
Quæcunque erumpit, quà non sinit ire sacerdos,
Protinus hæc vetiti criminis acta rea est.

Non

Non tamen est facinus versus euoluere molles
Multa licet casta non facienda legant.
Sæpe supercilij nudas matrona seueri,
Et Veneris stantes ad genus omne, videt.
Corpora Vestales oculi meretricia cernunt:
Nec domino pœna res ea causa fuit.
At quare in nostra nimia est lasciuia Musa?
Cur ue meus cuiquam suadet amare liber?
Nil nisi peccatum, manifestaque culpa fatenda est:
Pœnitet ingenij, iudicijque mei.
Cur non Argolicis potius qua concidit armis,
Vexata est iterum carmine Troia meo?
Cur tacui Thebas? & mutua vulnera fratrum?
Et septem portas sub duce quauque suo?
Non mihi materiam bellatrix Roma negabat:
Et pius est patriæ facta referre labor.
Denique, cum meritis impleueris omnia Cæsar,
Pars mihi de multis vna canenda fuit.
Vtque trahunt oculos radiantia lumina Solis:
Traxissent animum sic tua facta meum.
Arguor immeritò: tenuis mihi campus aratur:
Illud erat magnæ fertilitatis opus.
Non ideo debet pelago se credere: si qua
Audeat exiguo ludere cymba lacu.
Forsan & hoc dubitem, numeris leuioribus aptus
Sim satis, in paruos sufficiamque modos.
At si me iubeas domitos Iouis igne gigantes
Dicere, conantem debilitabit opus.
Diuitis ingenij est, immania Cæsaris acta
Condere, materia ne superetur opus.
Et tamen ausus eram: sed detrectare videbar:
Quodq; nefas, damno viribus esse tuis.

Ad

Ad leue rursus opus, iuuenilia carmina, veni:
Et falso moui pectus amore meum.
Non equidem vllem: sed me mea fata trahebant:
Inque meas pœnas ingeniosus eram.
Hei mihi cur didici? cur me docuere parentes?
Litteraque est oculos vlla morata meos?
Hæc tibi me imprudentem lasciuia fecit, ob artes,
Quas ratus es vetitos sollicitare toros.
Sed neque me nuptæ didicerunt furta magistro:
Quodque parum nouit, nemo docere potest.
Sic ego delicias, & mollia carmina feci:
Strinxerit vt nomen fabula nulla meum.
Nec quisquam est adeò media de plebe maritus,
Vt dubius vitio sit pater ille meo.
Crede mihi, distant mores à carmine nostro:
Vita verecunda est, Musa iocosa mea.
Magnaque pars mendax operum est & ficta meorum,
Plus sibi permisit compositore suo.
Nec liber indicium est animi: sed honesta voluntas
Plurima mulcedis auribus apta refert.
Accius esset atrox, comminua Terentius esset,
Essent pugnaces, qui fera bella canunt.
Denique compositi teneros non solus amores:
Composito pœnas solus amore dedi.
Quid nisi cum multo Venerem confundere vino
Præcepit Lyrici Teia Musa senis?
Lesbia quid docuit Sappho, nisi amare puellas?
Tuta tamen Sappho, tutus & ille fuit.
Nec tibi Battiade nocuit, quòd sæpe legenti
Delicias versu fassus es, ipse tuas.
Fabula iucundi nulla est sine amore Menandri:
Et solet hic pueris virginibusq; legi.

Ilias

Iliaripſa quid eſt aliud, niſi adultera, de qua
Inter amatorem pugna virumque fuit?
Quid prius eſt illi flamma Chryſeidos? aut quæ
Fecerit iratos rapta puella duces?
Aut quid Odyſſea eſt, niſi femina propter amorem,
Dum vir abeſt, multis vna petita viris?
Quis niſi Mæonides Venerem Martemque ligatos
Narrat in obſcæno corpora prenſa toro?
Vnde, niſi indicio magni ſciremus Homeri,
Hoſpitis igne duas incaluiſſe Deas?
Omne genus ſcripti grauitate Tragœdia vincit:
Hæc quoque materiam ſemper amoris habet.
Nam quid in Hippolyto eſt, niſi cæca flãma nouerca?
Nobilis eſt Canace fratris amore ſui.
Quid? non Tantalides agitante Cupidine currus,
Piſæam Phyrgijs vexit eburnus equis?
Tingeret vt ferrum natorum ſanguine mater,
Concitus à læſo fecit amore dolor.
Fecit amor ſubitas volucres cum pellice regem:
Quæque ſuum luget nunc quoque mater Itym.
Si non Aeropen frater ſceleratus amaſſet,
Auerſos Solis non legeremus equos.
Impia nec tragicos tetigiſſet Scylla cothurnos,
Ni patrium crimen deſecuiſſet amor.
Qui legis Electran, & egentem mentis Oreſtem,
Egiſthi crimen Tyndaridoſque legis.
Nam quid de tetrico referam domitore Chimæra?
Quem leto fallax hoſpita penè dedit?
Quid loquar Hermionem? quid te Ceneia virgo?
Teque Mycenæo Phœbas amata duci?
Quid Danaen? Danaique nurus, matremque Lyæi?
Alomenam, & noctes, qua coiere duas?

Quid

Quid generum Peliæ? quid Theseă? quidue Pelasgum,
Iliacam tetegit qui rate primus humum?
Huc Iole, Pyrrhique parens, huc Herculis vxor,
Huc accedat Hylas, Iliadesque puer.
Tempore deficiar, tragicos si persequar ignes:
Vixque meus capiet nomina nuda liber.
Est & in obscœnos deflexa Tragœdia risus:
Multaq; prateriti verba pudoris habet.
Nec nocet auctori, mollem qui fecit Achillem,
Infregisse suis fortia facta modis.
Iunxit Aristides Milesia crimina secum,
Pulsus Aristides nec tamen vrbe sua est:
Nec, qui desciſsit corrumpi semina matrum,
Eubius impura conditor historiæ.
Nec, qui composuit nuper Sybaritida, fugit:
Nec, qui concubitus non tacuêre suos.
Suntque ea doctorum monumentis mista virorum,
Muneribusque ducum publica facta patent,
Neue peregrinis tantum defendar ab armis:
Et Romanus habet multa iocosa liber.
Vtque suo Martem cecinit grauis Ennius ore,
Ennius ingenio maximus, arte rudis:
Explicat vt causas rapidi Lucretius ignis,
Casurumque triplex vaticinatur opus:
Sic sua lasciuo cantata est sæpe Catullo
Femina, cui falsum Lesbia nomen erat:
Nec contentus ea, multos vulgauit amores,
In quibus ipse suum fassus adulterium est:
Par fuit exigui similisque licentia Calui,
Detexit varijs qua sua facta modis.
Quid referam Ticidă? quid Memmi carmẽ apud quos
Rebus abest nomen, nominibusque pudor.

Cinna

Cinna quoque his comes eſt: Cinnaq; procacior Anſer.
Et leue Cornifici, parqe Catonis opus.
Et quorum libris modò diſſimulata Perilla,
Nomine nunc legitur dicta Metelle tuo.
Is quoq; Phaſiacas Argo qui duxit in vndas,
Non potuit Veneris furta tacere ſuæ.
Nec minus Hortenſi, nec ſunt minus improba Serui
Carmina: quis dubitet nomina tanta ſequi?
Vertit Ariſtiden Siſenna: nec obſuit illi
Hiſtoriæ turpes inſeruiſſe iocos.
Nec fuit opprobrio celebraſſe Lycorida Gallo:
Sed linguam nimio non tenuiſſe mero.
Credere iuranti durum putat eſſe Tibullus,
Hoc etiam de ſe quod neget illa viro.
Fallere cuſtodem demum docuiſſe fatetur:
Seque ſua miſerum nunc ait arte premi.
Sæpe velut gemmam domina ſignumq; probaret,
Per cauſam meminit ſe tetigiſſe manum.
Vtque refert, digitis ſæpe eſt nutuque locutus:
Et tacitam menſa duxit in orbe notam.
Et quibus è ſuccis abeat de corpore liuor,
Impreſſo fieri qui ſolet ore, docet.
Denique ab incauto nimium petit ille marito,
Se quoque vti ſeruet, peccet vt illa minus.
Scit cui latretur, cùm ſolus obambulet ipſe,
Cui toties clauſas excreet ante fores.
Multaque dat furti talis præcepta, docetque
Qua nupta poſſint fallere ab arte viros.
Nec fuit hoc illi fraudi: legiturque Tibullus,
Et placet: & iam te principe notus erat.
Inuenies eadem blandi præcepta Properti:
Diſtrictus minima nec tamen ille nota eſt.

His

His ego succeſſi: quoniam præſtantia candor
Nomina viuorum diſſimulare iubet.
Non timui, (fateor) ne, qua totêre carina,
Naufraga ſeruatis omnibus vna foret.
Sunt alijs ſcriptæ, quibus alea luditur, artes:
Hæc eſt ad noſtros non leue crimen auos.
Quid valeant tali, quo poſſis plurima iactu
Fingere, damnoſos effugiaſque canes.
Teſſera quos habeat numeros: diſtante vocato,
Mittere quo deceat, quo dare miſſa modo.
Diſcolor vt recto graſſetur limite miles,
Dum medius gemino calculus hoſte perit.
Vt mage velle ſequi ſciat, & reuocare priorem:
Nec tutò fugiens incomitatus eat,
Parua ſedet ternis inſtructa tabella lapillis:
In qua viciſſe eſt continuaſſe ſuos.
Quique alij luſus (neque enim nunc perſequar omnes)
Perdere rem caram tempora noſtra ſolent.
Ecce canit formas alius, iactuſque pilarum:
Hic artem nandi præcipit, ille trochi.
Compoſita eſt alijs fuſcandi cura coloris:
Hic epulis leges, hoſpitioque dedit.
Alter humum, de qua fingantur pocula, monſtrat,
Quæque docet liquido teſta ſit apta mero.
Talia luduntur fumoſo menſe Decembri,
Quæ damno nulli compoſuiſſe fuit.
His ego deceptus, non triſtia carmina feci:
Sed triſtis noſtros pœna ſecuta iocos.
Denique non video det tot ſcribentibus vnum,
Quem ſua perdiderit Muſa, repertus ego.
Quid ſi ſcripſiſſem mimos obſcæna iocantes,
Qui ſemper vetiti crimen amoris habent?

In

In quibus assiduè cultus procedit adulter,
Verbaque dat stulto callida nupta viro.
Nubilis hæc virgo, matronaque, virque, puerque
Spectat: & ex magna parte senatus adest.
Nec satis incestis temerari vocibus aures:
Assuescunt oculi multa pudenda pati,
Cumque fefellit amans aliqua nouitate maritum:
Plauditur, & magno palma fauore datur.
Quòque minus prodest, pœna est lucrosa poetæ:
Tantaque non paruo crimina prætor emit.
Inspice ludorum sumptus Auguste tuorum,
Emta tibi magno talia multa leges.
Hæc tu spectasti, spectandaque sæpe dedisti:
Maiestas adeò comis vbique tua est.
Luminibusque tuis, totus quibus vtitur orbis,
Scenica vidisti lætus adulteria.
Scribere si fas est imitantes turpia mimos:
Materia minor est debita pœna meæ.
An genus hoc scripti faciunt sua pulpita tutum?
Quòdue libet mimis, scena licere dedit?
Et mea sunt populo saltata poemata sæpe:
Sæpe oculos etiam detinuêre tuos.
Scilicet in domibus vestris vt prisca virorum
Artifici fulgent corpora picta manu:
Sic, quæ concubitus varios, Veneriſque figuras
Exprimat, est aliquo parua tabella loco
Vtque sedet vultus fassus Telamonius iram.
Inque oculis facinus barbara mater habet:
Sic madidos digitis siccat Venus vda capillos:
Et modò maternis tecta videtur aquis.
Bella sonant alij telis instructa cruentis:
Parsq; tui generis, pars tua facta canit.

Inuida

Inuidia me ſpacio natura coercuit arcto:
Ingenio vires exiguaſque dedit.
Et tamen ille tuæ felix Æneidos auctor
Contulit in Tyrios arma virumq; toros.
Nec legitur pars vlla magis de corpore toto,
Quàm non legitimo fœdere iunctus amor.
Phyllidis hic idem, teneroſque Amaryllidis ignes
Bucolicis iuuenis luſerat antè modis.
Nos quoque iampridem ſcripto peccauimus iſto:
Supplicium patitur non noua culpa nouum.
Carminaque ediderам: cùm te delicta notantem
Prætерij toties irrequietus eques.
Ergo quæ iuueni mihi non nocitura putaui
Scripta parum prudens: nunc nocuêre ſeni.
Sera redundauit veteris vindicta libelli:
Diſtat & à meriti tempore pœna ſui:
Ne tamen omne meum credas onus eſſe remiſſum,
Sæpe dedi noſtra grandia vela rati.
Sex ego Faſtorum ſcripſi totidemque libellos
Cumque ſuo finem menſe volumen habet.
Idque tuo nuper ſcriptum ſub nomine Cæſar,
Et tibi ſacratum ſors mea rupit opus.
Et dedimus Tragicis ſcriptum regale cothurnis:
Quæque grauis debet verba cothurnus habet.
Dictaque ſunt nobis, quamuis manus vltima cœpto
Deſuit, in facies corpora verſa nouas.
Atque vtinam reuoces animum paulliſper ab ira,
Et vacuo iubeas hinc tibi pauca legi:
Pauca, quibus prima ſurgens ab origine mundi
In tua deduxi tempora Cæſar opus:
Aſpiceres quantum dederis mihi pectoris ipſe:
Quòque fauore animi teque tuoſque canam.

Non

Non ego mordaci distrinxi carmine quenquam:
Nec meus vllius carmina versus habet.
Candidus à salibus suffusis felle refugi:
Nulla venenato littera mista ioco est.
Inter tot populi, tot scripti millia nostri,
Quem mea Calliope laserit, vnus ero.
Non igitur nostris vllum gaudere Quiritem
Auguror, at multos indoluisse malis.
Nec mihi credibile est quenquam insultare iacenti,
Gratia candori si qua relicta meo est.
His, precor, atque alijs possint tua numina flecti,
O pater, ô patriæ cura salusque tuæ.
Non vt in Ausoniam redeam: nisi forsitan olim,
Cùm longo pœna tempore victus eris.
Tutius exilium, pauloque quietius oro,
Vt par delicto sit mea pœna suo.

Secundi Libri finis.

PVB. OVIDII NASONIS TRISTIVM *Liber Tertius.*

ELEGIA I.

Liber lectorem alloquitur per prosopopœiam.

MIssus in hanc venio timidè liber exulis vr-
Da placidã ſeſſo, lector amice, manũ. (bẽ:
Neue reformida, ne ſim tibi fortè pudori:
Nullus in hac charta vers' amare docet.
Nec domini fortuna mei eſt, vt debeat illam
Infelix vllis diſſimulare iocis.
Id quoque, quod viridi quondam malè luſit in ævo,
(Heu nimium ſerò, damnat & odit opus.
Inſpice quid portem: nil hic niſi triſte videbis,
Carmine temporibus conueniente ſuis.
Clauda quòd alterno ſubſidunt carmina verſu,
Vel pedis hoc ratio, vel via longa facit,
Quòd neque ſum cedro flauus, nec pumice lauis:
Erubui domino cultior eſſe meo.
Littera ſuffuſas quòd habet maculoſa lituras:
Laſit opus lachrimis ipſe poeta ſuum.
Siqua videbuntur caſu non dicta Latinè,
In qua ſcribebat, barbara terra fuit.

Dicite

Dicite lectores, si non graue, quà sit eundum,
Quasq; petam sedes hospes in vrbe liber.
Hæc vbi sum furtim lingua titubante locutus.
Qui mihi monstraret, vix fuit vnus, iter.
Dij tibi dent nostro quod non tribuêre poetæ,
Molliter in patria viuere posse tua.
Duc age: namque sequar: quamuis terraq; mariq;
Longinquo referam lassus ab orbe pedem.
Paruit: & ducens, Hæc sunt fora Cæsaris, inquit:
Hæc est à sacris quæ via nomen habet.
Hic locus est Vestæ, qui Palladæ seruat, & ignem:
Hæc fuit antiqui regia parua Numæ:
Inde petens dextram, porta est, ait, ista Palati:
Hic sator: hoc primum condita Roma loco est.
Singula dum miror, video fulgentibus armis
Conspicuos postes, tectaque digna Deo.
Et Iouis hæc, dixi, domus est: quod vt esse putarem,
Augurium menti querna corona dabat,
Cuius vt accepi dominum, Non fallimur, inquam:
Et magni verum est hanc Iouis esse domum.
Cur tamen apposita velatur ianua lauro?
Cingit & augustas arbor opaca fores?
An quia perpetuos meruit domus ista triumphos?
An quia Leucadio semper amata Deo est:
Ipsane quòd festa est? an quòd facit omnia festa?
Quam tribuit terris, pacis an ista nota est?
Vtque viret laurus semper, nec fronde caduca
Carpitur: æternum sic habet illa decus:
Causa superpositæ scripto testante coronæ
Seruatos ciues indicat huius ope.
Adijce seruatis vnum pater optime ciuem,
Qui procul extremo pulsus in orbe latet.

In quo poenarum, quas se meruisse fatetur,
Non facinus causam, sed suus error habet.
Me miserum, vereorque locum, vereorque potentem,
Et quatitur trepido littera nostra metu.
Aspicis exangui chartam pallere colore?
Aspicis alternos intremuisse pedes?
Quandocunque precor nostro placata parenti,
Iisdem sub dominis aspiciare domus.
Inde timore pari gradibus sublimia celsis,
Ducor ad intonsi candida templa Dei.
Signa peregrinis vbi sunt alterna columnis,
Belides, & stricto barbarus ense pater.
Quæq; viri docto veteres fecêre nouique
Pectore, lecturis inspicienda patent.
Quærebam fratres, exceptis scilicet illis,
Quos suus optaret non genuisse pater.
Quærentem frustra custos è sedibus illis
Præpositus sancto iussit abire loco.
Altera templa peto vicino iuncta theatro:
Hæc quoque erant pedibus non adeunda meis.
Nec me, quæ doctis patuerunt prima libellis
Atria, libertas tangere passa sua est.
In genus auctoris miseri fortuna redundat:
Et patimur nati quam tulit ipse fugam.
Forsitan & nobis olim minus asper, & illi
Enictus longo tempore Cæsar erit.
Dij, precor, atq; adeò (neq; enim mihi turba rogãda)
Cæsar ades voto maxime diue meo:
Interea statio quoniam mihi publica clausa est,
Priuato liceat delituisse loco.
Vos quoque, si fas est, confusa pudore repulsæ
Seruite plebeiæ carmina nostra manus.

ELE-

ELEGIA II.

Queritur se in exilium missum.

ERgo erat in fatis Scythiam quoque visere nostris?
Queque Lycaonio terra sub axe iacet?
Nec vos Pierides, nec stirps Latonia vestro
Docta sacerdoti turba tulistis opem.
Nec mihi, quòd lusi vero sine crimine, prodest,
Quodque magis vita Musa iocosa mea est.
Plurima sed pelago terraque pericula passum
Vstus ab assiduo frigore Pontus habet.
Quique fugax rerum, securaque in otia natus:
Mollis, & impatiens antè laboris eram:
Vltima nunc patior: nec me mare portubus orbum
Perdere, diuersa nec potuêre via.
Suffecitque malis animus. nam corpus ab illo
Accepit vires, vixque ferenda tulit.
Dum tamen & ventis dubius iactabar, & vndis:
Fallebat curas aegraque corda labor.
Vt via finita est, & opus requieuit eundi:
Et pœna tellus est mihi tacta mea,
Nil nisi flere libet: nec nostro parcior imber
Lumine, quàm verna de niue manat aqua.
Roma, domusque subit, desideriumq; locorum,
Quicquid & amissa restat in vrbe mei.
Hei mihi, quòd toties nostri pulsata sepulcri
Ianua sed nudo tempore aperta fuit.
Cur ego tot gladios fugi? totiesque minata
Obruit infelix nulla procella caput?

Dij, quos experior nimium constanter iniquos,
Participes iræ quam Deus vnus habet:
Extimulate, precor, cessantia fata: meique
Interius clausas esse vetate fores.

ELEGIA III.
Ad vxorem, quòd æger fuerit.

HAEC mea, si casu miraris, epistola quare
Alterius digitis scripta sit: æger eram.
Æger in extremis ignoti partibus orbis,
Incertusque mei pæne salutis eram.
Quem mihi nunc animum dira regione iacenti
Inter Sauromatas esse Getasque putas?
Nec cœlum patior, nec aquis assueumus istis:
Terraque nescio quo non placet ipsa modo.
Non domus apta satis: non hic cibus vtilis ægro:
Nullus Apollinea qui leuet arte malum.
Non qui soletur, non qui labentia tardè
Tempora narrando fallat, amicus adest.
Lassus in extremis iaceo populisque locisque:
Et subit affectu nunc mihi quicquid abest.
Omnia cùm subeant: vincis tamen omnia coniux:
Et plus in nostro pectore cara tenes.
Te loquor absentem: te vox mea nominat vnam:
Nulla venit sine te nox mihi, nulla dies.
Quinetiam sic me dicunt aliena locutum,
Vt foret amentis nomen in ore tuum.
Si iam deficiam, suppressaque lingua palato
Vix instillato restituenda mero:
Nunciet huc aliquis dominam venisse, resurgam:
Spesque tui nobis causa vigoris erit.

Ergo

Dumq; ego ſum vitæ dubius, tu forſitan iſtic
Iucundum, noſtri neſcia, tempus agis.
Non agis, affirmo: liquet hoc cariſſima nobis,
Tempus agi ſine me non niſi triſte tibi.
Si tamen impleuit mea ſors quos debuit annos:
Et mihi viuendi tam citò finis adeſt:
Quantum erat ô magni perituro parcere diui:
Vt ſaltem patria contumularer humo.
Vel pœna in mortis tempus dilata fuiſſet:
Vel præcepiſſet mors properata fugam.
Integer hanc potui nuper bene reddere vitam:
Exul vt occiderem, nunc mihi vita data eſt.
Tam procul ignotis igitur moriemur in oris?
Et fient ipſo triſtia fata loco?
Nec mea conſueto langueſcent corpora lecto?
Depoſitum nec me qui fleat vllus erit?
Nec domina lachrymis in noſtra cadentibus ora
Accedent animæ tempora parua meæ?
Nec mandata dabo? nec cum clamore ſupremo
Languentes oculos claudet amica manus?
Sed ſine funeribus caput hoc, ſine honore ſepulcri
Indeploratum barbara terra teget?
Ecquid vbi audieris tota turbabere mente?
Et feries pauida pectora fida manu?
Ecquid in has fruſtrà tendens tua brachia partes
Clamabis miſeri nomen inane viri?
Parce tamen lacerare genas: nec ſcinde capillos:
Non tibi nunc primùm, lux mea, raptus ero.
Cùm patriam amiſi, tunc me periiſſe putato:
Et prior & grauior mors fuit illa mihi.
Nunc, ſi fortè potes ſed non potes, optima coniux,
Finitis gaude tot mihi morte malis.

Quod potes, extenua forti mala corde ferendo:
Ad quæ iampridem non rude pectus habes.
Atque vtinam pereant animæ cum corpore nostræ,
Effugiatque auidos pars mihi nulla rogos.
Nam si morte carens vacuas volat altus in auras
Spiritus, & Samij sunt rata dicta senis:
Inter Sarmaticas Romana vagabitur vmbras,
Perque feros manes hospita semper erit.
Ossa tamen facito parua reseruentur in vrna:
Sic ego non etiam mortuus exul ero.
Non vetat hoc quisquam. fratrem Thebana peremtæ
Supposuit tumulo rege vetante soror.
Atque ea cum folijs, & amomi puluere misce,
Inque suburbano condita pone solo.
Quosque legat versus oculo properante viator,
Grandibus in tumuli marmore cæde notis.
Hic ego qui iaceo tenerorum lusor amorum,
Ingenio perij Naso poeta meo.
At tibi, qui transis, ne sit graue, quisquis amasti,
Dicere: Nasonis molliter ossa cubent.
Hoc satis in tumulo est: etenim maiora libelli,
Et diuturna magis sunt monimenta mei.
Quos ego confido, quamuis nocuêre, daturos
Nomen, & auctori tempora longa suo.
Tu tamen extincto feralia munera ferto,
Deque tuis lacrymis humida serta dato.
Quamuis in cinerem corpus mutauerit ignis,
Sentiet officium mœsta fauilla pium.
Scribere plura libet: sed vox mihi fessa loquendo
Dictandi vires, siccaque lingua, negat.
Accipe supremo dictum mihi forsitan ore,
Quòd, tibi qui mittit, non habet ille, vale.

ELE-

ELEGIA IV.

Ad amicum, vt magnorum virorum consuetudinem fugiat.

O Mihi care quidem semper, sed tempore duro
Cognite: res postquam procubuere meæ:
Vsibus edocto si quicquam credis amico:
Viue tibi, & longè nomina magna fuge.
Viue tibi: quantumque potes, prælustria vita.
Sæuum prælustri fulmen ab arce venit.
Nam quanquam soli possint prodesse potentes,
Non prosit potius, si quis obesse potest.
Effugit hybernas demissa antenna procellas:
Latáq; plus paruis vela timoris habent.
Aspicis vt summa cortex leuis innatet vnda,
Cùm graue nexa simul retia mergat onus?
Hæc ego si monitor monitus prius ipse fuissem,
In qua debebam, forsitan vrbe forem.
Dum tecum vixi: dum me leuis aura ferebat:
Hæc mea per placidas cymba cucurrit aquas.
Quæ cadit in plano, vix hoc tamen euenit ipsum,
Sic cadit, vt tacta surgere possit humo.
At miser Elpenor tecto delapsus ab alto,
Occurrit regi flebilis vmbra suo.
Quid fuit, vt tutas agitaret Dædalus alas?
Icaras immensas nomine signet aquas?
Nempe quòd hic altè, demissus at ille volabat:
Nouis pennas ambo non habuere suas.
Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit: & intra
Fortunam debet quisq; manere suam.

Non foret Eumedes orbus, si filius eius
Stultus Achilleos non adamasset equos.
Nec natum in flamma vidisset, in arbore nasat,
Cepisset genitor si Phaetonta Merops.
Tu quoque formida nimium sublimia semper.
Propositique memor contrahe vela tui.
Nam pede inoffenso spacium procurrere vita
Dignus es: & fato candidiore frui.
Qua pro te vt voueam, miti pietate mereris,
Hæsuraque mihi tempus in omne fide.
Vidi ego te tali vultu mea fata gementem,
Qualem credibile est ore fuisse meo.
Nostra tuas vidi lacrymas super ora cadentes:
Tempore quas vno, fidaque verba bibi.
Nunc quoque summotum studio defendit amicum,
Et mala vix vlla parte leuanda leuas.
Viue sine inuidia: molleque inglorius annos
Exige: amicitias & tibi iunge pares.
Nasoniſque tui, quòd adhuc non exulat, vnum
Nomen ama, Scythicus cetera pontus habet.
Proxima sideribus tellus Erymantidos vrsæ
Me tenet, astricto terra perusta gelu.
Bosphorus & Tanais superant, Scitiæque paludes,
Vixque satis noti nomina pauca loci.
Vlterius nihil est, nisi non habitabile frigus,
Heu quàm vicina est vltima terra mihi!
At longè patria est, longè est carissima coniux:
Quicquid & hæc nobis post duo dulce fuit.
Sic tamen hæc absunt, vt, quæ contingere non est
Corpore, sint animo cuncta videnda meo.
Ante oculos errat domus, vrbs, & forma locorum,
Succeduntque suis singula facta locis.

Coniugis

Coniugis ante oculos sicut præsentis imago est:
Illa meos casus ingrauat, illa leuat.
Ingrauat hoc, q̃ abest: leuat hoc, quod præstat amorẽ.
Impositumque sibi firma tuetur onus.
Vos quoque pectoribus nostris hæretis amici:
Dicere quos cupio nomine quemque suo:
Sed timor officium cautus comspecit. & ipsos
In nostro poni carmine nolle puto.
Antè volebatis: gratique erat instar honoris,
Versibus in nostris nomina vestra legi.
Quod quoniam est anceps: intra mea pectora quemq̃
Alloquar: & nulli causa timoris ero.
Nec meus indicio latitantes versus amicos
Protrahet: occultè, si quis amauit, amet.
Scite tamen, quamuis longa regione remotus
Absim, vos animo semper adesse meo.
Et quà quisque potest, oro, mala nostra leuate:
Fidam proiecto neue negate manum.
Prospera sic vobis maneat fortuna, nec vnquam
Contacti simili sorte rogetis idem.

ELEGIA V.
Ad Carum amicum.

VSVS amicitiæ tecum mihi parvus, vt illam
Non ægrè possis dissimulare, fuit:
Ni me complexus vinclis propioribus esses,
Naue mea vento forsan eunte suo.
Vt cecidi, cunctique meam fugere ruinam,
Versaque amicitiæ terga dedere meæ:
Ausus es igne Iouis percussum tangere corpus,
Et deplorati limen adire domus.

Idque recens præstas, nec longo cognitus vsu,
Quod veterum misero vix duo tresue mihi,
Vidi ego confusos vultus: visosque notaui,
Osque madens fletu, pallidiusque meo.
Et lacrymas cernens in singula verba cadentes,
Ore meo lacrymas, auribus illa bibi.
Brachiaque excepi presso pendentia collo,
Et singultatis oscula mista sonis.
Sum quoque, Care, tuis defensus viribus absens:
Scis Carum veri nominis esse locum.
Multaque præterea manifesti signa fauoris
Pectoribus teneo non abitura meis.
Dij tibi posse tuos tribuant defendere semper:
Quos in materia prosperiore iuues.
Si tamen interea, quid in his ego perditus oris
(Quod te credibile est quærere) quærit, agam:
Spe trahor exigua, quam tu mihi demere noli,
Tristia leniri numina posse Dei.
Seu temerè expector sine hoc contingere fas est,
Tu mihi, quod cupio, fas, precor, esse proba.
Quæque tibi est linguæ facundia, confer in illud:
Vt doceas votum posse valere meum.
Quo quisque est maior: magis est placabilis iræ:
Et faciles motus mens generosa capit.
Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni:
Pugna sinum finem, cùm iacet hostis, habet.
At lupus, & turpes instant morientibus vrsi:
Et quæcunque minor nobilitate fera est.
Maius apud Troiam forti quid habemus Achille?
Dardanij lacrymas non tulit ille senis.
Quæ ducis Emathij fuerit clementia, Porus,
Præclarique docent funeris exequiæ.

Neue

Neue hoſtium referam flexas ad mitius iras:
Iunonis gener eſt, qui prius hoſtis erat.
Denique non poſſum nullam ſperare ſalutem:
Cùm non ſit pœna cauſa cruenta mea.
Non mihi quærenti poſſumdare cuncta, petitum
Cæſareum caput eſt, quod caput orbis erat.
Non aliquid dixi, violentaq; lingua locuta eſt,
Lapſaue ſunt nimio verba profana mero,
Inſcia quòd crimen viderunt lumina, plector:
Peccatumque oculos eſt habuiſſe meum.
Non equidem totam poſſum defendere culpam,
Sed partem noſtri criminis error habet.
Spes igitur ſupereſt, facturum vt molliat ipſe
Mutati pœnam conditione loci.
Hoc vtinam nitidi ſolis pranuncius ortus
Afferat admiſſo Lucifer albus equo.

ELEGIA. VI.

Ad amicum quo familiariſſimè vſus eſt.

FOedus amicitiæ non vis cariſſime noſtræ,
Nec ſi fortè velis, diſſimulare potes.
Donec enim licuit, nec te mihi carior alter,
Nec tibi me tota iunctior vrbe fuit.
Iſque erat vſque adeò populo teſtatus, vt eſſet
Panè magis quàm tu, quamque ego, notus amor.
Quique eſt in caris animi tibi candor amicis,
Cognitus eſt illi, quem colis ipſe, viro.
Nil ita celabas, vt non ego conſcius eſſem:
Pectoribusq; dabas multa tegenda meis.

Cuique ego narrabam ſecreti quicquid habebam:
Excepto quod me peraidit, vnus eras.
Id quoque ſi ſciſſes, ſaluo fruerere ſodali,
Conſilioque forem ſoſpes amice tuo.
Sed mea me in pœnam nimirum fata trahebant:
Omne bonæ & claudunt vtilitatis iter.
Siue malum potui tamen hoc vitare cauendo,
Seu ratio fatum vincere nulla valet:
Tu tamen ô nobis vſu iunctiſſime longo,
Pars deſiderij maxima panè mei:
Sis memor, &, ſi quas fecit tibi gratia vires,
Illas pro nobis experiare, rogo.
Numinis vt læſi fiat manſuetior ira,
Mutatoque minor ſit mea pœna loco.
Idque ita, ſi nullum ſcelus eſt in pectore noſtro:
Principiumque mei criminis error habet.
Nec breue, nec tutum eſt, quo ſint mea dicere caſu,
Lumina funeſti conſcia facta mali:
Menſque reformidat, veluti ſua vulnera, tempus
Illud: & admonitu ſit nouus ipſe dolor.
Et quæcunque adeò poſſint afferre pudorem,
Illa tegi cæca condita nocte decet.
Nil igitur referam, niſi me peccaſſe: ſed illo
Præmia peccato nulla petita mihi.
Stultitiamq; meum crimen debere vocari,
Nomina ſi facto reddere vera velis.
Quæ ſi non ita ſunt, alium, quo longius abſim,
Quærere (ſuburbana hæc ſit mihi terra) locum.

ELEGIA VII.

Mandat epistolæ vt Perillam adeat.

VAde salutatum subitò perarata Perillam
Littera, sermonis fida ministra mei.
Aut illam inuenies dulci cum matre sedentem,
Aut inter libros Pierideſque suas.
Quicquid aget, cùm te scierit veniſſe, relinquet:
Nec mora, quid venias, quidue, requiret, agam?
Viuere me dices: ſed ſic, vt viuere nolim:
Nec mala tam longa noſtra leuata mora.
Et tamen ad Muſas, quamuis nocuêre, reuerti,
Aptaque in alternos cogere verba pedes.
Tu quoque dic, ſtudijs communibus ecquid inhæres?
Doctaque non patrio carmina more canis?
Nam tibi cum facie mores natura pudicos,
Et raras dotes, ingeniumque dedit.
Hoc ego Pegaſidas deduxi primus ad vndas:
Ne malè fecunda vena periret aqua
Primus id aſpexi teneris in virginis annis,
Vtque pater natæ, duxque comeſque fui.
Tunc quoque ſed forſan noſtrum deleuit amorem
Tempus, eram nimio iunctius amore tibi,
Ergo ſi remanent ignes tibi pectoris ijdem,
Sola tuum vates Lesbia vincet opus.
Sed vereor, ne nunc mea te fortuna retardet,
Poſtque meos caſus ſit tibi pectus iners.
Dum licuit, tua ſæpe mihi, tibi noſtra legebam,
Sæpe tui index, ſæpe magiſter eram.
Aut ego præbebam factis modò verſibus aures:
Aut, vbi ceſſaras, cauſa ruboris eram.

Forsitan exemplo, quia me lesêre libelli,
Tu quoque sis poenæ fata secuta meæ.
Pone Perilla metum, tantummodo femina nulla,
Neue vir à scriptis discat amare tuis.
Ergo desidiæ remoue doctissima causas,
Inque bonas artes, & tua sacra redi.
Ista decens facies longis vitiabitur annis:
Rugaque in antiqua fronte senilis erit:
Injicietque manum formæ damnosa senectus,
Quæ, strepitum passu non faciente, venit.
Cumque aliquis dicet: Fuit hæc formosa, dolebis;
Et speculum mendax esse querêre tuum.
Sunt & opes modicæ, cùm sis dignissima magnis:
Finge sed immensis censibus esse pares:
Nempe dat & quodcunque libet fortuna, rapitq;.
Irus & est subitò, qui modò Crœsus erat.
Singula ne referam, nil non mortale tenemus,
Pectoris exceptis ingenijque bonis.
En ego cùm patria caream vobisq;, domoq; :
Raptaque sint, adimi quæ potuêre, mihi:
Ingenio tamen ipse meo comitorque fruorque,
Cæsar in hoc potuit iuris habere nihil:
Quilibet hanc suo vitam mihi finiat ense:
Me tamen extincto fama superestes erit.
Dumque suæ victrix septem de montibus orbem
Prospiciet domitum Martia Roma, legar.
Tu quoq;, quam studij maneat felicior vsus,
Effuge venturos, qua potes vsq;, rogos.

ELE-

ELEGIA VIII.
Patrium & suos videre desiderat.

NVnc ego Triptolemi cuperem conscendere currus,
Misit in ignotam qui rude semen humum.
Nunc ego Medeæ vellem frenare dracones:
Quos habuit fugiens arce, Corinthe, tua.
Nunc ego iactandas optarem sumere pennas
Siue tuas Perseu, Dædale siue tuas:
Vt, tenera nostris cedente volatibus aura,
Aspicerem patriæ dulce repentè solum.
Desertæque domus, vultus, memoresque sodales,
Caraque præcipuè coniugis ora meæ.
Stulte, quid hæc frustra votis puerilibus optas?
Quæ non vlla tibi fertque feretque dies?
Si semel optandum est, Augusti numen adora,
Et, quem sensisti, ritè precare Deum.
Ille tibi pennasque potest, currusque volucres
Tradere: det reditum, protinus ales eris.
Si precer hæc (neque enim possum maiora precari)
Ne mea sint, timeo, vota modesta parum.
Forsitan hoc olim, cùm iam satiauerit iram,
Tunc quoque sollicita mente rogandus erit.
Quod minus interea est, instar mihi muneris ampli
Ex his me iubeat quolibet ire locis.
Nec cœlum, nec aqua faciunt, nec terra, nec aura:
Hei mihi perpetuus corpora languor habet.
Seu vitiant artus ægræ contagia mentis:
Siue mei causa est in regione mali.
Vt tetigi Pontum, vexant me somnia, vixque
Ossa tegit macies, nec iuuat ora cibus.

Quisquis

Quique per autumnum percussis frigore primo
Est color in foliis, quæ nouus læsit hiems:
Is mea membra tenet: nec viribus alleuor vllis:
Et nunquam queruli causa doloris abest.
Nec melius valeo, quàm corpore, mente: sed ægra est
Vtraque pars æque, binaque damna fero.
Hæret & ante oculos veluti spectabile corpus
Astans fortunæ forma videnda meæ.
Cumque locos, moresque hominum, cultusq; sonosq;
Cernimus, & quid sim, quid fuerimque subit:
Tantus amor necis est, quærar vt de Cæsaris ira,
Quòd non offensas vindicet ense suas.
At quoniam semel est odio ciuiliter vsus,
Mutato leuior sit fuga nostra loco.

ELEGIA IX.
Vnde Tomos dictus.

Hic quoque sunt igitur Graiæ (quis crederet) vr-
Inter inhumanæ nomina barbariæ. (bes
Huc quoque Mileto missi venêre coloni?
Inque Getis Graias constituêre domos?
Sed vetus huic nomen, positaque antiquius vrbe,
Conditat ab Absyrti cæde fuisse loco.
Nam ratis, quæ cura pugnacis facta Minervæ,
Per non tentatas prima cucurrit aquas.
Impia desertum fugiens Medea parentem,
Dicitur his remos applicuisse vadis.
Quem procul vt vidit tumulo speculator ab alto:
Hospes, ait, nosco Colchide vela dari.
Dum trepidant Minyæ, dum soluitur aggere funis,
Dum sequitur celeres anchora tracta manus:

Consci-

Conscia percussit meritorum pectora Colchis,
Ausa atque ausura multa nefanda manu.
Et, quanquam superest ingens audacia menti,
Pallor in attonitæ virginis ore fuit.
Ergo vbi prosspexit venientia vela, tenemur,
Et pater est aliqua fraude morandus, ait.
Dum quid agat quærit, dum versat in omnia vultus,
Ad fratrem casu lumina flexa tulit.
Cuius vt oblata est præsentia, vicimus, inquit:
Hic mihi morte sua causa salutis erit.
Protinus ignari, nec quicquam tale timentis,
Innocuum rigido perforat ense latus.
Atque ita diuellit, diuulsaque membra per agros
Dissipat, in multis inuenienda locis.
Neu pater ignoret, scopulo proponit in alto
Pallentesque manus, sanguineumque caput:
Vt genitor luctuque nouo tardetur, &, artus
Dum legit extinctos, triste retardet iter.
Inde Tomos dictus locus hic, quia fertur in illo
Membra soror fratris consecuisse sui.

ELEGIA X.
Quibus cum gentibus viuat.

SI quis adhuc istic meminit Nasonis adempti,
Et superest sine me nomen in vrbe meum:
Supposi tum stellis nunquam tangentibus æquor,
Me sciat in media viuere barbaria:
Sauromatæ cingunt fera gens, Bessique, Getæque,
Quàm non ingenio nomina digna meo!
Dum tamen aura tepet, medio defendimur Istro:
Ille suis liquidus bella repellit aquis.

At cum triſtis hyems ſqualentia protulit ora,
Terraque marmoreo eſt candida facta gelu,
Dum patet & Boreas, & nix iactata ſub Arcto:
Tum patet hasgentes axe tremente premi.
Nix iacet: & iactam nec Sol pluuiæque reſoluunt:
Induxit Boreas, perpetuamque facit.
Ergo, vbi deliciit nondum prior, altera venit:
Et ſolet in multis bima iacere locis.
Tantaque commoti vis eſt Aquilonis, vt altas
Æquet humo turres, tectaque rapta ferat.
Pellibus, & ſutis arcent mala frigora braccis
Oraque de toto corpore ſola patent.
Sæpe ſonant moti glacie pendente capilli,
Et nitet inducto candida barba gelu.
Nudaque conſiſtunt formam ſeruantia teſta
Vina: nec hauſta meri, ſed data fruſta bibunt.
Quid loquar? vt cuncti concreſcant frigore riui?
Deque lacu fragiles effodiantur aquæ?
Ipſe, papyrifero qui non anguſtior amne,
Miſcetur vaſto multa per ora freto,
Cæruleos ventis latices durantibus Iſter
Congelat, & tectis in mare ſerpit aquis:
Quaque rates ierant, pedibus nunc itur: & vndas
Frigore concretas vngula pulſat equi
Perque nouos pontes, ſubter labentibus vndis,
Ducunt Sarmatici barbara plauſtra boues.
Vix equidem credar: ſed cùm ſint præmia falſi
Nulla, ratam debet teſtis habere fidem.
Vidimus ingentem glacie conſiſtere pontum,
Lubricaque immotas teſta premebat aquas.
Nec vidiſſe ſat eſt: durum calcauimus æquor:
Vndaque non vdo ſub pede ſumma fuit.

Si

Si tibi tale fretum quondam Leandre fuisset,
Non foret angusta mors tua crimen aquæ.
Tum neque se pandi possunt delphines in auras
Tollere, conantes dura coercet hiems.
Et quanquam Boreas iactatis insonet alis,
Fluctus in obsesso gurgite nullus erit.
Inclusæque gelu stabunt vt marmore puppes:
Nec poterit rigidas findere remus aquas.
Vidimus in glacie pisces hærere ligatos,
Sed pars ex illis tunc quoque viua fuit.
Siue igitur nimij Boreæ vis sæua marmas,
Siue redundatas flumine cogit aquas:
Protinus æquato siccis Aquilonibus Ister
Inuehitur celeri barbarus hostis equo.
Hostis equo pollens, longeque volante sagitta,
Vicinam latè depopulatur humum.
Diffugiunt alij: nullisque tuentibus agros,
Incustodita diripientur opes.
Ruris opes paruæ, pecus, & stridentia plaustra:
Et quas diuitias incola pauper habet.
Pars agitur vinctis post tergum capta lacertis,
Respiciens frustra, rura, laremque suum.
Pars cadit hamatis miserè confixa sagittis:
Nam volucri ferro tinctile virus inest.
Quæ nequeunt secum ferre, aut abducere, perdunt:
Et cremat insontes hostica flamma casas.
Tum quoque, cùm pax est, trepidant formidine belli:
Nec quisquam presso vomere sulcat humum.
Aut videt aut metuit locus hic, quem nõ videt hostem
Cessat iners rigido terra relicta situ.
Non hic pampinea dulcis latet vua sub vmbra.
Nec cumulant altos feruida musta lacus.

Poma

Poma negat regio: nec haberet Acontius, in quo
Scriberet hic dominæ verba legenda suæ.
Aspiceres nudos sine fronde, sine arbore campos:
Heu loca felici non adeunda viro!
Ergo tam latè pateat cum maximus orbis:
Hæc est in pœnas terra reperta meas.

ELEGIA XI.
Inuehitur in maledicum.

SI quis es, insultes qui casibus improbe nostris,
Meque reum demto fine cruentus agas:
Natus es è scopulis, nutritus lacte ferino:
Et dicam silices pectus habere tuum.
Quis gradus vlterior, quò se tua porrigat ira,
Restat? quidue meis cernis abesse malis?
Barbara me tellus, & inhospita littora Ponti,
Cumque truci Borea Manalis Vrsa videt.
Nulla mihi cum gente fera commercia linguæ:
Omnia sollicitis sunt loca plena metus.
Vtque fugax auidis cernus deprensus ab vrsis,
Cinctaque montanis vt pauet agna lupis:
Sic ego belligeris à gentibus vndique septus,
Terreor, hoste meum pænè pramente latus.
Vtque sit exiguum pœnæ, quòd coniuge cara,
Quòd patria careo, pignoribusque meis:
Vt mala nulla feram, nisi nudam Cæsaris iram:
Nuda parum nobis Cæsaris ira mali est?
Et tamen est aliquis, qui vulnera cruda retractet,
Soluat & in mores ora diserta meos.
In causa facili cuiuis licet esse diserto:
Es minimæ vires frangere quassa valent.

Subruere

Subruere eſt arces, & ſtantia mœnia, virtus:
Quamlibet ignaui præcipitata premunt.
Non ſum, qui fueram: quid inanem proteris vmbram?
Quid cinerem ſaxis buſta que noſtra petis?
Hector erat tunc, cum bello certabat: & idem
Tractus ab Hæmonio non erat Hector equo.
Me quoq́, quem noras olim, non eſſe memento:
Ex illo ſuperant hæc ſimulacra viro.
Quid ſimulacra ferox dictis inceſſis amaris?
Parce precor manes ſollicitare meos.
Omnia vera puta mea crimina: nil ſit in illis,
Quod magis errorem, quàm ſcelus eſſe putes.
Pendimus en profugi (ſatia tua pectora) pœnas
Exilioque graues, exiliq́ loco.
Carnifici mea flenda poteſt fortuna videri,
Te tamen eſt vno iudice merſa parum.
Sæuior es triſti Buſiride, ſæuior illo,
Qui falſum lento torruit igne bouem:
Quique bouem Siculo fertur donaſſe tyranno,
Et dictis artes conciliaſſe ſuas.
Munere in hoc rex eſt vſus, ſed imagine maior:
Nec ſola eſt operis forma probanda mei.
Aſpicis à dextra latus hoc adapertile tauri,
Hâc tibi, quem perdes, coniciendus erit.
Protinus incluſum lentis carbonibus vre:
Mugiet, & veri vox erit illa boûis.
Pro quibus inuentis, vt munus munere penſes.
Da precor ingenio præmia digna meo.
Dixerat: at Phalaris, pœnæ mirande repertor,
Ipſe tuum præſens imbue, dixit, opus.
Nec mora: monſtratis crudeliter ignibus vſtus
Exhibuit geminos ore gemente ſonos.

Quid

Quid mihi cum Siculis? inter Scythiasq; Getasq;
Ad te (quisquis is es) nostra querela redit.
Vtq; sitim nostro possis explere cruore,
Quantaq; vis, auido gaudia corde feras:
Tot mala sum fugiens tellure, tot æquore passus,
Te quoque vt audisti posse dolere putem.
Crede mihi, si sit nobis collatus Vlysses,
Neptunique minor quàm Iouis ira fuit.
Ergo quicunq; es, rescindere crimina noli:
Deq; grauis duras vulnere tolle manus.
Vtq; meæ famam tenuent oblivia culpæ:
Facta cicatricem ducere nostra sine:
Humanæque memor sortis, quæ tollit eosdem,
Et premit, incertas ipse verere vices.
Et quoniam, fieri quod nunquam posse putaui.
Est tibi de rebus maxima cura meis:
Non est quòd timeas: fortuna miserrima nostra est:
Omne trahit secum Cæsaris ira malum.
Quod magis vt liqueat neue hoc ego fingere credar:
Ipse velim pœnas experiare meas.

ELEGIA XII.

Rogat mitiorem exilij locum.

FRigora iam Zephyri minuunt: annoque peracto
Longior antiquis visa Meotis hiems.
Impositamque sibi qui non bene pertulit Hellen,
Tempora nocturnis æqua diurna facit.
Iam violas puerique legunt, hilaresque puellæ,
Ruraque quæ nullo nata serente ferunt.
Prataque pubescunt variorum flore colorum:
Indociliq; loquax gutture vernat auis.
Vtque malæ crimen matris deponat hirundo,
Sub trabibus cunas, tectaq; parua facit.

Herbaq;

Herbaq; qua latuit Cerealibus obruta ſulcis:
Exerit è tepida molle cacumen humo:
Quoq; loco eſt vitis, de palmite gemma mouetur:
Nam procul à Getico littore vitis abeſt.
Quoq; loco eſt arbor, turgeſcit in arbore ramus:
Nam procul à Geticis finibus arbor adeſt.
Otia nunc iſtic, iunctiſque ex ordine ludis,
Cedunt verboſi garrula verna fori.
Luſus equis nunc eſt: leuibus nunc luditur armis:
Nunc pila, nunc celeri vertitur orbe trochus,
Nunc vbi perfuſa eſt oleo labente iuuentus,
Defeſſos artus Virgine tingit aqua.
Scena viget: ſtudijsq; fauor diſtantibus ardet:
Cumq; tribus reſonant terna theatra foris.
O quantum & quoties, non eſt numerare, beatum,
Non interdicta cui licet vrbe frui!
At mihi ſentitur nix verno ſole ſoluta,
Quaq; lacu duro non fodiantur aqua,
Nec mare concreſcit glacie: nec, vt antè, per Iſtrum
Stridula Sauromates plauſtra bubulcus agit.
Si tamen incipiunt aliqua huc adnare carina,
Hoſpitaque in Ponti littore puppis adeſt:
Sedulus occuram nauta, dictaq; ſalute,
Quid veniat quaram, quiſq; quibuſue locis.
Ille quidem (mirum) niſi de regione propinqua,
Non niſi vicinas tutus araret aquas.
Rarus ab Italia tantum mare nauita tranſit:
Littora rarus in hæc portubus orba venit.
Siue tamen Græca ſcierit, ſiue ille Latina
Voce loqui, certè gratior huius erit.
Fas quoq; ab ore freti, longaq; Propontidos vnda
Huc aliquem certa dedisſe Noto.

Quiſquis

Quisquis is est, memori rumorem voce referre,
Et fieri famæ parsque gradusque potest.
Is, precor, auditos possit narrare triumphos
Cæsaris, & Latio reddita vota Ioui.
Teque rebellatrix tandem Germania magni
Triste caput pedibus supposuisse ducis.
Hæc mihi qui referat, quæ non vidisse dolebo,
Ille meæ domui protinus hospes erit.
Hei mihi, iamne domus Scythico Nasonis in orbe est?
Iamque suum mihi dat pro lare pœna locum?
Dij facite, vt Cæsar non hoc penetrale, domumque
Hospitium pœna sed velit esse meæ.

ELEGIA XIII.

In natalem suum.

ECce superuacuus (quid enim fuit vtile nasci?)
Ad sua natalis tempora noster adest.
Dure quid ad miseros veniebas exulis annos?
Debueras illis imposuisse modum.
Si tibi cura mei, vel si pudor vllus adesset,
Non vltra patriam me sequerere meam.
Quoque loco primum tibi sum malè cognitus infans,
Illo tentasses vltimus esse mihi.
Inque relinquendo, quod idem fecêre sodales,
Tu quoque dixisses tristis in vrbe, vale.
Quid tibi cum Ponto? num te quoque Cæsaris ira
Extremam gelidi misit in orbis humum?
Scilicet expectas solitum tibi moris honorem?
Pendeat ex humeris vestis vt alba meis?
Fumida cingatur florentibus ara coronis?
Micaque solenni turis in igne sonet?
Libaque dem pro te genitale notantia tempus?
Concipiamq; bonas ore fauente preces?

Non

Non ita sum positus: nec sunt ea tempora nobis:
Aduentu possim lætus vt esse tuo.
Funeris ara mihi ferali cincta cupressu
Conuenit: & structis flamma parata rogis.
Nec dare tura libet nil exorantia diuos:
In tantis subeunt nec bona verba malis.
Si tamen est aliquid nobis hac luce petendum,
In loca ne redeas amplius ista, precor:
Dum me terrarum pars pœnè nouissima Ponti
Euxinus falso nomine dictus habet.

ELEGIA XIV.

Ad amicum, vt libros suos tueatur.

CVltor, & antistes doctorum sancte virorum,
Quid facis ingenio semper amice meo?
Ecquid, vt incolumem quondam celebrare solebas,
Nunc quoque, ne videar totus abesse, caues?
Suscipis exceptis ecquid mea carmina solis
Artibus, artifici quæ nocuêre suo?
Imo ita fac quæso vatum studiose nouorum,
Quaque potes retine nomen in vrbe meum.
Est fuga dicta mihi, non est fuga dicta libellis:
Qui domini pœnam non meruêre sui.
Sæpe per externas profugus pater exulat oras.
Vrbe tamen natis exulis esse licet.
Palladis exemplo, de me sine matre creata
Carmina sunt: stirps hæc, progieſque mea:
Hanc tibi commendo: quæ, quo magis orba parente est.
Hoc tibi tutori sarcina maior erit.
Tres mihi sunt nati contagia nostra secuti:
Cætera sac curæ sit tibi turba palam.
Sæpe quoque mutatæ ter quinq; volumina formæ,
Carmina de domini fumere rapta sui.

Illud

Illud opus potuit, si non prius ipse perissem,
Certius à summa nomen habere manu.
Nunc incorrectum populi peruenit in ora,
In populi quicquam si tamen ore meum est.
Hoc quoq; nescio quid nostris appone libellis,
Diuerso missum quod tibi ab orbe venit.
Quod quicunque leget, si quis legis, æstimet antè,
Compositum quo sit tempore, quoq; loco.
Æquus erit scriptis, quorum cognouerit esse
Exilium tempus, barbariemq; locum.
Inq; tot aduersis carmen mirabitur vllum
Ducere me tristi sustinuisse manu.
Ingenium fregere meum mala: cuius & antè
Fons infecundus, paruaq; vena fuit.
Sed quacunq; fuit, nullo exercente refugit,
Et longo perijt arida facta situ.
Non hic librorum, per quos inuiter alarq;,
Copia: pro libris arcus & arma sonant.
Nullus in hac terra recitem si carmina, cuius
Intellecturis auribus vtar, adest.
Nec quò secedam locus est: custodia muri
Summouet infestos clausaq; porta Getas.
Sæpe aliquod quæro verbum nomenq;, locumq;:
Nec quisquam est à quo certior esse queam.
Dicere sæpe aliquid conanti (turpe fateri)
Verba mihi desunt, dedidicitq; loqui.
Threicio Scythicoq; ferè circumsonor ore:
Et videor Geticis scribere posse modis.
Crede mihi, timeo ne sint immista Latinis:
Inq; meis scriptis Pontica verba legas.
Qualemcunq; legas, venia dignare libellum:
Sortis & excusa conditione mea.

P. OVI

PVB. OVIDII NASONIS TRISTIVM.

Liber Quartus.

ELEGIA I.

Excuſat libros, ſi quid vitij habeant.

SI qua meis ſuerint, vt erunt, vitioſa libellis,
Excuſata ſuo tempore lector habe.
Exul eram: requiesq; mihi, non fama, petita eſt:
Mens intenta ſuis ne foret vsq; malis.
Hoc eſt, cur cantet vinctus quoq; compede foſſor:
Indocili numero cùm graue mollit opus.
Cantat & innitens limoſa pronus arena,
Aduerſo tardam qui trahit amne ratem:
Quiq; refert pariter lentos ad pectora remos,
In numerum pulſa brachia verſat aqua.
Feſſus vbi incubuit baculo, ſaxoq; reſedit
Paſtor, arundineo carmine mulcet oues.
Cantantis pariter, pariter data pœna trahentis
Fallitur ancilla decipiturq; labor.
Fertur & abducta Lyrneſſide triſtis Achilles
Hamonia curas attenuaſſe lyra.
Cùm traheret ſyluas Orpheus, & dura canendo
Saxa: bis amiſſa coniuge mœſtus erat.

Me quoq; Musa leuat Ponti loca iussa petentem:
Sola comes nostra perstitit illa fuga.
Sola nec insidias inter, nec Thracia tela,
Nec mare, nec ventos, barbariemq; timet.
Scit quoq; cum perij quis me deceperit error?
Et culpam in facto, non scelus, esse meo.
Scilicet hoc ipso nunc aqua, quòd obfuit antè,
Cùm mecum iuncti criminis acta rea est.
Non equidem vellem (quoniam nocitura fuerunt)
Pieridum sacris imposuisse manum.
Sed nunc quid faciam? vis me tenet ipsa sacrorum:
Et carmen demens carmine lasus amo.
Sic noua Dulichio lotos gustata palato,
Illo, quo nocuit, grata sapore fuit.
Sentit amans sua damna ferè: tamen hæret in illis:
Materiam culpæ prosequiturq; suæ.
Nos quoq; delectant, quamuis nocuere, libelli:
Quodq; mihi telum vulnera fecit, amo.
Forsitan hoc studium possit furor esse videri:
Sed quiddam furor hic vtilitatis habet.
Semper in obtutu mentem vetat esse malorum:
Præsentis causus immemoremq; facit.
Vtq; suum Bacche non sentit saucia vulnus,
Dum stupet Idæis exululata modis:
Sic, vbi mota calent sacro mea pectora thyrso,
Altior humano spiritus ille malo est.
Ille nec exilium, Scythici nec littora Ponti,
Ille nec iratos sentit habere Deos.
Vtq; soporifera liberem si pocula Lethes:
Temporis aduersi sic mihi sensus abest.
Iure Deas igitur veneror mala nostra leuantes,
Sollicitas comites ex Helicone fuga.

Et partim pelago, partim vestigia terra,
Vel vate dignatas, vel pede nostra sequi.
Sint, precor, hæ saltem faciles mihi: namq; Deorum
Cætera cum magno Cæsare turba facit.
Meq; tot aduersis cumulat, quot littus arenas,
Quotq; fretum pisces, quotq; piscis habet.
Vere prius flores, æstu numerabis aristas,
Pompa per Autumnum, frigoribusq; niuet:
Quàm mala quæ patior toto iactatus in orbe,
Dum miser Euxini littora sæua peto.
Nec tamen, vt veni, leuior fortuna malorum est:
Huc quoq; sunt nostras fata secuta vias.
Hìc quoq; cognouit natalis flamma nostri,
Stamina de nigro vellere facta mihi.
Vtq; nec insidias, capitisq; pericula narrem:
Vera quidem vidi, sed grauiora fide.
Viuere quàm miserum est inter Bessosq; Getasq;
Illum, qui populi semper in ore fuit!
Quàm miserum est porta vitam murosq; tueri:
Vixq; sui tutum viribus esse loci!
Aspera militiæ iuuenis certamina fugi,
Nec nisi lusura mouimus arma manu.
Nunc senior gladioq; latus, scutoq; sinistram,
Canitiem galeæ subijciosq; meam.
Nam dedit è specula custos vbi signa tumultus:
Induimus trepida protinus arma manu.
Hostis habens arcus imbutaq; tela veneno,
Sæuus anhelanti mœnia lustrat equo.
Vtq; rapax pecudem, quæ se non texit ouili,
Per sata per syluas ferq; referq; lupus:
Sic, si quem nondum portarum sede receptum
Barbarus in campis repperit hostis, habet.

Aut ſequitur captus, iniectaq; vincula collo
Accipit: aut telo virus habente perit.
Hic ego ſollicita iaceo nouus incola ſedis:
Heu nimium fati tempora lenta mei!
Et tamen ad numeros, antiquaq; ſacra reuerti
Suſtinet in tantis hoſpita Muſa malis.
Sed neq; cui recitem, quiſquam eſt, mea carmina: nec qu
Auribus accipiat verba Latina ſuis.
Ipſe mihi (quid enim faciam?) ſcriboq;, legoq;:
Tutaq; iudicio littera noſtra ſuo eſt.
Sæpe tamen dixi, Cui nunc hæc cura laborat?
An mea Sauromatæ ſcripta Getæq; legent?
Sæpe etiam lachrymæ me ſunt ſcribente profuſæ:
Humidaq; eſt fletu littera facta meo.
Corq; vetuſta meum tanquam noua vulnera ſentit,
Inq; ſinum mœſta labitur imber aquæ.
Dum vice mutata qui ſim fuerimq; recordor,
Et, tulerit quò me caſus, & vnde, ſubit:
Sæpe manus demens ſtudijs irata, ſibiq;,
Miſit in arſuros carmina noſtra focos.
Atq; ea de multis, quoniam non multa ſuperſunt,
Cum venia facito, quiſquis es, iſta legas:
Tu quoq; nõ melius, quàm ſunt mea tempora, carmen
Interdicta mihi conſule Roma boni.

ELEGIA. II.

Dolet non intereſſe triumpho de victa Germania.

IAm fera Cæſaribus Germania, totus vt orbis,
Victa poteſt flexo ſuccubuiſſe genu,
Altaq; velantur fortaſſe palatia ſertis:
Turaq; in igne ſonant, inficiuntq; diem

Candi

Candidaq; adducta collum percussa securi
Victima purpureo sanguine tingit humum:
Donaq; amicorum templis promissa Deorum
Reddere victores Cæsar vterq; parant:
Et qui Cæsareo iuuenes sub nomine crescunt,
Perpetuò terras vt regat ista domus.
Cumq; bonis auibus pro sospite Liuia nato
Munera dat meritis, sæpe datura, Deis:
Et pariter matres, & quæ sine crimine castos
Perpetua seruant virginitate focos.
Plebs pia, cumq; pia lætatur plebe Senatus:
Paruaq; cuius eram pars ego nuper, eques.
Nos procul expulsos communia gaudia fallunt;
Famaq; tam longè non nisi parua venit.
Ergo omnis populus poterit spectare triumphos:
Cumq; ducum titulis oppida capta leget:
Vinctaq; captiua reges cernice gerentes
Ante coronatos ire videbit equos:
Et cernet vultus alijs pro tempore versos:
Terribilesq; alijs, immemoresq; sui.
Quorum pars causas, & res, & nomina quæret:
Pars referet, quamuis nouerit illa parum.
Hic, qui Sidonio fulget sublimis in ostro,
Dux fuerat belli: proximus ille duci.
Hic, qui nunc in humo lumen miserabile fixit,
Non isto vultu, cùm tulit arma, fuit.
Ille ferox, & adhuc oculis hostilibus ardens,
Hortator pugnæ, consiliumq; fuit.
Perfidus hic nostros intulit fraude locorum,
Squallida demissis qui tegit ora comis.
Illo, qui sequitur, dicunt mactata ministro,
Sæpe recusanti corpora capta Deo.

Hic lacus, hi montes, hæc tot castella, tot amnes,
Plena fera cædis, plena cruoris erant.
Drusus in his meruit quondam cognomina terris,
Qua bona progenies digna parente fuit.
Cornibus hic fractis viridi malè tectus ab vlua
Decolor ipse suo sanguine Rhenus erat.
Crinibus en etiam fertur Germania passis,
Et ducis inuicti sub pede mœsta sedet:
Collaq; Romana præbens animosa securi
Vincula fert illa, qua tulit arma, manu.
Hos super in curru Cæsar victore veheris
Purpureus populi ritè per ora tui.
Quaq; ibis, manibus circumplaudêre tuorum,
Vndiq; iactato flore tegente vias.
Tempora Phœbea lauro cingentur: ioq;
Miles io magna voce triumphe canet.
Ipse sono, plausuq; simul, fremitusq; calentes
Quadrijugos cernes sæpe resistere equos:
Inde petes arcem, & delubra fauentia votis:
Et dabitur merito laurea vota Ioui.
Hæc ego summotus, qua possum mente, videbo:
Erepti nobis tus habet illa loci.
Illa per immensas spatiatur libera terras:
In cœlum celeri peruenit illa via.
Illa meos oculos mediam deducit in vrbem:
Immunes tanti nec sinit esse boni.
Inuenietq; animus, quà currus spectet eburnos:
Sic certè in patria per breue tempus ero.
Vera tamen capiet populus spectacula felix:
Lætaq; erit præsens cum duce turba suo.
At mihi, fingenti tantum, longeq; remoto,
Auribus hic fructus percipiendus erit.

Atq; procul Latio diuersum missus in orbem,
Qui narret cupido vix erit ista mihi.
Isquo; iam serum referet veteremq; triumphum,
Quo tamen audiero tempore, latus ero.
Illa dies veniet, mea qua lugubria ponam:
Causaq; priuata publica maior erit.

ELEGIA III.

Alloquitur vtramque vrsam.

MAgna minorq; fera, quarũ regis altera Graias,
Altera Sidonias, vtraq; sicca, rates:
Omnia cum summo posita videatis in axe:
Et maris occiduas non subeatis aquas.
Etheriamq; suis cingens amplexibus arcem
Vester ab intacta circulus extet humo.
Aspicite illa precor, qua non bene mœnia quondam
Dicitur Iliades transiluisse Remus.
Inque meam nitidos dominam conuertite vultus:
Sitque memor nostri necne, referte mihi.
Hei mihi, cur timui? qua sunt manifesta requiro?
Cur labat ambiguo spes mea milla metu?
Crede quod est, & vis: ac desine tuta vereri:
Deque fide certa sit tibi certa fides.
Quodq; polo fixa nequeunt tibi dicere flamma:
Non mentitura tu tibi voce refer:
Esse tui memorem, de qua tibi maxima cura est:
Quòdq; potest, secum nomen habere tuum.
Vultibus illa tuis tanquam præsentibus hæret:
Teq; remota procul, si modò viuit, amat.
Ecquid, vbi incubuit iusto mens ægra dolori,
Leuis ab admonito pectore somnus abit?

Tunc ſubeunt curæ, dum te lectuſq; locuſq;
Tangit, & oblitam non ſinit eſſe mei?
Et veniunt æſtus, & nox immenſa videtur?
Feſſaq; iactati corporis oſſa dolent?
Non equidem dubito, quin hæc & cetera fiant:
Detq; tuus mœſti ſigna doloris amor:
Nec cruciere minus, quàm cùm Thebana peremtum
Hectora Theſſalico vidit ab axe rapi.
Quid tamen ipſe precor dubito: nec dicere poſſum,
Affectum quem te mentis habere velim.
Triſtis es: indignor, quòd ſim tibi cauſa doloris:
Non es: vt amiſſo coniuge digna fores.
Tu verò tua damna dole mitiſſima coniux:
Tempus & à noſtris exige triſte malis:
Fleq; meos caſus. eſt quædam flere voluptas:
Expletur lacrymis egeriturq; dolor.
Atq; vtinam non vita tibi lugenda, ſed eſſet
Mors mea: morte fores ſola relicta mea.
Spiritus hic per te patrias exiſſet in auras:
Sparſiſſent lacrymæ pectora noſtra piæ:
Supremoq; die notum ſpectantia cœlum
Texiſſent digiti lumina noſtra tui:
Et cinis in tumulo poſitus iacuiſſet auito:
Tactaq; naſcenti corpus haberet humus:
Deniq; dum vixi ſine crimine, mortuus eſſem:
Nunc mea ſupplicio vita pudenda ſuo eſt.
Me miſerum, ſi tu, cùm diceris exulis vxor,
Auertis vultus: & ſubit ora rubor.
Me miſerum ſi turpe putas mihi nupta videri:
Me miſerum, ſi te iam pudet eſſe meam.
Tempus vbi eſt illud, quo te iactare ſolebas
Coniuge? nec nomen diſſimulare viri

Tempus

Tempus vbi est, quo te, nisi non vis illa referri,
Et dici (memini) mutt & esse meam?
Vtq; probe dignum est, omni tibi dote placebam:
Addebat veris multa fauentis amor.
Nec, quem præferres, (ita res tibi magna videbar)
Quemue tuum malles esse, vir alter eras.
Nunc quoq; ne pudeat, quòd sis mihi nupta: tuusq;
Non debet dolor hinc, debet abesse pudor.
Cùm cecidit Capaneus subitò temerarius ictu,
Non legis Euadnen erubuisse viro.
Nec quia rex mundi compescuit ignibus ignes,
Ipse suis Phaethon insitiandus erat.
Nec Semele Cadmo facta est aliena parenti,
Quòd precibus perijt ambitiosa suis.
Nec tibi, quòd satis ego sum Iouis ignibus ictus,
Purpureus molli fiat in ore rubor.
Sed magis in nostri curam consurge tuendi:
Exemplumq; mihi coniugis esto bona:
Materiamq; tuis tristem virtutibus imple.
Ardua per præceps gloria vadit iter.
Hectora quis nosset, felix si Troia fuisset?
Publica virtutis per mala facta via est.
Ars tua Tiphy iacet, si non sit in æquore fluctus:
Si valeant homines, ars tua Phœbe iacet.
Qua latet, inq; bonis cessat non cognita rebus,
Apparet virtus, arguiturq; malis.
Dat tibi nostra locum tituli fortuna, caputq;
Conspicuum pietas quà tua tollat habet.
Vtere temporibus, quorum nunc munere freta es:
Et patet in laudes area magna tuas.

ELEGIA IV.

Ad amicum, pro cuius nomine signa ponit.

O Qui, nominibus cùm sis generosus auitis,
Exuperas morum nobilitate genus:
Cuius ineſt animo patrij candoris imago:
Non careat numeris candor vt iſte ſuis:
Cuius in ingenio eſt patria facundia linguæ,
Qua prior in Latio non fuit vlla foro:
Quod minimè volui poſitis pro nomine ſignis
Dictus es: ignoſcas laudibus ipſe tuis.
Nil ego peccaui: tua te bona cognita produnt.
Si quod es, appares: culpa ſoluta mea eſt.
Nec tamen officium noſtro tibi carmine factum
Principe tam iuſto poſſe nocere puto.
Ipſe pater patriæ (quid enim ciuilius illo?)
Suſtinet in noſtro carmine ſæpe legi.
Nec prohibere poteſt, quia res eſt publica, Cæſar,
Et de communi pars quoq; noſtra bono eſt.
Iuppiter ingnijs præbet ſua nomina vatum,
Seq; celebrari quolibet ore ſinit.
Cauſa tua exemplo ſuperorum tuta duorum eſt,
Quorum hic aſpicitur, creditur ille Deus.
Vt non debuerim, tamen hoc ego crimen habebo:
Non fuit arbitrij littera noſtra tui.
Nec noua, quòd tecum loquor, eſt iniuria noſtra:
Incolumis cum quo ſæpe locutus eram.
Quod vereare minus, ne ſim tibi crimen amicus:
Inuidiam, ſi qua eſt, auctor habere poteſt.

Nam

Nam tuus eſt primis cultus mihi ſemper ab annis
(Hoc certe noli diſſimulare) pater:
Ingeniumq; meum (potes hoc meminiſſe) probabat:
Plus etiam, quàm me iudice, dignus eram.
Deq; meis illo referebat verſibus ore,
In quo pars alta nobilitatis erat.
Non igitur tibi nunc, quòd me domus iſta recepit,
Sed prius auctori ſunt data verba tuo.
Nec data ſunt (mihi crede) tamen: ſed in omnib' actis
Vltima ſi demas: vita tuenda mea eſt.
Hanc quoq;, qua perij, culpam, ſcelus eſſe negabis:
Si tanti ſeries ſit tibi nota mali.
Aut timor, aut error, nobis prius obfuit error:
Ah ſine me fati non meminiſſe mei.
Neue retractando nondum coeuntia rumpe
Vulnera: vix illis proderit ipſa quies.
Ergo & iure damus pœnas: ſic abfuit omne
Peccato factum conſiliumq; meo.
Idq; Deus ſcit, pro quo nec lumen ademptum eſt,
Nec mihi detractas poſſidet alter opes.
Forſitan hanc ipſam, viuat modò, finiet olim,
Tempore cùm fuerit lenior ira, fugam.
Nunc pretor hinc aliò iubeat diſcedere: ſi non
Noſtra verecundo vota pudore carent.
Mitius exilium, patetq; propinquius oro:
Quicq; ſit à ſeuo longius hoſte, locum.
Tantaq; in Auguſto eſt clementia, ſi quis ab illo
Hoc peteret pro me: forſitan ille daret.
Frigida me cohibent Euxini littora Ponti:
Dictus ab antiquis Axenus ille fuit.
Nam neq; iactantur moderatis æquora ventis:
Nec placidos portus hoſpita nauis habet.

Sunt circa gentes, quæ prædam sanguine quærunt,
Nec minus infida terra timetur aqua.
Illi, quos audis hominum gaudere cruore,
Pane sub eiusdem frigoris axe iacent.
Nec procul à nobis locus est vbi Taurica diræ
Cædo pharetratæ spargitur ara Deæ.
Hæc prius (vt memorant) non inuidiosa nefandis,
Nec cupienda bonis, regna Thoantis erant.
Hîc pro suppositâ virgo Pelopeia cerua
Sacra Deæ coluit qualiacunq; sua.
Quo postquam, dubium pius an sceleratus, Orestes
Exactus furijs venerat ipse suis,
Et comes exemplum veri Phocæus amoris,
Qui duo corporibus, mentibus vnus erant:
Protinus euincti tristem ducuntur ad aram,
Quæ stabat geminas ante cruenta fores.
Nec tamen hunc sua mors, nec mors sua terruit illum:
Alter ab alterius funere mœstus erat,
Et iam constiterat stricto mucrone sacerdos:
Cinxerat & Graias barbara vitta comas:
Cùm vice sermonis fratrem cognouit, & illi
Pro nece complexus Iphigenia dedit.
Lata Deæ signum crudelia sacra perosa
Transtulit ex illis in meliora locis.
Hæc igitur, regio magni pæne vltima mundi,
Quam fugêre homines, Dijq; propinqua mihi est.
Atq; meam terram prope sunt funebria sacra:
Si modò Nasonis barbara terra sua est.
O vtinam venti, quibus est ablatus Orestes,
Placato referant & mea vela Deo.

ELE-

ELEGIA V.

Ad amicum, cuius nomen tacet, ne noceat.

O Mihi dilectos inter sors prima sodales,
Vnica fortunis ara reperta meis:
Cuius ab alloquijs anima hæc moribunda reuixit,
Vt vigil infusa Pallade flamma solet:
Qui veritus non es portus aperire fideles
Fulmine percussa confugiumq; rati:
Cuius eram censu non me sensurus egentem,
Si Cæsar patrias eripuisset opes:
Temporis oblitum dum me trahit impetus huius,
Excidit heu nomen quàm mihi pene tuum!
Tu tamen agnoscis: tactusq; cupidine laudis.
Ille ego sum, cuperes dicere posse palàm.
Certè ego, si sineres, titulum tibi reddere vellem:
Et raram famæ conciliare fidem.
Ne noceam grato vereor tibi carmine: neue
Intempestiuus nominis obstet honor.
Quod licet, & tutum est, intra tua pectora gaude,
Meq; tui memorem, teq; fuisse pium.
Vtq; facis, remis ad opem luctare ferendam.
Dum veniat placido mollior aura Deo:
Et tutare caput nulli seruabile: si non,
Qui mersit, Stygia sublenet illud aqua.
Teq; (quod est rarum) præsta constanter ad omne
Indeclinatæ munus amicitiæ.
Sic tua processus habeat fortuna perennes:
Sic ope non egeas ipse, iuuesq; tuos.

Sit

Sic æquet tua nupta virum bonitate perenni,
Incidat & vestro rara querela toro:
Diligat & semper socius te sanguinis illo
Quo pius affectu Castora frater amat:
Sic tuuenis tibi consimilis sit natus: & illum
Moribus agnoscat quilibet esse tuum.
Sic faciat socerum teda te nata iugali,
Nec tardum iuueni det tibi nomen aui.

ELEGIA VI.

Omnia tempore leniri, sua verò mala exasperari, eo ipso quod diuturnitate fractus non sufficeret ijs ferendis.

TEmpore ruricolæ patiens fit taurus aratri:
Præbet & incuruo colla premenda iugo.
Tempore paret equus lentis animosus habenis:
Et placido dures accipit ore lupos.
Tempore Pœnorum compescitur ira leonum:
Nec feritas animo, quæ fuit antè, manet.
Quæq; fuit tussis obtemperat Inda magistri
Bellua, seruitium tempore victa subit.
Tempus vt extentis tumeat facit vua racemis:
Vixq; merum capiant grana, quod intus habent.
Tempus & in canas semen producit aristas:
Et, ne sint tristi poma sapore, facit.
Hoc tenuat dentem terram findentis aratri:
Hoc rigidos silices, hoc adamanta terit.
Hoc etiam sensus paulatim mitigat iras:
Hoc minuit luctus; mœstaq; corda leuat.

Cuncta

Cuncta poteſt igitur tacito pede lapſa vetuſtas,
Præterquam curas attenuare meas.
Vt patria careo, bis frugibus area trita eſt:
Diſſiluit nudo preſſa bis vua pede.
Nec quæſita tamen ſpatio patientia longo eſt:
Menſq; mali ſenſum noſtra recentis habet.
Scilicet & veteres fugiunt iuga ſæpe iuuenci:
Et domitus frano ſæpe repugnat equus.
Triſtior eſt etiam præſens ærumna priore:
Vt ſit enim ſibi par, creuit, & aucta mora eſt.
Nec tam nota mihi, quàm ſunt, mala noſtra fuerunt:
Sed magis hoc, quo ſunt cognitiora grauant.
Eſt quoq; non minimum vires aſſerre recentes:
Nec præconſumtum temporis eſſe malis.
Fortior in ſuetua nouus eſt luctator arena:
Quàm cui ſunt tarda brachia ſeſſa mora.
Integer eſt melior nitidis gladiator in armis,
Quàm cuirtela ſuo ſanguine tincta rubent.
Fert bene præcipites nauis modò facta procellas:
Quamlibet exiguo ſoluitur imbre vetus.
Nos quoq;, quæ ferimus, tulimus patientius antè
Quàm mala ſunt longa multiplicata die.
Credite, deficio: noſtroq; à corpore (quantum
Auguror) accedunt tempora parua malis.
Nam neq; ſunt vires, nec qui color eſſe ſolebat:
Vix habeo tenuem, quæ tegat oſſa, cutem.
Corpore ſed mens eſt ægro magis ægra, malisq;
In circumſpectu ſtat ſine fine ſui.
Vrbis abeſt facies: abſunt meæ curæ ſodales:
Et, qua nulla mihi carior, vxor abeſt.
Vulgus adeſt Scythicum, braccataq; turba Getarum:
Sic mala, quæ video, non videoq;, nocent.

Vna

Vna tamen spes est, quæ me soletur in istis,
Hæc fore morte meu non diuturna mala.

ELEGIA VI.

Acculat amicum, quòd ab eo literas non acceperit.

Bis me sol adijt gelidam post frigore brumam,
Bisq; suum tacto pisce peregit iter.
Tempore tam longo cur non tua dextera versus
Quamlibet in paucos officiosa fuit?
Cur tua cessauit pietas, scribentibus illis
Exiguus nobis cum quibus vsus erat?
Cur quoties alicui dum charta vincula demsi,
Illam speraui nomen habere tuum?
Dij faciant, vt sæpe tua sit epistola dextra
Scripta, sed ex multis reddita nulla mihi.
Quod precor, esse liquet. credam prius ora Medusæ
Gorgonis anguineis cincta fuisse comis:
Esse canes vtero sub virginis, esse Chimæram,
A truce quæ flammis separat angue leam.
Quadrupedesq; homines cum pectora iunctos,
Tergeminumq; virum, tergeminumq; canem.
Sphingaq;, & Harpyias, serpentipedesq; gigantes,
Centimanumq; Gygen, semibouemq; virum:
Hæc ego cuncta prius, quàm te, carissime, credam
Mutatum, curam deposuisse mei.
Innumeri montes inter me teq;, viæq;,
Fluminaq;, & campi, nec freta pauca iacent.
Mille potest causis, à te qua littera sæpe
Missa sit, in nostras rara venire manus.
Mille tamen causas scribendo vince frequenter:
Excusem ne te semper amice mihi.

ELEGIA VIII.
Queritur se iam senem exulare.

IAm mea cycneas imitantur tempora plumas:
Inficit & nigras alba senecta comas:
Iam subeunt anni fragiles, & inertior ætas:
Iamq; parum firmo me mihi ferre graue est.
Nunc erat, vt posito deberem fine laborum
Viuere me nullo sollicitante metu:
Quæq; mea semper placuerunt otia menti
Carpere, & in studijs molliter esse meis:
Et paruam celebrare domum, veteresq; penates,
Et qua nunc domino rura paterna carent:
Inq; sinu domina, carisq; nepotibus, inque
Securus patria consenuisse mea.
Hæc mea sic quondam peragi sperauerat ætas:
Hos ego sic annos ponere dignus eram.
Non ita dijs visum, qui me terraq; mariq;
Actum Sarmaticis exposuere lucis.
In cana ducuntur quassæ naualia puppes,
Ne temerè in medijs dissoluantur aquis.
Ne cadat, & multas palmas inhonestet adeptas.
Languidus in pratis gramina carpit equus.
Miles vbi emeritis non est satis vtilis armis,
Ponit ad antiquos, qua tulit arma, lares.
Sic igitur tarda vires minuente senecta,
Me quoq; donari iam rude, tempus erat.
Tempus erat nec me peregrinum ducere cœlum,
Nec siccam Getico fonte leuare sitim.
Sed modò, quos habui, vacuos secedere in hortos:
Nunc hominum visu rursus & vrbe frui.

Sic

Sic animo quondam non diuinante futura
Optabam placidè viuere posse senex.
Fata repugnarunt: quæ, cùm mihi tempora prima
Mollia præbuerint, posteriora grauant.
Iamq; decem lustris omni sine labe peractis,
Parte premor vitæ deteriore meæ.
Nec procul à metis, quas pænè tenere videbar,
Curriculo grauis est facta ruina meo.
Ergo illum demens in me sauire coegi,
Mitius immensus quo nihil orbis habet:
Ipsaq; delictis victa est clementia nostris,
Nec tamen errori vita negata meo est.
Vita procul patria peragenda sub axe Boreo est,
Quà maris Euxini terra sinistra iacet.
Hæc mihi si Delphos, Dodonaq; diceret ipsa:
Esse videretur vanus vterq; locus.
Nil adeò validum est, adamas licet alliget illud,
Vt maneat rapido firmius igne Iouis.
Nil ita sublime est, supraq; pericula tendit,
Non sit vt inferius suppositumq; Deo.
Nam quanquam vitio pars est contracta malorum,
Plus tamen exitij numinis ira dedit.
At vos admoniti nostris quoq; casibus este,
Æquantem superos ameruisse virum.

ELEGIA IX.

Admonet quendam, ne pergat lædere.

SI licet, & pateris, nomen facimusq; tacebo:
Et tua Lethæis acta dabuntur aquis:

Nostraq;

Nostraq; vincetur lacrymis clementia seris:
Fac modò te pateat pœnituisse tui.
Fac modò te damnes: cupiasq; eradere vita
Tempora si possis, Tisiphonea tua.
Sim minus, & flagrant odio tua pectora nostro:
Induet infelix arma coacta dolor.
Sim licet extremum, sicut sum missus, in orbem,
Nostra suas illinc porriget ira manus
Omnia. si nescis, Cæsar mihi iura reliquit:
Et sola est patria pœna carere mea.
Et patriam, modò sit sospes, speramus ab illo:
Sæpe Iouis telo quercus adusta viret,
Deniq; vindicta si sit mihi nulla facultas:
Pierides, vires & sua tela dabunt.
Vt Scythicis habitem longè summotus in oris:
Siccaq; sint oculis proxima signa meis:
Nostra per immensas ibunt præconia gentes:
Quodq; querar, notum qua patet orbis erit.
Ibit ad occasum, quicquid dicemus, ab ortu:
Testis & Hesperia vocis Eous erit.
Trans ego tellurem, trans altas audiar undas:
Et gemitus vox est magna futura mei.
Nec tua te sontem tantummodò sæcula norint,
Perpetuæ crimen posteritatis eris.
Iam feror in pugnas: & nondum cornua sumpsi:
Nec, mihi sumendi causa sit vlla, velim.
Circus adhuc cessat: spargit tamen acer arenam
Taurus & infesto iam pede pulsat humum.
Hoc quoq; quam volui, plus est: cane Musa receptus,
Dum licet huic nomen dissimulare suum.

ELE-

ELEGIA X.
De seipso, ad posteritatem.

ILle ego qui fueram tenerorum lusor amorum,
Quem legis, vt noris, accipe posteritas.
Sulmo mihi patria est gelidis vberrimus vndis,
Millia qui nouies distat ab vrbe decem.
Editus hinc ego sum: nec non vt tempora noris,
Cùm cecidit fato Consul vterq; pari.
Si quid id est, vtq; à proauis vetus ordinis hæres,
Non modò fortunæ munere factus eques.
Nec stirps prima fui genito sum fratre creatus,
Qui tribus antè quater mensibus ortus erat.
Lucifer amborum natalibus adfuit idem:
Vna celebrata est per duo liba dies.
Hæc est armiferæ festis de quinq; Mineruæ,
Quæ fieri pugnæ prima cruenta solet.
Protinus exolimur teneri, curaq; parentis
Imus ad insignes vrbis ab arte viros.
Frater ad eloquium viridi tendebat ab æuo,
Fortia verbosi natus ad arma fori.
At mihi iam puero cœlestia sacra placebant,
Inq; suum furtim Musa trahebat opus.
Sæpe pater dixit: Studium quid inutile tentas?
Mæonides nullas ipse reliquit opes.
Motus eram dictis: totoq; Helicone relicto,
Scribere conabar verba soluta modis.
Sponte sua carmen numeros veniebat ad aptos:
Et quod tentabam scribere, versus erat.
Interea tacito passu labentibus annis
Liberior fratrì sumpta mihiq; toga est.

Indui-

Indúitúrq; humeris cum lato purpura clauo,
Et ſtudium nobis, quod fuit antè, manet.
Iamq; decem vitæ frater geminauerat annos
Cùm perit, & cœpi parte carere mei.
Cepimus & teneræ primos ætatis honores,
Deq; viris quondam pars tribus vna fuit.
Curia reſtabat: claui menſura coacta eſt:
Maius erat noſtris viribus illud onus.
Nec patiens corpus nec mens fuit apta labori:
Sollicitæq; fugax ambitionis eram.
Et petere Aonia ſuadebant tuta ſorores
Otia, iudicio ſemper amata meo.
Temporis illius colui fouiq; poetas:
Quotq; aderant vates, rebar adeſſe deos.
Sæpe ſuas volucres legit mihi grandior æuo,
Quæq; nocet ſerpens, quæ tuuat herba, Macer,
Sæpe ſuos ſolitus recitare Propertius ignes,
Iure ſodalitio qui mihi iunctus erat.
Ponticus heroo, Baſſus quoq; clarus iambo,
Dulcia conuictus membra fuêre mei.
Et tenuit noſtras numeroſus Horatius aures,
Dum ferit Auſonia carmina culta lyra.
Virgilium vidi tantum: nec auara Tibullo
Tempus amicitiæ fata dedêre meæ.
Succeſſor fuit hic tibi Galle, Propertius illi:
Quartus ab his ſerie temporis ipſe fui.
Vtq; ego maiores, ſic me coluere minores:
Notaq; non tardè facta Thalia mea eſt.
Carmina cùm primùm populo iuuenilia legi:
Barba reſecta mihi biſue ſemelue fuit.
Mouerat ingenium totam cantata per vrbem
Nomine non vero dicta Corinna mihi.

Multa

Multa quidem scripsi: sed, quæ vitiosa putauì,
Emenda turis ignibus ipse dedi.
Tũc quoq; cùm fugerem, quædam placitura cremauì,
Iratus studio carminibusq; meis.
Molle, cupidineis nec inexpugnabile telis
Cor mihi, quodq; leuis causa mouere, erat.
Cùm tamen hoc essem, minimoq; accenderer igne,
Nomine sub nostro fabula nulla fuit.
Pœne mihi puero nec digna nec vtilis vxor
Est data, quæ tempus perbreue nupta fuit.
Illi successit, quamuis sine crimine, coniux,
Non tamen in nostro firma futura toro.
Vltima, quæ mecum seros permansit in annos,
Sustinuit coniux exulis esse viri.
Filia me mea bis prima secunda inuenta,
Sed non ex vno coniuge, fecit auum,
Et iam complerat genitor sua fata: nouemq;
Addiderat lustris altera lustra nouem:
Non aliter fleui, quàm me fleturus ademtum
Ille fuit: matris proxima busta tuli.
Felices ambo, tempestiueq; sepulti,
Ante diem pœnæ quòd periêre meæ.
Me quoq; felicem, quòd non viuentibus illis
Sum miser: & de me quòd doluêre nihil.
Si tamen extinctis aliquid nisi nomina restant,
Et gracilis structos effugit vmbra rogos:
Fama parentales si vos mea contigit vmbras,
Et sunt in Stygio crimina nostra foro:
Scite precor causam (nec vos mihi fallere fas est)
Errorem iussæ, non scelus, esse fugæ.
Manibus hoc satus est. ad vos studiosa reuertor
Pectora, quæ vitæ quæritis acta meæ.

Iam

Iam mihi canities pulsis melioribus annis
Venerat, antiquas miscueratq; comas:
Postq; meos ortus Pisæa vinctus oliua
Abstulerat decies præmia victor eques:
Cùm maris Euxini positos ad læua Tomitas
Quærere me læsi principis ira iubet.
Causa mea cunctis nimium quoq; nota ruina,
Indicio non est testificanda meo.
Quid referam comitumq; nefas? famulosq; nocentes?
Ipseq; multa tuli non leuiora fuga.
Indignata malis mens est succumbere, seqꝫ
Præstitit inuictam viribus vsa suis.
Oblitusq; mei, ductaq; per otia vitæ,
Insolita cepi temporis arma manu.
Totq; tuli terra casus pelagoque quot inter
Occultum stellæ conspicuumq; polum.
Tacta mihi tandem longis erroribus acto
Iuncta pharetratis Sarmatis ora Getis.
Hic ego finitimis quamuis circumsonor armis:
Tristia, quo possum carmine, fata leuo.
Quod, quamuis nemo est, cuius referatur ad aures,
Sic tamen absumo decipioq; diem.
Ergo quòd viuo, longisq; laboribus obsto,
Nec me sollicitæ tædia lucis habent:
Gratia Musa tibi: nam tu solatia præbes:
Tu cura requies, tu medicina venis.
Tu dux & comes es: tu me subducis ab Istro,
In medioq; mihi das Helicone locum.
Tu mihi, quod rarum est, viuo sublime dedisti
Nomen, ab exequijs quod dare fama solet,
Nec, qui detractat præsentia liuor, iniquo.
Vllum de nostris dente momordit opus.

Nam

Nam tulerint magnos cum secula nostra poëtas,
Non fuit ingenio fama maligna meo.
Cumq; ego praponam multos mihi, non minor illis
Dicor: & in toto plurimus orbe legor.
Si quid habent igitur vatum praſagia veri,
Protinus vt moriar, non ero terra tuus.
Siue fauore tuli, ſiue hanc ego carmine famam:
Iure tibi grates candide lector ago.

Quarti Libri finis.

P. OVI-

PVB. OVIDII NASONIS TRISTIVM

Liber Quintus.

ELEGIA I.

Ad amicum, vt & hunc librum accipiat.

HVnc quoq; de Getico, nostri studiose, libellum
Littore, præmissis quattuor adde meis.
Hic quoq; talis erit, qualis fortuna poetæ:
Inuenies toto carmine dulce nihil.
Flebilis vt noster status est: ita flebile carmen,
Materia scripto conueniente sua.
Integer & latus læta & iuuenilia lusi,
Illa tamen nunc me composuisse piget.
Vt cecidi, subiti perago præconia casus,
Sumq; argumenti conditor ipse mei.
Vtq; iacens ripa defiere Cayster Olor
Dicitur ore suam deficiente necem:
Sic ego Sarmaticas longè proiectus in oras,
Efficio tacitum ne mihi funus eat.
Delicias si quis, lasciuaq; carmina quærit:
Præmoneo nunquam scripta quòd ista legat.
Aptior huic Gallus, blandiq; Propertius oris:
Et plures, quorum nomina magna vigent.

Atq; vtinam numero nos non essemus in isto:
Hei mihi, cur vnquam Musa locuta mea est?
Sed dedimus pœnas: Scythicis in finibus Istri
Ille pharetratis lusor Amoris abest.
Quod superest, socios ad publica carmina flexi,
Et memores iussi nominis esse mei.
Si tamen ex vobis alicuius tam multa requiret
Vnde dolenda canam: multa dolenda tuli.
Non hæc ingenio, non hæc componimus arte:
Materia est propriis ingeniosa malis,
Et quota fortunæ pars est in carmine nostro?
Felix qui patitur quæ numerare potest.
Quot frutices sylua, quot flauas Tybris arenas,
Mollia quot Martis gramina campus habet:
Tot mala pertulimus quorum medicina quiesq;
Nulla, nisi in studio est Pieridumq; mora.
Quis tibi Naso modus lachrymosi carminis inquis.
Idem, fortunæ qui modus huius, erit.
Quod querar, illa mihi pleno de fonte ministrat:
Nec mea sunt, fati verba sed ista mei.
At mihi si cara patriam cum coniuge reddas:
Sint vultus hilares, simq; quod ante fui:
Lenior inuicti si sit mihi Cæsaris ira:
Carmina lætitiæ tum tibi plena dabo.
Non tamen vt lusit, rursus mea littera ludet:
Sit semel illa ioco luxuriata meo.
Quod probet ipse canam: pœna modò parte leuata,
Barbariam, rigidos effugiamq; Getas.
Interea nostri quid agant, nisi triste, libelli?
Tibia funeribus conuenit ista meis.
At poteras, inquis, melius mala ferre silendo:
Et tacitus casus dissimulare tuos.

Exigi-

Exigis vt nulli gemitus tormenta ſequantur:
Acceptoq; graui vulnere flere vetas.
Ipſe Perilleo Phalaris permiſit in ære
Edere mugitus, & bouis ore queri.
Cùm Priami lachrymis offenſus non ſit Achilles:
Tun' fletus inhibes durior hoſte meos?
Cùm faceret Nioben orbam Latonia proles:
Non tamen & ſiccas iuſſit habere genas.
Eſt aliquid, fatale malum per verba leuare:
Hoc querulam Prognen Halcyonemq; facit.
Hoc erat in gelido quare Prantius antro
Voce fatigaret Lemnia ſaxa ſua.
Strangulat ineluſus dolor, atq; cor æſtuat intus,
Cogitur & vires multiplicare ſuas.
Da veniam potius: vel totos tolle libellos:
Si mihi quod prodeſt, hoc tibi lector obeſt.
Sed nec obeſſe poteſt vlli: nec ſcripta fuerunt
Noſtra, niſi auctori pernicioſa ſuo.
At mala ſunt, fateor: quis te mala ſumere cogit?
Aut quis deceptum ponere ſumpta vetat?
Ipſe nec hoc mando: ſed vt, huc deducta legantur,
Non ſunt illa ſuo barbariora loco.
Nec me Roma ſuis debet conferre poetis:
Inter Sauromatas ingenioſus eram.
Deniq; nulla mihi captatur gloria, quæq;
Ingenio ſtimulos ſubdere fama ſolet.
Nolumus aſſiduis animum tabeſcere curis:
Qua tamen irrumpunt, quoq; vetantur, eunt.
Cur ſcribam docui: cur mittam quæritis iſtos?
Vobiſcum cupio quolibet eſſe modo.

ELEGIA. II.

Ad vxorem, ne timeat rogare Cæsarem.

Ecquid, vt è Ponto nuna venit epistola, pallet
Et tibi sollicita soluitur illa manu?
Pone metum: valeo: corpusq; quod antè laborum
Impatiens nobis, inualidumq; fuit:
Sufficit, atq; ipso vexatum induruit vsu:
An magis infirmo non vacat esse mihi?
Mens tamen aegra iacet: nec tempore robora sumpsit
Affectusq; animi, qui fuit antè, manet.
Quaq; mora, spatioq; suo coitura putaui,
Vulnera non aliter, quàm modò facta, dolent.
Scilicet exiguis prodest annosa vetustas:
Grandibus accedunt tempore damna malis.
Panè decem totis abiit Peantius annis
Pestiferum tumido vulnus ab angue datum.
Telephus aeterna consumtus tabe perisset:
Si non, quae nocuit, dextra tulisset opem.
Et mea si facimus nullum committimus, opto
Vulnera qui fecit, facta leuare velit.
Contentusq; mei iam tandem parte doloris,
Exiguum pleno de mare demat aqua.
Detrahat vt multum, multum restabit acerbi:
Parsq; mea poena totius instar erit.
Littora quot conchas, quot amoena rosaria flores,
Quotue soporiferum grana papauer habet:
Sylua feras quot alit, quot piscibus vnda natatur:
Quot tenerum pennis aera pulsat auis:

Tot premor aduersis: quæ si comprendere conor,
Icariæ numerum dicere conor aquæ,
Vtq; viæ casus, vt amara pericula ponti,
Vt taceam strictas in mea fata manus:
Barbara me tellus, orbisq; nouissima magni
Sustinet, & sæuo cinctus ab hoste locus.
Hinc ego trajicerer (neq; enim mea culpa cruenta est)
Esset, quæ debet si tibi cura mei.
Ille Deus, bene quo Romana potentia nixa est,
Sæpe suo victor lenis in hoste fuit.
Quid dubitas? & tuta times? accede, rogaq;
Cæsare nil ingens mitius orbis habet.
Me miserum, quid agam? si proxima quæq; reliquunt,
Subtrahis & fracto tu quoq; colla iugo.
Quò ferar? vnde petam lapsis solatia rebus?
Anchora iam nostram non tenet vlla ratem.
Viderit: ipse sacram quamuis inuisus ad aram
Confugiam, nullas summouet ara manus.

ELEGIA III.

Ad Cæsarem, vt sibi iam parcat.

ALloquor en absen absentia numina supplex:
Si fas est homini cum Ioue posse loqui.
Arbiter imperij, quo certum est sospite cunctos
Ausonia curam gentis habere deos:
O decus o patriæ per te florentis imago!
O vir non ipso, quem regis, orbe minor!
Sic habites terras, & te desideret æther:
Sic ad pacta tibi sidera tardus eas:
Parce precor: minimamq; tuo de fulmine partem
Deme: satis pœnæ, quod superabit, erit.

Ira quidem moderata tua eſt: vitamq; dediſti:
Nec mihi ius ciuis, nec mihi nomen abeſt.
Nec mea conceſſa eſt alijs fortuna: nec exul
Edicti verbis nominor ipſe tui.
Omniaq; hæc timui, quoniam meruiſſe videbar:
Sed tua peccato lenior ira meo eſt.
Arua relegatum iuſſiſti viſere Ponti,
Et Scythicum profuga ſcindere puppe fretum.
Iuſſus ad Euxini deformia litora veni
Æquoris: hæc gelido terra ſub axe iacet.
Nec me tam cruciat nunquam ſine frigore cœlum:
Glebaq; canenti ſemper obuſta gelu:
Neſciaq; eſt vocis quòd barbara lingua Latinæ,
Graiaq; quòd Getico miſta loquela ſono eſt:
Quàm quòd finitimo cinctus premor vndiq; Marte:
Vixq; breuis tutum murus ab hoſte facit.
Pax tamen interdum eſt: pacis fiducia nunquam:
Sic hic nunc patitur, nunc timet arma locus.
Hinc ego dum muter, vel me Zanclea Charybdis
Deuoret: atq; ſuis ad Styga mittat aquis:
Vel rapida flammis vrar patienter in Ætna:
Vel freta Leucadij mittar in alta dei.
Quod petimus, pœna eſt: neq; enim miſer eſſe recuſo:
Sed precor, vt poſſim tutius eſſe miſer.

ELEGIA IV.

Ad Bacchum, vt pro ſe Cæſarem roget.

ILla dies hæc eſt: qua te celebrare poeta,
Si modò non fallunt tempora, Bacche ſolent:
Feſtaq; odoratis innectunt tempora ſertis:
Et dicunt laudes ad tua vina tuas.

Inter

Inter quos memini, dum me mea fata sinebant,
Non inuisa tibi pars ego sæpe fui:
Quem nunc suppositum stellis Erymanthidos vrsæ
Iuncta tenet crudis Sarmatis ora Getis.
Quiq́; prius mollem vacuamq; laboribus egi
In studijs vitam, Pieridumq; choro:
Nunc procul à patria Geticis circumsonor armis,
Multa prius pelago, multaq; passus humo.
Siue mihi casus, siue hoc dedit ira deorum:
Nubila nascenti seu mihi Parca fuit.
Tu tamen è sacris hederæ cultoribus vnum
Numine debiteras sustinuisse tuo.
An domina fati quicquid cecinêre sorores,
Omne sub arbitrio desinit esse Dei?
Ipse quoq; atherias meritis inuectus es arces
Quò non exiguo facta labore via est.
Nec patria est habitata tibi, sedadusq; niuosum
Strymona venisti Marticolamq; Geten,
Persidaq;, & lato spaciantem flumine Gangem,
Et quascunq; bidit decolor Indus aquas.
Scilicet hanc legem nentes fatalia Parcæ
Stamina bis genito bis cecinêre tibi.
Me quoq;, si fas est exemplis ire deorum,
Ferrea sors vitæ, difficilisq; premit.
Illo nec melius cecidi, quem magna locutum
Reppulit à Thebis Iuppiter igne suo.
Vt tamen audisti percussum fulmine vatem:
Admonitu matris condoluisse potes.
Et potes, aspiciens circum tua sacra poetas,
Nescio quis nostri, dicere, cultor abest.
Ser bone Liber opem, sic altera degrauet vlmus
Vitis, & incluso plena sit vua mero:

Sic tibi cum Bacchis Satyrorum gnara iuuentus
Adsit: & attonito non taceare sono.
Ossa bipenniferi sic sint malè pressa Lycurgi:
Impia nec pœna Pentheos vmbra vacet:
Sic micet æternum, vicinaq; sidera vincat
Coniugis in cælo clara corona tuæ:
Huc ades, & casus releues pulcherrime nostros:
Vnum de numero me memor esse tuo.
Sunt dijs inter se commercia: flectere tenta
Cæsareum numen numine Bacche tuo.
Vos quoq; consortes studij, pia turba, poetæ,
Hæc eadem sumpto quisq; rogate mero.
Atq; aliquis vestrum Nasonis nomine dicto,
Deponat lachrymis pocula missa suis:
Admonitusq; mei, cùm circumspexerit omnes:
Dicat, vbi est nostri pars modò Naso chori?
Idq; ita. si vestrum merui candore fauorem:
Nullaq; iudicio littera læsa meo est:
Si, veterum dignè veneror cùm scripta virorum,
Proxima non illis esse minora reor.
Sic igitur doctro faciatis Apolline carmen:
Quot licet, inter vos nomen habete meum.

ELEGIA V.

Loquitur epistola auctoris incommoda.

LIttore ab Euxino Nasonis epistola veni,
Lassaq; facta mari, lassaq; facta via.
Qui mihi flens dixit, tu, cui licet, aspice Romam:
Heu quantò melior sors tua sorte mea est

Flam

Flens quoq; me scripsit: nec qua signabar, ad os est
Antè, sed ad madidas gemma relata genas.
Tristitiæ causam si quis cognoscere quærit:
Ostendi solem postulat ille sibi.
Nec frondem in siluis, nec aperto mollia prato
Gramina, nec pleno flumine cernit aquas.
Quid Priamus doleat mirabitur Hectore rapto:
Quidue Philoctetes ictus ab angue gemat.
Dij facerent vtinam talis status esset in illo:
Vt non tristitiæ causa dolenda foret.
Fert tamen, vt debet, casus patienter amaros:
More nec indomiti frena recusat equi.
Nec fore perpetuam sperat sibi numinis iram,
Conscius in culpa non scelus esse sua.
Sæpe refert, sit quanta Dei clementia: cuius
Se quoq; in exemplis annumerare solet.
Nam quòd opes teneat patrias, quòd nomina ciuis:
Deniq; quod viuat: munus habere Dei.
Te tamen (ô si quid credis mihi) carius ille
Omnibus in toto pectore semper habet.
Teq; Menœtiaden, te qui comitatus Orestem,
Te vocat Hagiden, Euryalumq; suum.
Nec patriam magis ille suam desiderat: & quæ
Plurima cum patria sentit abesse sibi:
Quàm vultus, oculosq; tuos, ô dulcior illo
Melle, quod in ceris Attica ponit apis.
Sæpe etiam mœrens tempus reminiscitur illud,
Quod non præuentum morte fuisse dolet.
Cumq; alij fugerent subita contagia cladis:
Nec vellent illa limen adire domus:
Te sibi cum paucis meminit mansisse fidelem,
Si paucos aliquis treue duosue vocat.

Quamuis attonitus: sensit tamen omnia: nec te
Se minus aduersis indoluisse suis,
Verba solet vultumq; tuum, gemitusq; referre.
Et te flente suos demaduisse sinus.
Quam sibi præstiteris, qua consolatus amicum
Sis ope, solandus cùm simul ipse fores.
Pro quibus affirmat fore se memoremq; piumq;,
Siue diem videat, siue tegatur humo.
Per caput ipse suum solitus iurare tuumq;,
Quod scio non illi vilius esse suo.
Plena tot & tantis referetur gratia factis,
Non sinet ille tuos littus arare boues.
Fac modò constanter profugum tueare: quod ille,
Qui bene te nouit, non rogat, ipsa rogo.

ELEGIA VI.
Celebrat natalem vxoris.

ANnuus assuetum domina natalis honorem
Exigit: ite manus ad mea sacra mea.
Sic quondam festum Laertius egerat heros
Forsan in extremo coniugis orbe diem.
Lingua fauens adsit nostrorum oblita malorum,
Quæ puto dedidicit iam bona verba loqui:
Quæq; semel toto vestis mihi sumitur anno,
Sumatur satis discolor alba meis.
Araq; gramineo viridis de cespite fiat:
Et velet tepidos nexa corona focos.
Da mihi tura puer pingues facientia flammas:
Quodq; pio fusum stridat in igne merum.
Optime natalis, quamuis procul absumus, opto
Candidus huc venias, dissimilisq; meo.

Si

Si quod & instabat domina miserabile vulnus.
Sit perfuncta meis tempus in omne malis.
Quaq; grauis nuper plusquam quassata procella est,
Quod supereſt, tutum per mare nauis eat.
Illa domo, nataq; sua, patriaq; fruatur:
Erepta hæc vni sit satis esse mihi.
Quatenus & non est in caro coniuge felix,
Pars vitæ tristi cætera nube vacet.
Viuat, ametq; virum, quoniam sic cogitur, absens:
Consumatq; annos, sed diuturna, suos.
Adiycerem & nostros: sed ne contagia fati
Corrumpant timeo, quos agit ipsa, mei.
Nil hominis certum est: fiers quis posse putaret
Vt facerem in medijs hæc ego sacra Getis?
Aspice vt aura tumens fumos è thure coortos
In partes Italas & loca dextra ferat.
Sensus ineſt igitur nebulis, quas exigit ignis:
Consilium fugiunt cætera pene meum.
Consilio, commune sacrum cùm fiat in ara
Fratribus, alterna qui perire manu:
Ipsa sibi discors, tanquam mandetur ab illis,
Scinditur in partes atra fauilla duas.
Hoc (memini) quondam fieri non posse loquebar:
Et me Battiades iudice falsus erat.
Omnia nunc credo: cùm tu non stultus ab Arcto
Terga vapor dederis, Ausoniamq; petus.
Hæc ergo lux est, quæ si non orta fuisset,
Nulla fuit misero festa videnda mihi.
Edidit hæc mores illis heroibus æquos:
Queis erat Eurytion, Icariusq; pater.
Nata pudicitia est secum, probitasq;, fidesq;:
At non sunt ista gaudia nata die:

Sed labor, & cura, fortunaq; moribus impar,
Iuſtaq; de viduo pene querela toro.
Scilicet aduerſis probitas exercita rebus
Triſti materiam tempore laudis habet.
Si nihil infeſti durus vidiſſet Vlyſſes:
Penelope felix, ſed ſine laude foret:
Victor Echionias ſi vir penetraſſet in arces,
Forſitan Euadnen vix ſua noſſet humus.
Cùm Pelia genita tot ſint, cur nobilis vna eſt?
Nempe fuit miſero nupta quòd vina viro.
Effice vt Iliacas tangat prior alter arenas:
Laodameia nihil cur referatur, erit.
Et tua, quod malles, pietas ignota maneret,
Implerent venti ſi mea vela ſui.
Dij tamen, & Cæſar dijs acceſſure, ſed olim,
Aequarint Pylios cùm tua fata dies:
Non mihi, qui pœnam fateor meruiſſe: ſed illis
Parcite: qua nullo digna dolore dolet.

ELEGIA VII.

Rogat amicum quendam, ne diſcedat ab officio.

TV quoq; noſtrarum quondam fiducia rerum,
Qui mihi confugium, qui mihi portus eras:
Tu quoq; ſuſcepti curam dimittis amici?
Officijq; pium tam citò ponis onus?
Sarcina ſum fateor: Quam ſi nunc tempore noſtro
Depoſiturus eras, non ſubeunda fuit.
Fluctibus in mediis nauem Palinure relinquis:
Ne fuge: neue tua ſit minor arte fides.

Num-

Nunquid Achilleos dura inter prœlia fidi
Deseruit lenitas Automedontis equos?
Quem semel accepit, nunquam Podalirius ægro
Promissam medicæ non tulit artis opem.
Turpius eiicitur, quàm non admittitur, hospes:
Quæ patuit dextræ firma sit ara meæ,
Nil nisi me solum primò tutatus es: at nunc
Me pariter seruа, iudiciumq; tuum.
Si modò non aliqua est in me noua culpa: tuamq;
Mutarunt subitò crimina nostra fidem.
Spiritus hic, Scythicа quem non bene ductimus aurа:
Quod cupio, membris exeat antè meis:
Quàm tua delicto stringantur pectora nostro:
Et videar meritò vilior esse tibi.
Non adeò toti satis vrgemur iniquis,
Vt mea sit longis mens quoq; mota malis.
Finge tamen motam: quoties Agamenone natum
Dixisse in Pyladen verba proterua putas?
Nec procul à vero est, quod vel pulsarit amicum:
Mansit in officijs non minus ille suis.
Hoc est cum miseris solum commune beatis,
Ambobus tribui quod solet, obsequium.
Ceditur & cæcis, & quos prætexta verendos,
Virgaq; cum verbis imperiosa facit.
Si mihi non parcis, fortunæ parcere debes:
Non habet in nobis vllius ira locum,
Elige nostrorum minimum de parte malorum,
Ipso, quod quereris, grandius illud erit.
Quàm multa madidа celantur arundine fossа.
Florida quàm multas Hybla tuetur apes:
Quàm multæ gracili terrena sub horreа ferre
Limite formicæ grana reperta solent:

Tam

Tam me circumstat densorum turba malorum:
Crede mihi, vero est nostra querela minor.
His qui contentus non est: in littus arenas,
In segetem spicas, in mare fundet aquas.
Intempestiuos igitur compesce tumores,
Vela neq; in medio desere nostra mari.

ELEGIA VIII.

Narrat miseriam suam, & habitus, & mores Getarum.

QVam legis ex illa tibi venit epistola terra,
Latus vbi æquoreis iungitur Ister aquis.
Si tibi contingit cum dulci vita salute:
Candida fortunæ pars manet vna meæ.
Scilicet, vt semper, quid agam, carissime, queris:
Quamuis hoc vel me scire tacente potes.
Sum miser: hæc breuis est nostrorum summa malorum,
Quisquis & offenso Cæsare viuet, erit.
Turba Tomitanæ quæ sit regionis, & inter
Quos habitem mores, discere cura tibi est.
Missa sit hæc quamuis inter Græcosq; Getasq;:
A malè pacatis plus trahit ore Getis.
Sarmaticæ maior Geticæq; frequentia gentis
Per medias in equis itq; reditq; vias.
In quibus est nemo, qui non coryton, & arcum,
Telaq; vipereo lurida felle gerat.
Vox fera: trux vultus: verissima mortis imago.
Non coma, non vlla barba resecta manu.
Dextera non segnis stricto dare vulnera cultro,
Quem vinctum lateri barbarus omnis habet.

Viuit

Viuit in his igitur tenerorum oblitus amorum:
Hos videt, hos vates audit, amice, tuus.
Atq; vtinam viuat, & non moriatur in illis:
Absit ab inuisis & tamen vmbra locis.
Carmina quòd pleno saltari nostra theatro,
Versibus & plaudi scribis amice meis:
Nil equidem feci, tu scis hoc ipse, theatris:
Musa nec in plausus ambitiosa mea est.
Non tamen ingratum est quodcunq; obliuia nostri
Impedit: & profugi nomen in ora refert.
Quamuis interdum, quæ me lusisse recordor,
Carmina deuoueo, Pieridasq; meas.
Cum bene deuoui: nequeo tamen esse sine illis:
Vulneribusq; meis tela cruenta sequor.
Quæq; modo Euboicis lacerata est fluctibus, audet
Graia Caphaream currere puppis aquam.
Nec tamen vt lauder vigilio, curamq; futuri
Nominis, vtilius quod latuisset, ago.
Detineo studijs animum, fallocq; labores:
Experior curis & dare verba meis.
Quid potius faciam desertis solus in oris?
Quamue malis aliam quærere coner opem?
Siue locum specto, locus est inamabilis, & quo
Esse potest toto tristius orbe nihil:
Siue homines, vix sunt homines hoc nomine digni,
Quamq; lupi sæua plus feritatis habent.
Non metuunt leges sed cedit viribus æquum:
Victaq; pugnaci iura sua ense iacent.
Pellibus & laxis arcent mala frigora brachis,
Oraq; sunt longis horrida tecta comis.
In paucis extant Fraca vestigia lingua:
Hæc quoq; iam Getico barbara facta sono.

Vnus

Vnus in hoc non est populo, qui fortè Latinè
Quælibet è medio reddere verba queat.
Ipse ego Romanus vates, ignoscite Musæ,
Sarmatico cogor plurima more loqui.
Et pudet, & fateor: iam desuetudine longa
Vix subeunt ipsi verba Latina mihi.
Nec dubito, quin sint & in hoc non pauca libello
Barbara: non hominis culpa, sed ista loci.
Ne tamen Ausonia perdam commercia lingua,
Et fiat patrio vox mea muta sono:
Ipse loquor mecum, desuetaq; verba retracto:
Et studij repeto signa sinistra mei.
Sic animum tempusq; trahо: meq; ipse reduco,
A contemptu sermoneq; mali.
Carminibus quæro miserarum obliuia rerum.
Præmia si studio consequar ista, satis est.

ELEGIA IX.

Inuehitur in quendam, quòd se lacessieret.

NOn adeò cecidi, quamuis abiectus: vt infra
Te quoq; sim: inferius quo nihil esse potest.
Quæ tibi res animos in me facit improbe? cur me
Casibus insultas, quos potes ipse pati?
Nec mala te reddunt mitem placidumq; iacenti
Nostra, quibus possunt illacrymare feræ?
Nec metuis dubio Fortunæ stantis in orbe
Numen? & exosæ verba superba Deæ?
Exiget at dignas vltrix Rhamnusia pœnas:
Impositæ calcas quòd mea fata pedi.

Vidi

Vidi ego naufragium q; virosq; sub æquore mergi:
Et nunquam, dixi, iustior vnda fuit.
Vilia qui quondam miseris alimenta negarat:
Nunc mendicato pascitur ille cibo.
Passibus ambiguis Fortuna volubilis errat.
Et manet in nullo certa tenaxq; loco.
Sed modò lata manet, vultus modò sumit acerbos:
Et tantum constans in leuitate sua est.
Nos queq; florimus: sed flos fuit ille caducus:
Flammaq; de stipula nostra, breuisq; fuit.
Neue tamen tota capias fera gaudia mente:
Non est placandi spes mihi nulla Dei.
Vel quia peccaui citra scelus: vtq; pudore
Non caret, inuidia sit mea culpa caret.
Vel quia nil ingens ad finem Solis ab ortu
Illo, cui paret, mitius orbis habet.
Scilicet vt non est per vim superabilis vlli,
Molle cor ad timidas sic habet ille preces.
Exemploq. Deûm, quibus accessurus & ipse essi,
Cum pœna venia plura petenda petam.
Si numeres anno soles & nubila toto,
Inuenies nitidum sæpius esse diem.
Ergo, ne nimium nostra latere ruina.
Restitui quondam me quoq; posse puta.
Posse puta fieri lenito principe, vultus
Vt videas media tristis in vrbe meos.
Vtq; ego te videam causa grauiore fugatum,
Hæc sunt a primis proxima vota meis.

ELE-

ELEGIA X.

Cur amici cuiuſdam nomen non ponat in carminibus ſuis.

O Tua ſi ſineres in noſtris nomina poni
Carminibus, poſitus quàm mihi ſæpe fores.
Te canerem ſolum meritis memor: inq; libellis
Creuiſſet ſine te pagina nulla meis.
Quid tibi deberem, tota ſciretur in vrbe:
Exul in amiſſa ſi tamen vrbe legor.
Te præſens mitem noſſet, te ſerior ætas:
Scripta vetuſtatem ſi modò noſtra ferunt.
Nec tibi ceſſaret doctus benè dicere lector,
Hic te ſeruato vate maneret honor.
Cæſaris eſt primum munus, quòd ducimus auras:
Gratia poſt magnos eſt tibi habenda Deos.
Ille dedit vitam: tu, quam dedit ille, tueris:
Et facis accepto munere poſſe frui.
Cumq; perhorreret caſus pars Maxima noſtros,
Pars etiam credi pertimuiſſe velit:
Naufragiumq; meum tumulo ſpectaret ab alto:
Nec dederit nanti per freta ſæua manum:
Seminecem Stygia reuocaſti ſolus ab vnda.
Hoc quoq; quòd memores poſſumus eſſe, tuum eſt.
Dij tibi ſe tribuant cum Cæſare ſemper amicos:
Non potuit votum plenius eſſe meum.
Hæc meus argutis, ſi tu patiare, libellis
Poneret in multa luce videnda labor.
Nunc quoq; ſe, quãuis iam eſt iuſſa quieſcere, quin te
Nominet inuitum, vix mea Muſa tenet.

Vtq;

Vtq; canem pauida nactum vestigia cerua
Luctantem frustra copula dura tenet:
Vtq; fores nondum reserati carceris acer
Nunc pede, nunc ipsa fronte lacessit equus:
Sic mea lege data vincta atq; inclusa Thalia
Per titulum vetiti nominis ire cupit.
Ne tamen officio memoris ladaris amici:
Parebo iussis, parce timere, tuis.
At non parerem, si non meminisse putares:
Hoc quod non prohibet vox tua, gratus ero.
Dumq; (quod ô breue sit) lumen vitale videbo,
Seriet officio spiritus ille tuo.

ELEGIA XI.

Queritur se triennium exulare in Ponto.

VT sumus in Ponto, ter frigore constitit Ister.
Facta est Euxini dura ter vnda maris.
At mihi iam videor patria procul esse tot annis.
Dardana quot Graio Troia sub hoste fuit.
Stare putes: adeò procedunt tempora tardè:
Et peragit lentis passibus annus iter.
Nec mihi solstitium quicquam de noctibus aufert:
Efficit angustos nec mihi bruma dies.
Scilicet in nobis rerum natura nouata est:
Cumq; meis curis omnia longa facit.
An peragunt solitos communia tempora motus?
Suntq; magis vitæ tempora longa meæ?
Quem tenet Euxini mendax cognomine litus,
Et Scythici verè terra sinistra freti.

Inuu-

Innumeræ circùm gentes feræ bella minantur
Quæ nisi de rapto viuere turpe putant.
Nil extra tutum est: tumulus defenditur ipse
Mœnibus exiguis, ingenioq; loci.
Cùm minimè credas, vt auis, densissimus hostis
Aduolat, & prædam vix bene visu agit.
Sæpe intra muros clausis venientia portis
Per medias legimus noxia tela vias.
Est igitur rarus qui iam colere audeat, isq;
Hac arat infelix, hac tenet arma manu.
Sub galea pastor iunctis pice cantat auenis:
Proq; lupo pauida bella verentur oues.
Vix ope castelli defendimur: & tamen intus
Mista facit Graijs barbara turba metum.
Quippe simul nobis habitat discrimine nullo
Barbarus: & tecti plus quoq; parte tenet.
Quos, vt non timeas, possis odisse, videndo
Pellibus, & longa ccorpora tecta coma.
Hos quoq; qui geniti Graia creduntur ab vrbe,
Pro patrio cultu Persica bracca tegit.
Exercent illi socia commercia lingua:
Per gestum res est significanda mihi.
Barbarus hic ego sum, quia non intelligor vlli:
Et rident stolidi verba latina Getæ,
Maq; palam tutò de me mala multa loquuntur:
Forsitan obyciunt exiliumq; mihi.
Vtq; sit, in me aliquid, si quid dicentibus illis
Abuerim quoties, adnuerimq; putant.
Adde, quòd iniustum rigido iuis dicitur ense:
Dantur & in medio vulnera sæpe foro.
O duram Lachesin, quæ tam graue sidus habenti
Fila dedit vitæ non breuiora meæ?

Quod

Quòd patria vultu vestroq; caremus amici,
Quòd sic in Scythicis gentibus esse queror:
Vtraq; pœna grauis: merui tamen vrbe carere.
Non merui talis forsitan esse loco.
Quid loquor ah demens? ipsam quoq; perdere vitam
Cæsaris offenso numine dignus eram.

ELEGIA XII.

Ad vxorem, quòd eam quidam exulis vxorem vocasset.

QVod te, nescio quis, per iurgia dixerit esse
Exulis vxorem, littera questa tua est.
Indoluit: non tam mea quòd fortuna malè audit,
Qui iam consueui fortiter esse miser:
Quàm quòd, cui minimè vellem, sum causa puderis:
Teq; reor nostris erubuisse malis.
Perfer, & obdura: multò grauiora tulisti:
Eripuit cùm me principis ira tibi.
Fallitur iste tamen, quo iudice nominor exul:
Mollior est culpam pœna secuta meam.
Maxima pœna mihi est ipsum offendisse: priusq;
Venisset mallem funeris hora mihi.
Quassa tamen nostra est, non mersa, nec obruta nauis:
Vtq; iaret portu, sic tamen extat aquis.
Nec vitam, nec opes, nec ius mihi ciuis ademit,
Qui merui vitio perdere cuncta meo.
Sed quia peccato facimus non adsuit vllum:
Nil nisi me patrijs iussit abesse focis.
Vtq; alijs, quorum numerum comprendere non est,
Cæsareum numen sic mihi mite fuit.

Ipse

Ipſe relegati, non exulis vtitur in me
Nomine: tuta ſuo iudice cauſa mea eſt.
Iure igitur laudes Cæſar pro parte virili
Carmina noſtra tuas qualiacunq; canunt.
Iure Deos, vt adhuc cœli tibi limina claudant,
Teq; velint ſine ſe comprecor eſſe Deum.
Optat idem populus: ſed vt in mare flumina vaſtum,
Sic ſolet exigua currere riuus aqua.
At tu fortunam, cuius vocor exul ab ore,
Nomine mendaci parce grauare meam.

ELEGIA XIII.

Ad amicum, qui monebat vt exilium carminibus oblectaret.

SCribis, vt oblectem ſtudio lacrymabile tempus,
Ne pereant turpi pectora noſtra ſitu:
Difficile eſt, quod amice mones: quia carmina lætum
Sunt opus: & pacem mentis habere volunt.
Noſtra per aduerſas agitur fortuna procellas:
Sorte nec vlla mea triſtior eſſe poteſt.
Exigis, vt Priamus natorum funere plaudat,
Et Niobe feſtos ducat vt orba choros,
Luctibus, an ſtudio videor debere teneri,
Solus in extremos iuſſus abire Getas?
Des licet inualido pectus mihi robore fultum,
Fama refert Anyti quale fuiſſe reo:
Fracta cadet tanta ſapientia mole ruina:
Plus valet humanis viribus ira Dei.
Ille ſenex dictus ſapiens ab Apolline, nullum
Scribere in hoc caſu ſuſtinuiſſet opus,

Et

Vt veniant patriæ, veniant oblivia nostrî:
Omnis admissi sensus abesse queat:
At timor officio fungi vetat ipse quieto:
Cinctus ab innumero me tenet hoste locus.
Adde, quod ingenium longa rubigine læsum
Torpet: & est multò, quàm fuit ante, minus.
Fertilis, assiduo si non renouetur aratro,
Nil nisi cum spinis gramen, habebit ager.
Tempore qui longo fleterit, male currit: & inter
Carceribus missos, vltimus ibit equus.
Vertitur in teneram cariem, rimisq; dehiscit,
Si qua diu solitis cymba vacauit aquis.
Me quoq; desvero (fuerim cùm paruus & antè)
Illi, qui fueram, posse redire parem.
Contudit ingenium patientia longa malorum:
Et pars antiqui magna vigoris abest.
Sæpe tamen nobis, vt nunc quoq; sumta tabella est:
Inq; suos volui cogere verba pedes:
Carmina scripta mihi sunt nulla: aut qualia cernis,
Digna sui domini tempore, digna loco.
Deniq; non paruas animo dat gloria vires,
Et fœcunda facit pectora laudis amor.
Nominis & famæ quondam fulgore trahebar,
Dum tulit antennas aura secunda meas.
Non adeò est bene nunc, vt sit mihi gloria curæ:
Si liceat, nulli cognitus esse velim.
An, quia cesserunt primò bene carmina, suades
Scribere, successus vt sequar ipse meos?
Pace nouem vestra liceat dixisse sororum:
Vos estis nostræ maxima causa fugæ.
Vtq; dedit iustas tauri fabricator aheni:
Sic ego do pœnas artibus ipse meis.

Nil

Nil mihi debebat cum verſibus amplius eſſe:
Sed fugerem merito naufragus omne fretum.
At puto, ſi demens ſtudium fatale retentem:
Hic mihi prabebit carminis arma locus.
Non liber hic vllus, non, qui mihi commodet aurem,
Verbaq; ſignificent quid mea, nerit, adeſt.
Omnia barbariæ loca ſunt, vociſq; ferina:
Omnia ſunt Getici plena timore ſoni.
Ipſe mihi videor iam dedidiciſſe Latinè:
Nam didici Geticè Sarmaticeq; loqui.
Non tamen, vt verum fatear tibi, noſtra reuelli
A componendo carmine Muſa poteſt.
Scribimus: & ſcriptos abſumimus igne libellos:
Exitus eſt ſtudij parua fauilla mei.
Nec poſſum, & cupio non vllos ducere verſus:
Ponitur idcircò noſter in igne labor.
Nec niſi pars verſu flammis erepta dolore,
Ad vos ingenij peruenit vlla mei.
Sic vtinam, quæ nil metuentem tale magiſtrum
Perdidit, in cineres ars mea verſa foret.

ELEGIA XIV.

Ad amicum, quòd nihil literarum daret, cùm faceret cetera.

HAnc tuus è Getico mittit tibi Naſo ſalutem.
Mittere ſi quiſquam. quo caret ipſe, poteſt.
Æger enim traxi contagia corpore mentis:
Libera tormento pars mihi ne qua vacet.
Perq; dies multos lateris cruciatibus vror:
Sic quoq; non modico frigore læſit hyems.

Si tamen ipse vales, aliqua nos parte valemus:
Quippe mea eſt humeris ſulta ruina tuis.
Qui mihi cùm dederis ingentia pignora, cumq;
Per numeros omnes hoc tueare caput:
Quòd tua me rarò ſolatur epiſtola, peccas:
Remq; piam praſtas, & mihi verba negas.
Hoc precor, emenda: quod ſi correxeris vnum,
Nullus in egregio corpore naeus erit.
Pluribus accuſem, ſieri niſi poſſet, vt ad me
Littera non veniat, miſſa ſit illa tamen.
Dij faciant, vt aut temeraria noſtra querela:
Teq; putem falsò non meminiſſe mei.
Quod precor, eſſe liquet: neq; enim mutabile robur
Credere me fas eſt pectoris eſſe tui.
Cana prius gelido deſint abſinthia Ponto:
Et careat dulci Trinacris Hybla timo:
Immemorem quam te quiſquam conuincat amici:
Non ita ſunt fati ſtamina nigra mei.
Tu tamen, vt falſa poſſis quoq; pellere culpa
Crimina: quod nomes, ne videare, cane.
Vtq; ſolebamus conſumere longa loquendo
Tempora, ſermoni deficiente die:
Sic ferat, ac referat tacitas nunc littera voces:
Et peragant linguæ charta manusq; vices.
Quod fore ne nimium videar diffidere: ſit me
Verſibus hoc paucis admoniſſe ſatis.
Accipe, quo ſemper finitur epiſtola verbo:
Atq; meis diſſent vt tua fata, vale.

ELEGIA XV.

Ad vxorem, quòd suis libris sit æterna.

Quanta tibi dederim nostris monimenta libellis,
O mihi me coniux carior, ipsa vides.
Detrahat auctori multum fortuna licebit:
Tu tamen ingenio clara ferere meo.
Dumq; legar, mecum pariter tua fama legetur:
Nec potes in mœstos omnis abire rogos.
Cumq; viri casu possis miseranda videri:
Inuenies aliquas, qua, quod es, esse velint.
Quæ te, nostrorum cùm sis in parte malorum,
Felicem dicant, inuideantq; tibi.
Non ego diuitias dando tibi plura dedissem.
Nil feret ad manes diuitis vmbra suos.
Perpetui fructum donaui nominis: idq;
Quo dare nil potui munere maius, habes.
Adde, quòd & rerum sola es tutela mearum.
Ad te non parui venit honoris onus.
Quòd nunquam de te vox est mea muta, tuiq;
Iudicijs debes esse superba viri.
Quæ ne quis possit temeraria dicere: perfla:
Et pariter seruæ meq; piamq; fidem.
Nam tua, dum stetimus, turpi sine crimine mansit,
Et tantùm probitas irreprehensa fuit:
Per eadem nostra nunc est tibi facta ruina:
Conspicuum virtus hic tua ponat opus.
Esse bonam facile est, vbi, quod vetat esse, remotum est
Et nihil officijs nupta, quod obstet, habet.

Cùm

Cùm Deus intonuit, non se subducere nimbo,
Id demum est pietas, id socialis amor.
Rara quidē est virtus, quam non fortuna gubernat:
Quæ maneat stabili, cum fugit illa, pede.
Si tamen est, pretium cui virtus ipsa petitum:
Inq; parum latis ardua rebus adest:
Si tempus numeres, per secula nulla tacebit:
Et loca transgreditur, qua patet orbis iter.
Aspicis, vt longo teneat laudabilis æuo
Nomen inextinctum Penelopea fides?
Cernis, vt Admeti cantetur, vt Hectoris vxor?
Ausaq; in accensos Hiphias ire rogos?
Vt viuat fama coniux Phylaceia, cuius
Iliacam celeri vir pede pressit humum?
Nil opus est morte pro me, sed amore, fideq;:
Non ex difficili fama petenda tibi est.
Nec te credideris, quia non facis, ista moneri:
Vela damus, quamuis remige nauis eat.
Qui monet, vt facias, quod iam facis: ille monendo
Laudat: & hortatu comprobat acta suo.

Quinti Libri finis.

PVB. OVIDII NASONIS DE PONTO

Liber Primus.

ELEGIA I.

Ad Brutum.

NAso Tomitana iam non nouus incola terræ,
Hoc tibi de Getico littore mittit opus.
Si vacat, hospitio peregrinos Brute libellos
Excipe, dumq; aliquo, quolibet abde loco.
Publica non audent inter monumenta venire,
Ne suus hoc illis clauserit auctor iter.
Ah quoties dixi, certè nil turpe docetis,
Ite, patet castis versibus iste locus.
Nec tamen accedunt: sed, vt aspicis ipse, latere
Sub lare priuato tutius esse putant.
Quæris, vbi hos possis nullo componere læso:
Quæ steterant Artes, pars vacat illa tibi,
Quid veniat nouitate roges fortasse sub ipsa,
Accipe, quodcunq; est, dummodò non sit amor,
Inuenies, quamuis non sit miserabilis index,
Non minus hoc illo triste, quod antè dedi.
Rebus idem, titulo differt: & Epistola, cui sit
Non occultato nomine missa, docet.

Nec

Nec vos hoc vultis, sed non prohibere potestis:
Musaq; ad inuitos officiosa venit.
Quicquid id est, adiunge meis: nil impedit ortos
Exule, seruatis legibus, vrbe frui.
Quod metuas non est: Antoni scripta leguntur:
Doctus & in promtu carmina Brutus habet.
Nec me nominibus furiosus confero tantis.
Saua deos contra non tamen arma tuli.
Deniq; Cæsareo, quod non desiderat ipse,
Non caret è nostris vllus honore liber.
Si dubitas de me, laudes admitte deorum,
Et carmen dempto nomine sume meum.
Adiuuat in bello pacata ramus oliua:
Prederit auctorem pacis habere nihil?
Cùm foret Æneæ ceruix subiecta pareti,
Dicitur ipsa viro flamma dedisse viam.
Fert liber Æneaden, & non iter omne patebit?
Ac patria pater hic, ipsius ille fuit.
Ecquis ita est audax, vt lumine cogat abire
Iactantem Pharia tinnula sistra manu?
Ante Deum matrem cornu tibicen adunco
Cùm canit, exigua quis stipis æra neget?
Scimus ab imperio fieri nil tale Dianæ:
Vnde tamen viuat, vaticinator habet.
Ipsa mouent animos superorum numina nostros,
Turpe nec est tali credulitate capi.
En ego pro sistro, Phrygijq; foramine buxi,
Gentis Iuleæ nomina sacra fero.
Vaticinor, moneoq;: locum date sacra ferenti:
Non mihi, sed magno poscitur ille Deo.
Nec, quia vel merui, vel sensi principis iram,
A nobis ipsum nolle putate coli.

Vidi ego liniger a numen violasse fatentem
Isidis Isiacos ante sedere focos.
Alter ob hanc similem priuatus lumine culpam,
Clamabat media se meruisse via.
Talia cœlestes fieri praconia gaudent,
Vt sua quid valeant numina, teste probent.
Sæpe leuant pœnas, ereptaq; lumina reddunt,
Cùm bene peccati pœnituisse vident.
Pœniteto, si quid miserorum creditur vlli:
Pœnitet, & facto torqueor ipse meo.
Cumq; sit exilium, magis est mihi culpa dolori:
Estq; pati pœnam, quàm meruisse, minus.
Vt mihi dij faueant, quibus est manifestior ipse,
Pœna potest demi, culpa perennis erit.
Mors faciet certè, ne sim, cùm venerit, exul:
Ne non peccarim mors quoq; non faciet.
Non igitur mirum est, si mens mea tabida facta
De niue manantis more liquescit aqua.
Estur vt occulta vitiata putredine nauis,
Æquoreos scopulos vt cauat vnda salis:
Roditur vt scabra positum rubigine ferrum,
Conditus vt tineæ carpitur ore liber:
Sic mea perpetuos curarum pectora morsus,
Fine quibus nullo conficiantur, habent.
Nec prius hi mentem stimuli, quam vita, relinquent:
Quicq; dolet, citius quàm dolor ipse, cadet.
Hoc mihi si superi, quorum sumus, omnia credent,
Forsitan exigua dignus habebor ope.
Inq; locum Scythico vacuum mutabor ab arcu:
Plus illo duri, si precor, oris ero.

ELE-

ELEGIA II.
Ad Maximum.

MAxime, qui tanti mensuram nominis imples,
Et geminas animi nobilitate genus:
Qui nasci vt posses, quamuis cecidere trecenti,
Non omnes Fabios abstulit vna dies:
Forsitan hæc à quo mittatur epistola quæras,
Quisq; loquar tecum, certior esse velis.
Hei mihi, quid faciam? vereor, ne nomine lecto,
Durus, & auersa cætera mente legas.
Viderit hæc si quis, tibi me scripsisse fateri
Audebo, & propriis ingemuisse malis,
Viderit, audebo tibi me scripsisse fateri,
Atq; modum culpæ notificare meæ.
Qui dignum pœna cùm me grauiore fuisse
Confitear, possum vix grauiora pati.
Hostibus in medijs, interq; pericula versor,
Tanquam cum patria pax sit adempta mihi.
Qui mortis sæuo geminent vt vulnera causas,
Omnia vipereo spicula felle linunt.
His eques instructus perterrita mœnia lustrat,
More lupi clausas circumeuntis oues.
At semel intentus neruo leuis arcus equ no,
Vincula semper habens irresoluta manet.
Tecta rigent fixis veluti vallata sagittis,
Portaq; vix firma summouet arma fera.
Adde loci faciem nec fronde nec arbore tecti,
Et quòd iners hyemi continuatur hyems.
Hic me pugnantem cum frigore, cumq; sagittis,
Cumq; meo fato, quarta fatigat hyems.

Fine carent lachryma, niſi cum ſtupor obſtitit illis,
Et ſimilis morti corpora torpor habet.
Felicem Nioben, quamuis tot funera vidit,
Quæ poſuit ſenſum ſaxea facta malis,
Vos quoq; felices, quarum clamantia fratrem
Cortice velauit populus ora nouo.
Ille ego ſum, lignum qui non admittor in vllum:
Ille ego ſum, fruſtra qui lapis eſſe velim.
Ipſa Meduſa oculos veniat licet obuia noſtris,
Amittet vires protinus ipſa ſuas.
Viuimus, vt nunquam ſenſu careamus amaro,
Et grauior longa ſit mea pœna mora.
Sic inconſumtum Tityi, ſemperq; renaſcens
Non perit, vt poſſit ſæpe perire, iecur.
At puto, cùm requies, medicinaq; publica cura
Somnus adeſt, ſolitis nox venit orba malis.
Somnia me terrent veros imitantia caſus,
Et vigilant ſenſus in mea damna mei.
Aut ego Sarmaticas videor vitare ſagittas,
Aut dare captiuas infera vincla manus.
Aut vbi decipior melioris imagine ſomni,
Aſpicio patriæ tecta relicta meæ.
Et modò vobiſcum, quos ſum veneratus, amici,
Et modò cum cara coniuge multa loquor.
Sic, vbi percepta eſt breuis & non vera voluptas,
Peior ab admonitu ſit ſtatus ille boni.
Siue dies igitur caput hoc miſerabile cernit,
Siue pruinoſæ noctis aguntur equi:
Sic mea perpetuis liqueſcunt pectora curis,
Ignibus admotis vt noua cera ſolet.
Sæpe precor mortem, mortem queq; deprecor idem,
Ne mea Sarmaticum contegat oſſa ſolum.

Cùm

Cùm subit, Auguſti quæ ſit clementia, credo
Mollia naufragijs littora poſſe dari.
Cùm video quàm ſint mea fata tenacia, frangor:
Spesq; leuis magno victa timore cadit:
Nec tamen vlterius quicquam ſperoue, precorue,
Quàm malè mutato poſſe carere loco.
Aut hoc, aut nihil eſt, pro me tentare modeſtè
Gratia quod ſaluo veſtra pudore queat.

ELEGIA III.

Ad Maximum.

SVſcipe Romanæ facundia, Maxime, linguæ
Difficilis cauſæ mite patrocinium.
Eſt mala, (confiteor) ſed te bona fiet agente,
Lenia pro miſera fac modò verba fuga.
Neſcit enim Cæſar, quamuis Deus omnia norit,
Vltimus hic quæ ſit conditione locus.
Magna tenent illud numen molimina rerum:
Hæc eſt cœleſti pectore cura minor.
Non vacat, in quæ ſint poſiti regione Tomitæ,
Quærere, finitimo vix loca nota Getæ:
Aut quid Sauromatæ faciant, quid Iazyges acres,
Cultaq; Oreſtea Taurica terra dea.
Quæq; alia gentes, vbi frigore conſtitit Iſter,
Dura meant celeri terga per amnis equo.
Maxima pars hominum nec te pulcherrima curat
Roma, nec Auſonij militis arma timet.
Dant illis animos arcus, plenæq; pharetræ,
Quamq; libet longis curſibus aptus equus.
Quodq; ſitim didicere diu tolerare famemq;,
Quodq; ſequens nullas hoſtis habebit aquas.

Ira viri mitis non me misisset in istam,
Si satis hac illi nota fuisset humus.
Nec me, nec quenquam Romanum gaudet ab hoste,
Meq; minus, vitam cui dedit ipse, capi.
Noluit, vt poterat, minimo me perdere nutu:
Nil opus est vllis in mea fata Getis.
Sed neq; cur morerer, quicquã mihi comperit actum:
Et minus infestus, quàm fuit, esse potest.
Tunc quoq; [illegible] fecit, nisi quod facere ipse coegi,
Panè etiam merito parcior ira meo est.
Dij faciant igitur, quorum mitissimus ille est,
Alma nihil mãius Cæsare terra ferat.
Vtq; diu sub eo, sic sit sub Cæsare terra,
Perq; manus huius tradita gentis eant.
At tu tam placido, quàm nos quoq; sensimus illum,
Iudice, pro lachrymis ora resolue meis.
Non petis vt bene sit, sed vti malè tutius, vtq;
Exilium sæuo distet ab hoste meum.
Quamq; dedere mihi presentia numina vitam,
Non adimat stricto squallidus ense Getes.
Deniq; si moriar, subeam pacatius aruum,
Ossa nec à Scythica nostra premantur humo.
Nec malè compositos, ut scilicet exule dignum est,
Bistonij cineres vngula pulset equi.
Et ne si supersit aliquis post funera sensus,
Terreat vt manes Sarmatis vmbra meos.
Cæsaris hæc animum poterant audita mouere,
Maxime, mouissent si tamen ante tuum.
Vox precor augustas pro me tua molliat aures,
Auxilio trepidis quæ solet esse reis.
Assuetaq; tibi docta dulcedine lingua,
Æquandi superis pectora flecte viri,

Non

Non tibi Theromedon, crudusq; rogabitur Atreus
Quisq; suis homines pabula fecit equis:
Sed piger ad pœnas princeps, ad præmia velox,
Quisq; dolet, quoties cogitur esse ferox.
Qui vincit semper, victis vt parcere possit,
Clausit & æterna ciuica bella sera.
Multa metu pœna, pœna qui pauca coercet,
Et iacit inuita fulmina rara manu.
Ergo tam placidas orator missus ad aures,
Vt propior patriæ sit fuga nostra, roga.
Ille ego sum, qui te colui, quem festa solebat
Inter conuiuas mensa videre tuos.
Ille ego, qui duxi vestros Hymenæon ad ignes
Et cecini fausto carmina digna toro.
Cuius te solitum memini laudare libellos,
Exceptis, domino qui nocuere suo.
Cui tua nonnunquam miranti scripta legebas:
Ille ego de vestra cui data nupta domo est.
Hanc probat, & primo dilectam semper ab auo
Est inter comites Martia censa suas.
Inq; suis habuit matertera Cæsaris antè:
Quarum iudicio si qua probata, proba est.
Ipsa sua melior fama, laudantibus illis,
Claudia diuina non equisset ope.
Nos quoq; præteritos sine labe peregimus annos.
Proxima pars vitæ transilienda mea est.
Sed de me vt taceam, coniux mea sarcina vestra est:
Non potes hanc salua dissimulare fide.
Confugit hæc ad vos, vestraq; amplectitur aras.
(Iure venit cultos ad sibi quisq; Deos)
Flensq; rogat, precibus lenito Cæsare vestris,
Busta sui fiant vt propiora viri.

ELEGIA IV.

Ad Rufinum.

Hanc tibi Naſo tuus mittit Rufine ſalutem:
Qui miſer eſt, vlli ſi ſuus eſſe poteſt.
Reddita confuſæ nuper ſolatia menti;
Auxilium noſtris ſpemq́; tulere malis.
Vtq́; Machaonijs Pœantius artibus heros
Lenito medicam vulnere ſenſit opem:
Sic ego mente iacens, & acerbo ſaucius ictu,
Admonitu cœpi fortior eſſe tuo.
Et iam deficiens ſic ad tua verba reuixi,
Vt ſolet infuſo vena redire mero.
Nec tamen exhibuit tantas facundia vires,
Vt mea ſint dictis pectora ſana tuis.
Vt multum demas noſtro de pectore curæ,
Non minus exhauſto, quod ſuperabit, erit.
Tempore ducetur longo fortaſſe cicatrix,
Horrent admotas vulnera cruda manus.
Non eſt in medico ſemper, relevetur vt æger:
Interdum docta plus valet arte malum.
Cernis, vt è molli ſanguis pulmone remiſſus
Ad Stygias certo limite ducat aquas:
Aſſerat, ipſe licet ſacras Epidaurius herbas,
Sanabit nulla vulnera cordis ope.
Tollere nodoſam neſcit medicina podagram,
Nec formidatis auxiliatur aquis.
Cura quoq́; interdum nulla eſt medicabilis arte:
Aut, ſi ſit, longa eſt attenuanda mora.
Cùm bene firmarunt animum præcepta iacentem,
Sumptaq́; ſunt nobis pectoris arma tui:

Rursus amor patriæ ratione valentior omni,
Quod tua fecerunt scripta, retexit opus.
Siue pium vis hoc, seu vis muliebre vocari,
Confiteor misero molle cor esse mihi.
Non dubia est Ithaci prudentia: sed tamen optat
Fumum de patrijs posse videre focis.
Nescio qua natale solum dulcedine cunctos
Ducit, & immemores non sinit esse sui.
Quid melius Roma? Scythico quid frigore peius?
Huc tamen ex illa barbarus vrbe fugit.
Cùm bene sint clausæ cauea Pandione natæ,
Nititur in syluas quæq; redire suas.
Assuetos tauri saltus, assueta leones
(Nec feritas illos impedit) antra petunt.
Tu tamen exilij morsus ex pectore nostro
Fomentis speras cedere posse tuis.
Effice, vos ipsi ne tam mihi sitis amandi,
Talibus vt leuius sit caruisse malum.
At puto qua fueram genitus tellure carenti,
In tamen humano contigit esse loco.
Orbis in extremi iaceo desertus arenis,
Fert vbi perpetuas obruta terra niues.
Non ager hic pomum, non dulces educat vuas
Non salices ripa, robora monte virent.
Neue fretum laudes terra magis, æquora semper
Ventorum rabie solibus orba tument.
Quocunq; aspicias, campi cultore carentes.
Vastaq; qua nemo vendicet, arua iacent.
Hostis adest dextra læuaq; à parte timendus,
Vicinoq; metu terret vtrumq; latus.
Altera Bistonias pars est sensura sagittas,
Altera Sarmatica spicula missa manu.

Inme,

Inunc, & veterum nobis exempla virorum,
Qui sorti casum mente tulere, refer.
Et graue magnanimi robur mirare Rutili,
Non vsi reditus conditione dati.
Smyrna virum tenuit, non Pontus & hostica tellus:
Smyrna minus nullo pœnè petenda loco.
Non doluit patria Cynicus procul esse Sinopeus,
Legit enim sedes Attica terra tuas,
Arma Neoclides qui Persica contudit armis,
Argolica primum sensit in vrbe fugam.
Pulsus Aristides patria Lacedæmona fugit.
Inter quas dubium, qua prior esset, erat.
Cede puer facta Patroclus Opunta reliquit,
Thessalicamq; adijt hospes Achillis humum.
Exul ab Æmonia Pirenida cessit ad vndam,
Quo duce trabs Colcha sacra cucurrit aqua.
Liquit Agenorides Sidonia mœnia Cadmus,
Poneret vt muros in meliore loco.
Venit ad Adrastum Tydeus Calydone fugatus:
Et Teucrum Veneri grata recepit humus.
Quid referam veteres Romanæ gentis, apud quos
Exulibus tellus vltima Tybur erat?
Persequar vt cunctos, nulli datus omnibus ævis.
Tam procul à patria est, horridiorue locus.
Quò magis ignoscat sapientia vestra dolenti,
Qua facit ex dictis non ita multa tuis.
Nec tamen inficior, si possint nostra coire
Vulnera, præceptis posse coire tuis.
Sed vereor ne me frustra sanare laborem,
Nec iuuer admota perditus æger ope.
Nec loquor hæc, quia sit maior prudentia nobis,
Sed sim, quàm medico, notior ipse mihi.

Vt

Vt tamen hoc ita sit, munus tua grande voluntas
Ad me peruenit, consuluitq; boni.

ELEGIA V.
Ad vxorem.

IAm mihi deterior canis aspergitur ætas,
Iamq; meos vultus ruga senilis arat.
Iam vigor, & quasso languent in corpore vires,
Nec, iuuent lusus qui placuêre, iuuant.
Nec me, si subitò videas, cognoscere possis:
Ætatis facta est tanta ruina meæ.
Confiteor facere hoc annos: sed & altera causa est,
Anxietas animi, continuusq; labor.
Nam mea per longos si quis mala digerat annos,
Crede mihi, Pylio Nestore maior ero.
Cernis, vt in duris (& quid boue firmius?) aruis
Fortia taurorum corpora frangat opus?
Quæ nunquam vacuo solita est cessare nouali,
Fructibus assiduis lassa senescit humus.
Occidet, ad Circi si quis certamina semper
Non intermissis cursibus ibit equus.
Firma sit illa licet, soluetur in æquore nauis,
Quæ nunquam liquidis sicca carebit aquis.
Me quoq; debilitat series immensa laborum:
Ante meum tempus cogor & esse senex.
Otia corpus alunt, animus quoq; pascitur illis:
Immodicus contrà carpit vtrumq; labor,
Aspice, in has partes, quòd venerit Æsone natus:
Quam laudem à sera posteritate ferat.
At labor illius nostro leuiorq; minorq;
Si modò non veram nomina magna premunt.

Ille

Ille est in Pontum Pelia mittente profectus,
Qui vix Thessaliæ fine timendus erat.
Cæsaris ira mihi nocuit, quem Solis ab ortu,
Solis ad occasus, vtraq; terra timet.
Iunctior Æmonia est Ponto, quàm Roma sit Istro:
Et breuius, quàm nos, ille peregit iter.
Ille habuit comites primos telluris Achiuæ:
At nostram cunctì deseruere fugam.
Nos fragili ligno vastum sulcauimus aquor:
Quæ tulit Æsonidem, firma carina fuit.
Nec mihi Tiphys erat rector, nec Amyntore natus
Quas fugerem docuit, quas sequererq; vias.
Illum tutatæ est cum Pallade regia Iuno,
Defendere meum numina nulla caput.
Illum furtiuæ iuuere Cupidinis artes,
Quas à me vellem non didicisset amans.
Ille domum rediit, nos his moriemur in aruis
Perstiterit læsi si grauis ira Dei.
Durius est igitur nostrum, fidissima coniux,
Illo, quod subijt Æsone natus opus.
Te quoq;, quam iuuenem discedens vrbe reliqui,
Credibile est nostris insenuisse malis.
O ego, Dij faciant, talem te cernere possim,
Caraq; mutatis oscula ferre comis.
Amplectiq; meis corpus non pingue lacertis,
Et gracile hoc fecit dicere cura mei.
Et narrare meos flenti flens ipse dolores,
Sperato nunquam colloquioq; frui.
Thuraq; Cæsaribus cum coniuge Cæsare digna,
Dijs veris memori debita ferre manu.
Memnonis hanc vtinam, lenito Cæsare, mater
Quàm primum roseo prouocet ore diem.

ELE-

ELEGIA VI.

Ad Maximum.

Ille tuos quondam non vltimus inter amicos
Vt sua verba legas, Maxime, Naso rogat.
In quibus ingenium desisse requirere nostrum,
Nescius exilij ne videare mei.
Cernis vt ignauum corrumpant ocia corpus?
Vt capiant vitium, ni moueantur aquæ?
Sic mihi, si quis erat dicendi carminis vsus,
Deficit, essq; mimor sallus inerte situ.
Hæc quoq; quæ legitis, si quid mihi Maxime credis,
Scribimus inuita, vixq; coacta, manu.
Non libet in tales animum contendere curas:
Nec venit in duros Musa vocata Getas.
Vt tamen ipse vides, lector reducere versus,
Sed non sit fato mollior ipse meo.
Cùm relego, scripsisse pudet: quia plurima cerno,
Me quoq;, qui feci, iudice digna lini.
Nec tamen emendo: labor hic quàm scribere maior:
Mensq; pati durum sustinet ægra nihil.
Scilicet incipiam lima mordacius vti,
Vt sub iudicium singula verba vocem?
Torquet enim fortuna parum: nisi Lycus in Hebrum
Confluat? & frondes Alpibus addat Athos?
Parcendum est animo miserabile vulnus habenti:
Subducunt oneri colla perusta boues.
At puto fructus adest, iustissima causa laborum,
Et sata cum multo fœnere reddit ager.
Tempus ad hoc nobis (repetas licet omnia) nullum
Profuit, atq; vtinam non nocuisset, opus.

Cur

Cur igitur ſcribam, miraris? miror & ipſe,
Et tecum quæro ſæpe quid inde petam.
An populus verè ſanos negat eſſe poetas?
Sumq; fides huius maxima vocis ego?
Qui ſterili cùm ſim toties deceptus ab aruo,
Damnoſa perſto condere ſemen humo.
Scilicet eſt cupidus ſtudiorum quiſq; ſuorum,
Tempus & aſſueta ponere in arte iuuat.
Saucius eiurat pugnas gladiator, & idem,
Immemor antiqui vulneris, arma capit.
Nil ſibi cum pelagi dicit fore naufragus vndis,
Et ducit remos, qua modò nauit aqua.
Sic ego conſtanter ſtudium non vtile ſeruo:
Et repeto, nollem quas coluiſſe, Deas.
Quid potius faciam? non ſum qui ſegnia ducam
Otia: mors nobis tempus habetur iners.
Nec iuuat in lucem nimio marceſcere vino,
Nec tenet incertas alea blanda manus,
Cùm dedimus ſomno, quas corpus poſtulat, horas,
Quo ponam vigilans tempora longa modo?
Moris an oblitus patrij contendere diſcam
Sarmaticos arcus, & trahar arte loci?
Hoc quoq; me ſtudium prohibent aſſumere vires,
Menſq; magis gracili corpore noſtra valet.
Cùm bene quæſieris, quid agam: magis vtile nil eſt
Artibus ijs, quæ nil vtilitatis habent.
Conſequor ex illis caſus obliuia noſtri:
Hanc meſſem ſatis eſt ſi mea reddit humus.
Gloria vos acuat: vos, vt recitata probentur
Carmina, Pierijs inuigilate choris.
Quod venit ex facili, ſatis eſt componere nobis,
Et nimis intenti cauſa laboris abeſt.

Cur

Cur ego ſollicita poliam mea carmina cura?
An verear ne non approbet illa Getes?
Forſitan audacter faciam, ſed glorior Iſtrum
Ingenio nullum maius habere meo.
Hoc, vbi viuendum eſt, ſatis eſt ſi conſequor, aruo,
Inter inhumanos eſſe poeta Getas.
Quid mihi diuerſum fama contendere in orbem?
Quem fortuna dedit, Roma ſit ille locus.
Hoc mea contenta eſt infelix Muſa theatro:
Sic merui, magni ſic voluere Dei.
Nec reor hinc iſtuc noſtris iter eſſe libellis,
Quo Boreas penna deficiente venit.
Diuidimur cœlo: quaq; eſt procul vrbe Quirini,
Aſpicit hirſutos comminus Vrſa Getas.
Per tantum terra, tot aquas, vix credere poſſum
Indicium ſtudij tranſiliſſe mei.
Finge legi, quodq; eſt mirabile, finge placere:
Auctorem certè res iuuat iſta nihil.
Quid tibi ſi calida proſit laudâre Syene,
Aut vbi Taprobanen Indica tingit aqua?
Altius ire libet: ſi te diſtantia longè
Pleiadum laudent ſigna, quid inde feres?
Sed neq; peruenio ſcriptis melioribus iſtuc,
Famaq; cum domino ſugit ab vrbe ſuo.
Voſq; quibus perij, tunc cùm mea fama ſepulta eſt,
Nunc quoq; de noſtra morte tacere reor.

ELEGIA VII.
Ad Gracinum.

EQuid vt audiſti (nam te diuerſa tenebat
Terra) meos caſus, cor tibi triſte fuit?

Diſſi-

Dissimules, metuasq; licet Gracine fateri,
(Si bene te noui) triste fuisse liquet.
Nec cadit in mores feritas inamabilis istos
Nec minus à studijs dissidet ista tuis.
Artibus ingenuis, quarum tibi maxima cura est
Pectora mollescunt, asperitasq; fugit.
Nec quisquam meliore fide complectitur illas,
Quam finit officium. militiaq; labor.
Certè ego, cùm primùm potui sentire quid essem,
(Nam fuit attonito mens mihi nulla diu)
Hanc quoq; fortunam sensi, quòd amicus abesses,
Qui mihi præsidium grande futurus eras.
Tecum tunc aberant ægræ solatia mentis,
Magnaq; pars animi consilijq; mei.
At nunc, quod superest, fer opem precor eminus vnam,
Alloquioq; inua pectora nostra tuo.
Quæ (non mendaci si quicquam credis amice)
Stulta magis dici, quàm scelerata, decet.
Nec breue, nec tutum est, peccati qua sit origo,
Scribere: tractari vulnera nostra timent.
Qualicunq; modo mihi sint ea facta, rogare
Desine: non agites, si qua coire velis.
Quicquid id est, vt non facinus, sic culpa vocanda est,
Omnis at in magnos culpa deos, scelus est.
Spes igitur pœnæ menti Gracine leuandæ
Non est ex toto nulla relicta meæ.
Hæc Dea, cùm fugerent scelerates numina terras,
In dijs inuisa sola remansit humo.
Hæc facit, viuat fossor quoq; compede vinctus,
Liberaq; à ferro crura futura putet.
Hæc facit, vt videat cùm terras vndiq; nullas,
Naufragus in medijs brachia iactet aquis.

Sæpe

Sæpe aliquem ſolers medicorum cura relinquit,
Nec ſpes huic vena deficiente cadit.
Carcere dicuntur clauſi ſperare ſalutem,
Atq; aliquis pendens in cruce vota facit.
Hæc Dea quàm multos laqueo ſua colla ligantes,
Non eſt propoſita paſſa perire nece?
Me quoq; conantem gladio finire dolorem,
Arcuit, iniecta continuitq; manu.
Quidq; facis? lacrymis opus eſt, non ſanguine dixit:
Sæpe per has flecti principis ira ſolet.
Quamuis eſt igitur meritis indebita noſtris,
Magna tamen ſpes eſt in bonitate Dei.
Qui ne difficilis mihi ſit Gracine, precare:
Confer & in votum tu quoq; verba meum.
Inq; Tomitana iaceam tumulatus arena,
Si te non nobis iſta vouere liquet.
Nam prius incipient turres vitare columbæ,
Antra feræ, pecudes gramina, mergus aquas:
Quàm malè ſe præſtet veteri Gracinus amico:
Non ita ſunt ſatis omnia verſa meis,

ELEGIA IIX.

Ad Meſſalinum.

Littera pro verbis tibi Meſſaline ſalutem,
Quam legis, à ſauis attulit vſq; Getis.
Indicat auctorem locus? an, niſi nomine lecto,
Hæc me Naſonem ſcribere verba, latet?
Ecquis in extremo poſitus iacet orbe tuorum,
Me tamen excepto, qui precor eſſe tuus?
Dij procul, à cunctis qui te venerantur amantq;.
Huius notitiam gentis abeſſe velint.

Non ſatis eſt inter glaciem Scythicasq; ſagittas
Viuere, ſi vita eſt mortis habenda genus.
Nos premat aut bello tellus, aut frigore cœlum,
Truxq; Getes armis, grandine pugnet hyems:
Nos habeat regio nec pomis feta, nec vuis,
Et cuius nullum ceſſat ab hoſte latus:
Cetera ſit ſoſpes cultorum turba tuorum,
In quibus, vt populo pars ego parua fui.
Me miſerum, ſi tu verbis offenderis iſtis,
Nosq; negas vlla parte fuiſſe tuos.
Vtq; ſit hoc verum, mentito ignoſcere debes:
Nil demit laudi gloria noſtra tuæ.
Quis ſe Cæſaribus notus non fingit amicum?
Da veniam faſſo, tu mihi Cæſar eris.
Nec tamen irrumpo, quò non licet ire, ſatisq; eſt
Atria ſi nobis non patuiſſe negas.
Vtq; tibi fuerit mecum nihil amplius, vno
Nempe ſalutaris, quàm prius, ore minus.
Nec tuus eſt genitor nos inficiatus amicos,
Hortator ſtudij, cauſaq;, faxq; mei.
Cui nos & lacrymas, ſupremum in funere munus,
Et dedimus, medio ſcripta canenda foro.
Adde, quòd eſt frater tanto mihi iunctus amore,
Quantus in Atridis, Tyndaridiſq; fuit.
Is me nec comitem, nec dedignatus amicum eſt:
Si tamen hæc illi non nocitura putas.
Si minus, hac quoq; me mendacem parte fatebor:
Clauſa mihi potius tota ſit illa domus.
Sed neq; claudenda eſt: & nulla potentia vires
Præſtandi, ne quid peccet amicus, habet,
Et tamen vt cuperem culpam quoq; poſſe negari,
Sic facinus nemo neſcit abeſſe mihi.

Quod

Quod nisi delicti pars excusabilis esset,
Parua relegati pœna futura fuit.
Ipse sed hoc vidit, qui præuidet omnia, Cæsar,
Stultitiam dici crimina posse mea.
Quæq; ego permisi, quæq; est res passa, pepercit:
Vsus & est modicè fulminis igne sui.
Nec vitam, nec opes, nec ademit posse reuerti:
Si sua per vestras victa sit ira preces.
At grauiter cecidi: quid enim mirabile, si quis
A Ioue percussus non leue vulnus habet?
Ipse suas quamuis vires inhiberet Achilles,
Missa graues ictus Pelias hasta dabat.
Iudicium nobis igitur cùm vindicis adsit,
Non est, cur tua me ianua nosse neget.
Culta quidem, fateor, citra quàm debuit, illa est:
Sed fuit in fatis hoc quoq;, credo, meis.
Nec tamen officium sensit domus altera nostrum:
Hic illic vestro sub lare semper eram.
Quæq; tua est pietas, vt te non excolat ipsum,
Ius aliquod tecum fratris amicus habet.
Quid? quòd vt emeritis referenda est gratia semper,
Sic est fortunæ promeruisse tuæ.
Quod si permittis nobis suadere quid optes,
Vt des, quàm reddas, plura, precare Deos.
Idq; facis, quantumq; licet meminisse, solebas
Officijs causa pluribus esse data.
Quolibet in numero me Messaline repone,
Sim modò pars vestræ non aliena domus.
Et mala Nasonem, quoniam meruisse videtur,
Si non ferre doles, at meruisse dole.

ELE-

ELEGIA IX.

Ad Seuerum.

A Tibi dilecto missam Nasone salutem
Accipe, pars animæ magna, Seuere, meæ,
Neue roga quid agam: si persequar omnia, flebis:
Summa satis nostri sit tibi nota mali.
Viuimus assiduis expertes pacis in armis,
Dura pharetrato bella mouente Geta.
Deq; tot expulsis sum miles in exule solus:
Tuta (neq; inuideo) cetera turba latet.
Quoq; magis nostros venia dignere libellos,
Hæc in procinctu carmina facta leges.
Stat vetus vrbs, ripæ vicina binominis Istri,
Mœnibus, & positu vix adeunda loci.
Caspius Ægypsus, de se si creditur ipsis,
Condidit, & proprio nomine dixit opus.
Hanc ferus Odrysijs inopino Marte peremptis
Cepit, & in regem sustulit arma Getes.
Ille memor magni generis, virtute quod auget,
Protinus innumero milite cinctus adest.
Nec prius abscessit, merita quàm cæde nocentum
Se nimis vlciscens extitit ille nocens.
At tibi rex suo detur fortissime nostro,
Semper honorata sceptra tenere manu.
Teq;, quod & præstat, (quid enim tibi plenius optem?)
Martia cum magno Cæsare Roma probet.
Sed memor vnde abij, queror o iucunde sodalis,
Accedant nostris sæua quòd arma malis.
Vt careo vobis Scythicas detrusus in oras,
Quatuor autumnos Pleias orta facit.

Nec

Nec tu crediderís vrbana commoda vitæ
Quærere Nasonem, quærit & illa tamen.
Nam modò vos animo dulces reminiscor amici:
Nunc mihi cum cara coniuge nata subit.
Acq; domo rursus pulchra loca vertor ad vrbis.
Cunctaq; mens oculis præuidet illa suis.
Nunc fora, nunc ædes, nunc marmore tecta theatra,
Nunc subit æquata porticus omnis humo.
Gramina nunc campi pulchros spectantis in hortos
Stagnaq; & Euripi, virgineiscq; liquor.
At (puto) sic vrbis misero est erepta voluptas,
Quolibet vt saltem rure frui liceat.
Non meus amissos animus desiderat agros,
Ruraq; Peligno conspicienda solo:
Nec quos pomiferis positos in montibus hortos
Spectat Flaminiæ Claudia iuncta viæ.
Quos ego nescio cui colui, quibus ipse solebam
Ad sata fontanas (nec pudet) addere aquas.
Sunt tibi, si viuunt, nostræ quoq; consita quadam,
Sed non & nostra poma legenda manu.
Pro quibus amissis; vtinam contingere posset
Hic saltem profugo gleba colenda mihi.
Ipse ego pendentes (liceat modò) rupe capellas,
Ipse velim baculo pascere nixus oues.
Ipse ego, ne solitis insistant pectora curis,
Ducam ruricolas sub iuga panda boues.
Et discam Getici quæ norunt verba iuuenci,
Assuetas illis adiiciamq; minas.
Ipse manu capulum pressi moderator aratri,
Experiar mota spargere semen humo.
Nec dubitem longis purgare ligonibus arua,
Et dare quas fricns iam bibat hortus aquas.

Vnde sed hoc nobis, minimum quos inter & hostem
Discrimen murus clausaq; porta facit?
At tibi nascenti (quod toto pectore lator)
Nerunt fatales sortia fila deæ.
Te modò Campus habet, dēsa modò porticus vmbrā:
Nunc, in quo ponis tempora rara, Forum.
Vmbria te reuocat, nec non Albana petentem
Appia feruenti ducit in arua rota.
Forsitan hoc potes, vt iustam iam supprimat iram
Cæsar, & hospitium sit tua villa meum.
Ah nimium est quod amice petis, moderatius opta,
Et voti (queso) contrahe vela tui.
Terra velim propior, nulliq; obnoxia bello
Detur, erit nostris pars bona demta malis.

ELEGIA V.

Ad Maximum.

QVae mihi de rapto tua venit epistola Celso,
Protinus est lacrymis humida facta meis.
Quodq; nefas dictu, fieri nec posse putaui,
Inuitis oculis littera lecta tua est.
Nec quicquam ad nostras peruenit acerbius aures,
Vt sumus in Ponto, perueniatq; precor,
Ante meos oculos tanquam præsentis imago
Hæret, & extinctum viuere fingit amor.
Sæpe refert animus lapsus grauitate carentes,
Seria cum liquida sæpe peracta fide.
Nulla tamen subeunt mihi tempora densius istis,
Qua vellem vita summa fuisse mea.
Cùm domus ingenti subitò mea lapsa ruina
Concidit, in domini procubuitq; caput:

Adfuis

Adfuit ille mihi, cùm me pars magna reliquit,
Maxime, fortuna nec fuit ille comes.
Illum ego non aliter flentem mea funera vidi,
Ponendus quàm si frater in igne foret.
Hæsit in amplexu, consolatusq; iacentem est:
Cumq; meis lacrymis miscuit ipse suas.
O quoties vitæ custos inuisus amaræ,
Continuit promptas in mea fata manus!
O quoties dixit, placabilis ira Deorum est!
Viue nec ignosci tu tibi posse nega.
Vox tamen illa fuit celeberrima; respice quantum
Debeat auxilium Maximus esse tibi.
Maximus incumbet, quaq; est pietate, rogabit,
Ne sit ad extremum Cæsaris ira tenax.
Cumq; suis fratris vires adhibebit, & omnem,
Quo leuius doleas, experietur opem.
Hæc mihi verba malæ minuerunt tædia vitæ:
Quæ modò ne fuerint, Maxime, vana, caue.
Hoc quoq; venturum mihi se iurare solebat,
Non nisi te longa iussa sibi dante via.
Nam tua non alio coluit penetralia ritu,
Terrarum dominos quàm colis ipse deos.
Crede mihi, multos habeas cùm dignus amicos,
Non fuit è multis quilibet ille minor.
Si modò non census, nec clarum nomen auorum,
Sed probitas magnos ingeniumq; facit.
Iure igitur lacrymas Celso libamus ademto,
Cùm fugerem, viuo quas dedit ipse mihi.
Carmina iure damus rauos testantia mœres,
Vt tua venturi nomina Celse legant.
Hoc est quod possum Geticis tibi mittere ab aruis:
Hoc solum est illic, quod licet esse meum.

Funera non potui comitare, nec vngere corpus,
Atq; tuis toto diuidor orbe rogis.
Quod potuit, quem tu pro numine viuus habebas,
Præstitit officium Maximus omne tibi.
Ille tibi exequias, & magni funus honoris
Fecit, & in gelidos fudit amoma sinus:
Diluit & lachrymis mœrens vnguenta profusis,
Ossaq; vicina condita texit humo.
Qui quoniam extinctis, quæ debet, præstat amicis,
Et nos extinctis annumerare potest.

ELEGIA XI.

Ad Flaccum.

NAso suo profugus mittit tibi Flacce salutem,
Mittere rem si quis, qua caret ipse, potest.
Longus enim curis vitiatum corpus amaris
Non patitur vires languor habere suas.
Nec dolor vllus adest, nec febribus vror anhelis,
Et peragit soliti vena tenoris iter.
Os hebes est, positæq; mouent fastidia mensæ,
Et queror, inuisi cùm venit hora cibi.
Quod mare, quod tellus, appone, quod educat aer,
Nil ibi, quod nobis esuriatur, erit.
Nectar & ambrosiam. latices epulasq; deorum
Det mihi formosa grata Iuuenta manu:
Non tamen exacuet torpens sapor iste palatum,
Stabit & in stomacho pondus inerte diu.
Hæc ego non ausim, cùm sint verissima, cuiquam
Scribere, delicias ne mala nostra vocet.
Scilicet is status est, ea rerum forma mearum,
Delicijs etiam possit vt esse locus.

Delicias

Delicias illi precor has contingere, si quis,
Ne mihi sit leuior Cæsaris ira, timet.
Is quoq; , qui gracili cibus est in corpore , somnus
Non alit officio corpus inane suo.
Sed vigilo, vigilantq; mei sine fine dolores:
Quorum materiam dat locus ipse mihi.
Vix igitur possis visos agnoscere vultus:
Quoq; ierit, quæras , qui fuit antè , color.
Paruus in exiles succus mihi peruenit artus,
Membraq; sunt cera pallidiora noua.
Non hæc immodico contraxi damna Lyæo:
Scis, mihi quòd solæ pæne bibantur aquæ.
Non epulis oneror: quarum si tangar amore,
Est tamen in Geticis copia nulla locis.
Nec vires adimit Veneris damnosa voluptas.
Non solet in mœstos illa venire toros.
Vnda, locusq; nocent, & causa valentior istis
Anxietas animi, quæ mihi semper adest.
Hanc nisi tu pariter simili cum fratre leuares,
Vix mens tristitiæ mœsta tulisset onus.
Vos estis fractæ tellus non dura faselo:
Quamq; negant multi , vos mihi fertis opem.
Ferte precor semper , quia semper egebimus illa,
Cæsaris offensum dum mihi numen erit.
Qui meritam nobis minuat, non finiat, iram,
Supplicitter vestros quisq; rogate deos.

PVP. OVIDII NASONIS DE PONTO *Liber Secundus.*

ELEGIA I.

Ad Germanicum.

HVc quoq; Cæsarei peruenit fama triumphi,
Languida quò fessi vix venit aura Noti.
Nil fore dulce mihi Scythica regione putaui:
Iam minus hic odio est, quàm fuit antè, locus.
Tandem aliquod pulsa curarum nube serenum
Vidi, fortunæ verba dediq; meæ.
Nolit vt illa mihi contingere gaudia Cæsar,
Velle potest cuiuis hæc tamen vna dari:
Dij quoq; vt à cunctis hilari pietate colantur,
Tristitiam poni per sua festa iubent.
Deniq; quod certus furor est audere fateri,
Hac ego lætitia, si vetet ipse, fruar.
Iuppiter vtilibus quoties rigat imbribus agros,
Missa tenax segeti crescere lappa solet.
Nos quoq; frugiferum sentimus inutilis herba
Numen, & inuita sæpe iuuamur ope.
Gaudia Cæsareæ mentis pro parte virili
Sunt mea, priuati nil habet illa domus.

Gratia

Gratia Fama tibi, per quam spectata triumphi
Incluso medijs est mihi pompa Getis.
Indice te didici, nuper visenda coisse
Innumeras gentes ad ducis ora sui.
Quæq; capit latis immensum mœnibus orbem,
Hospitijs Romam vix habuisse locum.
Tu mihi barbaricis, cùm multis ducibus antè
Fuderit assiduas nubibus Auster aquas,
Numine cœlesti Solem fulsisse serenum,
Cum populi vultu conueniente die.
Atq; ita victorem cum magna vocis honore
Bellica laudatis dona dedisse viris.
Claraq; sumpturum pictas insignia vestes,
Thura prius sanctis imposuisse focis.
Fusticiaq; sui castos placasse parentes:
Illo quo templum pectore semper habet.
Quaq; ierit, felix adiectum plausibus omen,
Saxaq; iactatis erubuisse rosis.
Protinus argento veros imitantia muros,
Barbara cum victis oppida lata viris.
Fluminaq;, & montes, & in altas prosiua siluas,
Armaq; cum telis instrue iuncta suis.
Deq; triumphorum, quod Sol incenderat, auro
Aurea Romani tecta fuisse fori.
Totq; tulisse duces, captiuis addita collis
Vincula, panè hostes quot satis esse fuit.
Maxima pars horum vitam veniamq; tulere,
In quibus & belli summa caputq; fuit.
Cur ego posse negem minui mihi Cæsaris iram,
Cùm videam mites hostibus esse Deos?
Pertulit huc idem nobis Germanice rumor,
Oppida sub titulo nomis esse tui.

Atq; ea te contra nec muri, mole nec armis,
Nec satis ingenio tuta fuisse loci.
Dij tibi dent annos, à te nam cætera sumes,
Sint modò virtuti tempora longa tuæ.
Quod precor, eueniet. sunt quædam oracula vatum:
Nam Deus optanti prospera signa dedit.
Te quoq; victorem Tarpeias scandere in arces
Læta coronatis Roma videbit equis.
Maturosq; pater nati spectabit honores,
Gaudia percipiens, quæ dedit antè suis.
Iam nunc hæc à me, iuuenum belloq; togaq;
Maxime dicta tibi vaticinante nota.
Hunc quoq; carminibus referam fortasse triumphum,
Sufficiat nostris si modò vita malis.
Imbuero Scythicas si non prius ipse sagittas,
Abstuleritq; ferox hoc cæput ense Getes.
Quòd si me saluo dabitur tua laurea templis,
Omnia bis dices vera fuisse mea.

ELEGIA II.

Ad Messalinum.

ILle domus vestræ primis venerator ab annis,
Pulsus ad Euxini Naso sinistra freti:
Mittit ab indomitis hanc Messaline salutem,
Quam solitus præsens est tibi ferre, Getis.
Hei mihi, si lecto vultus tibi nomine non est
Qui fuit, & dubitas cætera perlegere!
Perlege: nec mecum pariter mea verba relega:
Vrbe licet vestra versibus esse meis.
Non ego concepi, si Pelion Ossa tulisset,
Clara mea tangi sidera posse manu.

Nec

Nec nos Enceladi dementia castra secuti,
In verum dominos mouimus arma deos.
Nec quod Tydidæ temeraria dextera fecit,
Numina sunt telis vlla petita meis.
Est mea culpa grauis, sed quæ me perdere solum
Ausa sit, & nullum maius adorsa nefas.
Neue roges quæ sit, siuls amp quam scripsimus artem
Innocuas nobis non sinit esse manus.
Nil nisi non sapiens possum timiduscq; vocari:
Hæc duo sunt animi nomina vera mei.
Esse quidem fateor, meritam post Cæsaris iram,
Difficilem precibus te quoq; inire meis.
Quæq; tua est pietas in totum nomen Iuli,
Te ladi, cum quis laditur inde, putas.
Sed licet arma feras, & vulnera sæua mineris,
Non tamen efficies vt timeare mihi.
Puppis Achæmeniden Graium Troiana recepit,
Profuit & Myso Pelias hasta duci.
Confugit interdum templi violator ad aram,
Nec petere offensi numinis horret opem.
Dixerit hoc aliquis tutum non esse: fatemur;
Sed non per placidas it mea nauis aquas.
Tuto petant alij, fortuna miserrima nostra est:
Nam timor euentus deterioris abest.
Qui rapitur fatis, quid præter fata requirit?
Sæpe creat molles aspera spina rosas.
Qui rapitur spumante salo, sua brachia campi
Porrigit ad spinas, duraq; saxa manus.
Accipitrem metuens pennis trepidantibus ales,
Audet in humanos fessa venire sinus.
Nec se vicino dubitat committere tecto,
Quæ fugit infestos territa cerua canes.

Da precor accesum lachrymis mitissime nostris:
Nec rigidam timidis vocibus obde forem.
Verbaq; nostra fauens Romana ad numina perfer,
Non tibi Tarpeio culta tonante minus.
Mandatiq; mei legatus suscipe causam,
Nulla meo quamuis nomine causa bona est.
Iam prope depositus, certè iam frigidus eger,
Seruatus per te, si modò seruor, ero.
Nunc tua pro rebus nitatur gratia lapsis,
Principis æterni quam tibi præstat amor.
Nunc tibi & eloquij nitor ille domesticus adsit,
Quo poteras trepidis vtilis esse viris.
Viuit enim in vobis facundi lingua parentis:
Et res hæredem reperit illa suum.
Hanc ego non vt me defendere tentet, adoro:
Non est confessi causa tuenda rei.
Num tamen excuses erroris origine factum,
An nihil expediat tale mouere, vide.
Vulneris id genus: est, quod cùm sanabile non sit,
Non contrectari tutius esse puto.
Lingua sile: non est vltra curabile quicquam:
Posse velim cineres obruere ipse meos.
Sic igitur, quasi me nullus deceperit error,
Verba face, vt vita, quam dedit ipse, fruar,
Cumq; serenus erit, vultusq; remiserit illos,
Qui secum terras imperiumq; mouent:
Exiguam ne me prædam sinat esse Getarum,
Detq; solum miseræ mite, precare, fugæ.
Tempus adest aptum precibus: valetille, videtq;
Quas fecit vires, Roma, valere tuas.
Incolumis coniux sua puluinaria seruat:
Promouet imperium filius Ausonium.

Præterit

Praterit ipſe ſuos animo Germanicus annos:
Nec vigor eſt Druſi nobilitate minor.
Adde nurus nepteſq; pias, careſq; nepotes,
Cæteraq; Auguſta membra valere domus.
Adde triumphatos modò Pæonas: adde quietæ
Subdita montana brachia Dalmatiæ.
Nec dedignata eſt, abiectis Illyris armis,
Cæſareum famulo vertice ferre pedem.
Ille ſuper currum placido ſpectabilis ore
Tempora Phœbea virgine nexa tulit.
Quem pia vobiſcum proles comitauit euntem,
Digna parente ſuo nominibuſq; datis.
Fratribus aſſimilis, quos proxima templa tenentes
Diuus ab excelſa Iulius ade videt.
His Meſſalinus, quibus omnia cedere debent,
Lætitiæ primum non negat eſſe locum.
Quicquid ab his ſuereſt, venit in certamen amoris
Hac hominum nulli parte ſecundus erit.
Hanc colit ante diem, per quam decreta merenti
Venit honoratis laurea digna comis.
Felices, quibus hos licuit ſpectare triumphos,
Et ducis ore deos æquiparante frui.
At mihi Sauromatæ pro Cæſaris ore videndi,
Terraq; pacis inops, vndaq; vincta gelu:
Si tamen hoc audis, & vox mea peruenit iſtuc,
Sit tua mutando gratia blanda loco.
Hoc pater ille tuus primo mihi cultus ab æuo,
Si quid habet ſenſus vmbra diſerta, petit.
Hoc petit & frater, quamuis fortaſſe veretur,
Seruandi noceat ne tibi cura mei.
Tota domus rogat hoc, nec tu potes ipſe negare,
Et nos in turba parte fuiſſe tua.

Ingenij certè, quò nos malè sensimus vsos,
Artibus exceptis, sæpe probator eras.
Nec mea, si tantum peccata nouissima demas,
Esse potest domui vita pudenda tuæ.
Sic igitur vestræ vigeant penetralia gentis:
Curaq; sit superis, Cæsaribusq; tui.
Mite, sed iratum merito mihi, numen adora,
Eximar vt Scythici de feritate loci:
Difficile est, fateor, sed tendit in ardua virtus:
Et talis meriti gratia maior erit.
Nec tamen Ætnæi vasto Polyphemus in antro
Accipiet voces Antiphatesue tuas:
Sed placidus, facilisq; parens, veniæq; paratus,
Et qui fulmineo sæpe sine igne tonat.
Qui cùm triste aliquid statuit, sit tristis & ipse:
Cuiq; ferè pœnam sumere, pœna sua est.
Victa tamen vitio est huius clementia nostro:
Venit & ad vires ira coacta suas.
Quis quoniam patria toto sumus orbe remoti,
Non licet ante ipsos procubuisse deos.
Quot colis, ad superos hæc fer mandata sacerdos:
Adde sed & proprias ad mea verba preces.
Si tamen hæc tenta, si non nocitura putabis:
Ignoscas: timeo naufragus omne fretum.

ELEGIA III.

Ad Maximum.

MAxime, qui claris nomen virtutibus aquas,
Nec sinis ingenium nobilitate premi:
Cultе mihi (quid enim status hic à funere differt!)
Supremum vitæ tempus ad vsq; meæ:

Reue-

Rem facis, afflictum non auersatus amicum,
Qua non est auo rarior vlla tuo.
Turpe quidem dictu, sed (si modò vera fatemur)
Vulgus amicitias vtilitate probat.
Cura, quid expediat, prior est, quàm quid sit honestum:
Et cum fortuna stat caditq; fides.
Nec facilè inuenies multis in millibus vnum,
Virtutem precium quiputet esse sui.
Ipse decor recti, falli si præmia desint,
Non mouet: & gratis pœnitet esse probum.
Nil, nisi quod prodest, carum est: en detrahe menti
Spem fructus auidæ, nemo petendus erit.
At reditus iam quisq; suos amat, & sibi quid sit
Vtile, sollicitis computat articulis.
Illud amicitiæ quondam venerabile nomen
Prostat, & in questu pro meretrice sedet.
Quo magis admiror, non vt torrentibus vndis
Communis vitij te quoq; labe trahi.
Diligitur nemo, nisi cui fortuna secunda est:
Quæ simul intonuit, proxima quæq; fugat.
En ego non paucis quondam munitus amicis,
Dum flauit velis aura secunda meis:
Vt fera nimboso tumuerunt æquora vento,
In medijs lacera naue relinquor aquis.
Cumq; alij nolint, etiam me nosse, fateri,
Vix duo proiecto tresue tuliftis opem.
Quorum tu princeps: neq; enim comes esse, sed auctor
Nec petere exemplum, sed dare dignus eras.
Te, nihil exacto, nisi nos peccasse fatentem,
Sponte sua probitas officiumq; iuuat.
Iudice te: merces caret, per seq; petenda est
Externis virtus incomitata bonis.

Turpe

Turpe putas abijci, quia sit miserandus, amicum:
Quodq; sit infelix, desinere esse tuum.
Mitius est lasso digitum supponere mento,
Mergere quàm liquidis ora natantis aquis.
Cerne quid Æacides post mortem præstet amico:
Instar & hanc vitam mortis habere puta.
Pirithoum Theseus Stygias comitauit ad vndas:
A Stygia quantum mors mea distat aqua?
Adfuit insano iuuenis Phoceus Oresti:
Et mea non minimum culpa furoris habet.
Tu quoq; magnorum laudes admitte virorum,
Vt facis, & lapso quam potes, affer opem.
Si bene te noui, si, qui prius esse solebas,
Nunc quoq; es, atq; animi non cecidere tui:
Quo fortuna magis sæuit, magis ipse resistis:
Vtq; decet, ne te vicerit illa, caues,
Et bene vti pugnes, bene pugnans efficit hostis:
Sic eadem prodest causa nocetq; mihi.
Scilicet indignum, iuuenis rarissime, ducis
Te fieri comitem stantis in orbe Dea.
Firmus es, & quoniam non sunt hæc qualia vellet,
Vela regis quassa qualiacunq; ratis.
Quæq; ita concussa est, vt iam casura putetur,
Restat adhuc humeris sulta carina tuis.
Ira quidem primò fuerat tua iusta, nec ipso
Lenior, offensus qui mihi iure fuit.
Quiq; dolor pectus tetigisset Cæsaris alti,
Illum iurabas protinus esse tuum.
Vt tamen audita est nostra tibi cladis origo,
Diceris erratis ingemuisse meis.
Tunc tua me primùm solari littera cœpit,
Et lasum flecti spem dare posse Deum

Mouit

Monit amicitiæ tum te constantia longæ,
Ante tuos ortus quæ mihi cœpta fuit.
Et quòd eras aliis factus, mihi natus amicus;
Quodq; tibi in cunis oscula prima dedi.
Quòd cum vestra domus teneris mihi semper ab annis
Culta sit, esse vetus nunc tibi cogor onus:
Me tuus ille pater, Latiæ facundia linguæ,
Qui non inferior nobilitate fuit,
Primus, vt auderem commitere carmina famæ,
Impulit; ingenij dux fuit ille mei:
Nec quòd sit primo nobis à tempore cultus,
Contendo fratrem posse referre tuum.
Te tamen ante omnes ita sum complexus, vt vnà
Quolibet in casu gratia nostra fores.
Vltima me tecum vidit, mœstisq; cadentes
Excepit lachrymas Italis ora genis.
Cùm tibi quærenti, num verus nuncius esset,
Attulerat culpæ quem mala fama meæ:
Inter confessum medius dubieq; negantem
Hærebam, pauidas dante timore notas.
Exemploq; nimis, quam mollit aquaticus Auster,
Gutta per attonitas ibat oborta genas.
Hæc igitur referens, & quòd mea crimina primò
Erroris venia posse latere vides.
Respicis antiquum lapsis in rebus amicum,
Fomentisq; iuras vulnera nostra tuis.
Pro quibus, optandi si nobis copia fiat,
Tam bene promerito commoda mille precor.
Sed si sola mihi denturtua vota, precabor,
Vt tibi sit saluo Cæsare salua parens.
Hæc ego, cùm faceres altaria pinguia thura
Te solitum memini prima rogare deos.

ELE-

ELEGIA IV.

Ad Atticum.

Accipe colloquium gelido Nasonis ab Istro,
Attice, iudicio non dubitate meo.
Ecquid adhuc remanes memor infelicis amici?
Deserit an partes languida cura suas?
Non ita dij mihi sunt testes, vt credere possim,
Fasq; putem iam te non meminisse mei.
Ante meos oculos praestò est tua semper imago,
Et videor vultus mente videre tuos.
Seria multa mihi tecum collata recordor:
Nec data iucundis tempora pauca iocis.
Sape cita longis visa sermonibus hora:
Sape fuit breuior, quàm mea verba, dies.
Sape tuas venit factum modò carmen ad aures:
Et noua iudicio subdita Musa tuo est.
Quod tu laudabas, populo placuisse putabam:
Hoc precium curæ dulce recentis erat.
Vtq; vetus limaræ sus liber esset amici,
Non semel admonitu facta litura tuo est.
Nos fora viderunt pariter, nos porticus omnis,
Nos via, nos cunctis curua theatra locis.
Doniq; tantus amor nobis carissime semper,
Quantus in Æaciden Actoridenq; fuit.
Non ego, si biberes secura pocula Lethes,
Excidere hæc credam pectore posse tuo.
Longa dies citior brumali tempore, noxq;
Tardior hyberna solstitialis erit:
Nec Babylon æstus, nec frigora Pontus habebit,
Calthaq; Pæstanas vincet odore rosas:

Quàm

Quàm tibi noſtrarum veniant obliuia rerum:
Non ita pars ſati candida nulla mei eſt.
Ne tamen hæc dici poſſit fiducia mendax,
Stultaq; credulitas noſtra fuiſſe, caue.
Conſtantiq; fide veterem tueare ſodalem:
Qua licet, & quantum non oneroſus ero.

ELEGIA V.

Ad Solanum.

COndita diſparibus numeris ego Naſo Solano
Præpoſita miſi verba ſalute meo.
Quæ rata ſit cupio, rebusq; vt comprobet omen;
Te precor vt ſaluo poſſit amice legi.
Candor in hoc auo res intermortua panè,
Exigit, vt faciam talia vota, tuus.
Nam fuerim quamuis modico tibi iunctus ab vſu,
Diceris exilijs ingemuiſſe meis.
Miſſaq; ab Euxino legeres cùm carmina Ponto,
Illa tuus iuuit qualiacunq; fauor.
Optaſtiq; breuem fieri mihi Cæſaris iram:
Quod tamen optari, ſi ſciat ipſe, ſinat.
Moribus iſta tuis tam mitia vota dediſti:
Nec minus idcircò ſunt ea grata mihi.
Quoq; magis moueare malis doctiſſime noſtris,
Credibile eſt fieri conditione loci.
Vix hæc inuenies totum (mihi crede) per orbem,
Quæ minus Auguſta pace ſruatur humum.
Tu tamen hic ſtructos inter ſera prælia verſus
Et legis, & lectos ore fauente probas.
Ingenioq; meo, vena quòd paupere manat,
Plaudis, & è riuo flumina magna facis.

Grata

Grata quidem sunt hæc animo suffragia nostro.
Vix sibi cùm miseros posse placere putes.
Dum tamen in rebus tentamus carmina paruis,
Materia gracili sufficit ingenium.
Nuper vt huc magni peruenit fama triumphi,
Ausus sum tanta sumere molis onus,
Obruit audentem rerum grauitasq; nitorq;.
Nec potui cœpti pondera ferre mei.
Illic, quam laudes, erit officiosa voluntas:
Cætera materiæ debilitante iacent.
Quod si fortè liber vestras peruenit ad aures,
Tutelam mando sentiat ille tuam.
Hæc tibi facturo vel si non ipse rogarem,
Accedet cumulus gratia nostra leuis.
Non ego laudandus, sed sunt tua pectora laude,
Et non calcata candidiora niue.
Mirarisq; alios, cùm sis mirabilis ipse,
Nec lateant artes, eloquiumq; tuum.
Te iuuenum princeps, cui dat Germania nomen
Participem studij Cæsar habere solet.
Tu comes antiquus, tu primis iunctus ab annis,
Ingenio mores æquiparare potes.
Te dicente prius, fit protinus impetus illi:
Teq; habet, elicias qui sua verba tuis.
Cùm tu desistis, mortaliaq; ora quierunt,
Clausaq; non longa conticuere mora.
Surgit Iuleo iuuenis cognomine dignus,
Qualis ab Eois Lucifer ortus aquis.
Dumq; silens astat, status est vultusq; diserti:
Spemq; docens docta vocis amicus habes.
Mox vbi pulsa mora est, atq; os cœleste solutum:
Hoc superos iuues more solere loqui.

Atq;

Atq; hæc eſt dicas facundia principe digna:
Eloquio tantum nobilitatis ineſt.
Huic tu cùm placeas, & vertice ſidera tangas,
Scripta tamen profugi vatis habenda putas,
Scilicet ingenijs aliqua eſt concordia iunctis:
Et ſeruat ſtudij fœdera quiſq; ſui.
Ruſticus agricolam, miles fera bella gerentem,
Rectorem dubia nauita puppis amat.
Tu quoq; Pieridum ſtudio ſtudioſe teneris,
Ingenioq; faues ingenioſe meo.
Diſtat opus noſtrum: ſed fontibus exit ab iiſdem,
Artis & ingenuæ cultor vterq; ſumus.
Thyrſus enim vobis, geſtata eſt laurea nobis:
Sed tamen ambobus debet ineſſe calor.
Vtq; meis numeris tua dat facundia verus:
Sic venit à nobis in tua verba nitor.
Iure igitur ſtudit conſinia carmina veſtro,
Et commilitij ſacra tuenda putas.
Pro quibus vt maneas de quo cenſeris amicus,
Comprecor ad vitæ tempora ſumma tuæ.
Succedatq; ſuis orbis moderator habenis,
Quod mecum populi vota precantur idem.

ELEGIA IV.

Ad Græcinum.

CArmine Græcinum, quem preſens voce ſolebas,
Triſtis ab Euxinis Naſo ſalutat aquis.
Exulis hæc vox eſt, præbet mihi littera linguam:
Et, ſi non liceat ſcribere, mutus ero.
Corripiſ, vt debes, ſtulti peccata ſodalis:
Et mala me meritis ferre minora doles.

Vera-

Vera facis, sed sera, meæ conuicia culpæ:
Aspera confesso verba remitte reo.
Cùm poteram recto transire Ceraunia velo,
Vt fera vitarem saxa, monendus eram.
Nunc mihi naufragio quid prodest dicere facto,
Qua mea debuerit currere cymba via?
Brachia da lasso potius prendenda natanti,
Nec pigeat mento supposuisse manum.
Idq; facis, faciasq; precor: sic mater, & vxor.
Sic tibi sint fratres. totaq; salua domus.
Quodq; soles animo semper, quod voce precari:
Omnia Cæsaribus sic tua facta probes.
Turpe erit, in miseris veteri tibi rebus amico
Auxilium nulla parte tulisse tuum.
Turpe referre pedem, nec passu stare tenaci,
Turpe laborantem deseruisse ratem.
Turpe sequi casum, & fortunæ cedere: amicum
Et nisi sit felix, esse negare suum.
Non ita vixerunt Strophio atq; Agamemnone vati:
Non hæc Ægida Phirithoiq; fides.
Quos prior est mirata, sequens mirabitur ætas:
In quorum plausus tota theatra sonant.
Tu quoq; per durum seruato tempus amico,
Dignus & in tantis nomen habere viris
Dignus es: &, quoniam laudem pietate mereris,
Non erit officij gratia surda tui.
Crede mihi, nostrum si non mortale futurum est
Carmen, in ore frequens posteritatis eris.
Fac modò permaneas lapso Gracine fidelis:
Duret & in longas impetus iste moras.
Quæ tu cùm præstes, remo tamen vtar, & aura:
Nil nocet admisso subdere calcar equo.

ELE-

ELEGIA VII.

Ad Atticum.

Esse salutatum te vult mea littera primum
A malè pacatis Attice missa Getis,
Proxima subsequitur, quid agas audire, voluntas:
Et modò si quid agas, sit tibi cura mei.
Nec dubito quin sit: sed me timor ipse malorum
Sæpe superuacuos cogit habere metus.
Da veniam quæso, nimioq; ignosce timori.
Tranquillas etiam naufragus horret aquas.
Qui semel est lapsus fallaci piscis ab hamo,
Omnibus vncta cibis ara subesse putat.
Sæpe canem visum longè fugit agna, lupumq;
Credit, & ipsa suam nescia vitat opem.
Membra reformidant mollem quoq; saucia tactum:
Vanaq; sollicitis incitat vmbra metum.
Sic ego fortunæ telis confixus iniquæ,
Pectore concipio nil nisi triste meo.
Iam mihi fata liquet cœptos seruantia cursus
Per sibi consuetas semper itura vias.
Obseruare Deos, ne quid mihi cedat amicè,
Verbaq; fortunæ vix puto posse dari.
Est illi curæ me perdere, quæq; solebat
Esse leuis, constans & bene certa nocet.
Crede mihi, si sum veri tibi cognitus oris,
Ne numerus nostris casibus esse potest.
Cinyphiæ segetis citius numerabis aristas,
Altaq; quàm multis floreat Hybla thymis;
Et quot aues motis nitantur in aera pennis,
Quotq; natent pisces æquore, certus eris:

Quam

Quàm tibi nostrorum ſtatuatur ſumma laborum,
Quos ego ſum terra, quos ego paſſus aqua.
Nulla Getis toto gens eſt truculentior orbe,
Sed tamen hi noſtris ingemuere malis.
Quæ tibi ſi memori coner perſcribere verſu,
Ilias eſt fati longa futura mei.
Non igitur vereor, quod te rear eſſe verendum,
Cuius amor nobis pignora mille dedit:
Sed quia res timida eſt omnis miſer: & quia longo eſt
Tempore lætitiæ ianua clauſa meæ.
Iam dolor in morem venit meus: vtq; caduci
Percuſſu crebro ſaxa cauantur aquis:
Sic ego continuo fortunæ vulnerer ictu,
Vixq; habet in nobis iam noua plaga locum.
Nec magis aſſiduo vomer tenuatur ab vſu,
Nec magis eſt curuis Apppia trita rotis:
Pectora quam mea ſunt ſerie calcata malorum:
Et nihil inueni, quod mihi ferret opem.
Artibus ingenuis quæſita eſt gloria multis:
Infelix perij dotibus ipſe meis.
Vita prior vitio, caret & ſine labe peracta eſt,
Auxilij miſero nil tulit illa mihi,
Culpa grauis precibus donatur ſæpe ſuorum:
Omnis pro nobis gratia muta fuit.
Adiuuat in duris aliquos præſentia rebus:
Obruit hoc abſens vaſta procella caput.
Quem non obrueret taciti quoq; Cæſaris ira?
Addita ſunt pœnis aſpera verba meis.
Fit fuga temporibus leuior: proiectus in æquor
Arcturum ſubij, Pleiadumq; minas.
Sæpe ſolent hyemem placidam ſentire carinæ:
Non Ithaca pulſi ſæuior vnda fuit.

Recta

Recta fides comitum poterat mala nostra leuare:
Ditata est spolijs perfida turba meis.
Mitius exilium faciunt loca: tristior ista
Terra sub ambobus non iacet vlla polis.
Est aliquid patrijs vicinum finibus esse:
Vltima me tellus, vltimus orbis habet.
Praestat & exulibus pacem tua laurea Caesar:
Pontica finitimo terra sub hoste iacet.
Tempus in agrorum cultu consumere, dulce est:
Non patitur verti barbarus hostis humum.
Temperie cœli corpusq; animusq; iuuatur:
Frigore perpetuo Sarmatis ora riget.
Est in aqua dulci non inuidiosa voluptas:
Æquoreo bibitur cum sale mista palus.
Omnia deficiunt: animus tamen omnia vincit:
Ille etiam vires corpus habere facit.
Sustineas vt onus, nitendum est vertice recto:
At, flecti neruos si patiare, cades.
Spes quoq; posse mora mitescere principis iram,
Viuere ne nolim, deficiamq;, facit.
Nec vos parua datis pauci solatia nobis,
Quorum spectata est per mala nostra fides.
Cœpta tene, quaeso, nec in æquore desere nauem,
Meq; simul serua, iudiciumq; tuum.

ELEGIA VIII.

Ad Cottam.

REdditus est nobis Caesar nobis cum Caesare nuper
Quos mihi misisti maxime Cotta duos.
Vtq; tuum munus numerum, quem debet, haberet,
Est tibi Caesaribus Liuia iuncta suis.

Argen-

Argentum felix, omniq; beatius auro,
Quod, fuerit precium cum rude, numen habet.
Non mihi diuitias dando, maiora dediſſes,
Cœlitibus miſſis noſtra ſub ora tribus.
Eſt aliquid ſpectare Deos, & adeſſe putare,
Et quaſi cum vero numine poſſe loqui.
Quantum ad me, redij, nec me tenet vltima tellus:
Vtq; prius, media ſoſpes in vrbe moror.
Cæſareos video vultus, velut antè videbam:
Vix huius voti ſpes fuit vlla mihi.
Vtq; ſalutabam, numen cœleſte ſaluto:
Quod reduci tribuas, nil puto maius habes.
Quid noſtris oculis niſi ſola palatia deſunt?
Qui locus ablato Cæſare vilis erit.
Hunc ego cùm ſpectem, videor mihi cernere Romã:
Nam faciem patriæ ſuſtinet ille ſuæ.
Fallor? an irati mihi ſunt in imagine vultus?
Toruaq; neſcio quid forma minantis habet?
Parce vir immenſo maior virtutibus orbe,
Iuſtaq; vindictæ ſupprime frena tuæ.
Parce puer, ſecli decus admirabile noſtri,
Terrarum dominum quem tua cura facit.
Per patriæ numen, quod te tibi carius ipſo eſt,
Per nunquam ſurdos in tua vota deos:
Perq; tori ſociam, quæ par tibi ſola reperta eſt,
Et cui maieſtas non onerosa tua eſt,
Perq; tibi ſimilem virtutis imagine natum,
Moribus agnoſci qui tuus eſſe poteſt.
Perq; tuos, vel auo dignos, vel patre nepotes,
Qui veniunt magno per tua iuſſa gradu.
Parce leua minima, noſtras & contrahe pœnas:
Daq; procul Scythico qui ſit ab hoſte locum.

Et

Et tua (si fas est) à Cæsare proxime Cæsar
Numina sint precibus non inimica meis.
Sic fera quamprimùm pauido Germania vultu
Ante triumphantes seruia feratur equos.
Sic pater in Pylios, Cumæos mater in annos
Viuant, & possis filius esse diu.
Tu quoq; conuexiens ingenti nupta marito,
Accipe nos dura supplicis aure preces.
Sic tibi vir sospes, sic sint cum prole nepotes,
Cumq; bonis nuribus, quas peperere nurus:
Sloquem dira tibi rapuit Germania. Drusus
Pars fueris partus sola caduca tui:
Sic tibi maturè fraterni funeris vltor
Purpureas niueis filius instet equis.
Annuite o timidis mitissima numina votis,
Præsentes aliquid prosit habere Deos.
Cæsaris aduentu tutus gladiator arena
Exit, & auxilium non leue vultus habet.
Nos quoq; vestra iuuet quos, qua licet, ora videmus,
Facta quòd est superis iam domus vna tribus.
Felices illi, qui non simulacra, sed ipsos,
Quiq; Deum coram corpora vera vident.
Quod quoniam nobis inuidit inutile fatum,
Quos dedit ars vultus effigiemq; colo.
Sic homines nouere deos, quos arduus æther
Occulit, & colitur pro Ioue forma Iouis.
Deniq; quæmecum est, & erit sine fine, cauete,
Ne sit in inuiso vestra figura loco.
Nam caput è nostra citius ceruice recedat,
Et patiar fossis lumen abire genis:
Quàm caream vobis, o publica numina, raptis:
Vos eritis nostra portus & aura fugæ.

Vos ego complectar, Geticis si cingar ab armis:
Vtq; meas aquilas, vestra ego signa sequar.
Aut ego me fallo, nimiaq; cupidine ludor,
Aut spes exilij commodioris adest.
Nam minus & minus est facies in imagine tristis:
Visaq; sunt dictis annuere ora meis.
Tera precor, fiant timidæ præsagia mentis,
Iustaq; quam vis est, sit minor ira Dei.

ELEGIA IX.

Ad Cotyn.

REgia progenies, cui nobilitatis origo
Nomen in Eumolpi peruenit vsq; Cotys.
Fama loquax vestras si iam peruenit ad aures,
Me tibi finitimi parte iacere soli:
Supplicis exaudi iuuenum mitissime vocem,
Quamq; potes profugo (nam potes) affer opem.
Me fortuna tibi (de qua quòd non queror, hoc est)
Tradidit, hoc vno non inimica mihi.
Excipe naufragium non duro littore nostrum,
Ne fueris terra tutior vnda tua.
Regia (crede mihi) res est, succurrere lapsis:
Conuenit & tanto, quantus es ipse, viro.
Fortunam decet hoc istam, qua maxima cùm sit,
Esse potest animo vix tamen æqua tuo.
Conspicitur nunquam meliore potentia causa,
Quàm quoties vanas non sinit esse preces.
Hoc nitor ille tui generis desiderat: hoc est
A Superis orta nobilitatis opus,
Hoc tibi & Eumolpus generis clarissimus auctor,
Et prior Eumolpo suadet Erichthonius,

Hoc

Hoc tetum commune deis, quod vtrique rogati
Supplicibus vestris ferre soletis opem.
Nam quid erit quare solito dignemur honore
Numina, si domas velle iuuare deos?
Iupppiter oranti surdas si prabeat aures,
Victima pro templo cur cadet icta Iouis?
Si pacem nullam pontus mihi prastet eunti,
Irrita Neptuno cur ego thura feram?
Vana laborantis si fiant vota coloni,
Accipiet grauida cur suis exta Ceres?
Nec dabit intonso iugulum caper hostia Bacchо,
Mulsa sub inducto si pede nulla fluant.
Cæsar vt imperij moderetur frœna, precamur,
Tam bene quòd patriæ consulit ipse suæ.
Vtilitas igitur magnos homines q; deosq;
Efficit, auxilijs quoque fauente suis.
Tu quoq; fac prosis intra tua castra iacenti,
O Coty progenies digna parente tuo.
Conueniens homini est, hominem seruare, voluptas,
Et melius nulla queritur arte fauor.
Quis non Antiphaten Lastrygona denouet? aut quis
Munifici mores improbat Alcinoi?
Non tibi Cassandrus pater est, duruesue Capharcus,
Quiue repertorem torruit arte sua.
Sed quàm Marte ferox, & vinci nescius armis,
Tam nunquam facta pace cruoris amans.
Adde quòd ingenuas didicisse fideliter artes
Emollit mores, nec sinit esse feros.
Nec regum quisquam magis est instructus ab illis,
Mitibus aut studijs tempora plura dedit.
Carmina testantur quæ, si tua nomina demas,
Threicium inuenem composuisse negem.

Neue ſub hoc tractu vates foret vnicus Orpheus,
Biſtonis ingenio eſt terra ſuperba tuo.
Vtq; tibi eſt animus, cùm res ita poſtulat, arma
Sumere, & hoſtili tingere cæde manum:
Atq; vt es excuſſo iaculum torquere lacerto,
Collaq; velocis flectere doctus equi:
Tempora ſic ſtudijs data ſunt vbi iuſta paternis,
Atq; tuis humeris fortè quieuit opus:
Ne tua marceſcant per inertes ocia ſomnos,
Lucida Pieria tendis in aſtra via.
Hæc quoq; res aliquid tecum mihi fœderis affert:
Eiuſdem ſacri cultor vterq; ſumus.
Ad vatem vates erantia brachia tendo,
Terra ſit auxilijs vt tua fida meis.
Non ego cæde nocens in Ponti littora veni:
Miſtaue ſunt noſtra dira venena manu.
Nec mea ſubiecta conuicta eſt gemma tabella,
Mendacem ceris impoſuiſſe notam.
Nec quicquam, quod lege vetet committere, feci:
Eſt tamen his grauior noxa fatenda mihi.
Neue roges quæ ſit, ſtultam quam ſcripſimus artem,
Innocuas nobis hæc vetat eſſe manus.
Et, quid præterea peccarim, quærere noli:
Vt pateat ſola culpa ſub arte mea.
Quicquid id eſt, habuit moderatam principis iram:
Qui niſi natalem nil mihi dempſit humum.
Hac quoniam careo, tua nunc vicinia præſtet,
Inuiſo poſſim tutus vt eſſe loco.

FLE-

ELEGIA X.

Ad Macrum.

Ecquid ab impreſſa cognoſcis imagine cera,
Hæc tibi Naſonem ſcribere verba, Macer?
Auctoriſq; ſui ſi non eſt annulus index
Cognita ne eſt noſtra littera facta manu?
An tibi notitiam mora temporis eripit horum?
Nec repetunt oculi ſigna vetuſta tui?
Sis licet oblitus pariter gemmæq; manuſq;,
Excideritq; tantùm ne tibi cura mei.
Quam tu vel longi debes conuictibus æui,
Vel mea quòd coniux non aliena tibi eſt:
Vel ſtudijs, quibus es, quàm nos, ſapientius vſus:
Vtq; decet nulla factus es arte nocens.
Tu canis æterno quicquid reſtabat Homero,
Ne careant ſumma Troica bella manu.
Naſo parum prudens, artem dum tractat amandi,
Doctrinæ pretium triſte magiſter habet;
Sunt tamen inter ſe communia ſacra poetis,
Diuerſum quamuis quiſq; ſequamur iter.
Quorum te memorem (quàquam procul abſumus) eſſe
Suſpicor, & caſus velle leuare meos.
Te duce magnificas Aſiæ perſpeximus vrbes
Trinacris eſt oculis te duce viſa meis.
Vidimus Ætnæa cœlum ſplendeſcere flamma,
Suppoſitus monti quam vomit ore gigas.
Æmoſq; lacus, & olentia ſtagna Palici,
Quæq; ſuis Cyanen miſcet Anapus aquis.
Nec procul hinc Nymphæ, quæ dum fugit Elidis amnē
Tecta ſub æquorea nunc quoq; currit aqua.

Hic mihi labentis pars anni magna peracta est:
Eheu quàm dispar est locus ille Getis!
Et quota pars hæc sunt rerum, quas vidimus ambo,
Te mihi iucundas efficiente vias!
Seu rate cæruleas picta sulcauimus undas,
Essedа nos agili siue tulere rota.
Sæpe breuis nobis vicibus via visa loquendi est:
Pluraq; si numeres, verba fuere gradu.
Sæpe dies sermone minor fuit, inq; loquendo
Tarda per æstiuos defuit hora dies.
Est aliquid casus pariter timuisse marinos,
Iunctaq; ad æquoreos vota tulisse deos.
Est modò res egisse simul, modò rursus ab illis,
Quorum non pudeat posse referre, iocos.
Hæc tibi si subeant, hic sim licet omnibus annis,
Ante tuos oculos vt modò visus ero.
Ipse quidem certè cùm sim sub cardine mundi,
Qui semper liquidis altior extat aquis:
Te tamen intueor, quo solo pectore possum,
Et tecum gelido sæpe sub axe loquor.
Hic es, & ignorans, sed ades celeberrimus absens,
Inq; Getas media missus ab vrbe venis.
Redde vicem, & quoniam regio felicior illa est,
Illic me memori pectore semper habe.

ELEGIA IX.

Ad Rufum.

HOc tibi Ruse breui properatum tempore mittit
Naso parum fausta conditor artis opus,
Vt quanquam longè toto sumus orbe remoti,
Scire tamen possis nos meminisse tui.

Nomini

Nominis anstè mei venient obliuia nobis,
Pectore quam pietas sit tua pulsa meo.
Et prius hanc animam vacuas reddemus in aurat,
Quam fiat meriti gratia vana tui.
Grande voco meritum lacrymas, quibus ora rigabas,
Cùm mea concreto ſicca dolore forent.
Grande voco meritum mœſtæ ſolatia mentis,
Cùm pariter nobis illa tibiq; dares.
Sponte quidem, per ſeq; mea eſt laudabilis vxor,
Admonitu melior ſit tamen illa tuo.
Namq; quod Hermione Caſtor fuit, Hector Iulo,
Hoc ego te lator coniugis eſſe mea.
Qua, ne diſſimilis tibi ſit probitate, laborat,
Seq; tui vita ſanguinis eſſe prõbat.
Ergo quod fuerat ſtimulis factura ſine vllis,
Plenius auctorem te quoq; nacta facit,
Acer, & ad palma per ſe curſurus honores;
Si tamen horteris, fortius ibit equus.
Adde, quod abſentis cura mandata fideli
Perficis, & nullum ferre grauaris onus.
Ore ferant grates, quoniam non poſſumus ipſi,
Dij tibi, qui referent, ſi pia facta vident.
Sufficiatq; diu corpus quoq; moribus iſtis,
Maxima Fundani gloria Rufe ſoli.

PVP. OVIDII NASONIS DE PONTO *Liber Tertius.*

ELEGIA I.

Ad Coniugem.

Æquor Iasonio pulsatũ remige primùm,
Quæq; nec hoste fero, nec nive terra caret:
Ecquod erit tẽpus, quo vos ego Naso relin-
Inmin⁹ hostili inuis⁹ abesse loco? (quã,
An mihi barbaria viuendum est semper in ista?
Inq; Tomitana condar oportet humo?
Pace tua, si pax vlla est tua, Pontica telluis,
Finitimus rapido quam terit hostis equo:
Pace tua dixisse velim: tu pessima duro
Pars es in exilio, tu mala nostra grauas.
Tu neq; ver sentis cinctum florente corona,
Tu neque messorum corpora nuda vides.
Nec tibi pampineas autumnus porrigit vuas:
Cuncta sed immadicum tempora frigus habent.
Tu glacie freta iuncta tenes, & in æquore pisces
Inclusos tecta sæpe natauit aqua.
Non tibi sunt fontes, latices nisi pane marini:
Qui potus, dubium est, sistat alatne sitim.

Rara,

Rara, nec hæc felix, in apertis eminet aruis
Arbor: & in terra est altera forma maris.
Non auis obloquitur: syluis nisi si qua remotis
Æquoreas rauco gutture potet aquas.
Triſtia per vacuos horrent abſinthia campos:
Conueniensq; ſuo meſſis amara loco eſt.
Adde metus, & quòd murus pulſatur ab hoſte:
Triſtitiaq; mortifera tabe ſagitta madet.
Quàm procul hæc regio eſt, & ab omni deuia curſu,
Nec pede quò quiſquam, nec rate tutus eat!
Non igitur mirum finem quærentibus horum
Altera ſi uobis uſq; rogatur humus.
Te magis eſt mirum non hac euincere coniux,
Inq; meis lacrymas poſſe tenere malis.
Quid facias, quæris? quæras hoc ſcilicet ipſum:
Inuenies, verè ſi repperire voles.
Velle parum eſt: cupias, vt re potiaris, oportet:
Et faciat ſomnos hæc tibi cura breues,
Velle reor multos: quis enim mihi tam ſit iniquus
Optet vt exilium pace carere meum?
Pectore te toto eunctiſq; incumbere nemus,
Et uiti pro me nocte diéq; decet.
Vtq; inuent alij, tu debes uincere amicos
Vxor, & ad partes prima uenire tuas.
Magna tibi impoſita eſt noſtris perſona libellis:
Coniugis exemplum diueris eſſe bonæ.
Ne cane degeneres: & ſint præconia noſtra
Vera vide, fama quo tuearis opus.
Vt nihil ipſe querar, tacito me fama queretur:
Quæ debet, fueritni tibi cura mei.
Expoſuit memet populo fortuna videndum:
Et plus notitiæ, quàm fuit antè, dedit.

Notior eſt factus Capaneus de fulminis ictu:
Notus humo merſis Amphiaraus equis.
Si minus erraſſet, notus minus eſſet Vlyſſes:
Magna Philoctetæ vulnere fama ſuo eſt.
Si locus eſt aliquis magna inter nomina paruis,
Nos quoq; conſpicuos noſtra ruina facit.
Nec te neſciri patitur mea pagina, quæ non
Inferius Coa Battide nomen habes.
Quicquid ages igitur, ſcena ſpectabere magna:
Et pia non paucis teſtibus vxor eris.
Crede mihi, quoties laudaris carmine noſtro,
Qui legit has laudes, an mereare, rogat.
Vtq; fauere roor plures virtutibus iſtis,
Sic tua non pauca carpere facta volent.
Quarum tu præſta ne liuor dicere poſſit,
Hæc eſt pro miſeri lenta ſalute viri.
Cumq; ego deficiam, nec poſſim ducere currum,
Fac tu ſuſtineas debile ſola iugum.
Ad medicum ſpecto venis fugientibus ager:
Vltima pars animæ dum mihi reſtat, ades.
Quodq; ego præſtarem, ſi te magis ipſe valerem,
Id mihi, cum valeas fortius ipſa, refer.
Exigit hoc ſocialis amor, fœduſq; maritum:
Moribus hoc coniux exigis ipſa tuis.
Hoc domui debes, de qua cenſeris, vt illam
Non minus officijs quàm probitate colas.
Cuncta licet facias, niſi eris laudabilis vxor,
Non poterit credi Martia culta tibi.
Nec ſumus indigni, nec (ſi vis vera fateri)
Debetur meritis gratia nulla meis.
Redditur illa quidem grandi cum fœnore nobis:
Nec, te ſi cupiat lædere rumor, habet.

Sed

Sed tamen hoc factis adiunge prioribus vnum,
Pro nostris vt sis ambitiosa malis.
Vt minus infesta iaceam tellure, labora:
Clausa nec officij pars erit vlla tui.
Magna peto, sed non tamen inuidiosa roganti
Vtq; ea non teneas, tuta repulsa tua est.
Nec mihi succense, toties si carmine nostro,
Quod facis vt facias, teq; imitere, rogo.
Fortibus assuetus tubicen prodesse, suoq;
Dux bene pugnantes excitat ore viros.
Nota tua est probitas, testataq; tempus in omne,
Sit virtus etiam non probitate minor.
Nec tibi Amazonia est pro me sumenda securis,
Aut excussa leua pelta gerenda manu.
Numen adorandum est, non vt mihi fiat amicum,
Sed sit vt iratum, quam fuit antè, mimus.
Gratia si nulla est, lacryma tibi gratia fiant.
Hac potes, aut nulla parte mouere deos.
Quæ tibi ne desint, bene per mala nostra cauetur:
Deq; viro flendi copia dines adest.
Vtq; mea res sumi, omni puto tempore flebis:
Has fortuna tibi nostra ministrat opes.
Si mea mors redimenda tua, quod abominor, esset:
Admeti coniux, quam sequereris, erat.
Æmula Penelopes fieres si fraude pudica
Inflantes velles fallere nupta procos.
Si comes eximti manes sequerere mariti,
Esset dux falli Laodamia tui.
Iphias ante oculos tibi erit ponenda volenti,
Corpus in accensos mittere forte rogos.
Morte nihil opus est, nihil Icariotide tela:
Casta sat coniux ore precanda tuo.

Quæ præstat virtute sua, ne prisca vetustas
Laude pudicitiæ sæcula nostra premat.
Quæ veneris formam, mores Iunonis habendo,
Sola est cœlesti digna reperta toro.
Quid trepidas? & adire times? non impia Progne,
Filiaue Æetæ voce mouenda tua est.
Nec nurus Ægisthi, nec sæua Agamenonis vxor,
Scyllaq́, quæ Siculas inguine terret aquas.
Telegoniue parem vertendis nata figuris,
Nexaq́, nodosas angue Medusa comas:
Femina sed princeps, in qua fortuna videre
Se probat, & cœcæ crimina falsa tulit.
Quæ nihil in terris aut finem Solis ab ortu
Clarius, excepto Cæsare, mundus habet.
Elegito tempus captatum sæpe roganti,
Exeat aduersa ne tua nauis aqua.
Non semper sacras reddunt oracula sortes,
Ipsaq́, non omni tempore fana patent.
Cùm status vrbis erit, qualem nunc augure esse,
Et nullus populi contrahet ora dolor:
Cùm domus Augusti, Capitoli more colenda,
Læta (quod est, & sit) plenaq́, pacis erit:
Tunc tibi, dij faciant, adeundi copia fiat:
Profectura aliquid tunc tua verba putes.
Si quid aget maius, differ tua cœpta, caueq́
Spem festinando præcipitare meam.
Nec rursus iubeo, dum sit vacuissima, quæras:
Corporis ad cultum vix vacat illa sui.
Curia cùm patribus fuerit stipata verendis,
Per patrum turbam tu quoq́ oportet eas.
Cùm tibi contigerit formam Iunonis adire,
Esto, sis persona, quam tueare, memor.

Nec

Nec factum defende meum (mala clausa silendo est)
Nec nisi sollicitæ sint tua verba preces.
Tum lachrymis demenda mora est, summissaq; terræ
Ad non mortales brachia tende pedes.
Tu pete nil aliud, sæuo nisi ab hoste, recedam:
Hostem fortunam sit satis esse mihi.
Plura quidem subeunt: sed tu turbata timore
Hæc quoq; vix poteris ore tremente loqui.
Suspicor hæc damno tibi non fore, sentiet illa
Te maiestatem pertimuisse suam.
Nec tua si fletu scindentur verba, nocebit:
Interdum lachrymæ pondera vocis habent.
Lux etiam cœptis faciet bona talibus adsit,
Horaq; conueniens, auspiciumq; fauens.
Sed prius, imposito sanctis altaribus igne,
Thura fer ad magnos vinaq; pura Deos.
E quibus ante omneis Augusti numen adora,
Progeniemq; piam, participemq; tori.
Sint vtinam mites solito tibi more, tuiq;
Non duris lachrymas vultibus aspiciant.

ELEGIA II.
Ad Cottam.

QVam legis à nobis missam tibi Cotta salutem,
Missa sit vt verè, peruenìatq; precor.
Namq; meis sospes multum cruciatibus abfers,
Atq;, sit vt nobis pars bona salua, facis.
Cumq; labent alij, iactataq; vela relinquant,
Tu lacera remanes anchora sola rati.
Grata tua est igi[illegible] ignoscimus illis,
Qui cum fortuna terga dedere fugæ.

Cùm

Cùm feriant vnum, non vnum fulmina terrent,
Ictaq; percusso turba pauere solet.
Cumq; dedit paries ventura signa ruina,
Sollicito vacuus sit locus ille metu.
Quis non è timidis ægri contagia vitat,
Vicinum metuens ne trahat inde malum?
Me queq; amicorum nimio terrore metuq;
Non odio quidam destituere mei.
Non illis pietas, non officiosa voluntas
Defuit, aduersos extimuere deos.
Vtq; magis cauti possint, timidiq; vocari,
Sic appellari non meruere mali.
At meus excusat caros ita candor amicos,
Vtq; habeant de me crimina nulla facit.
Sint sibi contenti venia, segnentq; licebit
Purgari factum me quoq; teste suum.
Pars estis pauci melior, qui rebus in arctis
Ferre mihi nullam turpe putaris opem.
Tunc igitur meriti moriatur gloria vestri,
Cùm cinis absumpto corpore factus ero.
Fallor, & illa mea superabit tempore vita,
Si tamen à memori posteritate legar.
Corpora debentur mœstis exanguia bustis:
Effigiunt structos nomen honosq; rogos.
Occidit & Theseus, & qui comitauit Orestem:
Sed tamen in laudes viuit vterq; suas.
Vos etiam seri laudabunt sæpe nepotes,
Claraq; erit scriptis gloria vestra magis.
Hic quoq; Sauromatæ iam vos nouere Getæq;
Et tales animos barbara turba probat.
Cumq; ego de vestra nupsse probitate referrem,
(Nam didici Graiis [illegible] quoq; loqui)

Forte nec

Fortè senex quidam, cœtu cùm staret in illo,
Reddidit ad nostros talia verba sonos:
Nos quoq; amicitiæ nomen bene nouimus, hospes,
Quos procul à vobis alter & orbis habet.
Est locus in Scythica, Tauoros dixere priores,
Qui Getica longè non ita distat humo.
Hac ego sum terra, patriæ nec pœnitet, ortus:
Consortem Phœbi gens colit illa Deam.
Templa manent hodie vastis inmixta columnis,
Perq; quater denos itur in illa gradus.
Fama refert illic signum cœleste fuisse:
Quoq; minus dubites, stat basis orba Dea.
Araqi, quæ fuerat natura candida saxi,
Decolor affuso tincta cruore rubet.
Femina sacra facit teda non nupta iugali,
Quæ superat Scythicas nobilitate nurus.
Sacrificij genus est (sic instituere priores)
Aduena virgineo casus vt ense cadat.
Regna Thoas habuit Mæotide clarus in ora,
Nec fuit Euxinis notior alter aquis.
Sceptra tenente illo, liquidas fecisse per auras
Nescio quam dicunt Iphigenian iter.
Quam leuibus ventis sub nube per æquora vectam
Creditur his Phœbe deposuisse locis.
Profuerat templo multos ea ritè per annos,
Inuita peragens tristia sacra manu:
Cùm duo velifera iuuenes venere carina,
Prosseruntq; suo littora nostra pede.
Par fuit his ætas, & amor: quorum alter Orestes,
Alter erat Pylades: nomina fama tenet.
Protinus immitem Triuiæ ducuntur ad aram,
Euincti geminas ad sua terga manus.

Spargit

Spargit aqua captos lustrali Graia sacerdos,
Ambiat vt fuluas insula longa comas.
Dumq; parat sacrum, dum velat tempora vittis,
Dum tarda causas inuenit illa mora:
Non ego crudelis, iuuenes ignoscite, dixit:
Sacra suo facio barbariora loco.
Ritus is est gentis, qua vos tamen vrbe venitis?
Quodue parum fausta puppe petistis uer?
Dixit, & audito patriæ pia nomine virgo,
Consortes vrbis reppert esse suæ.
Alter vt è vobis, dixit, ea dat hostia sacris,
Ad patrias sedes nuncius alter eat.
Ire iubet Pylades carum periturus Oresten,
Hic negat, inq; vicem pugnat vterq; mori.
Extitit hoc vnum, quod non conuenerat illis,
Cætera pars concors & sine lite fuit.
Dum peragunt iuuenes pulchri certamen amoris,
Ad fratrem scriptas exarat illa notas.
Ad fratrem mandata dabat, cuiq; illa dabantur,
(Humanos casus aspice) frater erat.
Nec mora, de templo rapiunt simulacra Diana,
Clamq; per immensas puppe feruntur aquas.
Mirus amor iuuenum, quamuis abiere tot anni,
In Scythia magnum nunc quoq; nomen habent.
Fabula narrata est postquam vulgaris ab illo,
Laudarunt omnes facta piamq; fidem.
Scilicet hic etiam, quamuis fera ferocior ora est,
Nomen amicitiæ barbara corda mouet.
Quid facere Ausonia geniti debetis in vrbe,
Cùm tangat diros talia facta Getas?
Adde, quòd est animus semper tibi mitis, & alta
Indicium meræ nobilitatis habent.

Quos

Quos Volesus patrij cognoscat nominis auctor,
Quos Numa maternus non neget esse suos.
Adiectiq; probent genitiua agnomina Cottæ,
Si tu non esses, interitura domus.
Digne vir hac serie, lapso succurrere amico
Conueniens istis moribus esse puta.

ELEGIA III.

Ad Maximum.

SI vacat exiguum profugo dare tempus amico.
O sidus Fabiæ Maxime gentis ades.
Dum tibi, quæ vidi, refero, seu corporis vmbra est,
Seu veri species, seu fuit ille sopor.
Nox erat, & bifores intrabat luna fenestras,
Mense ferè medio quanta nitere solet.
Publica me requies curarum somnus habebat,
Fusaq; erant toto languida membra toro:
Cùm subitò pennis agitatus inhorruit aer,
Et sonuit paruo mota fenestra sono.
Territus in cubitum releuo mea membra sinistrum:
Pulsus & è trepido pectore somnus abit.
Stabat Amor vultu, non quo prius esse solebat,
Sceptra tenens læua tristis aterna manu,
Nec torquem collo, nec habens crinale capillis,
Nec bene compositas comptus, vt antè, comas.
Horrida pendebant molles super ora capilli:
Et visa est oculis horrida penna meis.
Qualis in aerio tergo solet esse columba,
Tractatam multæ quam tetigere manus.
Hunc simul agnoui (neq; enim mihi notior alter)
Talibus affata est libera lingua sonis:

O puer,

O puer, exi'ij decepto causa magistro,
Quem fuit vtilius non docuisse mihi:
Huc quoq; venisti, pax est vbi tempore nullo,
Et coit astrictis barbarus Ister aquis?
Quæ tibi causa viæ? nisi vti mala nostra videres?
Quæ sunt, si nescis, inuidiosa tibi.
Tu mihi dictasti iuuenilia carmina primus,
Apposui senis te duce quinq; pedes,
Nec me Mæonio consurgere carmine, nec me
Dicere maiorum passus es acta ducum.
Forsitan exiguas, aliquas tamen, arcus & ignes
Ingenij vires comminuere mei.
Namq; ego dum canto tua regna, tuæq; parentis,
In nullum mea mens grande vacauit opus.
Nec satis hoc fuerat, stultus quoq; carmina feci,
Artibus vt posses non rudis esse meis.
Pro quibus exilium durum mihi reddita merces,
Id quoq; in extremis & sine pace locis.
At non Chiomides Eumolpus in Orphea talis,
In Phryga nec Satyrum talis Olymphus erat.
Præmia nec Chiron ab Achille talia cepit:
Pythagoraq; ferunt non nocuisse Numam.
Nomina nec referam longum collecta per æuum,
Discipulo periij solus ab ipse meo.
Dum damus arma tibi, dum te lasciue docemus,
Hæc de discipulo dona magister habet.
Scis tamen, & liquido iuratus dicere posses,
Non me legitimos sollicitasse toros.
Scripsimus hæc illis, quarum nec vitta pudicos
Attingit crines, nec stola longa pedes.
Dic, precor hoc, quando didicisti fallere nuptas,
Et facere incertum per mea iussa genus?

An

An sit ab his omnis rigidè summota libellis,
Quam lex furtiuos arcet habere viros?
Quid tamen hoc prodest, vetiti si lege seuera
Credor adulterij composuisse notas?
At tu sic habeas ferientes cuncta sagittas,
Sic nunquam rapido lampades igne vacent:
Sic regat imperium, terrasq; coerçeat omnes,
Cæsar, ab Æneæ qui tibi fratre nepos:
Effice, sit nobis non implacabilis ira,
Meq; loco plecti commodiore velit.
Hæc ego visus eram puero dixisse volucri,
Hos visus nobis ille dedisse sonos:
Per mea tela faces, & per mea tela sagittas,
Per matrem iuro, Cæsareumq; caput.
Nil, nisi concessum, nos te didicisse magistro,
Artibus & nullum crimen inesse tuis.
Vtq; hoc, sic vtinam defendere cætera posses:
Scis aliud, quod te læserit esse magis.
Quicquid id est (neq; enim debet dolor ipse referri)
Non potes à culpa dicere abesse tua.
Tu licet erroris sub imagine crimen obumbres,
Non grauior meritò iudicis ira fuit.
Vt tamen aspicerem, consolarerq; iacentem,
Lapsa per immensas est mea penna vias.
Hæc loca tum primùm vidi, cùm matre rogante
Phasias est telis fixa puella meis.
Quamnunc cur iterum possit secula longa reuisam,
Tu facis, castis miles amice meis.
Pone metus igitur: miteſcet Cæsaris ira:
Et veniet votis mollior aura tuis.
Neue moram timeas, tempus, quod quærimus, instat
Cunctaq; lætitiæ plena triumphus habet,

Dum

Dum domus, & nati, dum mater Liuia gaudet:
Dum gaudes patria magne ducisq; pater:
Dum tibi grates ur populus, totamq; per vrbem
Omnis odoratis ignibus ara calet.
Dum prebet faciles aditus venerabile tempus,
Sperandum est nostras posse valere preces.
Dixi: & aut ille est tenues dilapsus in auras:
Corporis sensus aut vigilare mei.
Si dubitem, faueas quin his o Maxime dictis,
Memnonio cycnos esse colore putem.
Sed neq; mutatur nigra pice lacteus humor:
Nec quod erat candens, fit terebinthus, ebur.
Conueniens animo genus est tibi: nobile namq;
Pectus & Herculea simplicitatis habes.
Liuor, iners vitium, mores non exit in istos,
Vtq; latens ima vipera serpit humo.
Mens tua sublimis supra genus eminet ipsum:
Grandius ingenio nec tibi nomen inest.
Ergo alij noceant miseris, optentq; timeri,
Tinctaq; mordaci spicula felle gerant:
At tua supplicibus domus est assueta iuuandis,
In quorum numero me, precer, esse velis.

ELEGIA IV.

Ad Rufinum.

Hæc tibi non vanam portantia verba salutem
Naso Tomitana mittit ab vrbe tuus:
Vtq; suo faueas mandat Rufine libello,
In vestras venit si tamen ille manus.
Est opus exiguum, vestrisq; parentibus impar:
Quale tamen cunq; est, vt tueare, rogo.

Firma

Firma valent per se, nullumq; Machaona quærunt:
Ad medicam dubius confugit æger opem.
Non opus est magnis placido lectore poetis:
Quem libet inuitum difficilemq; tenent.
Nos, quibus ingenium longi minuere labores,
Aut etiam nullum forsitan antè fuit:
Viribus infirmi, vestro candere valemus:
Quem mihi si demas, omnia rapta putem.
Cunctaq; cum mea sint propenso nixa fauore,
Præcipuum venia ius habet ille liber.
Spectatum vates alij scriptore triumphum:
Est aliquid memori visa notare manu.
Nos ea vix auidam vulgi captata per aurem
Vidimus, atq; oculi fama fuere mei.
Scilicet affectus similes, aut impetus idem
Rebus ab auditis conspicuisq; venit.
Nec nitor argenti, quem vos vidistis, & auri
Quod mihi defuerit, purpuraq; illa, queror.
Sed loca, vel gentes formata mille figuris
Nutrissent carmen, præstaq; ipsa meum.
Et regum vultus certissima pignora mentis
Inuissent aliquà forsitan illud opus.
Plausibus ex ipsis populi latoq; fauore
Ingenium quoduis incaluisse potest.
Tamq; ego sumpsissem tali clamore vigorem,
Quam rudis audita miles ad arma tuba.
Pectora sint nobis niuibus, glacieq; licebit,
Atq; hoc, quem patior, frigidiora loco:
Illa ducis facies in curru stantis eburno
Excuteret frigus sensibus omne meis.
His ego defectus, dubijsq; auctoribus vsus,
Ad vestri venio iure fauoris opem.

Nec

Nec mihi nota ducum, nec sunt mihi nota locorum
Nomina: materiam non habuere manus.
Pars quota de tantis rebus, quam fama referre
Aut aliquis nobis scribere posset, erat?
Quo magis o lector debes ignoscere, si quid
Erratum est illic, praeteritumue mihi.
Adde, quòd assiduas domini meditata querelas
Ad latum carmen vix mea versa lyra est.
Vix bona pòst tanto quaerenti verba subibant:
Et gaudere aliquid res mihi visa noua est.
Vtq; reformidant insuetum lumina Solem,
Sic ad laetitiam mens mea segnis erat.
Est quoq; cunctarum nouitas gratissima rerum.
Gratiaq; officio, quod mora tardat, abest:
Cætera certatim de magno scripta triumpho
Iam pridem populi suspicor ore legi.
Illa bibit lector sitiens mea pocula plenus.
Illa recens pota est, nostra tepebit aqua.
Non ego cessaui, nec fecit inertia serum:
Vltima me vasti sustinet ora freti.
Dum venit hic rumor, properataq; carmina fiunt,
Factaq; eunt ad vos: annus abisse potest.
Nec minimum refert, intacta rosaria primus,
An sera carpas pane relicta manu.
Quid mirum, lectis exhausto floribus horto,
Si duce non facta est digna corona suo?
Deprecor hæc, vanum contra sua carmina ne qui
Dicta putet: pro se Musa locuta mea est.
Sunt mihi vobiscum communia sacra poetæ,
In vestro miseris si licet esse choro.
Magnaq; pars animi mecum vixistis amici,
Hanc ego vos absens nunc quoq; parte colo.

Sint

Sint igitur vestro mea commendata fauore
Carmina, non possum pro quibus ipse loqui.
Scripta placent à morte ferè: quia ladere viuos
Liuor & inuiso carpere dente solet.
Si genus est mortis male viuere, terra moratur,
Et desunt fatis sola sepulchra meis.
Deniq; opus nostra culpetur vt vndiq; cura,
Officium nemo qui reprehendat, erit.
Vt desint vires, tamen est laudanda voluntas:
Hac ego contentos auguror esse deos.
Hæc facit, vt veniat pauper quoq; gratus ad aras,
Et placeat cæso non minus agna bouc.
Res quoq; tanta fuit, quanta subsistere summo
Æneidos vati grande fuisset onus.
Ferre etenim molles Elegi tam vasta triumphi
Pondera disparibus non potuere rotis.
Quo pede nunc vtar, dubia est sententia nobis:
Alter enim de te Rhene triumphus adest.
Irrita votorum non sunt præsagia vatum,
Danda Ioui laurus, dum prior illa viret.
Nec mea verba legis, qui sum summotus ad Istrum:
Non bene pacatis flumina pota Getis.
Ista Dei vox est: Deus est in pectore nostro:
Hoc duce prædico vaticinorq; Deo.
Quid cessas currum, pompamq; parare triumphis
Liuia? dant nullas iam tibi bella moras.
Perfida damnatas Germania proiecit hastas:
Iam pondus dices omen habere meum.
Crede, breuiq; fides aderit: geminabit honorem
Filius, & iunctis, vt prius, ibit equis.
Prome, quod inijcias humeris victoribus, ostrum:
Ipsa potest solitum nosse corona caput.

Sextus

Scuta sed, & galeæ gemmis radientur & auro,
Stentq; super victos trunca trophæa viros.
Oppida turritis cingantur eburnea muris:
Fictaq; res vero more putetur agi.
Squallidus imittat fracta sub arundine crines
Rhenus, & infectas sanguine potet aquas.
Barbara iam capti poscant insignia reges,
Textaq; fortuna diuitiora sua.
Et quæ præterea virtus inuicta tuorum
Sæpe parata tibi, sæpe paranda facit.
Dij, quorum monitu summus hæc ventura locuti,
Verba, precor, celeri nostra probate fide.

ELEGIA V.

Ad Cottam.

QVam legis, vnde tibi mittatur epistola, quæris?
Hinc, vbi cæruleis iungitur Ister aquis.
Vt regio dicta est, succurrere debet & auctor,
Læsus ab ingenio Naso poeta suo.
Qui tibi, quam mallet præsens afferre salutem,
Mittit ab hirsutis, maxime Cotta, Getis.
Legimus, o iuuenis patrij non degener oris,
Dicta tibi pleno verba diserta foro.
Quæ, quanquam lingua mihi sunt properãte per horas
Lecta satis multas, pauca fuisse queror.
Plura sed hæc feci relegendo sæpe, nec vnquam
Hæc mihi, quàm primo grata fuere minus.
Cumq; sua toties nihil è dulcedine perdant,
Viribus illa suis, non nouitate placent,
Felices, quibus hæc ipso cognoscerè in actu,
Et tam facundo contigit ore frui.

Nam

Nam quanquam ſapor eſt ablata dulcis in vnda,
Gratius ex ipſo fonte bibuntur aquæ.
Et magis adducto pomum decerpere ramo,
Quàm de celata ſumere lance iuuat.
At, niſi peccaſſem, niſi me mea muſa fugaſſet,
Quod legi, tua vox exhibuiſſet opus.
Vtq; ſui ſolitus, ſediſſem forſitan vnus
De centum iudex in tua verba viris.
Maior & impleſſet præcordia noſtra voluptas,
Dum traherer dictis annumererq; tuis.
Quem quoniam fatum, patria vobisq; relictis,
Inter inhumanos maluit eſſe Getas:
Quod licet, vt videar tecum magis eſſe legendo,
Sæpe, precor, ſtudij pignora mitte tui.
Exemploq; meo, niſi dedignaris id ipſum,
Vtere: quod nobis rectius ipſe dares.
Namq; ego, qui perij iam pridem Maxime vobis,
Ingenio nitor non periſſe meo.
Redde vicem, nec rara tui monumenta laboris
Accipiant noſtræ grata futura manus.
Dic tamen ô iuuenis ſtudiorum plene meorum,
Ecquid ab his ipſis admoneare mei?
Ecquibus aut recitas factum modò carmen amicis?
Aut (quod ſæpe ſoles) exigis vt recitent?
Interdum queritur tua mens oblita quid abſit,
Neſcio quid certè ſentit abeſſe tui.
Vtq; loqui multum de me præſente ſolebas,
Nunc quoq; Naſonis nomen in ore tuo eſt.
Ipſe quidem Getico peream violatus ab arcu,
Et ſit periuri quam propè pœna vides:
Te niſi momentis video pene omnibus abſens,
Gratia ſit menti, quolibet ire licet.

Hac vbi perueni nulli cernendus in vrbem,
Sæpe loquor tecum, teq; loquente fruor.
Tunc mihi difficile est, quàm sit bene, dicere, quamq;
Candida iudicijs illa sit hora meis.
Tunc me si qua fides, cœlesti sede receptum
Cum fortunatis suspicor esse deis.
Rursus vbi hue redij, cœlum superosq; relinquo,
A Styge nõ longè Pontica distat humus,
Vnde ego si fato nitor prohibente reuerti,
Spem sine profectu, Maxime, tolle mihi.

ELEGIA VI.

Ad sodalem quendam.

NAso suo, posiit nomen cui pane, sodali
Mittit ab Euxinis hoc breue carmen aquis.
At si cauta parum scripsisset dextra quis esset,
Forsitan officio parta querela foret.
Cur tamen hoc alijs tutum credentibus, vnus
Appellent ne te carmina nostra rogas?
Quanta sit in media clementia Cæsaris ira,
Si nescis, ex me certior esse potes.
Huic ego, quam patior, nil possem demere pœnæ,
Si iudex meriti cogerer esse mei.
Non vetat ille sui quenquam meminisse sodalis,
Nec prohibet tibi me scribere, teq; mihi.
Nec scelus admittas, si consoleris amicum,
Mollibus & verbis aspera fata leues.
Cur dum tuta times, facis vt reuerentia talis
Fiat in Augustos inuidiosa deos?
Fulminis afflatos interdum viuere telis
Vidimus, & resici, non prohibente Ioue.

Nec,

Nec quia Neptunus nauem lacerarat Vlyſſis,
Leucothoe nanti ferre negauit opem.
Crede mihi, miſeris cœleſtia numina parcunt,
Nec ſemper laſos, & ſine fine premunt.
Principe nec noſtro Deus eſt moderatior vllus:
Iuſtitia vires temperat ille ſuas.
Nuper eam Cæſar facto de marmore templo,
Iam pridem poſuit mentis in æde ſuæ.
Iuppiter in multos temeraria fulmina torquet,
Qui pœnam culpa non meruere pati.
O bruerit cum tot ſæuis Deus æquoris vndis,
Ex illis mergi pars quota digna fuit?
Cùm pereant acie fortiſſima quæq;, vel ipſo
Iudice dilectus Martis iniquus erit.
At ſi fortè velis in nos inquirere, nemo eſt,
Qui ſe, quod patitur, commeruiſſe neget.
Adde, quòd extinctos vel aqua, vel Marte, vel igne
Nulla poteſt iterum reſtituiſſe dies.
Reſtituit multos, aut pœna parte leuauit
Cæſar, & in multis me, precor, eſſe velit.
At tu, cùm tali populus ſub principe ſimus,
Alloquio profugi credis ineſſe metum.
Forſitan hæc domino Buſiride iure timeres,
Aut ſolito clauſos vrere in ære viros,
Deſine mitem animum vano infamare timore:
Sæua quid in placidis ſaxa vereris aquis
Ipſe ego quod ſcripſi primò ſine nomine vobis,
Vix excuſari poſſe mihi videor.
Sed pauor attònito rationis ademerat vſum,
Ceſſerat omne meis conſilium q; malis.
Fortunamq; meam metuens, non vindicis iram,
Terrebar titulo nominis ipſe mei.

Hactenus admonitus memori concede poetæ,
Ponat vt in chartis nomina cara suis.
Turpe erit ambobus, longo mihi proximus vsu,
Si nulla in libri parte legere mei.
Ne tamen iste metus possit tibi rumpere somnos,
Non vltrà, quàm vis, officiosus ero.
Teq; tegam, qui sis: nisi cùm permiseris ipse,
Cogetur nemo munus habere meum.
Tu modò quem poteras vel apertè tutus amare,
Si res est anceps illa, latenter ama.

ELEGIA VII.
Ad Amicos.

VErba mihi desunt eadem tam sæpe roganti,
Iamq; pudet vanas fine carere preces.
Tædia consimili fieri de carmine vobis,
Quidq; petam, cunctos edidicisse reor.
Nostraq; quid portet iam notis epistola, quamuis
Charta sit à vinclis non labefacta suis.
Ergo mutetur scripti sententia nostri,
Ne toties contrà, quàm rapit amnis, eam.
Quòd bene de vobis speraui, ignoscite amici:
Talia peccandi iam mihi finis erit.
Ne grauis vxori dicar, qua scilicet in me
Quàm proba, tam timida est, experiensq; parum.
Hoc quoq; Naso feres: etenim peiora tulisti:
Iam tibi sentiri sarcina nulla potest.
Dictus ab armento taurus detrectat aratrum,
Subtrahit & duro colla nouella iugo.
Nos, quibus assuetit fatum crudeliter vti,
Ad mala iam pridem non sumus vlla rudes.

Venimus

Venimus in Geticos fines: moriamur in illis:
Parcaq; ad extremum, quòd mea cœpit, eat.
Spem iuuet amplecti, quæ non iuuat irrita semper,
Et fieri cupias, si qua futura putes,
Proximus huic gradus est, bene desperare salutem.
Seq; semel vera fecisse perisse fide.
Curando fieri quædam maiora videmus
Vulnera, quæ melius non tetigisse fuit.
Mitius ille perit, subita qui mergitur vnda.
Quàm sua qui liquidis brachia lassat aquis.
Cur ego concepi Scythicis me posse carere
Finibus, & terra prosperiore frui?
Cur aliquid de me sperani lenius vnquam?
An fortuna mihi sic mea nota fuit?
Torqueor en grauius, repetitaq; forma locorum
Exilium renouat triste, recensq; facit.
Est tamen vtilius studium cessare meorum,
Quàm, quas admorint, non valuisse preces.
Magna quidem res est, quam non audetis amici:
Sed, si quis peteret, qui dare vellet, erat.
Dummodo non nobis hoc Cæsaris ira negarit,
Fortiter Euxinis immoriemur aquis.

ELEGIA VIII.
Ad Maximum.

Quae tibi, quarebam, memorem testantia curam
Dona Tomitanus mittere posset ager.
Dignus es argento, fuluo quoq; dignior auro:
Sed te, cùm donas, ista iuuare solent:
Nec tamen hæc loca sunt vllo preciosa metallo:
Hostis ab agricola vix sinit illa sodi.

Purpura sæpe tuos fulgens protexit amictus,
Sed non Sarmatico tingitur illa mari.
Vellera dura ferunt pecudes: at Palladis vti
Arte Tomitana non didicere nurus.
Femina pro lana Cerealia munera frangit,
Suppositoq; grauem vertice portat aquam.
Non hic pampineis amicitur vitibus vlmus.
Nulla premunt ramos pondere poma suo.
Tristia deformes pariunt absinthia campi,
Terraq; de fructu, quàm sit amara, docet.
Nil igitur tota Ponti regione siniſtri,
Quid mea sedulitas mittere posset, erat.
Clausa tamen misi Scythica tibi tela pharetra:
Hoſte, precor, siant illa cruenta tuo.
Hos habet hæc calamos: hoc hæc habet ora libellos:
Hæc viget in noſtris, Maxime, Musa locis.
Qua quanquam misisse pudet, quia parua videntur,
Tu tamen hæc, quæso, consule missa boni.

ELEGIA IX.

Ad Brutum.

QVod sit in his eadem sententia Brute libellis,
Carmina, nescio quem, carpere noſtra refers.
Nil, nisi me terra fruar vt propriore, rogare:
Et quàm sim denso cinctus ab hoſte, loqui.
O quàm de multis vitium reprehenditur vnum!
Hoc peccat solum si mea Musa bene est.
Ipse ego librorum video delicta meorum,
Cum sua plus iusto carmina quisq; probet.
Auctor opus laudat: sic forsitan Accius olim
Thersiten facie dixerit esse bona.

Iudicium

Iudicium tamen hoc noſtrum non decipit error:
Nec, quicquid genui, protinus illud amo.
Cur igitur, ſi me videam delinquere, peccem?
Et patiar ſcripto crimen ineſſe, rogus?
Non eadem ratio eſt ſentire, & demere morbos:
Senſus ineſt cunctis: tollitur arte malum.
Sæpe aliquod verbum cupiens mutare, relinquo:
Iudicium vires deſtituuntq; meum.
Sæpe piget (quid enim dubitem tibi vera fateri?)
Corrigere, & longi ferre laboris onus.
Scribentem iuuat ipſe ſatur, minuitq; laborem:
Cumq; ſuo creſcens pectore feruet opus.
Corrigere at res eſt tanto magis ardua, quanto
Magnus Ariſtarcho maior Homerus erat.
Sic animum lento curarum frigore ladit:
Vt cupidi ſi quis frena retentat equi.
Atque ita dij mites minuant mihi Cæſaris iram,
Oſſaque pacata noſtra tegantur humo:
Vt mihi conanti nonnunquam intendere curas,
Fortuna ſpecies obſtat acerba meæ.
Vixque mihi videor, faciam quòd carmina, ſanus,
Inq; feris curem corrigere illa Getis.
Nil tamen eſt ſcriptis magis excuſabile noſtris,
Quàm ſenſus cunctis pænè quòd vnus ineſt.
Læta ferè lætus cecini: cæno triſtia triſtis.
Conueniens operi tempus vtrumq; ſuo eſt.
Quid niſi de vitio ſcribam regionis amaræ?
Vtq; loco moriar commodiore precer?
Cùm toties eadem dicam, vix audior vlli,
Verbaq; profectu diſſimulata tarent.
Et tamen hæc eadem cùm ſint, non ſcribimus ijſdem:
Vnaq; per plures ars mea tentat opem.

Anne bis vt sensum lector reperiret eundem,
Vnus amicorum Brute rogandus erat?
Non fuit hoc tanti: confesso ignoscite docti,
Vilior est operis fama salute mea.
Deniq́, materia, quam quis sibi finxerit, ipse,
Arbitrio variat multa poeta suo.
Musa mea est index nimium quoq́, vera malorum,
Atq́, incorrupti pondera testis habet.
Non liber vt fieret, sed vti sua cuiq́, daretur
Littera, propositum curaq́, nostra fuit.
Postmodo collectas vtcumq́, sine ordine iunxi,
Hoc opus electum ne mihi sortè putes.
Da veniam scriptis, quorum non gloria nobis
Caussa, sed vtilitas officiumq; fuit.

Tertij Libri finis.

PVP. OVIDII NASONIS DE PONTO

Liber Quartus.

ELEGIA I.

Ad Sextum Pompeium.

(:)

Accipe Pompeide ductum carmen ab illo,
Debitor est vitæ qui tibi Sexte suæ:
Qui, seu non prohibes à me tua nomina poni,
Accedet meritis hæc quoque summa tuis.
Sive trahis vultus, equidem peccasse fatebor,
Delicti tamen est causa probanda mei.
Non potuit mea mens, esset quin grata, teneri;
Sit, precor, officio non grauis ira pio.
O quoties ego sum libris mihi visus in istis
Impius, in nullo quòd legerere loco!
O quoties, alijs vellem cum scribere, nomen
Rettulit in ceras inscia dextra tuum!
Ipse quidem placuit mendis in talibus error:
Et vix inuita est facta litura manu.
Viderit ad summum, dixi, licet ipse queratur,
Ah putet offensam non meruisse prius.
Da mihi, si quid ea est, hebetantem pectora Lethen:
Oblitus potero non tamen esse tui.

Idq; sinas, oro, nec fastidita repellas
Verba, nec officio crimen inesse putes.
Et leuis hæc meritis referatur gratia tantis:
Sin minus, inuito te quoq; gratus ero.
Nunquam pigra fuit nostris tua gratia rebus:
Nec mihi munificas arca negauit opes.
Nunc quoq; nil subitis clementia territa fatis
Auxilium vitæ fertq; refertq; meæ.
Vnde, rogas forsan, fiducia tanta futuri
Sit mihi? quod finxit quisq; tuetur opus.
Vt Venus artificis labor est & gloria Coi,
Æquoreo madidas quæ premit imbre comas:
Arcis vt Actææ vel eburna vel ærea cuspis,
Bellica Phidiaca stat Dea facta manu:
Vendicat vt Calais laudem, quos fecit, equorum,
Vt similis vera vacca Myronis opus:
Sic ego sum rerum non vltima Sexte tuarum:
Tutelaq; fero munus opusq; tua.

ELEGIA II.
Ad Seuerum.

QVod legis, o vates magnorum maxime vatum,
Venit ab intonsis vsq; Seuere Getis,
Cuius adhuc nomen nostros tacuisse libellos,
(Si modò permittis dicere vera) pudet.
Orba tamen numeris cessauit epistola nunquam
Ire per alternas officiosa vices.
Carmina sola tibi memorem testantia curam
Non data sunt: quid enim, quæ facis ipse, darem?
Quis mel Aristæo, quis Baccho vina Falerna,
Triptolemo fruges, poma det Alcinoo?

Fertile

Fertile pectus habes: interq; Helicona colentes,
Vberius nulli prouenit illa seges.
Mittere ad hunc carmen, frondes erat adere syluis:
Hæc mihi cunctandi causa Seuere fuit.
Nec tamen ingenium nobis respondet, vt antè:
Sed siccum sterili vomere littus aro.
Scilicet vt limus venas excæcat in vndis,
Læsaq; suppresso fonte resistit aqua:
Pectora sic mea sunt limo vitiata malorum,
Et carmen vena pauperiore fluit.
Si quis in hac ipsum terra posuisset Homerum;
Esset, crede mihi, factus & ille Getes.
Da veniam fasso. studijs quoq; frena remisi:
Ducitur & digitis littera rara meis.
Impetus ille sacer, qui vatum pectora nutrit,
Qui prius in nobis esse solebat, abest.
Vix venit in partes, vix sumpta Musa tabella
Imponit pigras pæne coacta manus.
Paruaq; ne dicam, scribendi nulla voluptas
Est mihi: nec numeris nectere verba iuuat.
Siue quòd hinc fructus adeò non cepimus vllos,
Principium nostri res fuit illa mali:
Siue quòd in tenebris numerosos ponere gestus,
Quodq; legas nulli, scribere carmen obest.
Excitat auditor studium, laudataq; virtus
Crescit, & immensum gloria calcar habet.
Hic mea cui recitem nisi flauis scripta Corallis,
Quasq; alias gentes barbarus Ister habet?
Sed quid solus agam? quaq; infelicia perdam
Ocia materia, surripiamq; diem?
Nam neq; me vinum, nec me tenet alea fallax,
Per quæ clam vacuum tempus abire solet.

Nec me, quòd cuperem, si per sera bella liceret,
Oblectat cultu terra nouata suo.
Quid nisi Pierides, solatia frigida restant,
Non bene de nobis quæ meruere deæ?
Ac tu cui bibitur felicius Aonius fons,
Vtiliter studium, quod tibi cedit, ama.
Sacraq; Musarum merito cole: quodq; legamus,
Hac aliquod cura mitte recentis opus.

ELEGIA III.
In amicitiam dissimulantem.

COnquerar an taceam? ponam sine nomine crimen?
An notum quis sit omnibus esse velim?
Nomine non utar, ne commendere querela,
Queraturq; tibi carmine fama meo.
Dum mea puppis erat valida fundata carina,
Qui mecum velles currere, primus eras:
Nunc, quia contraxit vultum fortuna, recedis,
Auxilio postquam scis opus esse tuo.
Dissimulas etiam, nec me vis nosse videri,
Quisq; sit audito nomine, Naso, rogas.
Ille ego sum, quanquam non vis audire, vetusta
Pene puer puero iunctus amicitia.
Ille ego qui primus tua seria nosse solebam,
Qui tibi iucundis primus adesse iocis.
Ille ego conuictor, densoq; domesticus vsu,
Ille ego iudicijs vnica Musa tuis.
Ille ego sum, qui nunc an viuam, perfide nescis,
Cura tibi de quo quærere nulla fuit.
Sine fui nunquam carus, si mulasse fateris:
Seu non fingebas, inueniere leuis.

Am

Aut age dic aliquam, qua te mutauerit, iram:
Nam nisi iusta tua est, iusta querela mea est;
Quod te nunc crimen simile̅m petat esse priori?
An crimen, cœpi quod miser esse, vocas?
Si mihi rebus opem nullam factisq, ferebas,
Venisset verbis charta notata tribus.
Vix equidem credo: sed & insultare iacenti
Te mihi, nec verbis parcere fama refert.
Quid facis ah demens? cur, si fortuna recedat,
Naufragio lacrymas eripis ipsa tuo?
Hæc Dea non stabili, quàm sit leuis, orbe fatetur,
Quæ summum dubio sub pede semper habet.
Quolibet est folio, & quauis incertior aura,
Par illi leuitas improbe facta tua est.
Omnia sunt hominum tenui pendentia filo,
Et subito casu, quæ valuere, ruunt.
Diuitis audita est cui non opulentia Crœsi?
Nempe tamen vitam captus ab hoste tulit.
Ille Syracosia modò formidatus in vrbe,
Vix humili duram reppulit arte famem.
Quid fuerat Magno maius? tamen ipse rogauit
Summissa fugiens voce clientis opem:
Cuiq; viro totus terrarum paruit orbis,
Indigus effectus omnibus ipse magis.
Ille Iugurthino clarus, Cymbroq; triumpho,
Quo victrix toties consule Roma fuit,
In cœno Marius iacuit cannaq: palustri,
Pertulit & tanto multa pudenda viro.
Ludit in humanis diuina potentia rebus,
Et certam præsens vix habet hora fidem.
Littus ad Euxinum, si quis mihi diceret, ibis,
Et metues arcu ne feriare Geta:

I, bibe, dixissem, purgantes pectora succos,
Quicquid & in tota nascitur Anticyra.
Sum tamen hac passus: nec, si mortalia possem,
Et summi poteram tela cauere Dei.
Tu quoq; fac timeas, &, qua tibi lata videntur,
Dum loqueris, fieri tristia posse puta.

ELEGIA IV.

Ad Sextum Pompeium.

NVlla dies adeò est australibus humida nimbis,
Non intermissis vt fluat imber aquis.
Nec sterilis locus vllus ita est, vt non sit in illo
Mista ferè duris vtilis herba rubis.
Nil adeò fortuna grauis miserabile fecit,
Vt minuant nulla gaudia parte malum.
Ecce domo patriaq; carens, oculisq; meorum,
Naufragus in Getici littoris ictus aquas:
Qua tamen, inueni, vultum diffundere causa
Possim, fortuna nec meminisse mea.
Nam mihi, cùm sulua tristis spaciarer arena,
Visa est à tergo penna dedisse sonum.
Respicio: nec corpus erat quod cernere possem:
Verba tamen sunt hac aure recepta mea.
En ego latarum venio tibi nuncia rerum
Fama, per immensas aere lapsa vias.
Consule Pompeio, quo non tibi carior alter.
Candidus & felix proximus annus erit.
Dixit: &, vt lato Pontum rumore repleuit,
Ad gentes alias hinc Dea vertit iter.
At mihi dilapsis inter noua gaudia curis,
Excidit asperitas huius iniqua loci.

Ergo

Ergo vbi Ianæ biceps longum reseraueris annum,
Pulsus & à sacro mense December erit:
Purpura Pompeium summi velabit honoris,
Ne titulis quicquam debeat ille suis.
Cernere iam videor rumpi pane atria turba,
Et populum ludi deficiente loco.
Templaq; Tarpeia primùm tibi sedis adiri,
Et fieri faciles in tua vota deos.
Colla boues niueos certa præbere securi,
Quos aluit campis herba Falisca suis.
Cumq; deos omnes, tum quos impensius æquos
Esse tibi cupias, cum Ioue Cæsar erit.
Curia te excipiet, patresq; ex more vocati
Intendent aures ad tua verba suas.
Hos vbi facundo tua vox hilarauerit ore,
Vtq; solet, tulerit prospera verba dies:
Egeris & meritas superis cum Cæsare grates,
Qui causam, facias cur ita sæpe, dabit.
Inde domum repetes, toto comitante senatu,
Officium populi vix capiente domo.
Me miserum, turba quòd non ego cernor in illa,
Nec possunt istis lumina nostra frui.
Qua licet absentem, qua possum mente videbo:
Aspiciet vultus consulis illa sui.
Dij faciant, aliquo subeat tibi tempore nostrum
Nomen: & heu, dicas, quid miser ille facit?
Hæc tua protulerit si quis mihi verba, fatebor
Protinus exilium mitius esse meum.

ELE-

ELEGIA V.

Ad Elegos.

I Te leues elegi doctas ad consulis aures,
Verbaq; honorato ferte legenda viro,
Longa via est, nec vos pedibus proceditis aquis:
Vestaq; brumali subtus terra latet.
Cùm gelidam Thracen, & opertum nubibus Æmon,
Et maris Ionij transferitis aquas:
Lucemus decima dominam venietis in vrbem,
Vt festinatum non faciatis iter.
Protinus inde domus vobis Pompeia petatur:
Nec est Augusto iunctior vlla foro.
Si quis, vt in populo, quæsitis, & vnde, requirat:
Nomina decepta qualibet aure ferat.
Vt sit enim tutum, sicut reor esse fateri,
Verba minus certè ficta timoris habent.
Copia nec vobis vllo prohibente videndi
Consulis vt limen contigeritis, erit.
Aut reget ille suos dicendo iura Quirites,
Conspicuum signis cùm premet altus ebur:
Aut populi reditus positam componet ad hastam,
Et minui magna non sinet vrbis opes.
Aut, vt erunt patres in Iulia templa vocati,
Et tanto dignis consule rebus aget.
Aut feret Augusto solitam, natoq; salutem,
Deq; parum noto consulet officio.
Tempus ab his vacuum Cæsar Germanicus omne
Auferet: à magnis hunc colit ille deis.
Cùm tamen à turba rerum requieuerit harum,
Ad vos mansuetas porriget ille manus:

Quidq;

Quidq; parens ego vester agam, fortasse requiret:
Talia vos illi reddere verba velim.
Viuit adhuc, vitamq; tibi debere fatetur,
Quod prius à miti Cæsare munus habet.
Te sibi, cùm fugeret, memori solet ore referre,
Barbaria tutas exhibuisse vias.
Sanguine Bistonium quòd non tepefecerit ensem,
Effectum tura pectoris esse tui.
Addita præterea vitæ quoq; multa tuendæ
Munera, ne proprias attenuaret opes.
Pro quibus vt meritis referatur gratia, iurat,
Se fore mancipium tempus in omne tuum.
Nam prius vmbrosa carituros arbore montes,
Et freta velivolas non habitura rates:
Fluminaq; in fontes cursu reditura suprmo,
Gratia quàm meriti possit abire tui.
Hæc vbi dixeritis, seruet sua dona, rogate:
Sic fuerit vestræ causa perulta viæ.

ELEGIA VI.

Ad Brutum.

QVam legis, ex illis tibi venit epistola, Brute,
Nasonem wolles in quibus esse, locis:
Sed quod tu nolles, voluit miserabile fatum:
Hei mihi plus illud, quàm tua vota, valet.
In Scythia nobis quinquennis Olympias acta est:
Iam tempus lustri transit in alterius.
Perflat enim fortuna tenax, votisq; malignum
Opponit nostris inuidiosa pedem.
Certus eras pro me Fabiæ laus maxima gentis
Numen ad Augustum supplice voce loqui:

Occidi-

Occidis ante preces: causamq; ego, Maxime, mortis
(Non fueram tanti) me reor esse tua.
Iam timeo nostram cuiquam mandare salutem:
Ipsiem morte tua concidit auxilium.
Cæperat Augustus decepta ignoscere culpæ,
Spem nostram, terras, deseruitq; simul.
Quale tamen potui de cœlite Brute recenti,
Vestra procul positus carmen in ora dedi.
Qua profit pietas vtinam mihi, sitq; malorum
Iam modus, & sacræ mitior ira domus.
Te quoq; idem, liquidò possum iurare, precari,
O mihi non dubia cognite Brute fide.
Nam cùm præstiteris verum mihi semper amorem,
Hic tamen aduerso tempore creuit amor.
Quiq; tuas pariter lachrymas nostrasq; videret,
Passuros pœnam crederet esse duos.
Lenem te miseris genuit natura, nec vlli
Mitius ingenium, quàm tibi, Brute, dedit.
Vt quicquid valeas ignoret Marte forensi,
Posse tuo peragi vix putet ore reos.
Scilicet eiusdem est, quamuis pugnare videtur,
Supplicibus facilem, sontibus esse trucem.
Cùm tibi susceptæ est legis vindicta seuerę,
Verba velut tinctum singula virus habent.
Hostibus eueniat, quàm sis violentus in armis,
Sentire, & lingua tela subire tua.
Qua tibi tam tenui cura limantur, vt omnes
Istius ingenium corporis esse negent.
At si quem ladi fortuna cernis iniqua,
Mollior est animo femina nulla tuo.
Hoc ego præcipuè sensi, cùm magna meorum
Notitiam pars est insitiata mei.

Imme-

Immemor illorum, vestri non immemor vnquam,
Qui mala sollicitè nostra leuatis, ero.
Et prius hinc nobis nimium conterminus Ister,
In caput Euxino de mare vertet iter:
Vtq; Thyestæa redeant si tempora mensæ,
Solis ad Eoas currus agetur aquas:
Quàm quisquam vestrum, qui me doluistis ademptum
Arguat ingratum non meminisse sui.

ELEGIA VII.

Ad Vestalem.

MIssus es Euxinas quoniam Vestalis ad oras,
Vt positis reddas iura sub axe locis:
Aspicis en præsens qualiter eamus in arto,
Nec me, testis eris, falsa solere queri.
Accedet voci per te non irrita nostræ,
Alpinis iuuenis regibus orte, fides.
Ipse vides certè glacie concrescere Pontum:
Ipse vides rigido stantia vina gelu.
Ipse vides, onerata ferox vt ducat Iapyx
Per medias Istri plaustra bubulcus aquas.
Aspicis & mitti sub adunco toxica ferro,
Et telum causas mortis habere duas.
Atq; vtinam pars hæc tantum spectata fuisset,
Non etiam proprio cognita Marte tibi.
Tenditis ad primum per densa pericula pilum,
Contigit ex merito qui tibi nuper honor.
Sit licet hic titulus plenis tibi fructibus ingens,
Ipsa tamen virtus ordine maior erit.
Non negat hoc Ister, cuius tua dextera quondam
Puniceam Getico sanguine fecit aquam.

Non

Non negat Ægyptos, qua te subeunte recepta,
Senſit in ingenio nil opis eſſe loci.
Nam dubium eſt poſitu melius defenſa, manuue,
Vrbs erat in ſummo nubibus æqua iugo.
Sithonio regi ferus interceperat illam
Hoſtis, & ereptæ victor habebat opes:
Donec fluminea deuecto Vitellius vnda,
Intulit expoſito milite ſigna Getis.
At tibi progenies alti fortiſſima Domni,
Venit in aduerſos impetus ire viros.
Nec mora, conſpicuum longè fulgentibus armis,
Forſitan poſſint facta latere, caues.
Ingentiq; gradu contra ferrumq; locumq;,
Saxaq; brumali grandine plura ſubis.
Nec te miſſa ſuper iaculorum turba moratur:
Nec qua vipereo tela cruore madent.
Spicula cum pictis hærent in caſſide pennis,
Parsq; ferè ſcuti vulnere nulla vacat.
Nec corpus cunctos feliciter effugit ictus,
Sed minor eſt acri laudis amore dolor.
Talis apud Troiam Danais pro nauibus Aiax
Dicitur Hectoreas ſuſtinuiſſe faces.
Vt proprius ventum eſt, admotaq; dextera dextræ,
Rem q; fero potuit comminus enſe geri:
Dicere difficile eſt, quid Mars tuus egerit illic:
Quotq; neci dederis, quoſq;, quibuſq; modis.
Enſe tuo ſaltos calcabas victor aceruos,
Impoſitoq; Getes ſub pede multus erat.
Pugnat ad exemplum primi minor ordine pili:
Multaq; fert miles vulnera, multa facit.
Sed tantum virtus alios tua præterit omnes,
Ante citos quantum Pegaſus ibat equos.

Vincitur

Vincitur Ægyptos, testataq; tempus in omne
Sunt tua Vestalis carmine facta meo.

ELEGIA IIX.

Ad Suillium.

Littera sera quidem, studijs exculte Suilli,
Huc tua peruenit, sed mihi grata tamen.
Qua, pia si posset superos lenire rogando
Gratia, laturum te mihi dicis opem.
Vt iam nil prastes, animi sum factus amici
Debitor, & meritum, velle iuuare, voco.
Impetus ille tuus longum modò duret in aeuum,
Neue malis pietas sit tua lassa meis.
Ius aliquod faciunt affinia vincula nobis,
Qua semper maneant illabefacta, precor.
Nam tibi qua coniux, eadem mihi filia panè est:
Et, qua te generum, me vocat illa virum.
Hei mihi si lectis vultum tu versibus illis
Ducis, & affinem te pudet esse meum.
At nihil hic dignum poteris reperire pudore,
Praeter fortunam, qua mihi caca fuit.
Seu genus excutias, equites ab origine primâ
Vsq; per innumeros inueniemur auos.
Siue velis mores qui sint inquirere nostri,
Errorem misero detrahe, labe carent.
Tu modò, si quid agi sperabis posse precando,
Quos colis, exora supplice voce deos.
Dij tibi sunt, Cæsar inuenis: tua numina placa.
Hac certè, non est notior ara tibi.
Non sinit illa sui vanas antistitis vnquam
Esse preces: nostris hinc pete rebus opem.

Quam-

Quamlibet exigua si nos ea iuuerit aura,
Obruta de mediis cymba resurget aquis.
Tunc ego thura feram rapidis sollemnia flammis,
Et, quantum valeant numina, testis ero.
Nec tibi de Pario statuam Germanice templum
Marmore: carpsit opes illa ruina meas.
Templa domus facient vobis, vrbesq; beata:
Naso suis opibus carmine gratus erit.
Parua quidem fateor pro magnis munera reddi,
Cum pro concessa verba salute damus.
Sed qui, quàm potuit, dat maxima, gratus abundè est:
Et finem pietas contigit illa suam.
Nec, qua de parua pauper diis libat acerra,
Thura minus, grandi quam data lance, valent,
Agnaq; tam lactens, quam gramine pasta Falisco
Victima Tarpeios inficit icta focos.
Nec tamen officio vatum per carmina facto
Principibus res est aptior vlla viris.
Carmina vestrarum peragunt praconia laudum:
Neue sit auctorum fama caduca, cauent.
Carmine fit viuax virtus, expersq; sepulchri
Notitiam sera posteritatis habet.
Tabida consumit ferrum lapidemq; vetustas:
Nullaq; res minus tempore robur habet.
Scripta ferunt annos: scriptis Agamemnona nosti,
Et quisquis contra, vel simul arma tulit.
Quis Thebas, septemq; duces sine carmine nosset?
Et quicquid post hæc, quicquid & ante fuit?
Diq; quoq; carminibus, si fas est dicere, fiunt:
Tantaq; maiestas ore canentis eget.
Sic Chaos ex illa naturæ mole prioris
Digestum, partes sumus habere suas:

Sic

Sic affectantes cœlestia regna Gigantes
Ad Styga nubifero vindicis igne datos.
Sic victor laudem superatis Liber ab Indis,
Alcides capta traxit ab Oechalia.
Et modò Cæsar auum, quem virtus addidit astris,
Sacrarunt aliqua carmina parte tuum,
Si quid adhuc igitur viui Germanice nostro
Restat in ingenio, seruiet omne tibi.
Non potes officium vatis contemnere vates:
Iudicio pretium res habet ista tuo.
Quod nisi te nomen tantum ad maiora vocasset,
Gloria Pieridum summa futurus eras.
Sed dare materiam nobis, quàm carmina, mauis?
Nec tamen ex toto deserere illa potes.
Nam modò bella geris, numeris modò verba coerces:
Quodq; aliis opus est, hoc tibi lusus erit.
Vtq; nec ad citharam, nec ad arcum segnis Apollo,
Sed venit ad sacras neruus vterq; manus:
Sic tibi nec docti desunt, nec principis artes:
Missa sed est animo cum Ioue Musa tuo.
Qua quoniam nec nos vnda submouit ab illa,
Vngula Gorgonei quam caua fecit equi:
Prosit, opemq; ferat communia sacra tueri,
Atq; iisdem studijs imposuisse manum:
Littora pellitis nimium subiecta Corallis,
Vt tandem sanos effugiamq; Getas.
Clausaq; si misero patria est, vt ponar in illo,
Qui minus Ausonia distat ab vrbe, loco.
Vnde tuas possim laudes celebrare retentes,
Magnaq; quàm minima facta referre mora.
Tangat vt hoc votum cœlestia, care Stilli,
Numina, pro socero pene precare tuo.

ELEGIA IX.

Ad Græcinum.

VNde licet, non vnde iuuat, Græcine salutem
Mittit ab Euxinis hanc tibi Naso vadis.
Missaq; diu faciant auroram occurrat ad illam,
Bis senos fasces qua tibi prima dabit.
Et quoniam sine me tanges Capitolia consul,
Et fiam turbæ pars ego nulla tuæ:
In domini subeat partes, & præstet amici
Officium iusso littera nostra die.
Atqui ego si fatis essem melioribus ortus,
Et mea sincero curreret axe rota,
Quo nunc nostra manus per scriptum fungitur, esset
Lingua salutandi muncre functa tui:
Gratatusq; darem cum dulcibus oscula verbis:
Nec minus ille meus, quàm tuus esset honor.
Illa (confiteor) sic essem luce superbus,
Vt caperet fastus vix domus vlla meos.
Dumq; latus cinget sancti tibi turba senatus,
Consulis ante pedes ire inberer eques.
Et quanquam cuperem semper tibi proximus esse,
Gauderem lateris non habuisse locum.
Nec querulus, turba quamuis elliderer, essem:
Sed foret à populo cum mihi dulce premi.
Prospicerem gaudens, quantus foret agminis ordo,
Densaq; quàm longum turba teneret iter.
Quoque magis noscas, quàm me vulgaria tangant,
Spectarem qualis purpura te tegeret.
Signa quoq; in sella nossem formata curuli,
Et totum Numida sculptile dentis opus.

Ai

At cùm Tarpeias esses deductus in arces,
Dum caderet iussu victima sacra tuo:
Me quoq; secreto grates sibi magnus agentem
Audisset, media qui sedet ade Deus.
Thuraq; mente magis, plena quàm lance dedissem,
Ter quater imperij latus honore tui.
Hic ego præsentes inter numerarer amicos,
Mitia ius vrbis si modò fata darent.
Quæq; mihi sola capitur nunc mente voluptas,
Tunc oculis etiam percipienda foret.
Non ita cœlitibus visum est, & forsitan æquis:
Nam quid me pœna causa negata iuuet?
Mente tamen, quæ sola loco non exulat, vear:
Prætextam, fasces aspiciamq; tuos.
Hæc modò te populo reddentem iura videbit:
Et se secretis finget adesse suis.
Nunc longi reditus hastæ supponere lustris
Credet, & exacta cuncta locare fide.
Nunc facere in medio facundum verba senatu,
Publica quærentem quid petat vtilitas.
Nunc pro Cæsaribus superis decernere grates,
Albaue opimorum colla ferire bouum.
Atq; vtinam, cùm iam fueris potiora precatus,
Vt mihi placetur principis ira roges.
Surgat ad hanc vocem plena pius ignis ab ara:
Detq; bonum voto lucidus omen apex.
Interea qua parte licet, ne cuncta queramur,
Hic quoq; te festum consule tempus agam.
Altera lætitiæ est, nec cedens causa priori:
Successor tanti frater honoris erit.
Nam tibi finitum summo Gracine Decembri
Imperium Iani suscipit ille die.

Quaq; est in vobis pietas, alterna feretis
Gaudia: tu fratris fascibus, ille tuis.
Sic tu bis fueris consul, bis consul & ille:
Inq; domo binus conspicietur honor.
Qui quamquam est ingens, et nullum Martia summa
Altius imperium consule Roma videt:
Multiplicat tamen hunc grauitas auctoris honorem,
Et maiestatem res data dantis habet.
Iudicijs igitur liceat Flaccoq; tibiq;
Talibus Augusti tempus in omne frui.
Cùm tamen à rerum cura propiore vacabit,
Vota, precor, votis addite vestra meis.
Et si quà dabit aura sinum, iactate rudentes,
Exeat à Stygijs vt mea nauis aquis.
Præfuit his Gracine locis modò Flaccus, & ille
Ripa ferox Istri sub duce tuta fuit.
Hic tenuit Mysas gentes in pace fideli:
Hic arcu fisos terruit ense Getas.
Hic raptam Trœzen celeri virtute recepit,
Infecitq; fero sanguine Danubium.
Quære loci faciem, Scythiciq; incommoda cœli,
Et quàm vicino terreat hoste, roga:
Sintne lita tenues serpentis felle sagittæ,
Fiat ad humanum victima dira caput:
Mentiar, an coeat duratus frigore Pontus,
Et tencat glacies iugera multa freti.
Hæc vbi narrarit, quæ sit mea fama, require:
Quoq; modo peragam tempora dura, roga.
Nec sumus hic odio, nec scilicet esse meremur:
Nec cum fortuna mens quoq; versa mea est.
Illa quies animi est, quam tu laudare solebas,
Ille vetus solito perstat in ore pudor.

Sic

Sic ego sum longè, sic hic, vbi barbarus hostis,
Vt fera plus valeant legibus arma, facit.
Rem queat vt nullam tot iam Gracine per annos
Femina de vobis, virue puerue queri.
Hæc facit, vt misero faueant adsintq; Tomitæ,
Hæc quoniam tellus testificanda mihi est.
Illi, qui me velle vident, discedere malunt:
Respectu cupiunt hic tamen esse sui.
Nec mihi credideris: extant decreta, quibus non
Laudat, & immunes publica cera facit.
Conueniens miseris & quanquam gloria non est,
Proxima dant nobis oppida munus idem.
Nec pietas ignota mea est: videt hospita terra
In nostra sacrum Cæsaris esse domo.
Stant pariter, natusq; pius, coniuxq; sacerdos,
Numina iam facto non leuiora Deo.
Neu desit pars vlla domus, stat vterq; nepotum;
Hic auus, & lateri proximus, ille patris.
His ego do toties cum thure precantia verba,
Eoo quoties surgit ab orbe dies.
Tota, licet quaras, hoc me non fingere dicet
Officij testis Pontica terra mei.
Pontica me tellus quantis hac possumus ora
Natalem ludis scit celebrare Dei.
Nec minus hospitibus pietas est cognita talis,
Misit in has si quos longa Propontis aquas.
Is quoq;, quo leuior fuerat sub præside Pontus,
Audierat frater forsitan illa tuus
Fortuna est impar animo, taliq; libenter
Exiguas carpo munere pauper opes.
Nec vestris damus hæc oculis, procul vrbe remoti,
Contenti tacita sed pietate sumus.

Et tamen hæc tangent aliquando Cæsaris aures:
Nil illum, toto quod sit in orbe, latet.
Tu certè scis hæc superis adscite, videsq;
Cæsar, vt est oculis subdita terra tuis.
Tu nostras audis, inter conuexa locatus
Sidera, sollicito quas damus ore, preces.
Perueniene illuc & carmina forsitan illa,
Quæ de te missi cœlite facta nouo.
Auguror his igitur flecti tua numina, nec tu
Immerito nomen mite parentis habes.

ELEGIA X.
Ad Albinouanum.

Hic mihi in Euxino bis tertia ducitur æstas
Littore, pellitos inter agenda Getas.
Et quæs tu silices, & quod carissime ferrum
Duritia confers Albinouane mea?
Gutta cauat lapidem: consumitur annulus vsu:
Et teritur pressa vomere aduncus humo.
Tempus edax igitur, præter nos, omnia perdit:
Cessat duritia mors quoq; vitta mea.
Exemplum est animi nimium patientis Vlysses.
Iactatus dubio per duo lustra mari:
Tempora sollicitis sed non tamen omnia fati
Pertulit, & placidæ sæpe fuere moræ.
An grauem sex annis pulchram fouisse Calypsô?
Æquoreæq; fuit concubuisse deæ?
Excipit Hippotades, qui dat pro munere ventos,
Curuet vt impulsos vtilis aura sinus.
Non bene cantantes labor est audire puellas:
Nec degustanti lotos amara fuit.

Hæc

Hos ego, qui patria faciant obliuia, ſuccos
Parte mea vitæ, ſi modò dentur, emam.
Nec tu contuleris vrbes Læſtrygonis vnquam
Gentibus, obliqua quas obit Iſter aqua.
Nec vincet Cyclops ſæuum feritate Philacem,
Qui quota terroris pars ſolet eſſe mei?
Scylla ferox trunco cùm latret ab inguine monſtris,
Endochiæ nobis plus nocuere rates.
Nec potes infeſtis conferre Charibdin Achaïs,
Ter licet epotet, ter vomat illa fretum.
Qui quanquam dextra regione licentius errent,
Securum latus hoc non tamen eſſe ſinunt.
Hic agri infrondes, hic ſpicula tincta venenis,
Hic freta vel pediti peruia reddit hyems.
Et quà remus iter pulſis modò fecerat vndis,
Siccus contempta naue viator eat.
Qui veniunt iſthinc, vix vos ea credere dicunt:
Quàm miſer eſt, qui fert aſperiora fide?
Crede tamen, nec te cauſam neſcire ſinemus,
Horrida Sarmaticum cum mare duret hyems.
Proxima ſunt nobis plauſtri prædentia formam,
Et quæ præcipuum ſi dera frigus habent.
Hic oritur Boreas, oræq́; domeſticus huic eſt,
Et ſumit vires à propiore loco.
At Notus, aduerſo tepidus qui ſpirat ab axe,
Eſt procul, & rarus, languidiorq; venit.
Adde, quòd hic clauſo miſcentur flumina Ponto,
Vimq; fretum multo perdit ab amne ſuam.
Huc Lycus, huc Sagaris Peneuſq;, Hypaniſq;, Cratesq;
Influit, & crebro vortice tortus Halys.
Partheniuſq́; rapax, & voluens ſaxa Cynapes
Labitur, & nullo tardior amne Tyras.

Et tu feminea Thermodon cognite turba,
Et quondam Graijs Phasi petite viris.
Cumq; Boryſthenio liquidiſſimus amne Dyrapſes,
Et tacitè peragens lene Melanthus iter.
Quiq; duas terras Aſiam, Cadmiq; ſororem
Separat, & curſus iter vtramq; facit:
Innumeriq; alij, quos inter maximus omnes
Cedere Danubius ſe tibi Nile negat.
Copia tot laticum, quas auget, adulterat vndas,
Nec patitur vires æquor habere ſuas.
Quin etiam ſtagno ſimilis, pigraq; paludi,
Caruleus vix eſt dilúturq; color.
Innatat vnda freto dulcis, leuiorq; marina eſt,
Quæ proprium miſto de ſale pondus habet.
Si roget hæc aliquis, cur ſint narrata Pedoni,
Quidue loqui certis iuuerit iſta modis?
Detinui, dicam, curas, tempusq; fefelli:
Hunc fructum præſens attulit hora mihi.
Abfuimus ſolito, dum ſcripſimus iſta, dolore,
In medijs nec nos ſenſimus eſſe Getis.
At tu, non dubito, cùm Theſea carmine laudes,
Materia titulos quin tueare tua.
Quemq; refers imitere virum, vetat ille profectò
Tranquilli comitem temporis eſſe fidem.
Qui quanquam eſt factis ingens, & conditur à te,
Vix tanto, quanto debuit ore cani:
Eſt tamen ex illo nobis imitabile quiddam,
Inq; fide Theſeus quilibet eſſe poteſt.
Non tibi ſunt hoſtes ferro clauaq; domandi,
Per quos vix vlli peruius Iſthmos erat:
Sed præſtandus amor, res non onerosa volenti:
Quis labor eſt puram non temeraſſe fidem?

Hæc

Hæc tibi qui perſtas indeclinatus amico,
Non eſt quòd lingua dicta tremente putes.

ELEGIA XI.
Ad Gallionem.

GAllio, crimen erit vix excuſabile nobis,
Carmine te nomen non habuiſſe meo.
Tu quoq; enim (memini) cœleſti cuſpide facta
Fouiſti lacrymis vulnera noſtra tuis.
Atq; vtinam, rapti iactura laſus amici,
Senſiſſes vltrà, quod quererere, nihil.
Non ita Dijs placuit, te non ſpoliare pudica
Coniuge crudeles non habuere neſas.
Nuncia nam luctus mihi nuper epiſtola venit,
Lectaq; cum lacrymis ſunt tua damna meis.
Sed neq; ſolari prudentem ſtultior auſim,
Verbaq; doctorum nota referre tibi:
Finitumq; tuum, ſi non ratione, dolorem
Ipſa iam pridem ſuſpicor eſſe mora.
Cum tua peruenit, dum littera noſtra recurrens
Tot maria & terras permeat, annus abit.
Temporis officium ſolatia dicere certi eſt,
Dum dolor in curſu eſt, dum petit ager opem.
At cùm longa dies ſedauit vulnera mentis
Intempeſtiuè qui mouet illa, nouat.
Adde, quod (atq; vtinam verum tibi venerit omen)
Coniugio felix iam potes eſſe nouo.

ELEGIA XII.

Ad Tuticanum.

Quo minus in nostris ponaris amice libellis,
Nominis efficitur conditione tui.
At ego non alium prius hoc dignarer honore:
Est aliquis nostrum si modò carmen honos:
Lex pedis officio, fortunaq; nominis obstat:
Quaq; meos adeas, est via nulla, modos.
Nam pudet in gemino: ita nomen scindere versu,
Desinat vt prior hoc, incipiatq; minor.
Et pudeat, si te qua syllaba parte moretur,
Arctius appellem, Tuticanumq; vocem.
Et potes in versum Tuticani more venire,
Fiat vt è longa syllaba prima brevis:
Aut vt ducatur, qua nunc correptius exit,
Et sit perrecta longa secunda mora.
His ego si vitijs ausim corrumpere nomen,
Ridear, & meritò pectus habere neger,
Hac mihi causa fuit dilati numeris huius,
Quod meus adiecto fenore reddet ager.
Teq; canam quacunq; nota: tibi carmina mittam,
Pane mihi puero cognite pane puer.
Perq; tot annorum seriem, quod habemus vterq;,
Non mihi quàm fratri frater amate minus.
Tu bonus hortator, tu dux q;, comesq; fuisti,
Cùm regerem tenera frena nouella manu.
Sape ego correxi sub te censore libellos.
Sape tibi admonitu facta litura meo est.
Dignum Maonijs Phœacida condere chartis
Cum te Pierides perdocuere dea.

His

Hic tenor, hæc viridi concordia cœpta iuuenta
Venit ad albentes illabefacta comas.
Quæ nisi te moueant, duro tibi pectora ferro
Esse, vel inuicto clausa adamante putem.
Sed prius huic desint & bellum & frigora terræ,
Inuisus nobis quæ duo Pontus habet:
Et tepidus Soreas, & sit præfrigidus Auster,
Et possit fatum mollius esse meum:
Quàm tua sint lapso præcordia dura sodali.
Hic tumulus nostris absit, abestq; malis.
Tu modò per superos, quorum certissimus ille est,
Quo tuus assiduè principe creuit honor:
Effice, constanti profugum pietate tuendo,
Ne sperata meam deserat aura ratem.
Quid mandem quæris? peream, nisi dicere vix est,
Si modò, qui perijt, ille perire potest.
Nec quid agam inuenio, nec quid nolimue, velimue
Nec satis vtilitas est mea nota mihi.
Crede mihi, miseros prudentia prima relinquit,
Et sensus cum re consiliumq; fugit.
Ipse, precor, quæras, qua sim tibi parte iuuandus,
Quoue viam facias ad mea vota vado.

ELEGIA XIII.

Ad Carum.

O Mihi non dubios inter memorande sodales,
Qui quod es id verè Care vocaris, aue,
Vnde saluteris, color hic tibi protinus index,
Et structura mei carminis esse potest.
Non quia mirifica est, sed non quod publica certè:
Qualis enim cunque est, non latet esse meam.

Ipſe quoq; vt titulum chartæ de fronte reuellas,
Quod ſit opus videor dicere poſſe tuum.
Quamlibet in multis poſitus noſcere libellis,
Perq; obſeruatas inuenire notas.
Produnt auctorem vires, quas Hercule dignas
Nouimus, atq; illi, quem canis, eſſe pares.
Et mea Muſa poteſt proprio deprenſa colore,
Inſignis vitijs forſitan eſſe ſuis.
Tam mala Therſiten prohibebat forma latere,
Quàm pulcra Nireus conſpiciendus erat.
Nec te mirari ſi ſunt vitioſa, decebit
Carmina, quæ faciam pæne poeta Getes:
Ah pudet, & ſcripſi Getico ſermone libellum:
Structaq; ſunt noſtris barbara verba modis.
Et placui, gratare mihi: cœpiq; poeta
Inter inhumanos nomen habere Getas.
Materiam quæris? laudes de Cæſare dixi,
Adiuta eſt nouitas numine noſtra Dei.
Nam patris Auguſti docui mortale fuiſſe
Corpus, in ætherias numen abiſſe domos.
Eſſe parem virtute patri, qui frena rogatus
Sæpe recuſati cœperit impeij.
Eſſe pudicarum te Veſtam Liuia matrum,
Ambiguum eſt nato dignior, an ne viro.
Eſſe duos iuuenes firma adiumenta parentis,
Cui dederit animi pignora certa ſui.
Hæc vbi non patria perlegi ſcripta camœna,
Venit & ad digitos vltima charta meos:
Et caput, & plenas omnes mouere pharetras:
Et longum Getico murmur in ore fuit.
Atq; aliquis: Scribas hæc cùm de Cæſare, dixit,
Cæſaris imperio reſtituendus eras.

Ille

Ille quidem dixit: sed me iam Care niuali
Sexta relegatum bruma sub axe videt.
Carmina nil prosunt: nocuerunt carmina quondam:
Primaq; tam misera causa fuere fuga.
At tu per studij communia fœdera sacri,
Per non vile tibi nomen amicitiæ:
Sic capto Latijs Germanicus hoste catenis,
Materiam vestris præbeat ingenijs:
Sic valeant pueri votum commune duorum.
Queis laus formandis est tibi magna datis:
Quanta potes, præbe nostra monumenta saluti,
Quæ nisi mutato nulla futura loco est.

ELEGIA XIV.
Ad Tuticanum.

HÆc tibi mittuntur, quæ sum modò carmine questus
Non aptum numeris nomen habere meis.
In quibus, excepto quòd adhuc vtcunq; valemus,
Nil me præterea quod iuuet, inuenies,
Ipsa quoq; est inuisa salus, suntq; vltima vota,
Quolibet ex istis scilicet ire locis.
Nulla mihi cura est, terra quò muter ab ista,
Hac quoq;, quam video, gratior omnis erit.
In medias Syrtes, mediam mea vela Charybdin
Mittite, præsenti dum careamus humo.
Styx quoq;, si quid ea est, bene commutabitur Istro,
Si quid & inferius, quàm Styga, mundus habet.
Gramina cultus ager, frigus minus odit hirundo,
Proxima Marticolis quàm loca Naso Getis.
Talia succensent propter mihi verba Tomita,
Iraque carminibus publica mota meis.

Ergo ego ceſſabo nunquam per carmina laedi?
Plectar & incauto ſemper ab ingenio?
Ergo ego ne ſcribam, digitos incidere cunctor?
Telaq; adhuc demens, quæ nocuere, ſequor?
Ad veteres ſcopulos iterum diuertor, & illas,
In quibus offendit naufraga puppis, aquas.
Sed nihil admiſi: nulla eſt mea culpa Tomitæ:
Quos ego, cùm loca ſim veſtra perоſus, amo.
Quilibet excutiat noſtri monumenta laboris,
Littera de vobis eſt mea queſta nihil.
Frigus, & incurſus omni de parte timendos,
Et quòd pulſetur murus ab hoſte, queror.
In loca, non homines, veriſſima crimina dixi:
Culpatis veſtrum vos quoque ſæpe ſolum.
Eſſet perpetuò ſua quàm vitabilis Aſcra,
Auſa eſt agricolæ Muſa docere ſenis.
At fuerat terra genitus, qui ſcripſit, in illa:
Intumuit vati non tamen Aſcra ſuo.
Quis patriam ſolerte magis dilexit Vlyſſe?
Hoc tamen aſperitas indice dicta loci eſt.
Non loca, ſed mores ſcriptis vexauit amaris
Sceptius Auſonios, Actaq; Roma rea eſt.
Falſa tamen paſſa eſt aqua conuicia mente:
Obfuit auctori nec fera lingua ſuo.
At malus interpres populi mihi concitat iram,
Inq; nouum crimen carmina noſtra vocat.
Tam felix vtinam, quàm pectore candidus, eſſem,
Extat adhuc nemo ſaucius ore meo.
Adde, quòd Illyrica ſi iam pice nigrior eſſem,
Non moderata mihi turba fidelis eras.
Molliter à vobis mea ſors excepta Tomitæ,
Tam mites Graios indicat eſſe viros.

Gens

Gens mea Peligni, regioq; domestica Sulmo,
Non potuit nostris lenior esse malis.
Quem vix incolumi cuiquam saluoq; daretis,
Is datus à vobis est mihi nuper honor.
Solus adhuc ego sum vestris immunis in oris,
Exceptis, si qui munera legis habent.
Tempora sacrata mea sunt velata corona,
Publicus inuito quam fauor imposuit.
Quàm grata est igitur Latona Delia tellus,
Errantis tutum quæ dedit vna locum:
Tam mihi cara Tomis, patria quæ sede fugatis.
Tempus ad hoc nobis hospita fida manet.
Dij modò fecissent, placidæ spem posset habere
Pacis, & à gelido longius axe foret.

ELEGIA XV.

Ad Sextum Pompeium.

SI quis adhuc vsquam nostri non immemor extat,
Quidue relegatus Naso, requirat, agam,
Cæsaribus vitam, Sexto debere salutem
Me sciat: à superis hic mihi primus erit.
Tempora nam misera complectar vt omnia vita,
A meritis eius pars mihi nulla vacat:
Quæ numero tot sunt, quot in horto fertilis arui
Punica sub lento cortice grana rubent:
Africa quot segetes, quot Tmolia terra racemos,
Quot Sicyon baccas, quot parit Hybla fauos.
Confiteor, testare licet, signate Quirites:
Nil opus est legum viribus, ipse loquor.
Inter opes, & rem paruam, me pone paternas:
Pars ego sum census quantulacunq; tui.

Quàm

Quàm tua Trinacria eſt, regnataq; terra Philippo,
Quàm domus Auguſto continuata foro:
Quàm tua rus oculis domini Campania gratum,
Quæq; relicta tibi Sexte, vel empta tenes:
Tam tuus en ego ſum: cuius te munere triſti
Non potes in Ponto dicere habere nihil.
Atq; vtinam poſſis, & detur amicius aruum,
Remq; tuam ponas in meliore loco.
Quod quoniam in Dijs eſt, tenta lenire precando
Numina, perpetua quæ pietate colis.
Erroris nam tu, vix eſt diſcernere, noſtri
Sis argumentum maius, an auxilium.
Nec dubitans oro, ſed flumine ſæpe ſecundo
Augetur remis curſus euntis aquæ.
Et pudet, & metuo ſemperq; eademq; precari,
Ne ſubeant animo tædia iuſta tuo.
Verùm quid faciam? res immoderata cupido eſt:
Da veniam vitio mitis amice meo.
Scribere ſæpe aliud cupiens, delabor eodem,
Ipſa locum per ſe littera noſtra rogat.
Seu tamen effectus habitura eſt gratia, ſeu me
Dura iubet gelido Parca ſub axe mori:
Semper inoblita repetam tua munera mente:
Et mea me tellus audiet eſſe tuum.
Audiet, & cœlo poſita eſt quæcunq; ſub vllo,
Tranſit noſtra feros ſi modò Muſa Getas.
Teq; meæ cauſam ſeruatoremq; ſalutis,
Meq; tuum libra norit & ære minus.

ELE-

ELEGIA XVI.
Ad Inuidum

INuide, quid laceras Naſonis carmina rapti?
Non ſolet ingenijs ſumma nocere dies.
Famaq; poſt cineres maior venit: & mihi nomen
Tunc quoq;, cum viuis annumerarer, erat.
Cùm foret & Marſus, magniq; Rabirius oris,
Iliacusq; Macer, ſidereusq; Pedo.
Et, qui Iunonem laſiſſet in Hercule, Carus,
Iunonis ſi iam non gener ille foret.
Quiq; dedit Latio carmen regale Seuerus,
Et cum ſubtili Priſcus uterq; Numa.
Quiq; vel imparibus numeris, Montane, vel aquis
Sufficis, & gemino carmine nomen habes.
Et qui Penelopæ reſcribere iuſſit Vlyſſem
Errantem ſæuo per duo luſtra mari.
Quiq; ſuam Troæzen, imperfectumq; dierum
Deſeruit celeri morte Sabinus opus:
Ingenijq; ſui dictus cognomine Largus,
Gallica qui Phrygium ducit in arua ſenem.
Quiq; canit domito Camerinus ab Hectore Troiam,
Quiq; ſua nomen Phyllide Thuſcus habet.
Veliuoliq; maris vates, cui credere poſſes
Carmina cæruleos compoſuiſſe deos:
Quiq; acies Libycas, Romanaq; prælia dixit:
Et Marius ſcripti dexter in omne genus.
Trinacriusq; ſuæ Perſeidos auctor & actor,
Tantalidæ reducis, Tyndaridosq; Lupus.
Et qui Mæoniden Phæacina vertit, & vnà
Pindarica fidicen tu quoq; Ruſe lyra.

Muſaq;

Musaq; Turani tragicis innixa cothurnis,
Et tua cum socco Musa Melisse leuis.
Cùm Varius Gracchusq; darent fera dicta tyranni.
Callimachi Proculus molle teneret iter:
Tityrus antiquas & erat qui pasceret herbas,
Aptaq; venanti Gratius arma daret.
Naiadas à Satyris caneret Fontanus amatas:
Clauderet imparibus verba Capella modis:
Cumq; forent alij, quorum mihi cuncta referre
Nomina longa mora est, carmina vulgus habet:
Essent & iuuenes, querum, quòd inedita causa est,
Appellandorum nil mihi iuris adest:
Te tamen in turba non ausim Cotta silere,
Pieridum numen, præsidiumq; fori.
Maternos Cottas cui, Messallasq; paternos
Maxima nobilitas ingeminata dedit.
Dicere si fas est, claro mea nomine Musa,
Atq; inter tantos, quæ legeretur, erat.
Ergo summotum patria proscindere liuor
Desine, neu cineres sparge cruente meos.
Omnia perdidimus: tantummodò vita relicta est,
Præbeat vt sensum materiamq; malis.
Quid iuuat extinctos ferrum demittere in artus?
Non habet in nobis iam noua plaga locum.

FINIS.

x11658

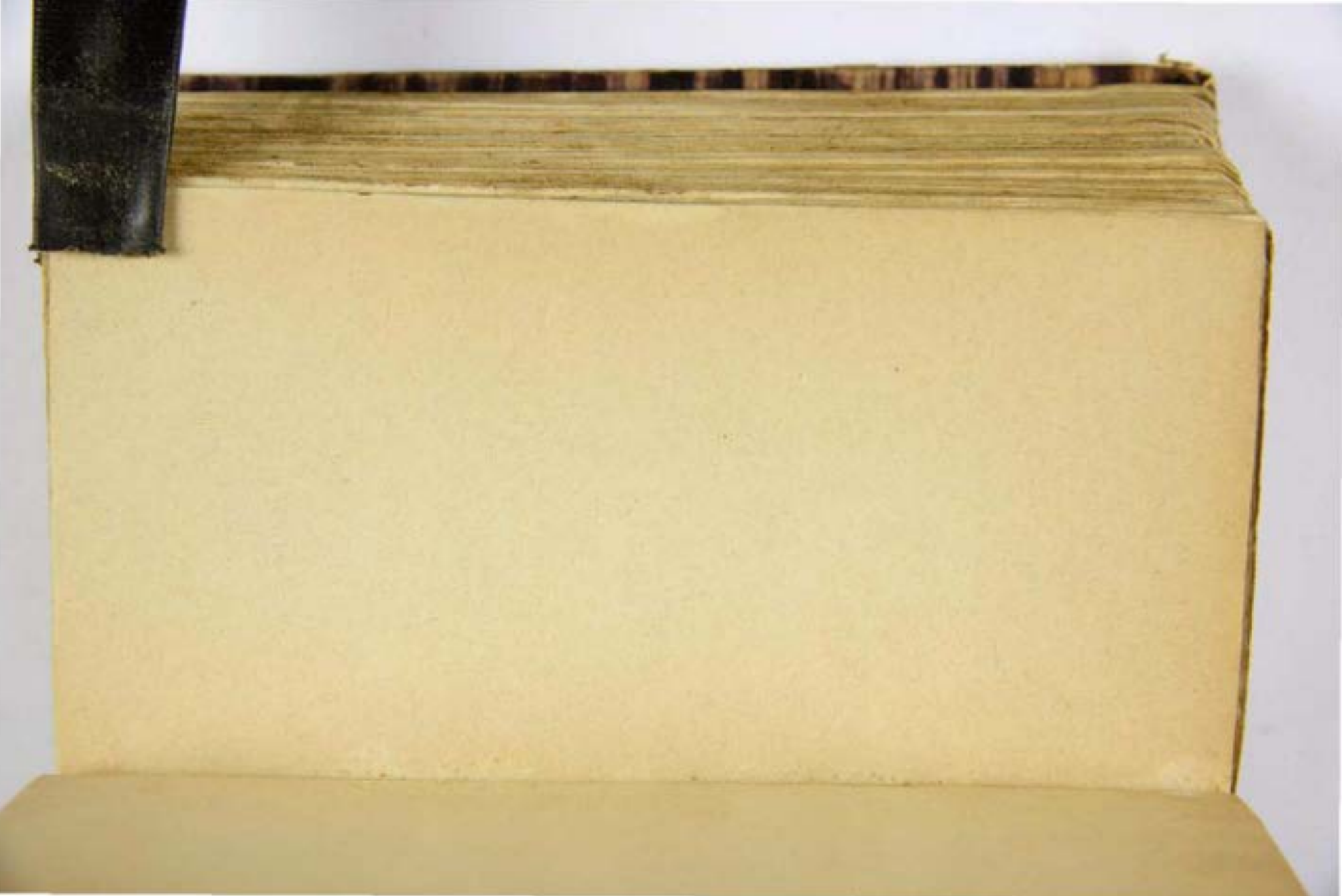

I.V.3.L 41
BIBLIOTECA
COMUNALE
TRENTO
TT
I
k
76

x-rite
colorchecker
MSCCPPCC0613
mm